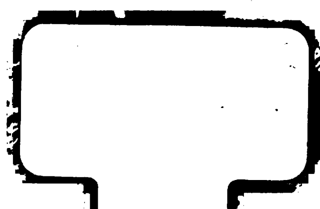

HET BOEK DER MEEST GEBRUIKELIJKE

LIJST DER MEEST GEBRUIKELIJKE

BASTERDWOORDEN.

HET BOEK DER MEEST GEBRUIKELIJKE

BASTERDWOORDEN

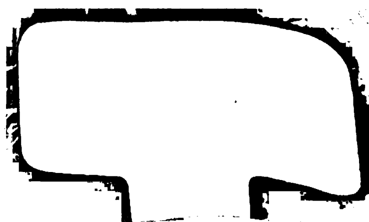
DOOR

ADAM STROKEL

MET KORTE OPGAVE VAN HUN HERKOMST EN BETEEKENIS.

2e DRUK.

AMSTERDAM
GEBROEDERS KOSTER.
1899.

LIJST DER MEEST GEBRUIKELIJKE

BASTERDWOORDEN.

Absent, 't Lat. *absens* = afwezig.
Absurd, 't Lat. *absurdus* = onverstandig.
Abuis, Fr. *abus*. MLat. *abusus* = misbruik, vergissing. Ook in *abuis!* = mis.
Abuseeren, Fr. *abuser* = misbruik maken, misleiden.
Abusief, Fr. *abusif* = verkeerd.
Abusivelijk, Fr. *abusivement* = bij vergissing.
Acacia, Gr. *akakia* = een soort van boom. Van *akē* = spits.
Academie, Gr.-Lat. *académia*, oorspr. een met boomen beplante wandelplaats en gymnasium bij Athene, zoogen. naar zekeren Acadēmos; thans een inrichting van hooger onderwijs; ook een vereeniging of genootschap van geleerden ter bevordering van wetenschap. *Academisch* wat tot de *Academie* behoort.
Accent, Lat. *accentus* van *ad* = tot en *cantus* = gezang = tot het gezang. Klemtoon, nadruk, klankteeken.
Acceptant, Acceptatie, en Accepteeren, Fr. *acceptant, acceptation en accepter*. Aannemer, aanneming en aannemen.
Acces, Fr. *accès*, Lat. *accessus*, = toegang. Verlof om met een meisje te verkeeren, *accessit* = 2e prijs.
Accident, Fr. *accident* = toeval. Ongeval, ongeluk.
Accijns of **accijs,** Fr. *accise* met ingelaschte *n*. Verbruiksbelasting.
Acclamatie, Fr. *acclamation* van 't Lat. *acclamāre* = toeroepen. Geschreeuw; bij *acclamatie* aannemen, d. i. zonder stemming, met geschreeuw of gestamp aannemen.
Accolade, Fr. *accolade* = omhelzing. Tusschen *accolades* = verbindingshaakjes zetten.
Accompagneeren, 't Fr. *accompagner* = begeleiden, vergezellen.
Accoord, Fr. *accord* = samenklinken. Overeenkomst, vergelijk.
Accordeeren, Fr. = overeenstemmen.
Accosteeren, 't Lat. *accostare* = naderen. Aanspreken.
Accuraat, Lat. *accuratus* = met zorg, zorgvuldig. Nauwgezet; *accuratesse*, 't Ital. *accuratezza* = nauwkeurigheid, stiptheid.
Accusatief, 't Lat. *accusativus* = beschuldiger, klager, 4e Naamval.
Aconiet, Gr.-Lat. *aconītum*. Wolfswortel, monnikskap: een vergiftige plant.
A costi, Ital. *acosti*. Daar, in uw stad, ten uwent.
Acquit, Fr. *acquit* = betaling van schuld. In 't biljardspel het punt waar de bal gelegd wordt op welke de tegenpartij zal spelen. Ook kwitantie, bewijs van ontvangst.
Acrobaat, Fr. *acrobate*, van 't Gr. *akros* = uiterst en *bainein* = gaan. Koordedanser.
Acrostichon, Gr. Een naamvers waarin elke regel begint met een letter van den naam.
Acte, Fr. *acte*, oorspr. 't Lat. *actus* = handeling. Daad, bedrijf, schriftelijk bewijsstuk, enz.
Acteeren, Lat. *actare* = handelen, gebarenspel maken bij de *acteurs* (tooneelspelers).
Actie, Lat. *actio* = beweging, handeling, rechtsvervolging. Ook aandeel in een onderneming; *actie* = twist met iemand hebben: zonder *actie of rafactie* = zonder recht op vergoeding van geleden of te lijden schade.
Actief, 't Lat. *activus* = werkzaam, bedrijvig. Ook werkelijk. Door het z. n. w. *actief* verstaat men de schuldvorderingen in tegenoverstelling van het *passief* = de schulden van een insolventen boedel.
Actrice, Fr. *actrice*, tooneelspeelster

Actueel, Fr. *actuel*, MLat. *actualis*, werkelijk; *actualiteit* = geschiktheid voor een bepaalden tijd.

Acuut, Lat. *acutus* = scherp, puntig; *acute* ziekten = ziekten die een snel en hevig verloop hebben.

A. D. verk. van *annus Domini* = jaar des Heeren.

Ad, Lat. woord dat *tot*, *aan*, enz. bet.

ad hominem, = op den man af.

ad interim, = voorloopig.

ad calendas Graecas, = onbepaald.

ad libitum, = naar goedvinden.

ad notam, nemen = in gedachten houden.

ad patibulum, = naar de galg (spreuk van Jan de Vargas).

ad patres, = ter zielen. Lett: naar de vaderen.

ad pios usus, = tot een vroom gebruik.

ad vitam = levenslang voor 't leven.

Adagio, Ital. *adagio*. Muz = zacht en langzaam.

Adagium, Lat. = spreekwoord.

Adhaesie, Lat. *adhaesio* d. i. het aanhangen, aankleven. Zijn instemming met iets betuigen.

Adi, Ital. *adio* of *addio*, lett: Gode aanbevolen. 't Fr. *adieu* = vaarwel.

Adjectief, Fr. *adjectif*, 't Lat. *nomen adjectivum* = bijvoeglijk naamwoord.

Adjourneeren of **Ajourneeren,** Fr. *ajourner* = verdagen, verschuiven.

Adjudant, Lat. *adjutans*, tegenw. deelw. van *adjutare* = behulpzaam zijn, bijstaan, Medehelper: milit. titel.

Adjunct, Lat. *adjunctus* d. i. verbonden aan, gevoegd bij: een ambtenaar toegevoegd aan een hoogeren.

Administrateur, L. *administrator* = bestuurder van *administreeren* = besturen; *administratie* = bestuur.

Admiraal, ook wel *Amiral* geschreven, Fr. *amiral*. Eig. uit 't Ar, *amiral bahr* heer op zee. Vlootvoogd; *admiraliteit* = raad voor zeezaken.

Admiratie, Lat. *admiratio* = bewondering van *Admireeren*, Fr. *admirer*, bewonderen.

Admitteeren, 't Lat. *admittére* = toelaten; *admissie* = toelating, toegang; *admissie-examen* = onderzoek ter toelating.

Adopteeren, Lat. *adoptāre* = (tot kind) aannemen.

Adorabel, Fr. *adorable* = aanbiddenswaard.

Adoreeren, Fr. *adorer* = aanbidden.

Adres, Fr. *adresse*. Opgaaf van naam en woonplaats; verzoekschrift aan Koning of Tweede Kamer.

Adresboek, een boek waarin de naam, de woonplaats en 't beroep van de meest bekende ingezetenen eener stad te vinden zijn.

Adresseeren, Fr. *adresser* = verwijzen naar, zich vervoegen tot.

adspirant, van 't Lat. *ad-* of *aspirare* = streven of dingen naar. Dingen (naar een graad of post).

advenant of **avenaat,** Fr. *à l'avenant* van 't Lat. *advenire* = naar toe komen: gewoonlijk in de uitdr. naar (*ad*)*venant*, naar evenredigheid.

Advent, Lat. *advéntus*, = nadering, aankomst. Door *advent* verstaat men in de Roomsche kerk de vier weken voor Kerstmis, die gewijd zijn aan de naderende komst (aan de geboorte) van Christus.

Adverbe, Lat. *adverbium*, bijwoord.

Adversāria, 't Lat. *adversaria*, = *advertĕre* = heenwenden. 't Zijn aanteekeningen van verschillenden aard.

Adverteeren Lat *advertĕre* d. i. heenwenden. Berichten, bekend

maken in nieuwspapieren, van waar *Advertentie* = aankondiging in de courant.

Advies, Fr. *avis.* Een woord dat veel bet. heeft: bericht, meening, raad, kennisgeving, enz.

Advocaat, Lat. *advocātus* d. i. de bijgeroepene. De voorspraak, de deskundige wiens raad men inwint bij een rechtszaak. De pleiter of verdediger bij de rechtbank.

Aeolusharp, windharp, aldus genoemd naar *Aeŏlus,* den god der winden.

Aequātor, van 't Lat. w.w. *aequare* = gelijkmaken. De evenaar, evennachtslijn.

Affabel, Fr. *affable* = minzaam.

Affaire, Fr. = zaak.

Affecteeren, 't Lat. *affectare*=voorgeven; *affectatie* = gemaaktheid.

Affirmeeren. 't Lat. *affirmare* = bevestigen; *affirmatie* =bevestiging

Affreus, 't Fr. *affreux* = verschrikkelijk.

Affront, Fr. = beleediging, hoon: *affronteeren* = beleedigen, hoonen.

Affuit, saamgetr. uit *a fut* = *ad fustem* = op het voetstel. Thans het houten onderstel van een kanon.

Agaat, Lat.-Gr. *achâtés,* Fr. *agate.* Zeer harde steen, met afwisselende kleuren, en waarvan allerlei versierselen gemaakt worden.

Ageeren, Lat. *agĕre* = handelen, verrichten. Handelend of in rechten optreden.

Agenda, Lat. = de af te doene zaken. Eene lijst daarvan.

Agent, Fr. *agent,* van 't Lat. *agens* = handelend. Iemand die namens anderen als lasthebber of vertegenwoordiger in zaken van handel of nijverheid handelend optreedt: zaakgelastigde, zaakwaarnemer.

Agio of **Aggio,** Ital. = opgeld.

Agitatie, Lat. *agitatio*=beweging. Onrust, spanning, gisting, van: *agiteeren,* Fr. *agiter,* Lat. *agitare.*

Agreëeren, Fr. *agréer* = aangenaam zijn, believen: Een *geagreëerde* is iemand die zonder bevoegdheid tot iets toegelaten wordt, bijv. op een ontvangerskantoor; *agrement* = boordsel.

Ahorn, Lat. *acer* = eschdoorn.

Air, Fr. *air* =lucht. Houding, gew. in ongunstigen zin: zij geeft zich veel *airs* d. i. een aanmatigende houding of gelaat.

Aise, Fr. *aise* = gemak. Hij was niet op zijn *aise.*

Ajakkes, Basterdvloek voor: ah. Jezus!

Ajuin, Oudfr. *ognon,* van 't Lat. *unis* = ui, Gewestelijk: siepel.

Akelei, ook *Akolei.* M.Lat. *aquilegia* = klokbloem.

Aker, Lat. *aquarium* = watervat. Kleine emmer om water te scheppen.

Akker, Lat. *ager.* Bouwland, ook vlaktemaat.

Akkoord, van 't Fr. =muziektoon.

Akte. Zie *Acte.*

Alarm, Fr. *alarme,* Ital. *allarme,* Eigenlijk *all' arme* = te wapen! Woest getier of geschreeuw; in *alarm* blazen bet. het nog te wapen blazen.

Alarmist =onrustschreeuwer: een mensch die overal gevaar ziet dreigen.

Albast of **Albaster,** Lat. *alabastrum.* Een soort van witte harde gips.

Albino van 't Lat. *albus* = wit. Een witteling: een ras van menschen met een sterk witte huid en haren en roode oogen: ook wel *Witte Negers* of *Blafards* genoemd.

Albion. Dichterlijke naam voor Engeland, zoo geheeten naar de witte krijtbergen van dat land. *Albus* Lat. = wit.

Album, van 't Lat. *albus* = wit. Een *albus* was bij de Romeinen

een gewoon met gips bestreken bord voor publicatiën, of een gipstafel waar de opperpriester de gebeurtenissen van 't jaar opteekende, die hij in zijn huis tentoonstelde. Thans verstaat men door een *album* een boek met wit papier waarin vrienden en kennissen iets teekenen of schrijven als een blijk hunner vriendschap. Een *album* is ook een verzameling van portretten of handteekeningen.

Alcade of **aleade.** Sp. eig. Arab. *alkaïde*, de gouverneur, de cadi, de rechter. Thans een dorpsschout in Spanje.

Alchimie of **Alchemie.** Arab. van *al* ('t lidw.) en *kimija* = sap. 't Gr. *chēmia*. Goudmakerij: de kunst om uit onedele metalen edele te maken; het zoeken naar den steen der wijzen.

Alchimist. De man die zich met die kunst onledig houdt.

Alcohol, 't Ar. *alcohl*, eig. het zwarte vlugge poeder van loodzwavel waarmede de Oostersche vrouwen de oogleden verven. Thans de gezuiverde vluchtige wijngeest en bij uitbreiding wordt het gezegd van alle geestrijke vochten.

Alexandrijnen. Misschien zoo genoemd naar Alexander van Parijs, een Fransch dichter die in de 12e eeuw een dichtstuk van Alexander den Groote maakte en daarin rijmregels van 12 of 13 lettergrepen, uit 6 jamben bestaande, gebruikte. In Vondels tijd waren de Alexandrijnen de gewone maat waarvan zich de treurspeldichters bedienden.

Algebra van 't Arab. *al-djebr* d.i. het vereenigen van deelen tot een geheel: bij uitbreiding de wetenschap der herleidingen en vergelijkingen. Stelkunde.

Algebraïsch, d. i. stelkundig.

Alias, Lat. *alias* = op een anderen tijd, anders. Anders genaamd. Ook een potsemaker, een schalk wordt een *alias* genoemd.

Alibi, Lat. *alibi* = elders. In rechten bewijst men zijn *alibi* wanneer men aantoont elders geweest te zijn dan ter plaatse waar de misdaad gepleegd is van welke men beschuldigd wordt.

Alimenteeren, Fr. *alimenter* = onderhouden, spijzigen. Door *Gealimenteerden* verstaat men gewoonlijk van den armen (van de Diaconie) verpleegden.

Alinĕa van 't Lat. *alinĕa* = draad; van voren of aan, nieuwe regel.

Alkoof, van 't Arab. *al-kobba*, Sp. *alkoba* of *alkove*, 't Fr. *alcôve*. Eig. een koepelvormig gebouw of vertrek, of gewelf. Thans slaapvertrek: een afgesloten gedeelte van een kamer.

Allah, Arab. uit *al* = de en *ilati* = aanbiddelijke. De naam van het Opperwezen bij de Muzelmannen.

Alkoran. 't Ar. al Koran = de lezing. Het godsdienstig wetboek der Mohammedanen.

Allegorie. Lat. *allēgoria* van 't Gr. *allegorēin* = iets anders zeggen. Zinnebeeldige of verbloemde voorstelling. Een aaneenschakeling van overdrachtelijk gebezigde woorden heet *Allegorie*.

Allegorisch = zinnebeeldig.

Allegretto. Term in de muz. = een weinig levendig van 't Ital. *allegretto*. Dim. van *allegro* = vroolijk.

Allegro, Ital. Vroolijk. Muz.

Alliage, van 't Lat. *alligāre* = aan iets binden. Metaalmengsel. Vooral het toevoegen van 't onzuiver metaal bij het fijne.

Alliantie. Fr. *alliance* van 't Fr. *allier* Lat. *alligāre* = binden. Verbond, vereeniging.

Allieeren, Fr. *allier* = verbinden

Alligator, 't Sp. *el-lagarto* = d

hagedis. Kaaiman, een soort van krokodil.

Alliteratie. Grondw. 't Lat. *litera* = letter. Samenlettering, ook wel stafrijm geheeten. Twee of meer woorden die met denzelfden letter of dezelfde letters aanvangen (lief en leed)

Allocutie, 't Lat. *allocutĭo* = de toespraak (redevoering) die de Romeinsche keizers en generaals tot hun soldaten richtten. Toespraak van den Paus aan de vergaderde kardinalen.

Allodiaal, MLat. *allodialis*, van *allodium* en dat gelatiniseerd van *al* en *ôd* = geheele bezitting. *Allodiaal* is het tegenovergestelde van *feudaal* = leenroerig.

Allongepruik van 't Fr. *allonge* = verlengstuk. Dus een lange krulpruik.

Allooi, Oudfr. *alloyer* = verbinden. De hoeveelheid van 't mindere metaal die men onder het betere mengt.

Alluvie of **Alluvium,** Lat. *alluvĭo* = de aanspoeling. Aangeslibde grond.

Allure, van 't Fr. *aller* = gaan. Gang. houding.

Alma Mater, Lat. = lieflijke of weldadige moeder. Studentenuitdrukking voor de hoogeschool.

Almanak van 't Fr. *almanac* van 't Arab. *manâ* = maat of tijd. Tijdwijzer of kalender.

Aloë, Gr.-Lat. *aloë*, een plant uit wier bladeren men een geneeskundig sap trekt, ook *aloë* genaamd.

Alphabet, 't Lat. *alphabetum*, van 't Gr. *Alpha* en *Bêta* = de A en de B. Letterlijst. 't A.B.C.

Alphabetisch = naar volgorde van 't A.B.C.

Alt, van 't Ital. *alto* = hoog. In de muz. de hoogste stem na de sopraan.

Altaar, Lat. *altāre*. Van altaar komt autaar, outaar, outer. Een verhevenheid waarop geofferd wordt. In de Katholieke kerk de plaats waar de priester voor het Crucifix de mis opdraagt.

Alter ego, Lat. = ander ik. Plaatsvervanger.

Alternatief, Fr. *alternative*, van 't ww. *alterner* van 't Lat. *alternare* = bij afwisseling doen. Gedwongen keuze tusschen twee moeilijke zaken

Aluin, Fr. *alun* van 't Lat. *alūmen*. Thans zwavelzure aluinaarde en potasch.

Amandel, Fr. *amande*, van 't Lat. *amygdăla*. Bekende vrucht van den amandelboom.

Amazone, van 't Gr. *Amazōn* = Amazonen: volgens de Mythologie, een krijgshaftig vrouwenvolk wonende aan de rivier den Thermōdon in Pontus. Thans een vrouw te paard of een vrouwenrijkleed.

Ambassade, Fr. *ambassade* = gezantschap zoo ook:

Ambassadeur = gezant.

Amber, MLat. *ambra*, 't Arab. *anber*. Welriekende gom; grauwe of gele harsige stof.

Ambieeren, 't. Fr. *ambier*, 't Lat. *ambire* = gaan om, dingen naar; *ambitie* 't Lat. *ambitio* = streven naar een ambt. Eerzucht, lust of trek: *ambitieus* = eerzuchtig.

Ambrosĭa. Gr. *ambrosios* = onsterflijk, goddelijk. Godenspijs.

Ambulance, Fr. *ambulance* van 't Lat. *ambulare* = gaan of loopen. Veldhospitaal.

Ambulant van denzelfden oorspr. Iemand die veel reist en trekt.

Amen, Hebr. *ameen* = zeker, voorwaar. (In de Psalmen komt het herhaaldelijk aan 't slot der lofzangen of gebeden voor). Slot van een geheel of preek met de beteekenis: het zij zoo.

Amende honorable. Een Fr. uitdr. voor openlijk schuld bekennen.

Amendement, Fr. beterschap, van

't Lat. *emendatio* = verbetering. De Tweede Kamer heeft het recht van *amendement* : 't recht om wijzigingen of veranderingen voor te stellen en aan te nemen ter verbetering van een voorgedragen wet.

Amerij, = kort oogenblik, vermoedelijk ontstaan uit *Ave Marij*, d.i. *weer gegroet Maria* : dus staat het gelijk met zoo weinig tijd als er noodig is om een *ave Maria* te bidden.

Amethist, Lat. *améthystos* = zonder dronken te zijn. Een violetkleurig edelgesteente dat men vroeger als talisman tegen de dronkenschap gebruikte.

Ameublement, van 't Fr. *meuble*, 't Lat. *mobĭle*=beweegbaar huisraad.

Amfioen. De O. I. naam voor de opium : amfioenschuiver = opiumkauwer.

Amice is de vocatief van 't Lat *amīcus* = vriend.

Amicissime, is de *superlativus absolutus*, d.i. volstrekt overtr. trap. «beste vriend».

Amiraal, zie *Admiraal.*

Ammunitie of **munitie,** van 't Lat. *munire* = van 't noodige voorzien. Krijgsvoorraad.

Amnestie, Lat. *amnestia* Gr. *amnēstos* = niet gedachtig. Vergeving, kwijtschelding. Wordt gewoonlijk gebezigd van politieke misdaden of vergrijpen.

Amok. Mal = dooden. Woede, razernij ; *amok maken* = in dolle woede gaan moorden.

Amortiseeren, 't Fr. *amortir* = vernietigen, doodmaken. Schuld delgen door aflossing.

Amourette, een Fr. woord. Minnarij, minnehandel, vrijerij.

Amoveeren, 't Lat. *amovēre* = uit den weg ruimen. Afbreken, sloopen.

Ampel. Fr. *ample* 't Lat. *amplus* = ruim, overvloedig, breedvoerig.

Amper, Mal. = nagenoeg, ter nauwernood.

Amphibie, van 't Gr. *amphi* = tweevoudig en *bios* = leven. Tweeslachtig dier dat op het land en in 't water leeft.

Amphibrachys. Gr. = dubbel kort Versvoet die een lange lettergreep tusschen twee korte heeft ◡ — ◡.

Amphitheater, Gr.-Lat. = rond theater. Een ovaal of rond gebouw geschikt tot geven van allerlei schouwspelen met trapsgewijze oploopende zitplaatsen in de rondte en waar de toeschouwers door groote dekkleeden tegen regen en zonneschijn beschut waren.

Amputatie, Lat. *amputatio* = het afsnijden. Het afzetten van een of ander lichaamsdeel ; *amputeeren*, Lat. *amputare* = afzetten.

Amulet, Arab. *draagband* Lat. *amulētum*. Door het Fr. tot ons gekomen. Voorbehoedmiddel tegen rampen of ziekte.

Amuseeren, van 't Oudfr. *muser* = ledig zijn. Vermaken, van waar *amusant* en *amusement.*

Anabaptist, van 't Gr. *ana* = weder en *baptistēs* = dooper. Wederdooper.

Anachronisme, van 't Gr. *anachronidzein* = in een anderen tijd verplaatsen. Zonde tegen de tijdrekening.

Anagram, van 't Gr. *anagraphein* = omschrijven. Een letterkeer; zoo is *nevel* een anagram van *leven.*

Analogie, Gr.-Lat. *analogia* = overeenkomstig de rede. De gelijke verhouding, proportie. Overeenstemming, gelijkvormigheid.

Analyse van 't Gr. *analyein* = ontbinden, oplossen. Ontleding, ontbinding.

Ananas, Mal. = koningsappel. Vrucht uit Zuid-Amerika die sedert

een vijftigtal jaren ook in Europa sterk aangekweekt wordt.

Anarchie, Gr. *an archia* = zonder heerschappij. Gemis aan macht. Regeeringloosheid: vandaar *anarchist* = voorstander der *anarchie.*

Anapest, van 't Gr. *anapaitios* = «teruggeslagen.» Voetmaat van drie lettergr., twee korte en een lange: ⏑ ⏑ —

Anathēma, 't Gr., *ana-tithémi* = ten toon stellen. Er wordt door verstaan de banvloek in de R. C. Kerk.

Anatomie, Lat. *anatomia* = het vaneensnijden. De ontleedkunst: *anatomisch* = ontleedkundig.

Ancienniteit, Fr. *ancienneté* = ouderdom van rang.

Ancien régime, Fr. waardoor verstaan wordt de oude manier van regeeren, vóór de revolutie, bijzonder voor die van 1789 in Frankrijk.

Andante van 't Ital. ww. *andare* = gaan. Muz. Niet te schielijk, gematigd.

Andatino, Ital. Dim. van *andante* = gaande, stappende. Gematigd.

Andijvie Vroeger *endivie.* MLat. *endivia.* 't Lat. *intibum* (?) dat ook *cichorei* bet.

Anekdote van 't Gr. *an-ékdoton* = niet bekend gemaakt. Door 't Fr. tot ons gekomen. Kort, nog onbekend verhaal, dikwijls een geestigen trek vermeldende.

Anemoon, Lat.-Gr. = *anemonè* van *anĕmos* = wind. Windbloem of windroos, zoo genaamd omdat ze licht door den wind ontbladerd wordt.

Anglicismus, Nieuw-Lat. van *angli* = de Angelen. Engelsch taaleigen.

Anglomanie, Lat.-Gr. van *Anglo* = Engelsch en 't Gr. *mania* = woede, verzotheid. Blind ingenomen met al wat Engelsch is en van Engeland komt.

Anglomaan, = een blinde aanbidder van al wat Engelsch is.

Anijs, Fr. *anis,* MLat. *anīsum.* Zeker gewas, ook een daaruit getrokken drank, waaruit *anisette* = anijswater, brandewijn op anijs getrokken.

Animeeren, Fr. *animer* = bezielen. Aansporen; *geanimeerd* = ordelijk; *animositeit* = verbittering.

Anker, Lat. *ancora* of *anchora* dat hetzelfde bet.

Annalen, Lat. *annāles* = jaarboeken. De aanteekeningen der hoofdgebeurtenissen van een jaar, die te Rome door den Pontifex Maximus werden bijgehouden.

Annecteeren of **Annexeeren,** Lat. *annectĕre* = bijvoegen. Het zich toeëigenen van stukken land of provinciën.

Anno, Lat. = in 't jaar. Ablativus van *annus* = jaar.

Annonce, Fr. *annonce* = bericht, advertentie, *adnoncer* = aankondigen, berichten.

Annoteeren of **adnoteeren,** 't Lat. *adnotare* = aanteekenen.

Anomalie, Gr. van *an* = zonder en *homalŏs* = effen. Oneffenheid, onregelmatigheid.

Anoniem, 't Gr. *an-onyma* = zonder naam, naamloos, waarvan: *anoniemiteit* = naamsverzwijging.

Anorganisch, Gr. *an-organos* = onbewerkttuigd.

Anormaal of **Abnormaal** van *norm* = regel, Gr.-Lat. = zonder regel, afwijkende van den gewonen regel. Zie *abnormaal.*

Antagonist van 't Fr. *antagoniste,* oorspr. tegenworstelaar. Tegenstander.

Antecedent, = voorgaande, van 't Lat. *antecedĕre* = voorgaan. Een

mtecedent stellen = een voorgaand ;eval stellen waarop anderen zich ater beroepen kunnen.

. **nthologie,** Gr. van *anthos* =)loem en *logos* = leer. Bloemlezing.

ntipathie, Gr.-Lat. *antipathia*, 'an *anti* = tegen en *pathos* = lijden, toestand. De wederzijdsche ıatuurlijke afkeer tusschen twee)ersonen of zaken.

ntipoden, Gr.—Lat. *antipodes* = tegenvoeters. Van *anti* = tegen :n *podos*. Genitief van *poes* = voet.

ntiquaar, Lat. *antiquarius* = tenner en voorstander der oudheid.)ok een koopman in oudheden of n oude boeken; *antiek* = oud.

. **nti-revolutionnair,** lett. tegen le Revolutie. Godsd. en staatk.)artij in Nederland.

ntithĕsis, Gr.—Lat. = tegenstelling. Een redefiguur: een tegenstelling in denkbeelden en woorden.

.panage, Fr. van 't Lat. *panis* =)rood. Geldelijke toelage aan niet :egeerende prinsen.

.part, Lat. *aparte* = ter zijde. Afzonderlijk.

.phaerĕsis, Gr.-Lat. Gramm. fig. bestaande in 't weglaten van een letter aan 't begin van een woord.

.phorisme, Gr.-Lat. *aphorismus* = losscheuring. Korte stelling, spreuk, regel of voorschrift. Gew. in 't Meerv.: korte, onsamenhangende stellingen.

.planeeren, Fr. *aplanir*. Van 't Lat. *planus* = vlak, effen. Effen maken.

.pocalypsis. Van een Gr. woord lat onthulling, openbaring bet. De)penbaring van Johannes.

.pōcopé Gr.-Lat. woord. Een der rammatische figuren: 't weglaten van een letter of lettergreep aan ıet eind van een woord.

.pocrypha, Gr. van *apo-kryphos*, 'erborgen, ondergeschoven. Men spreekt gewoonlijk van de Apocriefe boeken, zijnde die Bijbelsche geschriften welke niet rechtstreeks aan de ingevingen van God toegeschreven worden en welke dus tegenover de Canonieke boeken staan. *Apocrief* bet. dikwijls niet geloofwaardig, verdicht, iets aan welks echtheid men twijfelt.

Apodictisch, Gr.-L. *apodicticus* = aantoonbaar. Onwederlegbaar, op afdoende wijze.

Apologie van 't Gr. *apologēisthai* = zich al redeneerende verweren. Verweerschrift.

Apoplexie, Gr.-Lat. *apoplexia* = beroerte, van *apoplessein* = nederslaan.

Apostaat, Gr.-Lat. *apostăta* = een afvallige van 't geloof.

Apostel, Gr.-Lat. *apostŏlus* = gezant. Gezondene, van godsbode. De eerste predikers van 't Christendom.

Apostrophe, Gr.-Lat. *apostrŏphos* = afwending. Een figuur in de Rhetorica bij de ouden, wanneer de redenaar onverwacht zijn rede afbrak en zich tot een ander wendde. Item. *apostropheeren* bet. iem. toe- of aanspreken. Ook een weglatingsteeken wordt een *apostrophe* genoemd.

Apotheek, Gr.-Lat. *apothēca* van *apothiténai* = nederleggen. Bij de ouden: voorraadkamer, bewaarplaats voor den wijn. Plaats waar geneesmiddelen bereid en verkocht worden.

Apparaat, Lat. *apparatus* = toerusting, toebereiding, toestel. Gereedschap.

Apparent, Fr. *apparent* van 't Lat. *apparentia* = waarschijnlijkheid.

Appartement, van *à part* = terzijde. Een Fr. woord = vertrek of kamer.

Appeleeren, Fr. *appeler* = roepen. Wordt gewoonlijk gezegd wanneer

men geen vrede met een vonnis heeft en in hoogér beroep wil komen. Ook wel *in appèl* komen. *Appèl* houden bet. al de namen afroepen dergenen, die op een bepaalde plaats en tijd wezen moeten.

Appendix, Lat. woord = aanhangsel, aanvulling.

Appetijt, Fr. *appétit* = neiging tot iets. Eetlust, trek.

Applaudisseeren, 't Lat. *applaudere*, 't Fr. *applaudir* = met handgeklap goedkeuren. Toejuichen.

Appliceeren, Lat. *applicare* = aanleggen, toepassen. Zich toeleggen.

Apporteeren, Fr. *apporter* = aanbrengen, aanhalen. Wordt van honden gezegd.

Apprecieeren, Fr. *apprécier* = waardeeren, op prijs stellen.

Approbatie, Lat. *approbatio*, Fr. *approbation* = goedkeuring, toestemming.

Approviandeeren van *proviand*, Ital. *provianda* = leeftocht. Van levensmiddelen voorzien.

Approximatief, = bij benadering van 't Fr. *approcher* = naderen.

April, Lat. *aprilis*, van *aperire* = openen. Zoo genoemd met het oog op de lente. Grasmaand.

Apropos, Fr. = van pas. *Propos* is eig. gesprek. Iem. van zijn *à propos* afbrengen = van zijn stuk (gesprek) brengen. Soms staat *à propos* gelijk met: *hoor eens.*

Aquaduct, Lat. aquae ductus = waterleiding. Kanaal.

Aquarium. Lat. = watervat. Glazen bekken waarin visschen en schelpdieren, ook waterplanten gekweekt of bewaard worden.

Arabesken. 't Fr. *arabesque*, van *arabe* = arabisch. Bouwsieraden of lofwerk aan meubelen in den trant der Arabieren.

Arak, 't Arab. *araq* = *zweet* en dan met betrekking op het sap van de dadels, dat overgehaald zijnde een bedwelmende kracht heeft. Thans noemen de Arabieren alle geestrijke vochten *arak*. In O.-Indië heet *arak* de sterke drank die of uit rijst, of uit suiker, of uit cocosnoten getrokken wordt.

Arbiter, Fr. *arbitre* = scheidsrechter; *arbitrair* = willekeurig.

Arcadisch, genoemd naar 't landschap Arcadia in den Peloponnesus wier inwoners, meest allen herders zijnde, bekend waren om hun eenvoud van zeden en hun geringe behoeften en door schilders en dichters vereerd zijn. *Arcadisch* is daardoor synoniem geworden met eenvoudig, tevreden, onschuldig, iets patriarchaalsch.

Arcanum, meerv. *arcana* een Lat. woord = *geheim*. Geheim geneesmiddel: een middel welker bestanddeelen men tracht geheim te houden. Soms toovermiddel.

Archaïsme, van 't Gr. *archaois* = oud. Een verouderd woord.

Archief van 't Gr.-Lat. *archīvum* = raadhuis. Bewaarplaats van belangrijke documenten, handschriften, registers, papieren, enz.). De man die met het bewaren daarvan belast is heet *archivaris* of *archivarius.*

Archipel, vermoedelijk van *Archipelăgus* = hoofdzee. Eilandenzee.

Architect, Gr. *architecton* van *archi* = de eerste en *tekton* = houtbewerker. Bouwmeester.

Architectuur, Lat. *architectura* = bouwkunst.

Arduin, Hardsteen. Zoo genoemd naar de Belgische plaats Hardouin.

Argument, Lat. *argumentum* = verduidelijking, van *arguĕre* = helder maken. De inhoud, de stof van een rede of geschrift. Ook bewijsgrond, een met reden omkleed bewijs.

Argusoogen. In de Gr. mythologie de honderdoogige bewaker van Io, de nymf die in een koe veranderd werd. 't Woord bet.: zeer scherp toeziende oogen.
Aria, Ital. = lucht. Lied, gezang of melodie.
Aristocratie, Gr. *aristo-krateia*= regeering der besten of der voornaamsten, der aanzienlijksten; *aristocraat* = voorstander van de regeering des adels of der aanzienlijken. In den min gunstigen zin: een minachter van den burgerstand. *Geldaristocraten* zijn zij die door geldbezit macht oefenen of trachten te oefenen.
Arithmetica, Gr.-Lat. *arithmos*= getal. Rekenkunde.
Ark, Lat. *arca* = kast of kist.
Armāda, Sp. = *gewapend*. Oorlogsvloot (van Filips II).
Armée, Fr. woord dat leger bet.
Arōma, Gr -Lat. kruiderij, geur; *aromātisch* = welriekend, geurig.
Arrangeeren, Fr. *arranger* = rangschikken, in orde brengen, regelen; *arrangement* = schikking.
Arrest, MLat. *arrestum* = inhechtenisneming. Het beslag leggen op goederen. Besluit, vonnis.
Arresteeren = gevangen nemen, *arrestant* = gevangene; *arrestatie* = in hechtenis-neming.
Arrière-pensée, Fr. = achtergedachte. Bijoogmerk, bijbedoeling.
Arriveeren, Fr. *arriver* = aankomen.
Arrogant, Fr. = aanmatigend, verwaand, laatdunkend; *arrogantie* = aanmatiging.
Arrondissement, Fr. = afronding, onderdeel van een provincie.
Arrowroot, Eng. = pijlwortel. Zetmeel van den pijlwortel, zeer voedzaam en licht te verteren.
Arsenāal, 't Arab. *dar-as-san'a*, = het huis daar iets gemaakt wordt. Door het Fr. tot ons gekomen. Tuighuis, wapenmagazijn.
Arsenicum of **Arsenicon,** Gr.-Lat. = mannelijk. Een metaal dat veelvuldig met andere mineralen vermengd, voorkomt. Gewoonlijk: Rattenkruit.
Articuleeren, Fr. *articuler*, van 't Lat. *articŭlus* = gewricht, lid, deel. Het nauwkeurig uitspreken der letters, lettergrepen en woorden, m.a.w. duidelijk en verstaanbaar spreken.
Artikel, Fr. *article*, Lat. *articŭlus* heeft veel beteekenissen: lidwoord, stuk, afdeeling, paragraaf, handelswaar, enz.
Artillerie, Fr. van 't MLat. *ars*, *artellaria* = werktuig. Het woord komt het eerst bij de Spanj. en Fr. voor en bet. thans: Geschut.
Artisjok, van 't Ital. *articiocco* = aarddoorn. Moesgewas van 't Arab. *ar'di-schauki*.
Artist, Fr. *artiste* = kunstenaar.
Ascetisch van 't Gr. *askein*=oefenen. Men verstond onder de eerste Christenen onder *asceten* menschen die zich allerlei zingenot ontzeiden. De *ascetica* is dus: het zich onthouden van alles wat de zinnen streelt en het betrachten van de deugd. Thans vat men het woord op als: streng, vroom, ingetogen.
Ascensoir, Fr. = hijschmachine, toestel om menschen naar boven te hijschen.
Asmodeus of **Asmodé** is een Joodsch woord = verwoester. De Booze, de Duivel.
Asperge, Gr. *asparagos*. Zekere plant wier stelen als groente gegeten worden.
Aspect, 't Fr. = aanblik, gezicht.
Asphalt, Gr. *ásphaltos*=aardhars, jodenpek. Vermengd met steenkolen, teer en andere zelfstandig

heden maakt men er een plaveisel van voor de straten.

Aspireeren, 't Fr. *aspirer* = naar iets staan of dingen.

Assaut, Fr., van 't Lat. *ad-sāltus* = aansprong, aanval. Schermoefening.

Assessor, Lat. = bijzitter.

Assidu, Fr. 't Lat. *assidŭus* = gezeten zijn. Aanhoudend vlijtig.

Assiette, Fr. = tafelbord of schaal.

Assignatie, van 't Lat. *assignare* = aanwijzen, toedeelen. Aanwijzing ter betaling, orderbriefje; *assigneeren*, = aanwijzing tot betaling geven.

Assimilatie, Lat. *assimilatio* = het maken van gelijkheid in vorm. In de Gramm. het aan elkaar gelijk worden van twee medeklinkers (pollepel voor potlepel), *Assimileeren* = gelijkmaken.

Assistent, 't Lat. *assistens* = de persoon die bijstand verleent. Helper, hulp bijv. *Assistent-resident* van *assisteeren* = helpen; ook bijwonen; *assistentie* = hulp.

Associeeren, Lat. *associare*. Zich vereenigen tot het drijven van een zaak. Van *socius* = genoot, gezel; *associatie* = vereeniging: *associé* Fr. = vennoot.

Assortiment, Fr. *assortiment* = wat in soorten verdeeld is. Voorraad van goederen, ook bij elkaar passende dingen; *assorteeren* = schikken, bijeenvoegen.

Assumeeren, Lat. *assumĕre*, Fr. *assumer* = aannemen, bijnemen. Door het recht van *assumtie* verstaat men het recht eener commissie om zich een of meer leden toe te voegen.

Assuradeur, Fr. = verzekeraar, van *assurer* = verzekeren, van waar ook *assurantie* = verzekering.

Aster, Gr. ook sterrebloem genoemd naar den vorm der bloem die iets van een ster (Fr. *astre*), heeft.

sthma, Gr.-Lat. = aanborstigheid.

Astrant, saamgetr. uit *assurant* = vrijpostig, lomp, brutaal.

Astrologie, Gr. van *astron* = ster en *logos* = leer. Sterrenwichelarij; *astroloog* = sterrenwichelaar.

Astronomie, 't Gr. van *astronŏmos* = sterrenkunde; *astronoom* = sterrenkundige.

Asyl, 't Gr. *asylon* van *a* = zonder en *sylān* = berooven: onberoofd. Toevluchtsoord, vrijplaats.

Atelier, Fr. = werkplaats van een kunstenaar.

Atheist, 't Gr. *athĕos*, van *a* = zonder en *Theos* = God. Godloochenaar; *atheisma* = godverzaking.

Athenaeum, Lat. = inrichting voor hooger onderwijs.

Athleet, Gr.-Lat. *athlētes* = kampvechter, worstelaar.

Atlas, Gr. bij de oude een titan of reus die het hemelgewelf torste. Boek met landkaarten.

Atmosfeer, van 't Gr. *atmós* = damp en *sphaira* = kring. Dampkring.

Atoom, 't Gr. *atŏmos* van *a* = zonder en *tomos* = snede, stuk. Ondeelbaar lichaam, stofdeeltje, zonnestofje.

Attaché. Fr. = gehecht aan, toegevoegd bij, een aangestelde, inzonderheid bij een gezantschap: *geattacheerd* = gehecht aan, houdende van: *attachement* = gehechtheid.

Attaque, Fr. = aanval: *attaqueeren* = aanvallen.

Attendeeren, 't Lat. *attendĕre* = acht geven. Letten op, indachtig zijn: *attent* = oplettend: *attentie* = oplettendheid, aandacht, beleefdheid.

Attentaat, 't Lat. *attentatum* van *attentare* = een aanslag maken. Aanslag of aanranding.

Attesteeren, 't Lat. *attestare* = mondeling getuigen: *attest* = getuigschrift, ook wel *attestatie*.

Attisch, naar 't Gr. landschap **Attica,**

hoofdst. Athene, welks inwoners zeer geestig en smaakvol waren: *met Attisch zout besprenkeld* = geestig.

Attractie, 't Lat. *attractio* = het aantrekken. Aantrekkingskracht.

Attrapeeren, 't Fr. *attrapper*, van 't MLat. *trappa* = val. Betrappen.

Attribuut, 't Lat. *attributum* = eigenschap; *attribueeren* = toeschrijven.

Aubade, Fr. van *aube* = dageraad. Morgenconcert voor iem. woning.

Auctie, 't Lat. *auctio* = vermeerdering. Openbare verkoop.

Audientie, van 't Lat. *audientia* = het luisteren naar iem. die spreekt. Gehoorverleening van een vorst of minister aan zijn minderen.

Auditeur, van 't Lat. *auditor* = toehoorder. Komt thans gew. voor in de uitdr. *auditeur-militair* d. i. ambtenaar van 't openb. ministerie bij een militair gerechtshof.

Auditorium, Lat. = gehoorzaal. Ook de verzamelde toehoorders (*auditores*).

Au fond, Fr. uitdr. = in den grond. In het wezen van de zaak.

Augurk of **Agurk.** Een woord uit het Slavisch tot ons gekomen, met de bet. van watermeloen.

Augustus. De achtste maand van 't jaar, genoemd naar keizer Augustus.

Aureool, van 't Lat. *aureolus* = gouden. Licht- of stralenkrans om het hoofd der Heiligen.

Aurikel, Lat. *auricula*, Dim. van *auris* = oor. Sleutelbloem, berenoor.

Auspiciën, 't Lat. *auspicia* = vogelbeschouwing. Voorteekens.

Auteur, Fr., 't Lat. *auctor* = bewerker. Schrijver of schrijfster.

Authenticiteit, 't Fr. *authenticité*, van 't Gr. *authentia* = echtheid, geldigheid in rechten, geloofwaardigheid; *authentiek* = geloofwaardig.

Autobiographie, Gr. van *autos* = zelf, *bios* = leven en *graphein* = schrijven. Eigenlevensbeschrijving.

Autocraat, Gr. van *autos* = zelf, en *kratein* = heerschen. Een man die de wetgevende en uitvoerende macht in zijn persoon vereenigt. Zelfheerscher.

Auto-da-fé, Sp. Letterl. = daad des geloofs. Het verbranden der ketters.

Autodidact of **Autodidacticus,** Gr. van *autos* — zelf en *didaskein* = leeren. Zelfgeleerde. De man die al wat hij weet, uit zichzelven geleerd heeft.

Autograaf, = zelfschrijver. Copieermachine. Eigenhandig schrift.

Automaat, Gr. *automatos* = van zelf bewegend. Een werktuig, of een pop die de gestalte van een mensch heeft en die men door een geheime machine eenige bewegingen kan laten maken. Voorts een dom mensch, zonder wilskracht, die als een machine werkt; *automatisch* = zelfwerkend.

Autonoom, Gr. van *autos* = zelf en *nomos* = wet. Zelfwetgeving. Het recht van een land of gemeente naar eigen wetten te leven; *autonomie* = zelfregeering.

Autorisatie, Fr. *autorisation* = van 't Lat. *auctor* = bewerker. Machtiging, volmacht; *autoriseeren* = machtigen.

Autoriteit, Fr. *autorité* = gezag van de overheid: gezag van een schrijver.

Avance, Fr. = voorschot, winst.

Avanceeren, 't Fr. *avancer* = vooruitgaan, op voorschot geven; *avancement* = bevordering.

Avantage, Fr. = voordeel; *avantageus* = voordeelig.

Aventuur of **Avontuur,** MLat. *aventura* van *advenire* = gebeuren. Lotgeval, geluk, toeval.

Avarij, van 't Arab. *awâr*=gebrek. 't Ital. *avaria*. Zeeschade
Avenue, Fr. = toegang tot een plaats of stad. Oprijlaan voor een kasteel.
Aversie, Fr. *aversion* = afkeer.
Averteeren, zie *adverteeren*.
Axioma, Gr. van *axioen* = erkennen. Grondstelling, grondwaarheid.
Azijn, verwant aan 't Lat. *acetum*(?) = azijn.
Azuur, Zie Lazuur.

B.

Baadje, 't Mal. *bâdjoe*, een wit en blauw gestreept kleedingstuk bij wijze van hemd. Het woord wordt dikwijls verward met *baaitje*. Nog gebruikelijk in de uitdr. *op zijn baadje krijgen*.
Baai, Fr. *bai*, uit het Lat. *badius* = kastanjebruin: een wollen stof.
Baai, Fr. *baie*, 't Ital. *baja*, 't Sp. *bahia* = zeeboezem.
Baal, MLat. *balla*. Een groot pak.
Baar, Mal. De Javanen noemen den Europeaan die voor 't eerst op hun eiland voet aan wal zet een *orang baroe*= een nieuw mensch. Nieuweling.
Baar, MLat. *barra*, Fr. *barre* = een staaf goud of ijzer.
Baboe, Mal = min van een kind. Kindermeid.
Babijn, 't Fr. *bobine*= klos of spoel.
Badineeren, 't Fr. *badiner* = schertsen; *badinage* = scherts.
Badine, Fr. = wandelstokje.
Bag, 't Fr. *bague* 't Lat. *bacca* = ronde parel. Nog over in flonkerbag.
Bagage, Fr. = passagiersgoed, reisgoed.
Bagatel, 't Ital. *bagatella*, Dim. van *bagata* = kleinigheid.
Bajonet. Een dolk aan een geweer, in 1670 te Bayonne uitgevonden en naar die stad genoemd.
Bakelaar, van 't Lat. *bacca laura* = laurierbes.
Bakkeleien, Mal. *bakkelajoe* = plukharen.
Bal, Fr *bal*, Ital. *ballare* = dansen van 't Gr. *ballein* = werpen. Danspartij; *ballet* = dansspel.
Balans, Fr. *balance* van 't Lat. *bilanx* = *bis* en *lanx*=twee schalen. De boom der weegschaal, de weegschaal zelf, het evenwicht; *balanceeren* = in evenwicht houden.
Balein, Fr. *baleine* uit het Lat. *balaena* = walvisch. De buigzame, hoornachtige zelfstandigheid aan 't bovenkakebeen van dien visch.
Balcon, Ital. *balcone*, Fr. *balcon*. Een uitstek aan den voor- of achtergevel van een huis. Verwant aan balk.
Baljuw, verbasterd uit het Fr. *bailli*. Rechter, landvoogd.
Ballade, Fr., 't Ital. *ballata*, van *ballare* = dansen. Een dichtsoort die thans tot de Epische poezie gebracht wordt en ons een of ander avontuur, bij voorkeur uit den Riddertijd, verhaalt.
Ballon, Fr. Augm. van balle = bal of bol. Groote bol, luchtballon, *ballon captif*, Fr. = gevangen ballon. Ballon die aan een kabel vastzit.
Ballotage, van 't Fr. *ballote*=kleine

bal. Stemming door middel van balletjes of boontjes, witte en gekleurde: voor en tegen van hier: *balloteeren* = zijn stem uitbrengen.

Balsem, Lat. *balsamum.* Welriekende olie uit den balsemboom. Ook troost, verzachting; *balsamiek* = welriekend.

Balsemijn ook **Balsemine,** 't Fr. *balsamine:* een soort van die plant wordt tot wondbalsem gebruikt. Een bekende bloem.

Balustrade, Fr. van *balustre* Gr. *balaústion* = kleine zuil. Soort van kleine kolom. Borstleuning of hekwerk op kolommetjes rustende.

Bamboes, Mal. *bamboe* = een oostersch rietgewas dat soms tot een hoogte van 20 meter opgroeit.

Banaal, Fr. *banal,* van 't Slav. *ban* = heer; rechtsgebied van een stad; uitsluiting uit de kerkgemeenschap. Zeer allerdaagsch, plat, onbeduidend omdat het al zoo dikwijls gezegd is; *banaliteit* = platheid.

Banaan, Fr. *banane.* De paradijs- of adamsvijg, een smakelijke en voedzame vrucht. pisang.

Bandiet, Fr. *bandit,* Ital. *bandito* = banneling van *bandire* = verbannen. Struikroover.

Banket, Fr. *banquet,* Ital. *banchetto* = (bank is 't eigenl. grondwoord). Prachtig feest of maaltijd; ook het fijne gebak dat bij dergelijke gelegenheden op tafel verschijnt.

Bankroet, 't Ital. *banca rotta* = gebroken bank, omdat den koopman die zijn betalingen staakte de bank op de markt waar hij zijn zaken dreef, gebroken werd.

Bannier, 't Fr. *bannière* = wapperend lint. Vaandel.

Baptisten, van Gr. *baptidzein* = indoopen. Doopsgezinden.

Barak, 't Fr. *baraque* van 't Lat. *barra* = veldhut. Loods, kraam, kermistent, kazerne. Dikwijls in ongunstigen zin. Een b(a)rak van een huis.

Barbaar, 't Gr. *barbaros.* Bij de ouden het buitenland; alles wat niet tot Griekenland behoorde. Woestaard, onmensch.

Barbarismus, Gr. *barbarismos.* Een woord of uitdrukking aan een vreemde taal ontleend en met ons taaleigen strijdende.

Barbier, Fr. *barbier* van *barbe* = baard. Baardscheerder.

Baret, ML. *barētum.* Muts of hoed zonder rand die de R. C. geestelijke op heeft als hij preekt; ook de officieele muts van een rechter.

Barge, MLat. *barica,* van 't Gr. *baris* = schuit: Volksschuit, wat sierlijker dan de vroegere volksschuiten.

Bargoensch, Fr. *baragouin.* Bedorven, onverstaanbare taal; dieventaal.

Bark, Fr. *barque,* Ital. *barca,* MLat. *barca,* = een klein schip.

Barkás, Sp. *barcaza* = groote sloep.

Barometer, van *baros* = zwaarte en *metron* = maat. Zwaartemeter van de lucht. Weerglas.

Baron, Fr. *baron,* MLat. *baro* = man, vrijheer. Een adellijke titel; vrouw. *baronnes. Baronet,* in Engeland = een adellijk persoon staande tusschen een baron en een ridder; *baronie* = land van een baron. Vrijheerlijkheid.

Barricade, 't Ital. *barricata* = slagboom, verwant aan 't Fr. *barre* of *barrique* = ton of vat, een der voorwerpen waarvan men de *barricades* maakt. Straatversperring; *barricadeeren* = versperren; *barrière* = slagboomhek ter afsluiting.

Baryton, van 't Gr. *barys* — zwaar en *tónos* = toon. Zwaar van toon. Lage tenor of hooge bas.

Bas, 't It. *basso* = diep of laag. Lage toon, iem. die laag zingt.

Basàlt, Lat. *basáltes* Fr. *basalte.* Een soort van zeer harde steen, waarvan muren gemaakt en straten gelegd worden.

Bascule, 't Fr. *bascule.* Een werktuig om te wegen, de wip van een brug, de zwengel van een waterput, wipplank.

Basis, Gr. *basis* = schrede. Alles waarop iets rust, de grondslag, het fondament; *baseeren* = gronden, grondvesten.

Bas-relief, Fr. = half verheven beeldwerk.

Basse-taille, Fr. Lage tenor. Middelstem.

Bassijn, 't Fr. *bassin*, MLat. *baccinum* = watervat. Kom of bekken.

Basta, van 't Ital. *bastare* = voldoende zijn. 't Is voldoende, genoeg. *Basta* is ook de naam van het klaverenaas in het omberspel.

Bastaard, Men leidt dit woord af van *bast*, 't Fr. *bât.* 't Ital. *basto* = pakzadel dat de muilezeldrijvers op hun reizen in plaats van een bed gebruikten. Bastaard zou dus beteekenen: een op het pakzadel geteeld kind. Onecht kind.

Bataljon, 't w. *bataillon* = een deel van een regiment voetvolk. Vendel.

Batonneeren, 't Ital. *bastonnare* van *bastona* = stok. Stokslagen geven. Het aanvallen en afslaan met stokken.

Batterij, Fr. = vechtpartij. Geschutwal.

Bazaar of **Basaar,** Perz. = overdekte markt, ter beschutting van regen en zonneschijn. Groote winkel.

Beämen, Zie *Amen.*

Beest, L. *bestia*, Fr. *bête.* Dier.

Beet(wortel), Lat. *beta* = kroot.

Begonia, Plantsoort zoo genoemd naar den Franschman Begon.

Begijn of **Bagijn,** 't Fr. *béguine;* van *béguin* = soort van kap of muts die de *Begijnen* droegen. Vereeniging van vrome maagden of weduwen die een afzonderlijk kleed droegen, te zamen leefden en werkten doch geen geloften aflegden. Vooral in Ned. zeer verspreid. Men denke aan Begijnen-hof — straat, — laan, — weide, enz.

Bekkeneel van bekken. Uit het MLat. *baccinum* = watervat. In 't M.Ned. ijzeren hoofddeksel, toen het beschutte deel des hoofds, thans hersenpan en bij uitbreiding doodskop.

Belgicismus is een woord of uitdrukking in onze taal uit het Vlaamsch overgenomen.

Belial, Hebr. = tot niets nut. Oorspr. god der Phoeniciërs. Deugniet; een *Belialskind* = slecht mensch.

Bellettrie, *Belles-lettres.* Fransche woorden. gew. vertaald door fraaie letteren; *belletrist,* = beoefenaar der fraaie letteren.

Belvedêre van 't Ital. *bellovedĕre* = schoon zien, schoon zicht. Paviljoen of terras boven op een huis, een toren, of een hoogte van waar men een schoon gezicht heeft. 't Fr. *belle vue.*

Belzebub of **Baalzebub,** Hebr. lett. heer der vliegen. Schimpnaam dien de Joden aan dien afgod der Phoeniciërs gaven.

Bénedijen, MNed. woord = zegenen of zegen schenken. Van 't Lat. *benedicĕre* = goed van iem. spreken, zegenen. In de uitdr. «de Maagd Maria, de gebenedijdste onder de vrouwen" leeft het woord nog *benedictie,* 't Lat. *benedictĭo* = zegening.

Benefice, 't Lat. *beneficium* = weldaad. Voordeel, nut, winst. Een voorstelling in komedie of paarden-

spel ter *benefice* van een of ander artist; *beneficeeren* = begunstigen, bevoordeelen, *beneficiant* = bevoordeelde.

Benevolentie, Lat. *benevolentia* = welwillendheid.

Benzoë, welriekende gom van den *benzoëboom* op de Sunda-eilanden, waarvan *Benzine* = vlekkenwater.

Bergamot is het Turksche woord *beg-armôdi* = heerenpeer en dien naam mag ze wel dragen om haar heerlijken smaak.

Bergère, Fr. = herderin. Gemakkelijke ruststoel met voetbank.

Beri-berie, Ind. = schaap. De zieken hebben iets in hun gang van een schaap. Lendenwee.

Beschuit van 't Fr. *bis-cuit*=tweemaal gebakken.

Besogne, Fr. = bezigheid, zaak, arbeid: *besogneeren* = in de vergadering de aangelegenheden behandelen.

Betise van 't Fr. *bête*=beest. Domheid, domme streek.

Beukelaar. Een schild met een knop voorzien. Die knop heette *bokel*, 't Fr. *boucle* = gesp en vandaar bokelaar of beukelaar ('t Fr. *bouclier*).

Beurs, M.Lat. *bursa*=Gr. *byrza*= leder, vel. Geldtasch. Ook de plaats waar de kooplieden samenkomen om handel te drijven.

Bévue, Fr. = misslag, flater, bok.

Bezaan, zeil aan den achtersten mast. Van 't Sp. *mezana*, 't Fr. *misaine*, waarmede eig. het middelste zeil bedoeld wordt.

Bibliograaf, Gr. van *biblion* = boek en *graphein* = schrijven. Boekafschrijver. Thans boekenbeschrijver of boekenkenner; *bibliographie* = boekbeschrijving.

Bibliomaan is de man, die lijdt aan *Bibliomanie*, G. = boekenwoede (*manie* = razernij), Verzotheid op boeken.

Bibliophilus = boekenminnaar (philos = vriend).

Bibliothecaris, Lat. *bibliothecarius* = bewaarder, opziener van een boekerij van 't Gr. *theka*=bewaarplaats

Bibliotheek, insgel. Gr. = boekenbewaarplaats. Boekerij.

Biefstuk, verbasterd uit het Eng. *beefsteak* = vleeschstuk. Een lap vleesch uit de bil van een rund.

Bigamie, van 't Gr. *bi* = twee en *gamos* = huwelijk. Tweewijverij: een man met twee vrouwen, of een vrouw met twee mannen.

Bigot, van 't Fr., dat het vermoedelijk aan de Germ. talen ontleend heeft, ons: *bij God*. Overdreven vroom en bijgeloovig.

Bijbel, Gr. *biblia* = boeken. Heilige Schrift.

Bijou, Fr. = kleinood, van waar *bijouteriën* = allerlei artikelen, die tot lijfsversierselen gebruikt worden

Biljard, 't Fr. *billard* van *bille* = bal 't Lat. *pila*. Een bekend spel met ballen, die door een stok (keu) over een biljardtafel gestooten worden.

Biljardeeren, Fr. *billarder* = met de keu tweemaal de bal in één stoot raken.

Biljet, 't Fr. *billet* = briefje.

Biljoen, 't Fr. *billion*. Miljoen van den 2den rang.

Binocle, Fr. van 't Lat. *bini* = twee en *oculi* = oogen. Dubbele verre- of tooneelkijker, voorzien van twee buizen.

Biograaf, Gr. van *bios* = leven en *graphein* = schrijven. Levensschrijver, levensbeschrijver.

Biographie = levensbeschrijving.

Biologie, van 't Gr. *bios* en *logos* = levensleer. Men verstaat er gew. de kunst door om het zin- en denkvermogen van anderen te overmeesteren. *Biologeeren* is dus door

biologie iem. in zijn macht krijgen, zoodat het slachtoffer noch wil noch kracht heeft zich aan den invloed van den *bioloog* te onttrekken.

Bis, Lat. = tweemaal. *Bis* roepen of *bisseeren* bijv. in een concert = op nieuw, nog eens.

Bisschop, MLat. *biscopus*, Gr.-Lat. *episcopus*. Hooggeplaatst geestelijke, het hoofd van een bisdom = bisschopdom (*diocese*). Ook een warme drank uit rooden wijn, suiker en specerijen bereid, zoo genoemd om de overeenkomst van kleur tusschen 't gewaad van een bisschop en dien drank.

Bivouac, Fr. Vermoed. van Germ. oorspr., ons *Bijwacht*. Nachtverblijf van soldaten onder den blooten hemel.

Bizar, 't Fr. *bizarre* = vreemd, grillig, wonderlijk.

Blafard. Zie *Albino*.

Blameeren, Fr. *blâmer* = laken, ook iem. goeden naam benadeelen, belasteren.

Blanc-mangé, Fr. = wit eten. Een pudding van rijst of amandelen met melk en suiker.

Blanco, Sp. *blanco*. In *blanco* teekenen zijn naam zetten voordat de inhoud ingevuld is. *Blanco* wissel: een wissel zonder ingevulde som.

Blanketsel, van *blanc* = blinkend. Kleursel voor 't gezicht, van waar zich *blanketten* = met blanketsel inwrijven, ter bedekking van zomersproeten, bleekzucht, ouderdom, enz.

Blazoen, 't Fr. *blazon*. Veldteeken. Wapenschild. Grondw. ons *blazen*.

Blesseeren, 't Fr. *blesser* = wonden; kwetsen; *blessure* = wonde.

Blokkade, 't Ital. *bloccata* = insluiting.

Blokkeeren, 't Fr. *bloquer* = insluiten, van *blocus*, ons blokhuis.

Blondine, Fr. Een blond meisje.

Blouse, Fr. = kiel.

Blunder, Eng. = vermenging. Misslag, bok, flater.

Boa, 't Lat. *boa* = reuzenslang.

Bobijn of **babijn,** 't Fr. *bobine* = garenklos.

Boha, Bohei, Boeha = geschreeuw, rumoer. V. Lennep houdt het voor een Mal. woord. „Wanneer men", zegt hij, „met de sloep over de modderbank voor Batavia varende, vastraakt, moeten de roeiers er uit om te sleepen: 't welk uithoofde der menigvuldige kaaimans, die zich aldaar bevinden, niet weinig gevaarlijk is. Wanneer nu de Javanen, die op de modderbank visschen, een sloep zien „vastzitten", roepen zij aan de ekwipaadje toe: *bohaya*, 't welk in 't Mal. „Kaaiman" bet., ten einde men hun de sloep doe sleepen en zij er wat aan verdienen. Uit dat herhaald en luid geschreeuw der Javanen is ontstaan, dat de matrozen een schreeuwer, rumoermaker een *Bohamaker* noemen."

Bohemers. Zie *Zigeuners*.

Bokaal, Fr. *bocal*, van 't Gr. *baukalion* = vaas met nauwen hals. Groote drinkbeker.

Bokkenees, eig. *Bouginees*, volksstam op Celebes. Ruw en lomp mensch.

Boksen, 't Eng. *to box* = met de vuist vechten.

Bolleboos of **Balleboos,** Hebr. = heer des huizes. Gewoonlijk iemand, die heel knap ergens in is.

Bolus, van 't Gr. *bolos* = klomp, aardkluit. Soort van gebak.

Bombardeeren, 't Fr. *bombarder* = grondwoord *bombe* = bom: met bommen beschieten.

Bombarie. Afleiding onbekend: getier, geraas, geschreeuw.

Bombast, ML. *bombax* = een zekere

stof, waarmee men een deken opvulde. Gezwollen taal, waarachter men geestesarmoede en gebrek aan denkbeelden tracht te verbergen; *bombastisch* = winderig, gezwollen.

Bombazijn, Fr. *bombasin*, van 't Gr. *bombyx* = zijdeworm, oorspr. een zijdeachtige stof. Een stof, die uit Italië tot ons gekomen is.

Bon, een Fr. woord dat *goed* bet. Een schriftelijk bewijs, waarop de leverancier iets mag afgeven. *Bon jour, bon soir* = goeden dag of avond.

Bonbon, een herhaling van 't woordje *bon*. Uitdrukking aan de kinderwereld ontleend; allerlei suikergoed (suikerboonen, suikererwten) enz.

Bonheur, Fr. = *geluk*, Lat. *bona hora* = gelukkig uur. Door een *bonheur du jour* = geluk van den dag, verstaat men een meubelstuk: een pronkkastje met glazen deuren.

Bonhomie, Fr. van *bon homme* = goede man. Aangeboren goedhartigheid, voorkomendheid.

Bonificatie, Lat. *bonificatio* = te goed doening. Schadeloosstelling, vergoeding.

Bon mot, Fr. = goed woord. Een geestigheid, aardigheid, kwinkslag, ui; *bon ton* = goede toon, goede manieren.

Bonne, Fr. Kinderjuffrouw.

Bonnet, Fr. M.-L. *bonneta*. Muts, pet, kap.

Bonnefooi, verbast. van 't Fr. *bonne foi* = goede trouw. Op goed geluk af.

Bon sens, Fr. = goede zin. Gezond verstand.

Bon-vivant, Fr. = goed levend. Die er een goed leven van neemt. Vroolijke Frans, losbol.

Bordeel, 't Fr. *bordel* en dat van 't Germ. *bord, boord, berd* = plank, bij uitbr. hut of krot. Hoerhuis.

Borderel, 't Fr. *bordereau*. Lijst van de muntsoorten eener som geld: ook het uittreksel van een rekening.

Bordès, 't grondw. het Germ. *berd* of *bret* = hout of plank. In de Romaansche talen overgenomen, 't Ital. *bertesca*, 't Oudfr. *bretcche* en van daar weer onder den vorm van *Bordes* teruggekeerd. Houten uitstek: stoep met trappen, trapportaal.

Borneeren, 't Fr. *borner* = begrenzen of beperken.

Borduren, van 't Fr. *bordure* = omboordsel. Het grondw. is bord = rand niet te verwarren met bord = hout of plank. Een rand of zoom leggen; door middel van de naald een doek met figuren voorzien.

Botanie; 't Fr. *botanique*, van 't Gr. *botanē* = kruid. Plant- of kruidkunde. Van hier *botaniseeren* = planten zoeken, *botanist* of *botanicus* = plantkundige en *botanisch* = wat tot de botanie behoort.

Bottel, 't Eng. *bottle* = flesch, waar aan verwant *bottelier* = keldermeester op de schepen, de schaftmeester en *bottelen* = op flesschen tappen, ook schuimen.

Bottel, van *bot* = knop, 't Oud-Ital., *butt*, 't Fr. *bouton*, van waar uitbotten. plant: rozebottel.

Bottines, Fr. Dim. van *botte* = laars = kleine laarzen. Laarsjes.

Boudeeren, 't Fr. *bouder* = pruilen.

Bouffante, Fr. van *bouffer* = opblazen = kleine mand, die de dames vroeger gebruikten om de rokken te doen zwellen. Een soort van halsdoek ter bedekking van den hals en de keel, ook wel *cachenez* genaamd.

Bouffon = potsenmaker, van *bouffer* = opblazen.

Bougie, Fr. woord = waskaars. Ontleend zijn naam aan Boudzia, stad

in Algerië, die vroeger veel was opleverde.
Bouillon, Fr. van *bouillir*=koken. Krachtig vleeschnat.
Boulevard, Fr., verwant aan ons *bolwerk*. Wal of versterking. Thans een wandelplaats met breeden rijweg en wandelpaden, alles met boomen beplant.
Bouquet, Fr. = boschje, MLat. *boscus*=struikgewas. Bloemruiker: ook de fijnste geur van den wijn.
Bracelet, Fr. van *bras* = arm. Armband.
Brageeren, 't Fr. *braguer*. Een vroolijk leven leiden, zich verwaand of blufferig aanstellen, voordoen.
Brancard, Fr. van *branche* = tak. Draagstoel.
Brandy, Eng. samengetrokken uit *brandwine* = brandewijn.
Brassen, 't Fr. *brasser* = dooreenmengen, brouwen. Thans slempen bij een braspartij.
Braveeren, 't Fr. *braver* = trotseeren.
Bravo, van 't It. *bravo* = wakker, flink. Bij ons gewoonlijk een tusschenwerpsel: goed zoo! Ook is 't Ital. *bravo* = een gehuurde sluipmoordenaar; *bravissimo* = heel goed, heel flink.
Bravoure, Fr. = dapperheid, heldenmoed.
Bres, 't Fr. *brêche* = gat in den muur eener vesting. Van den Germ. stam van breken.
Bretels, 't Fr. *bretelle*=draagriemen om een broek op te houden, galgen.
Brevet, Fr. van 't Lat. *brevis*=kort. Een open brief, een octrooi, een machtiging tot het uitoefenen van eenig vak; *breveteeren* = vergunnen; *breve* = kort schrijven, inz. van den Paus.
Brevier, M.-Lat. *breviarium* van *brevis* = kort. Een gebedenboek bij de R. C.; ook een kleine lettersoort op de drukkerijen.
Brief, van 't Lat. *brevis* of *breves* = kort. Eig. *brevis libellus* = kort geschrift.
Brigade, Fr. van *brigue* = twist=strijdende hoop. Legerafdeeling; *brigadier*=korporaal bij de ruiterij.
Brigan of **Brigantijn**, Fr. Een licht vracht- of oorlogschip: oorspr. een rooversschip.
Bril, MNed. *beril*, Gr.-Lat. *beryllus* = een zeegroen edelgesteente. Thans een werktuig om beter te kunnen zien.
Briljant, 't Fr. *brillant* = schitterend. Geslepen diamant.
Briquette, Fr. Dim. van *brique* = gebakken steen. 't Zijn ballen of blokken van steenkool en leem vervaardigd en die tot brandstof dienen en zoo heeten om hun vorm.
Brits, verbast. van 't Eng. *brecches* = broek. Voor zijn brits = achterste krijgen.
Broche, Fr. 't Ital. *brocco* = spits, pin. Damesdoekspeld, borstnaald; *brocheeren* = innaaien, weven van bloemen in stoffen; *brochure*, Fr. =doorgestoken boekje. Vlugschrift, waarin een en ander quaestie van den dag behandeld wordt.
Bronchitis, van 't Gr. *bronchos* = keel. Ontsteking der takken van de luchtpijp.
Brons, Pers. *bourindj* = koper. In vele Europ. talen overgenomen. Mengsel van koper en tin, dikwijls met bijvoeging van een weinig zink.
Brouilleeren, Fr. *brouiller* = verwarren, woelen. In onmin met elkaar leven; *brouillon* = opstel in klad.
Bruineeren, van 't Fr. *brunir* en dat van 't Germ. *brûn*. Bruin maken, polijsten.
Brunet, Fr. *brunette*. Een meisje met bruin haar.
Brusk, 't Fr. *brusque*, 't It. *brusco*

=scherp. Opvliegend, grof, norsch.
Brutaal, Fr. *brutal*, Lat. *brutalis*. van *brutus* = dom of redeloos, Onbeschoft, lomp; *brutaliteit* = grofheid, onbeschoftheid; *brutaliseeren* = lomp bejegenen.
Bruto, 't It. *brutto* = ruw, onbewerkt. Koopwaren met de emballage: het tegenovergestelde van *netto*.
Buckskin, Eng. = bokkenvel. Gekeperde wollen broekstof.
Budget, Eng. = kleine tasch; daarna de portefeuille voor de staatsrekeningen, nu de begrooting zelve.
Buffet, Fr. = pronktafel, koffiekamer in een station.
Buks, LD. *büchse* = bus. Geweer met getrokken loop.
Bulle, Lat. *bulla* = waterbel. Het in was of lood afgedrukte zegel aan een oorkonde. Later de oorkonde zelf. Pauselijke bul. Een academische bul: het bewijsstuk aan den tot doctor gepromoveerde.
Bulletin, Fr. = stembriefje. Dagbericht van den toestand eener zaak (ziekte, waterstand, enz.)
Bureau, Fr. = een met grof doek (*bure*) overtrokken tafel, waarop de klerk zijn papieren legde; later meubelstuk, een soort latafel, thans het vertrek waar de ambtenaar werkzaam is. Kantoor; *bureaucrate* = heerschappij van de heeren van 't bureau.
Bureaulist, ook wel **Bureelist.** Ontvanger der entréegelden bij een schouwburg.
Burlesk, 't Fr. *burlesque*, van 't Ital. *burla* = spot. Grappig, kluchtig.
Bus, verk. van *omnibus*. Zie dat woord.
Buste, van 't MLat. *bustum* = graf. Men plaatste gew. op de graven portretten der afgestorvenen in basrelief Borstbeeld.
But, Fr. = doel.

C. (1)

Cabaal, 't Hebr. *cabbâla* = de geheime mystieke allegorische uitlegging van 't O.-.T: de geheime wetenschap die over goddelijke zaken handelt. Een complot van personen die een zelfde doel hebben en daarvoor geheimhouding opleggen. Heimelijke en listige tegenwerking; van hier *cabaleeren* = samenspannen.
Cabane, Fr. 't Eng. *cabin* = hut. Stulp, armoedige woning.
Cabret. Grondw. 't Lat. *caprĕa* = geit. *cabretleer* = leer van een jonge geit.
Cabriolet, Fr. Licht rijtuig op twee wielen voor één paard met een voorzitbankje.
Cabriool, Zie *Capriool*.
Cacao. Naam door de Indianen aan de vrucht van zekeren boom gegeven, bestaande in boonen waarvan men de chocolade maakt.
Cache-Nez, Fr. = verberg-neus. Zie *Bouffante* van 't Fr. *cacher* = cacheeren = verbergen.
Cachet, Fr. van *cacher* = verbergen, beplakken. Zegeldrukker: een voorwerp om brieven dicht te maken door het op lak of ouwels te druk-

(1) Alle woorden die niet op de C gevonden worden, zoeke men op de K.

ken; van daar *cacheteeren* 't Fr. *cacheter* = dicht maken.

Cachot, Fr. donker gat, gevangenis.

Cacographie, van 't Gr. *kakos* = slecht en *graphein* = schrijven. Gebrekkige schrijfwijze of spelling: een opstel vol spel- en taalfouten, soms opzettelijk vervaardigd en den leerlingen ter verbetering voorgelegd.

Cacophonie, van 't Gr. *kakos* = slecht en *phonē* = stem. Wanluidendheid, slechte stem of uitspraak. Zonde tegen de welluidendheid in den stijl.

Cactus, 't Gr. *kaktos* = stekelig. De toorts- of fakkeldistel, Zuid-Amerik. plant, met stekelige bladeren.

Cadans, 't Ital. *cadenza* van *cadĕre* = vallen Dans- of zangmaat, stemval. *In cadans lezen* = op de maat lezen.

Cadaver, 't Lat. *cadaver* van *cadĕre* = vallen. Lijk, kreng.

Cadeau, Fr. 't Lat. *catellus* = kleine keten, klein geschenk.

Cadet, Fr. = jongste, bij uitbreiding de jongste van een adellijke familie opgeleid voor officier. Thans militaire kweekeling.

Caduc, 't Lat. *caducus* = vallend, van *cadĕre* = vallen. Broos, bouwvallig, vervallen, door ouderdom verzwakt.

Caesuur, 't Lat. *caesura* = van *caedĕre* = houwen, snijden. Verssnede: de rust na een bepaald aantal lettergrepen.

Café, Fr. = koffie. Koffiehuis; *café chantant*, *café restaurant* = koffiehuis waar gezongen wordt, waar men eten kan krijgen.

Cahier, Fr. van Lat. *quaternus* = boekje papier, schrijfboek.

Caisson, Fr. Augm. van *caisse* = 't Lat. *capsa* = kist. Dus groote kist; proviand of kruitwagen.

Cajoleeren, Fr. = Vleien, liefkoozen

Calamiteit, Lat. *calamitas* = schade, ramp. Onheil, landplaag, groote ramp, van waar *calamitcus* = rampspoedig. *Calamiteuse polders* liggen in de nabijheid der zee en worden telkens met overstrooming bedreigd.

Calange, Fr. Een oud woord dat boete beteekent. Aanhaling van smokkelwaren; bekeuring; van hier *calangeeren* = bekeuren.

Calèche, Fr. van het Poolsch *koles*; soort van rijtuig.

Caleidoscoop, Gr. van *kalos* = schoon, *eidos* = beeld en *skopēin* = zien, schoonbeeldwijzer. Een kijker uitgevonden door Dr. Brewster te Edimburg (1817) en waarin men daarin gelegde voorwerpen in oneindige getallen vertoond, die bij de geringste beweging afwisselen en merkwaardig zijn om hun regelmatigen vorm.

Calefacteren, 't Lat. *calefacĕre* = warmmaken. Allerlei dingen aan de hand hebben en verzorgen.

Calembourg, Fr. naam- of woordspeling. Van zekeren graaf Calenberg uit Westfalen die aan 't hof van koning Stanislaus leefde en slecht Fransch sprak zoodat men zijn naam aan alle woordspelingen verbonden heeft.

Calicot. Oorspr. katoen uit Calicoet: stad op de kust van Malabar in Voor-Indië; nu een fijne stof van katoen die naar linnen zweemt.

Calligraaf, Gr. van *kallos* = schoon en *graphein* = schrijven. Schoonschrijver; *calligraphie* = 't schoonschrijven.

Calligraphisch = schoongeschreven.

Calmeeren, 't Fr. *calmer* = bedaren, stillen.

Calorifeer, van 't Lat. *calor* —

warmte en *fero* = ik draag. Warmtegeleider, kachel.

]alotte, Fr. priestermutsje, huismuts, rond, plat hoofddeksel zonder klep.

]alqueeren, 't Fr. *calquer*, 't Ital. *calcare* = treden, drukken. Natrekken van een teekening door middel van geolied of transparent papier.

]alvinisten. Aanhangers der leer van Calvijn. Van waar ook: *calvinisme.*

]amee, 't Fr. *camée* 't Ital. *cammeo* = arbeid, werk. Een in relief gesneden kostbare steen, welks grond een andere kleur heeft dan het beeld dat er opgesneden is.

]amelia, Eig. *camellia*, zoo gen. naar den zendeling Camelli die deze bloem uit Azié het eerst naar Eur. overbracht. Chineesche of Japansche roos.

]amera, Lat. = gewelf, gewelfde zoldering van een vertrek. Kamer.

]amera Obscura = duistere kamer. Een spiegelkastje waarvan inzonderheid de photograaf zich bedient tot opvanging van beelden.

]ampagne, Fr. 't Ital. *campagna* van 't Lat. *campus* = open vlakte, veld. Landgoed, veldtocht.

]ampêchehout, zoo gen. naar de stad Campêche in Jucatan. Roode verfstof.

]anaille, Fr. van 't Lat. *canis* = hond; dus hondentroep. Janhagel. Gemeen wijf.

]anapé, Fr. van 't Gr. *konopēion* = bed met gordijnen om de muggen te weren. Ruststoel, rustbank.

]anard, Fr. = eendvogel. Fopperij. Onwaar courantenartikel.

]andelaber, Lat. *candelabrum* van *candēla* = kaars. Luchter met veel armen. Kroonkandelaar; *candelāberen* = de boomen snoeien als kandelaars.

Candidaat, 't Lat. *candidatus* = in 't wit gekleed. Een Romeinsch burger die naar een ambt stond, droeg een wit kleed zonder tunica. Een candidaat is dus iemand die naar een post dingt; ook zekere academische graad; *candidatuur* = het staan naar een ambt.

Canon, 't Gr. *kánon* = regel of wet. De kerkelijke wet, de uitspraak van een concilie: de lijst der bijbelboeken; *Canonieke boeken* zijn die bijbelboeken waaraan men een goddelijken oorsprong en geldende bewijskracht toekent. Zie *apocrief; canoniseeren* = voor heilig verklaren.

Cantate, 't Ital. *cantata*, van 't Lat. *cantare* = zingen. Een soort van dichtstuk met zang en recitatieven, vroeger meer in smaak dan thans.

Cantatrice, Ital. Zangeres.

Cantine, Fr. van 't Ital. *cantina* dat uit *canovettina*, Dim van *canova* = kelder ontstaan is. De plaats in kazernen, gevangenissen of legerkampen waar men jenever, koffie, tabak, brood, boter, kaas, enz. verkrijgen kan. Reiskeldertje.

Cantor, van 't Lat. *cantare* = zingen, Voorzanger.

Caoutchouc. Een Z.-Amerik. woord: het sap van verschillende boomen waaruit een veerkrachtige gom bereid wordt. Gom-elastiek.

Capabel. 't Fr. *capable* bekwaam; *capaciteit*, 't Fr. *capacité* = bekwaamheid ook grootte, inhoudsruimte. Beide van 't Lat. w. w. *capĕre* = vatten.

Capillariteit, Fr. *capillarité* van 't Lat. *capillus* = hoofdhaar. Het vermogen der haarbuizen tot opzuiging van vloeistoffen.

Capitulatie, 't Fr. *capitulation* van 't ML. *capitŭlum* = hoofdstuk. De overeenkomst, uit verscheiden punten bestaande, waarbij een stad

capaciteit, geest

zich aan de belegeraars overgeeft; *capituleeren* = zich overgeven.

Capote, Fr. Augm. van *cape,* 't Lat. *caput* = hoofd. Kapmantel, regenmantel; zie verder: *kapot.*

Caprice, van 't Ital. *capriccio,* grondw. 't Lat. *caper* = Ook. Gril, luim, nuk. Van denzelfden oorsprong zijn: *capricieus,* eigenzinnig, grillig en *capriool,* 't Fr. *capriole* ML. *capriola* = kleine bok. Bokkesprong.

Captie, Lat. *captio* = het nemen, vangen, bedriegen. *Captie* maken = aanmerking maken, moeilijkheden in den weg leggen, bedriegen.

Carambole, Fr. Term van 't biljardspel. Met één bal twee andere raken; *caramboleeren,* = een carambole maken.

Caravanserai, Perz. van: *karwân* = karavaan en *serâi* = groot gebouw. Groot gebouw waar den reizenden karavanen huisvesting verleend wordt.

Carboniseeren, 't Fr. *carboniser* = verkolen. Gew. gebruikt in *gecarboniseerde turf.*

Cardinaal, Fr. *cardinal,* 't Lat. *cardinalis.* Voornaam. *Cardinaal punt* = voornaam punt.

Caresseeren, Fr. *caresser* = liefkoozen, streelen. *caresse* = liefkoozing.

Cargadoor, 't Sp. *carguador*: de man die zich met de *carga* of *cargo* = lading, bevrachting van een schip belast. Scheepsmakelaar.

Caricatuur, 't Ital. *caricatùra,* van *caricare* = overdrijven. Spotprent waarin de schilder met overdrijving iemand of iets belachelijk voorstelt.

Carillon, = klokkenspel. Fr. van 't Lat. *quadrilio* omdat oorspr. een klokkenspel uit vier klokken bestond

Carmen, Mv. *carmina,* Lat. = gedicht.

arnaval, 't It. *carnevale,* van 't Lat. *carnî* = aan 't vleesch *vale* = vaarwel. De week voorafgaande aan de groote vasten, zijnde de 40 dagen voor Paschen, en van welke de laatste dag vastelavond genoemd wordt. Vastelavondpret.

Carnivoor, van 't Lat. *carnivorus* = vleeschetend.

Carogne, Fr. van 't Lat. *caro* = vleesch. Gemeen vrouwspersoon, slet.

Carré, Fr. Vierkant.

Carrelet, Fr. Vierkant liniaaltje.

Carrière, Fr. van 't Lat. *carrus* = wagen; renbaan, levensloop, loopbaan; *carrière* maken = goed vooruitkomen in de wereld.

Caroussel of carroussel, Fr. 't Ital. *carosello* zonnewagen (?). Na de tournooien bij den adel in gebruik gekomen: het kunstig te paard door elkaar rijden met vier of met acht personen. Ook mallemolen.

Carte blanche, Fr. = witte kaart. Onbepaalde volmacht.

Cascade, Fr. 't Ital. *cascata* = val van *cascare* = vallen. Waterval.

Casco, Sp. = scherf, romp van een schip. In 't omberspel speelt hij *casco* die twee zwarte azen heeft.

Casino, Ital. Dim. van *casa* = huis Plaats waar een besloten gezelschap vergadert om te praten, te spelen enz.

Cassa, Ital. van 't Lat. *capsa* = kast kist. Bewaarplaats voor geld. Geldvoorraad.

Casseeren, 't Fr. *casser* = breken, vernietigen; *cassatie* = vernietiging van een vonnis.

Cassette, It. *cassetta,* Dim. van *cassa* = kistje. Koffertje, geldkistje, schrijfkistje.

Castagnetten zijn duimkleppers of klaphoutjes waardoor men bij het dansen de maat aangeeft. Het woord is ontleend aan 't Fr. doch oorspr. 't Sp. *castañetas* van *cas-*

tana = kastanje. Zoo genoemd omdat ze iets overeenkomen met een kastanje.

Castor, Gr. *kastórion* = Bever, van waar *castoren* hoed = hoed van beverhaar.

Castraat, Lat. *castratus* van *castrare* = ontmannen, lubben. Gelubde.

Casueel, 't Fr. *casuel*, 't Lat. *casualis* = toevallig van *casus;* Lat. geval, naamval, val, toeval, einde. *casus belli* = aanleiding tot oorlog.

Catalogus of **Cataloog**, Gr. *katálogos* van *katalēgein* = opnoemen. Lijst of naamregister van boeken of andere voorwerpen; *catalogiseeren* = lijst van boeken maken.

Catapult, Lat. *catapulta*. Een werktuig om pijlen, lansen of steenen mee te schieten. Bekend schiettuig van de jeugd.

Catarr of **Catarrhe**, 't Gr. *katarrhoes* = vloeiing. Zinking, verkoudheid, aandoening van 't slijmvlies der ademhalingswerktuigen.

Cataract, Gr.-Lat. *cataracta* = waterval, in 't bijz. die van den Nijl aan de grenzen van Egypte; ook grauwe staar (blindheid).

Catarrhaal, van *catarr* = zinking, verkoudheid; zinkingachtig; *catarrhale* koortsen = zinkingkoortsen.

Catastróphe, 't Gr. *katastrophē* = onverwachte wending, ommekeer. Groote algemeene ramp, ongelukkige afloop van een zaak.

Catechēsis, Gr. = het tegenklinken. Onderricht (in den godsdienst door middel van vragen en antwoorden; *catechētisch* onderw. = met vragen en antwoorden: *catechisatie* = godsd. onderricht; *catechiseeren*, van 't MLat. *catechizare*, godsdienstonderwijs geven; *catechiseermeester* = godsdienst-onderwijzer.

Catechismus, Vraagboek bij 't godsd. onderwijs. *Heidelbergsche Catechismus.*

Catechumeen, Gr.-Lat. *catechumĕnus* = de geloofsleerling. Leerlingen der catechisatie.

Categorie van 't Gr.-Lat. *categoria* = aangifte, klasseorde of afdeeling, waarin alles wat bestaat of gedacht wordt, moet geplaatst worden; *categorisch*, onvoorwaardelijk, zonder omwegen.

Catholiek, Gr. *katholikos* = geheel, ongedeeld. Roomsch, ook een Roomsche: *catholicisme* = catholiek geloof.

Cauchemar, Fr. = tooverkol. Nachtmerrie.

Causaal, van 't Lat. *causa* = oorzaak. Oorzakelijk. *Causaal verband*, = verband van oorzaak en gevolg.

Causerie = het praten: het houden van een voordracht in den vorm van een praatje.

Causeuse, Fr. van *causer* = praten. Sofa voor twee personen.

Cautie, 't Lat. *cautio* = voorzichtigheid, waarborg. Borgtocht, onderpand.

Cavalcade, Fr. 't Ital. *cavalcate* van *cavalcare* = rijden, van 't Lat. *caballus* = paard. Optocht te paard.

Cavalerie = paardevolk, ruiterij: *cavalerist* = soldaat te paard.

Cavalier = ruiter. Ook begeleider van een dame; *cavalièrement* = ridderlijk.

Caveeren, 't Lat. *cavēre* = zich wachten. Op zijn hoede zijn, afweren.

Cedel, bij samentr. *ceel*. 't Fr. *cédule*, 't Lat. *schedula* = blaadje papier. Lijst; huurcedel = huurcontract.

Cedeeren, 't Fr. *céder*, 't Lat. *cedĕre* = afstaan, toegeven, zwichten,

Ceder, Lat. *cedrus*. De ceder, een soort van denneboom.

Ceintuur, 't Fr. *ceinture* = gordel, van *ceindre* = omgorden.

Cel, 't Lat. *cella* = klein vertrek,

bijv. in klooster of in gevangenis: vakje in honigraat.

Celebreeren, 't Fr. *célébrer*, 't Lat. *celebrare* = vaak bezoeken, feestelijk vieren, verheerlijken.

Celebriteit, 't Fr. *célébrité*, Lat. *celebrĭtas* = beroemdheid. Ook een beroemd persoon.

Cēlibaat, van 't Gr.-Lat. *caelebs* of *coelebs* = ongehuwd. Ongehuwde staat der R. C. geestelijkheid.

Cellulair, Fr., in cellen afgedeeld. *Cellulaire* gevangenisstraf = eenzame opsluiting.

Cellist voor *Violoncellist.*

Cement, 't Lat. *caementum* = gehouwen steen. Metselspecie, kalk of tras.

Censeeren, 't Lat. *censēre* = schatten, waardeeren. Beoordeelen, geacht worden als, of gehouden worden voor.

Census, Lat. = de aangifte en het opteekenen van den naam, den ouderdom en 't vermogen der Romeinsche burgers. Thans geldelijke maatstaf, die iem. tot kiezer maakt.

Censuur, Lat. *censura* = ónderzoek en beoordeeling. Meestal staatsonderzoek van boeken in hoeverre ze schadelijk voor het bewind zijn en geweerd moeten worden.

Cent, Lat. *centum* = honderd. Het honderdste deel van een gulden.

Centenaar, Lat. *centenarius*. Gewicht van 100 pond.

Centerboor. Een werktuig, waarmee men groote regelmatige gaten maakt en tot in de kern van 't hout doordringt. Van 't Lat. *centrum* = 't midden, de kern, het harde van 't hout.

Centi, Lat. = honderdste deel van de hoeveelheid uitgedrukt door het grondwoord.

Centime, Fr. Het honderdste deel van een franc.

Centraal, Fr. *central*, Lat. *centrali*[s] Wat zich in het midden bevindt *centralisatie* = het samentrekke[n] in één punt: *centraliseeren* = i[n] één punt samentrekken.

Centrifugaal, van 't Fr. *centrifu*[ge] van 't Lat. *fugĕre* = vliede[n] Middenpuntvliedend.

Centripetaal, van 't Fr. *centripè*[te] van 't Lat. *petĕre* = naar iets trach[ten], vurig begeeren. Middelpun[t] zoekend.

Centrum, Lat. — middelpunt.

Ceremonie, 't Fr. *cérémonie*. 't La[t.] *caerimonia* = heilige vereering offerande aan Cerus, godin va[n] den landbouw. Plechtigheid, plicht pleging: formaliteiten, die men b[ij] feesten in acht moet nemen e[n] waarvoor een *ceremoniemeest*[er] zorgt.

Ceremonieel = plechtstatig; oo[k] vastgestelde gebruiken; *ceremonieu*[s] = overdreven beleefd.

Cerneeren, 't Fr. *cerner*. Insluite[n] omringen.

Certificaat, 't Fr. *certificat*, va[n] 't Lat. *certus* = zeker. Getuig[-] schrift, schriftelijk bewijs, verkl[a-] ring, van daar ook *certificeeren* [of] *certifieeren* = een verklaring, ee[n] verzekering afleggen.

Cervelaatworst, van 't Ital. *cer*[-] *velata* van *cervello* = hersenen. Ee[n] soort van saucijs of vleeschwors[t] gemaakt van sterk gekruid gehak[t] vleesch.

Cessie, Lat. *cessio* = het afstan[d] doen van. Boedelafstand. Niet t[e] verwarren met *sessie* = zitting.

Chagrijn, Fr. *chagrin* = verdrie[t]

Chambercloak, Eng. (spreek uit tsjeemberklook) = kamermante[l] Kamerjapon.

Chambrès garnies, Fr. = ge[-] meubeleerde kamers.

Champêtre, Fr. *Bal champêtre* =

›al op het land : in de open lucht.
hampignon, Fr. van 't It. *campi-ɪnuolo.* Paddestoel, kampernoelje.
hangeeren, 't Fr. *changer* = ver-ɪnderen, verwisselen; *changement,* Fr. = verandering.
haos, Gr. = oneindige, ledige ruimte. Vormelooze mengelklomp, baaierd, (fig.) warwinkel.
hapeau bas, Fr.=hoed omlaag, of af. Zeer onderdanig.
haperonneeren, fr. *chaperonner,* van *chaperon* = hoofddeksel. Een jonge dame begeleiden en beschermen.
hapiter, 't Fr. *chapître,* van 't Lat. *capitulum.* Dim. van *caput*=hoofd. Hoofdstuk, onderwerp. Vergadering van domheeren.
harban, van 't Fr. *char à bancs*= wagen met banken. Groot rijtuig.
harade, Fr. Lettergreepraadsel, bijv. *lampetkan.* De eerste lettergr. is de naam van een dier, de tweede van een hoofddeksel, de derde van een inhoudsmaat; 't geheele woord is de naam van een voorwerp op de waschtafel.
hargeeren, 't Fr. *charger*=overladen, overdrijven, ook aanvallen; *charge* = lading, aanval, overdrijving.
harivari, MLat. *charivarium.* Ketelmuziek, gebracht aan iemand die zich veracht en gehaat gemaakt heeft.
harlatan, Fr. van 't It. *ciarlatano* van *ciarlare* = zwetsen. Marktschreeuwer, kwakzalver, pocher; *charlatanerie* = kwakzalverij.
harmant, Fr.=heerlijk, bekoorlijk, van *charmer*=ons *charmeeren.* Op een meisje *gecharmeerd,* d. i. verliefd zijn; *charme* = bekoorlijkheid. Zij is een *charme* van Jan, w. z. Jan houdt van haar, heeft een goed oog op haar.
haussée, Fr. van 't MLat. *calcista* = met kalk gemetseld. Straat- of steenweg.
Chef, Fr. = *hoofd* (van een zaak). Hoofdaanvoerder.
Chef d'oeuvre, Fr.=meesterstuk.
Chemie, Arab. Zie *alchimie.* Scheikunde. *Chemicaliën* = artsenijen, drogerijen.
Chemisette, Dem. van *chemise,* Fr. = hemdje, halfhemd, overhemdje.
Cherub of **cherubijn.** Hebr. Het laatste woord is ontstaan uit *cherubim.* Meervoud van *Cherub.* Hemelgeesten, vuurboden die Gods troon omringen.
Chevalier d'industrie, Fr. = industrieridder. Een oplichter of gauwdief die zich netjes gekleed, fatsoenlijk voordoet.
Chic, Fr. Slag, smaak. Als bijv.n.w. smaakvol, naar de mode.
Chicane, Fr. van 't Sp. *chico* = klein, gering. Rechtsverdraaiing, haarkloverij, muggezifterij, uitvlucht.
Chicaneurig, 't Fr. *chicaneur* = vitterig, klein, zeurig, vasthoudend: gewoonlijk: *sikkeneurig.*
Chiffonnière, Fr. van *chiffon* = vod, bergplaats voor vodden. Hooge latafel: meubel, vroeger zeer in de mode, gewoonlijk: *siffonnière.*
Chignon, Fr. = het gedeelte van den hals begrepen tusschen nek en rug; bij uitbr. het nekhaar en daarna het valsche haar dat er onder gestopt wordt.
Chimère, Fr. van 't Gr. *chimaira* = geit. Myth. Monster dat door Bellerophon gedood werd. Hersenschim, droombeeld.
Chinaasappel = *sinaasappel*, dewijl deze vrucht vroeger meest uitgevoerd werd uit Messina.
Chique of **Chiek.** Zie *chic.*
Chirurgijn, Gr.-Lat. *chirurgus* = handwerker, wondheeler; *chirurgie* = heelkunde.

Chloor, 't Gr. *chloros* = geelachtig groen. Zoutzuurgas: *chloorkalk* = de verbinding van dit znur met de kalk.

Chloroform, olieachtige vloeistof, uit chloor verkregen; wordt gebruikt als verdoovingsmiddel bij heelkundige operaties.

Chocolade, Mexicaansch woord. Een voedzaam deeg van gerooste, fijngemaakte cacaoboonen, vermengd met suiker, vanille, enz.

Cholera, van 't Gr. *golos* = gal. Galziekte. Aziatische braakloop: *cholerine*, Dim. kleine aandoening van die ziekte. *Cholerisch* = galzuchtig. Oploopend driftig (van temperament)

Choquant, Fr. = schokkend. Sluitend, walglijk.

Chose, Fr. = ding, zaak.

Chrestomathie, Gr. van *chrestos* = nuttig of aangenaam en *mathēin* = leeren. Bloemlezing uit dichters of prozaschrijvers.

Christus, Gr. *Christós* = de gezalfde.

Chronisch, van 't Gr. *chronos* = tijd. Langdurig, slepend, van tijd tot tijd wederkeerend.

Chronique scandaleuse, Fr. = schandelijke stadsnieuwtjes.

Chronologie, Fr. van 't Gr. = *chronos* = tijd en *logos* = leer. Tijdrekenkunde.

Cicerone, It. = Gids of wegwijzer in een stad, die de reizigers op de merkwaardigheden aandachtig maakt.

Cichorei, 't Lat. *cichorium*. Een plant wier wortels geroost en gemalen worden en waaruit men de *suikerei* bereidt: een surrogaat voor koffie.

Cider, 't Fr. *cidre*, oudfr. *sidre* van 't Lat. *sicera*=bedwelmende drank. Appel- of perenwijn.

Cijfer, 't Fr. *chiffre*, Arab. *siphr*= 'edig. Getalmerk.

Cijns of cins, 't Lat. *census*. Belasting, schatting.

Cipier, oudfr. *cippier*, 't Lat. *cippus* = stok: strafwerktuig waarin men de voeten der misdadigers sloot. Stokbewaarder.

Cipres, 't Lat. *cupressus*. Een boom dien men bij voorkeur op begraafplaatsen zet.

Circa, Lat. = ongeveer, om en bij.

Circulaire, van 't Lat *circulus* = kring. Rondgaande brief. Rondzendbrief.

Circuleeren, 't Lat. *circulāre* = rondgaan; *circulatie* = omloop.

Circus, Lat. = Cirkel, renbaan. Paardenspel omdat de schouwplaats rond is, worstelperk.

Cirkel, 't Lat. *circus*.

Citaat, 't Lat. *citatio* = het uitroepen, het afkondigen. Aanhaling van iemands woorden.

Citadel, 't Ital. *cittadella*, Dim. van *città* = stad. Sterkte, kasteel.

Citeeren, 't Fr. *citer*, 't Lat. *citare* = bijeenroepen. Aanhalen, dagvaarden.

Citer, Gr. *cithara*, van 't Pers. *ciar* = vier en *tar* = snaar. Viersnarig instrument, later zessnarig.

Cito, Lat. = snel.

Citroen, 't Fr. *citron*, 't Lat. *citrēum*. Zekere vrucht; ook jenever op citroenschillen.

Civet, MLat. *zibethum*, Fr. *civette* van het Arab. *zebed*=schuim. De muskusachtige zelfstandigheid die men van de civetkat verkrijgt.

Civiel, 't Fr. *civil*, 't Lat. *civīlis* = wat tot de stad behoort. *Civielingenieur* = burgerlijk ingenieur. Ook goedkoop, beleefd; *civiele lijst* = het inkomen dat de begrooting aanwijst voor den regeerenden vorst.

Clairvoyante, Fr.=helderziende. Zoo noemt men de vrouw die in

den magnetischen slaap beter ziet dan een gewoon mensch.

Clandestien, 't Lat. *clandestinus* = geheim. Wat bij de wet verboden is.

Claqueurs, Fr. van *claque* = handgeklap. Gehuurde toejuichers in den schouwburg.

Classis, Gr.-Lat. = het bijeenroepen, ook de bijeengeroepenen, de in volgorde verdeelde klasse; *classis* bet. thans: een vereeniging van *ringen* in de Ned. Herv. Kerk. Door een ring verstaat men eenige bij elkaar liggende en behoorende gemeenten.

Classiek, 't Lat. *classicus* = tot de eerste klasse behoorende. Schrijver van den eersten rang: ook datgene wat in zijn soort tot model kan dienen: al wat in staat is om tot een type = grondbeeld te strekken; *Classificatie* = rangschikking.

Clausule, Lat, *clausula* = slot einde. Bepaling, voorwaarde.

Claviger, Lat. van *clavis* = sleutel en *gero* = drager. Sleuteldrager. De huisbewaarder van een gymnasium.

Clericaal, van 't Lat. *clerus* = geestelijkheid. Aanhanger van de geestelijkheid; *cleresy* = *clerus*; *clericus* = geestelijke.

Client, van 't Lat. *cliens* = hoorige, beschermeling. Thans in den beperkten zin van den persoon die de hulp of bescherming van een advocaat heeft ingeroepen. Ook een dokter kan van zijn clienten spreken.

Cliëntelle, Fr., 't Lat. *clientēla* = al de cliënten te zamen. Klanten.

Climax, Gr. = trap of ladder. Rethorische figuur. Het trapsgewijze klimmen of versterken van elke volgende uitdrukking.

Clinisch, van 't Gr. *klinē* = bed, wat tot het bed behoort. Door *clinische school* verstond men een inrichting waar men grootendeels aan het ziekbed voor geneeskundige opgeleid werd.

Clown, Eng. = boerenkinkel. Hansworst, potsenmaker, harlekijn.

Club, Eng. Besloten kring van gelijkgezinde mannen: een politieke vereeniging.

Coaks, Zie *cokes*.

Coalitie, 't Fr. *coalition* = verbond.

Cochenille. Een Amerikaansch insect, schildluis genaamd, van 't welk men een roode verfstof trekt, in de wandeling *consenielje* genoemd.

Code, Fr. 't Lat. *codex* = wetboek.

Codielje, Fr. 't Sp. *codillo* = dubbele inzet. Term in 't omberspel. Als men dubbel verliest, is men *codielje*. Van daar: *hij is condilie weg* = geheel en al verloren.

Cognac. Fransche brandewijn, zoo geheeten naar de stad Cognac.

Coiffeeren, 't Fr. *coiffer* = kappen. *Gecoiffeerd* = ergens mee in zijn schik zijn, vereerd zijn.

Coiffeur, Fr. = kapper.

Cokes, Eng. *coaks*. Ontzwavelde, van gasberoofde steenkolen. Brandstof.

Cohorte, Lat *cohors* = krijgsbende.

Coïncideeren, van 't Lat. *incidĕre* = insnijden. Samenvallen.

Col, 't Lat. *collum* = hals. Stropdas, halsboord.

Collatie, 't Lat. *collatio* = het samendragen. Vergelijking van geschriften. Door 't recht van *collatie* wordt verstaan het recht om een predikantsplaats te vergeven; *collationeeren* = een afschrift met het oorspronkelijke stuk vergelijken; *collator* = de man die 't recht van *collatie* heeft; *collation* Fr. van 't Lat. *collatus*, verl. deelw. van *conferre* = *confereeren*, dewijl in

de kloosters de maaltijd na de avondconferentie *collation* genoemd werd. Koude maaltijd : brood, vleesch en vruchten.

Collecte, Fr. van 't Lat. *collectus* = het ingezamelde. De inzameling van liefdegiften, de verkoop van loterijbriefjes : van daar *collectant* = inzamelaar; *gekwalificeerde collecteur* = de van staatswege aangestelde verkooper van loterijbriefjes; *collectie* = verzameling; *collectief* = gezamenlijk. Alle afkomstig van 't Lat. *colligĕre* = verzamelen.

Collega, Lat. = medebenoemde. Ambtgenoot.

College, Lat. *collegium* = vereeniging tot een gemeenschappelijk doel, gezellige bijeenkomst. Vergaderplaats; lessen der hoogleeraren aan de hoogeschool.

Collier, Fr. = halsband. -Snoer, -keten. Zie *col.*

Collisie, van 't Lat. *colliaĕre* = op elkaar stooten. Botsing.

Colonnade, Fr. 't Ital. *colonnato* = zuilenrij of — reeks. Galerij langs een gebouw rustende op zuilen en waar men tegen zonneschijn en regen beschut is ; *colonne* Fr. = legerafdeeling.

Colporteur, F. van *col* = hals en *porteur* = drager omdat dergelijke menschen hun koopwaren die zij aan den man zochten te brengen, om den hals hingen. Reiziger voor den boekhandel die inteekenaars op een of ander werk bijeen scharrelt. Van hier *colporteeren* en *colportage.*

Combinatie, van 't Lat. *combinare* = *combineeren* = samenvoegen. Samenvoeging, verbinding.

Comedie, Gr. *komōdia* = van *komos* = vroolijk feestmaal en *ōdē* = lied. Blijspel.

Comestibelen, 't Fr. *comestibles,* verwant aan 't Lat. *comedĕre* = opeten. Eetwaren. ***Magasin de comestibles*** = Magazijn van eetwaren.

Confortable, (spr. uit confórtebel) Eng. van *cómfort* = troost. Vertroostend, verkwikkend, versterkend, gemakkelijk, behaaglijk.

Comisch, van 't Lat. *comis* = boertig, komiek, vroolijk, Grappig. koddig, potsierlijk.

Comité, 't Eng. *comittee* = van 't Lat. *committĕre* = opdragen, toevertrouwen. Vereeniging van personen wie 't onderzoek van een of andere zaak is toevertrouwd. *Comité van veiligheid; comité-generaal* = geheime zitting.

Commandeeren, 't Fr. *commander* van 't Lat. *cum* = mede en *mandare* = bevelen, gelasten ; van waar *commandant* = bevelhebber; *commando* = bevel; *commandeur* = hooggeplaatste bij een of andere ridderorde.

Commensaal, van 't Lat. *cum* en *menza* = tafel; tafelgenoot. Kostganger.

Commemoratie, 't Lat. *commemoratio* = nagedachtenis.

Commentaar, Lat. *commentarium* van *commentari* = overdenken. Aanteekening, memorieboek, verklaring. Wordt ook in 't meerv. gebruikt *commentaria* = ophelderende aanteekeningen of uitleggingen: *commenteeren* = verklaren.

Commerce, Fr. = handel. Zeker kaartspel waarin men kaarten ruilt.

Commies, 't Fr. *commis* van *commissus*, verl. deelw. van *committĕre* = toevertrouwen. De persoon wien men iets toevertrouwt. Ambtenaar aan Ministerie. Gouvernement of Secretarie ; *commis-voyageur* = handelsreiziger.

Commissaris. Afleiding gelijk aan 't vorige. Gevolgmachtigde, uit-

voerder, bestuurder, toeziener. *Commissaris des Konings* = titel van het hoofd der provincie.

Commissie, 't Fr. *commission*. Last, boodschap. Vereeniging van personen met een bepaald doel. *Commissiegoed* is goed dat de eigenaar aan een ander ten verkoop stuurt, doch dat deze na zekeren tijd, bij gebrek aan koopers, kan terugzenden; *commissoriaal maken* = aan een *commissie* opdragen; *commissionair*; Fr. = zaakwaarnemer, gevolmachtigde.

Committeeren, 't Lat. *committĕre* = volmacht geven. Afzenden.

Commode, Fr.-Lat. *commŏdus* = gemakkelijk. Latafel: *commoditeit* = gemak, geriefelijkheid; *commodité*, Fr. = heimelijk gemak.

Commun, Fr. gemeen, ook gemeenschappelijk.

Commune, Fr. gemeente. Door dit woord verstaat men ook de goederengemeenschap, de vernietiging van 't eigendomsrecht; *communist* = voorstander der *commune*; *communisme* = leer der *communisten*. Gelijkheid van goederen; *communard* = *communist*.

Communicatie, Fr. *communication* Gemeenschap, kennisgeving; *communicable* Fr. = mededeelbaar; *communicatief*, Fr. *communicatif* mededeelzaam, spraakzaam.

Communie, 't Lat. *communio* = kerkelijke gemeenschap. De eerste *communie* doen is bij de R. C. in de gemeenschap der kerk opgenomen en tot het H. Avondmaal toegelaten te worden.

Compact, 't Lat. *compactus* = gedrongen, dik. Vast, ineengedrongen

Compagnie, Fr. 't Ital. *compagnia* = gezelschap, MLat. *companium* = broodgenootschap, van *cum* = met en *panis* = brood. Afdeeling soldaten, vereeniging om handel te drijven, vennootschap; *compagnon*, Fr. = makker, vennoot.

Comparatie, Lat. *comparare* = vergelijken. Vergelijking.

Compareeren, Lat. *comparēre* = voor 't gerecht verschijnen. *Comparant* of *comparante*, de man of de vrouw die voor den rechter of den notaris verschijnt; *comparitie* = het verschijnen (voor 't gerecht); bijeenkomst.

Compartiment, Fr. van 't Lat. *compartire* = afdeelen Afgedeelde ruimte. De spoorwegrijtuigen zijn in *compartimenten* verdeeld.

Compendium, Lat. = besparing, bekorting. Korte samenvatting. Een kort begrip van een of andere wetenschap: een wegwijzer of handleiding.

Compatibel, 't Fr. *compatible* = vereenigbaar.

Compensatie, 't Lat. *compensatie* = vereffening. Vergoeding, schadeloosstelling; *compenseeren* = 't Lat. *compensare* = opwegen. Vergoeden.

Competeeren, 't Lat. *competĕre* = toekomen, te vorderen hebben, bijv. mij *competeert* nog drie gulden; van hier *competent*, 't Lat. *compĕtens* = bevoegd, rechtmatig, ook mededinger; *competentie* = bevoegdheid, rechtmatig aandeel.

Compileeren, 't Lat. *compilare* = plunderen. Uit verschillende werken verzamelen of bijeenbrengen. *Compilator* = verzamelaar; *compilatie* het verzamelde; de samenflansing, samenvoeging.

Compleet, 't Lat. *completus* = gevuld. Voltallig, volledig; *completeeren* = aanvullen, voltallig maken.

Complexie, 't Lat *complexio* = samenvatting. Lichaams- of gemoedsgesteldheid, gelaatskleur.

Compliceeren, 't Lat. *complicāre* =

samenvouwen. Verwikkelen. Een *gecompliceerde* zaak = zeer ingewikkelde, verwarde zaak; *complice*, Fr. = medeschuldige, medeplichtige.

Compliment, Fr. van 't oude *complir* = vervullen. Dienstbewijs. Groet, groetenis. Beleefdheidvorm, plichtpleging; *complimenteeren* = begroeten: *complimenteus* = vol complimenten.

Componist, van 't Lat. *componĕre* = samenstellen, ontwerpen. Toondichter of toonzetter; *componeeren* = een muziekstuk scheppen of schrijven. *Compositie* = samenstelling, metaalmengsel, muziekstuk.

Compost, Fr. 't Lat. *compositum* = samengesteld. Mengsel. Mest uit allerlei bestanddeelen samengesteld.

Compote, Fr. = mengsel. Ingelegde vruchten. Ook de glazen vaas, waarin die vruchten ter tafel komen.

Compres, 't Fr. *compresse*, 't Lat. *compressus* van *comprimĕre* = drukken. Een samengevouwen stukje linnen, dat men op een wonde legt; *compres* gedrukt = dicht in elkaar gedrukt.

Compromitteeren, 't Lat. *compromittĕre* = wederkeerig beloven of wederkeerig berusten in een uitspraak. Iem. in zijn eer tasten, in opspraak, in gevaar, in onaangenaamheden brengen; *zich compromitteeren* = zich blootstellen.

Comptabel, Fr. = verantwoordelijk, rekenplichtig, van waar *comptabiliteit* = rekenplichtigheid.

Concedo, Lat. = ik stem toe, 't is goed.

Concentreeren, 't Fr. *concentrer* = tot een punt samentrekken, van waar *concentratie* en *concentrisch*.

Concept, 't Lat. *conceptum* = ontwerp. Schets, plan van *concipieeren*, 't Lat. *concipĕre* = ontvangen, ontwerpen; *conceptie* = bevatting, begrip.

Concert, Fr. van 't Lat. *concertare* = mededingen, medestrijden. Muziekuitvoering.

Concessie, 't Lat. *concessio* = vergunning. Inzonderheid van den aanleg van spoorwegen of groote werken; *concessionaris* = de persoon wien *concessie* verleend is; *concessionneeren* = bewilligen, vergunnen.

Concierge, Fr. ML. *concergius* = bewaker. Bewaarder van een gebouw.

Concilie, Lat. *concilium* = samenkomst. Kerkvergadering bij de R.C.

Concipieeren. Zie *concept.*

Conclave, Lat. *conclavis*, van *cum* = met en *clavis* = sleutel. Vergadering van kardinalen ter verkiezing van een nieuwen paus. De kiezers worden opgesloten. Ook het vertrek waar de keuze geschiedt heet *conclave.*

Concludeeren, 't Lat. *concludĕre* = een besluit trekken; *conclusie* = besluit.

Concordaat, 't Fr. *concordat* = overeenkomst, verdrag tusschen den Paus en een wereldlijken vorst.

Concordia, Lat. Eendracht; *concordantie* = overeenstemming. Bijbelregister.

Concours, Fr. wedstrijd.

Concurreeren, 't Lat. *concurrĕre* = snel samenkomen. Wedijveren, mededingen; *concurrent* = mededinger; *concurrentie* = mededinging.

Condemneeren, 't Lat. *condemnare* = veroordeelen; *condemnatie* = veroordeeling.

Condenseeren, 't Lat. *condensare* = dicht maken, samenpersen. *Gecondenseerde* melk = verdikte, samengeperste melk.

Conditie, Lat. *conditio*. Toestand, voorwaarde, betrekking; *conditio-*

neel = voorwaardelijk; *conditionneeren* = bedingen, in goeden staat houden.

Condoleeren, 't Lat. *condôlere* = medelijden. Rouwbeklag maken; *condoleantie* = rouwbeklag.

Conducteur, Lat. *conductor* = geleider. Een begeleidend beambte, die op reis voor de passagiers en hun goed zorgt.

Conduite, Fr. = gedrag: *conduitelijsten*.

Confectie, 't Lat. *confectio* = vervaardiging, inz. van kleedingstukken

Confederatie, 't Fr. *confédération* = statenbond.

Confereeren, 't Fr. *conférer* = gemeenschappelijk overleggen, beraadslagen; *Conferentie* = bijeenkomst om te beraadslagen.

Confessie, 't Fr. *confession* = belijdenis, bekentenis.

Confidentie, 't Lat. *confidentia* = het vaste vertrouwen. Vertrouwelijke mededeeling; *confidentieel* = vertrouwelijk.

Confineeren, van 't Fr. *confin* = grens. In hechtenis nemen.

Confirmeeren, 't Lat. *confirmare* = bevestigen, bekrachtigen; *confirmatie* = bekrachtiging.

Cofisqueeren, 't Fr. *confisquer* = verbeurtverklaren: fig. hij is *geconfisqueerd* = hij gaat dood; *confiscatie* = verbeurtverklaring.

Confituren, Fr. *confitures* = ingelegde vruchten; *confiturier* of *confiseur* = banketbakker.

Conflict, Lat. *conflictus* = het tegen elkaar slaan. Botsing, strijd.

Conform, 't Fr. *conforme* = overeenkomstig met; *zich conformeeren* = zich schikken naar.

Confrater, Lat. *con* = mede *frater* = broeder. Medebroeder. Boekverkoopers o. a. noemen elkaar *confraters*.

Confronteeren, 't Fr. *confrontare* van *frons* = voorhoofd. De getuigenissen van twee menschen in elkanders bijzijn vergelijken. Verhooren van beschuldigers in tegenwoordigheid van beschuldigden of van getuigen tegenover elkaar.

Confusie, 't Fr. *confusion* = verwarring, verlegenheid, vermenging; *confuus*, 't Fr. *confus*, verlegen.

Congé, Gr. afscheid, ontslag: *congedieeren* = afdanken, ontslag geven

Congestie, 't Fr. *congestion*. Ophooping of aandrang van 't bloed naar het hoofd.

Congregatie, 't Lat. *congregatio* = vereeniging.

Congres, Fr. 't Lat. *congressio*. Bijeenkomst, inzonderheid van vorsten of van hun eerste ministers.

Coniferen, 't Fr. *conifères*, van *conus* = kegel. Kegelvormige planten

Conjectuur, 't Lat. *conjectura* = gissing, vermoeden met eenigen grond.

Conjugeeren, 't Lat. *conjugare* = verbinden. Vervoegen, (gramm.); *conjunctie* = voegwoord *conjonctief* Lat. *conjunctivus* = Aanvoegende wijze.

Conjureeren, Fr. *conjurer* = samenspannen.

Connexie, 't Fr. *connexion* = verbintenis; *connexiën* hebben = invloedrijke beschermers hebben.

Conrector, Lat. = mederector. De tweede leeraar aan een gymnasium.

Conscientie, Lat. *conscientia* = zedelijk bewustzijn. Geweten; *conscientieus* = nauwgezet.

Conscriptie, 't Fr. *conscription* = beschrijving, opschrijving (voor de loting); *conscrit*, Fr. = loteling.

Consecratie van 't Lat. *consecrare* = heiligen. Heiliging.

Consenteeren, 't Lat. *consentire* = overeenstemmen. Toestemmen. Die

zwijgt *consenteert* = stemt toe; *consent* = toestemming.

Consequent, Fr. van 't Lat. *consequens* = aan zichzelven gelijk blijvend. In overeenstemming met zijn beginselen blijven: *consequentie* = gevolgtrekking.

Conservatief, verwant aan 't Lat. *conservare* = bewaren, behouden in goeden staat = behoudend. Ook de naam eener politieke partij wier aanhangers voorstanders zijn van het zoogenaamde stelsel van behoud: behoudsmannen.

Conservator, Lat. bewaarder, opzichter van een naturaliënkabinet; *conservatie* = bewaring: *conserveeren* = bewaren.

Consigne, Fr. order, bevel aan een schildwacht. *Consigneeren*, 't Lat. *consignare* = opschrijven, bewaren, zegt men van soldaten wie 't verboden is de kazerne te verlaten.

Consistorie, 't Lat. *consistorium* = verzamelplaats. Kerkeraad, ook de kerkeraadskamer; geestelijke vierschaar.

Console, Fr. = uitspringend versiersel aan een muur. Spiegeltafeltje.

Consolideeren, 't Lat. *consolidare* = hecht en duurzaam maken; fondsen aanwijzen waaruit de staatsrente betaald wordt.

Consonnant, Fr. van 't Lat. *consonnans* = medeklinkend. Medeklinker.

Consorten, 't Lat. *consortes* = medestanders.

Conspireeren, 't Fr. *conspirer* = samenspannen; *conspiratie* = samenspanning.

Constant, Fr. standvastig, onveranderlijk.

Constateeren, 't Fr. *constater* = met bewijzen staven, ook wijzen op een waarheid of een feit.

Consternatie, 't Fr. *consternation* = ontsteltenis, verslagenheid; *consterneeren* = ontstellen.

Constitutie, 't Fr. *constitution* = vaststelling. Grondwet, staatsregeling; *zich constitueeren* = zich wettig ordenen, vestigen; *constituoneel* = grondwettig.

Constructie, 't Fr. *construction*. Bouw of samenstelling; ook woordschikking; *constructeur* = scheepsbouwmeester; *construeeren*, 't Lat. *construëre*=samenstellen, bouwen, vervaardigen. Meetkundige figuren maken.

Consul, Lat. Vertegenwoordiger eener regeering in een vreemd land ter bescherming van de handelsbelangen; *consulaat* = ambt of woning van een consul.

Consulent, van 't Lat. *consulëre* = beraadslagen. Raadgever: de predikant die een vacante gemeente tot raadsman dient; *consult*, 't Lat. *consultatĭo* = beraadslaging. Inz. van een dokter die een ander in consult neemt; *consulteeren*=raadplegen.

Consumeeren, 't Fr. *consumer* = verbruiken; *consument* = verbruiker; *consumptie* = verbruik.

Contagieus, 't Fr. *contagieux* van 't Lat. *contagĭo*. Besmettelijk, aanstekelijk.

Contenance, Fr. = houding, bedaardheid van geest.

Content, 't Lat. *contentum* = tevreden; *zich contenteeren* = zich te vreden stellen.

Contesteeren, 't Lat. *contestari* = bestrijden, betwisten.

Continent, 't Lat. *terra continens* = samenhangend land. Vasteland, van waar *continentaal*.

Contingent, 't Fr. = aandeel dat ieder bijdraagt.

Continuatie, 't Fr. *continuation* =

voortduring, voortzetting: *continueeren* = voortduren, voortgaan; *continueel*, = aanhoudend, voortdurend.

Contrabande, 't Ital. *contra*=tegen en *bando* = afkondiging van een verbod. Sluikhandel, ook sluik- of smokkelwaar.

Contraboek. Het boek waar iemand de uitgetrokken nummers der staatsloterij in opteekent, ten einde zijn klanten op de hoogte van hun nummer te houden.

Contract, 't Lat. *contractus* = het samentrekken. Verdrag, overeenkomst, verbintenis; *contractant* = sluiter eener verbintenis; *contracteeren* = sluiten, aangaan.

Contradictie, 't Fr. *contradiction* = tegenspraak, van 't Lat. *contradicĕre* = tegenspreken.

Contrarie, 't Lat. *contrarius* = tegenovergesteld. Hij is altijd *Jantje Contrarie; contrarieeren* = tegenwerken, dwarsboomen.

Contramarque, Fr. Een merk, een kaartje dat men ontvangt, zoo men de komedie voor eenige oogenblikken verlaten wil.

Contramine, Fr. = tegenmijn In de *contramine* zijn = verkeerd, juist anders willen dan een ander: aan de beurs op daling speculeeren.

Contra order, 't Fr. *contre ordre* = tegenbevel.

Contrasigneēren, 't Fr. *contresigner* = mede onderteekenen.

Contrast, 't Fr. *contraste* = tegenstelling.

Contrasteeren, 't Fr. *contraster* = sterk afsteken.

Contra-visite, Fr. tegenbezoek.

Contrabas, = lage basviool.

Contrecoeur, Fr. = tegenhart; *à contrecoeur* = met tegenzin.

Contrei = Fr. *contrée* = streek.

Contribueeren, 't Fr. *contribuer* = bijdragen, toebrengen: *contributie* = het bijgedragene, de bijdrage die men als lid van een genootschap of vereeniging betaalt; *contribuant* = bijdrager.

Controle, Fr. uit *contre-rôle* = tegenlijst. Toezicht, narekening.

Controleur. Fr. De ambtenaar die op zijn ondergeschikten toezicht houdt. Toeziener.

Convenieeren, 't Lat. *convenire* = overeenkomen. Passen, vleien.

Convenable, Fr. = gepast, geschikt.

Convent, 't Lat. *conventus* = vergadering. Klooster, *conventie* = overeenkomst; *conventioneel* = wat op overeenkomst of gewoonte berust.

Conversatie, Fr. *conversation*. Omgang, gesprek. *Converseeren* = omgaan met.

Converteeren, 't Lat. *convertĕre* = veranderen, verwisselen; *conversie* = verandering, verwisseling.

Convictie, 't Fr. *conviction* = overtuiging.

Convocatie, 't Fr. *convocation* = samenroeping; *convoceeren*, 't Lat. *convocĕre* = oproepen.

Coöperatie, 't Fr. *coöpération* = medewerking. Samenwerking van vele personen ter bereiking van een zelfde doel. *Coöperatieve* winkelvereeniging = een winkel door een vereeniging van personen tot stand gebracht ter verkrijging van goed en goedkoope levensbehoeften.

Copieus, 't Fr. *copieux* = overvloedig; 't Lat. *copiōsus*. Rijkelijk. *Copieus* eten en drinken.

Coquet, Fr. behaagziek, pronkziek; *coquetteeren* = boeleeren.

Cornac, Fr Geleider. Gewoonlijk de naam van den oppasser van een olifant.

Cornet, 't Fr *cornette*. Dim. van *cor* = hoorn; *cornet à piston* =

kleine klephoorn; *cornettist* = hoornblazer.

Corporatie, 't Fr. *corporation* = gilde, vereeniging; *corps*=lichaam, legerafdeeling; *corpus*, Lat. = lichaam. Hij slaat alles in zijn *corpus*; *Corpus delicti*=lichaam van het misdrijf. Het gestolene; *corpulent*, van 't Lat. *corpus*=zwaarlijvig, gezet.

Corrector, Lat. verbeteraar=*correctie* = verbetering; *corrigeeren*. 't Lat. *corrigĕre* = verbeteren.

Correspondeeren, 't Fr. *correspondre* = briefwisseling houden; *correspondent* = vaste briefschrijver, berichtgever.

Corridor, 't Ital. *corridore*, van *corrĕre* = loopen Gang.

Corrupt, 't Lat. *corruptus* =bedorven, slecht. Een *corrupte* plaats of woord in een schrijver is een plaats of woord door overschrijven vervalscht; *corruptie* = bedorvenheid, omkooping.

Corvée, Fr. M.Lat. *corvada* van 't oud-Lat. *corvatus*=gebukt, omdat in de Middeleeuwen de *corveabelen* meest in of op den grond moesten werken; dus in gebukten toestand. Werk dat de militairen in een kazerne verrichten. Vervelend werk.

Coryphée, Fr. 't Gr. *koryphaios* = het hoofd, de leider der koren bij de tooneelvoorstellingen der Grieken: voorzanger. De eerste, de voornaamste.

Cosmetiek, 't Fr. *cosmétique* van 't Gr. *kósmos* = versiersel. De kunst om de huid of 't haar te verfraaien: ook het middel.

Cosmographie, Gr. van *kosmos* = wereld en *gráphein* = schrijven. Wereldbeschrijving.

Cosmopoliet, 't Fr. *cosmopolite*, Gr. van *kosmos*=wereld en *politys* = burger. Wereldburger; *cosmopolitisme* = wereldburgerschap.

Coterie, Fr. van 't Ital. *quote*=bijdrage. Kransje, vereeniging van menschen van gelijken stand, die met en onder elkaar leven en elk ander uitsluiten.

Cotillon, Fr. — onderrok. Gezelschapsdans.

Coulant, Fr. = loopend, vloeiend. Een *coulante* stijl. Hij leest *coulant*.

Coulisse, Fr. = sponning, de geul waarin iets op en neer schuift. Tooneelscherm.

Coup, Fr. = slag of stoot. *Coup d'état* = staatsgreep: *coup de force* = daad van geweld.

Coupé, Fr. = gesneden. 't Voorste, afgescheiden gedeelte eener diligence, ook wel *cabriolet* geheeten; *coupeeren*=afnemen in 't kaartspel, ook voorkomen, verhinderen: *coupeur* = snijder of knipper van 't goed op een kleermakerij.

Couplet, Fr. van *coupler* = koppelen. Vers of een deel van een lied of gedicht, dat in gelijke deelen gesplitst of gesneden is.

Coupon, Fr. = snipper: Rentebewijs van een effect, waar 't van afgesneden wordt.

Courage, Fr. van 't Lat. *cor*=hart = moed: *courageus* = moedig.

Courant, Fr. = gangbaar. Groot zilvergeld. Zie *krant*.

Courtage, Fr. van *courir*=loopen. Makelaarsloon of werk.

Courtiseeren, 't Fr. *courtiser* = zijn hof maken.

Couteus, 't Fr. *coûteux* =kostbaar, duur; *coûte qui coûte* = 't moge kosten wat het wil.

Couvert, Fr. = bedekt. Tafelgereedschap voor één persoon. Ook: brievenomslag, hulsel.

Cravate, Fr. van de *croaten*, vroeger

cravaten genoemd = das, halsdoek.
Crayon, Fr. potlood. Een teekening in *crayon*, (van *craie* = krijt).
Creatuur, 't Lat. *creatura* = schepsel.
Credit, 't Lat. *creditum* = het geleende. Door *credit* verstaat men wat iem. te goed heeft: de rechterzijde van 't grootboek. Ook: vertrouwen, goede naam als koopman; *crediteeren* = borgen, leenen: *crediteur* = schuldeischer.
Creëeren, 't Lat. *creare*=scheppen. Een schuld *creëeren* = sluiten.
Crême, Fr. = room: *cremor tartari* = room van wijnsteen, verbasterd tot *kremetart*.
Creool, Sp. *criollo* = opgewassen. Afstammeling van Europeanen in de West-Indiën.
Crepeeren, 't Lat. *crepare* = kraken, bersten. Gewoonlijk zegt men *crapeeren* = dood gaan; op een ellendige wijze omkomen.
Crescendo, Lat. tegenw. deelwoord van *crescĕre* = groeien. Al sterker.
Crimineel, van *crime* = misdaad. Fr. *criminel* = misdadig, lijfstraffelijk.
Crinoline, Fr. = een voorwerp van paardenhaar gemaakt. Hoepelrok.
Criticus, Gr. Lat. = kunstrechter, beoordeelaar, vitter.
Critiek, = beoordeeling; *critiseeren* = beoordeelen; *criticaster* = slechte beoordeelaar; *critisch* = oordeelkundig.
Croupier, Fr. = achteropzitter. Helper of bediende bij een speelbank.
Crucifix, 't Lat. *crucifixum* van *crux* = kruis en *fixus* = gehecht. Beeld of schilderij die Christus aan 't kruis hangende voorstelt. Kruisbeeld.
Cubus, Gr.-Lat. = teerling.
Cuisinier, Fr. = kok.
Cultiveeren, 't Fr. *cultiver* = aankweeken, bebouwen; *cultuur* = aanbouw.
Cultus, Lat. = bearbeiding. Vereering, beschaving. Eeredienst.
Curaçao. Likeur getrokken uit oranjeschillen, oorspronkelijk van 't eiland Curaçao.
Curateele, 't Lat. *curatēle* van *cura* = zorg. Toezicht. Iem. met zwakke geestvermogens wordt onder *curateele* = toezicht gesteld.
Curator, Lat. verzorger, opziener, beheerder.
Cureeren, 't Lat. *curare* = zorg dragen, genezen.
Curieus, 't Fr. *curieux*. 't Lat. *curiosus* = zorgvuldig. Nieuwsgierig, vreemd, zeldzaam, merkwaardig, aardig; *curiositeit* = merkwaardigheid, zeldzaamheid.
Cursief, 't Fr. *cursif*, van 't Lat. *currĕre* = loopen. Scheef gedrukte letters, schrijflettervormig: *cursus* = loop. Leergang.
Custos, Lat. = bewaarder, koster.
Cypersche, (kat) van 't eiland Cyprus.

D.

Daalder, verkort van Joachimsthaler, d. i. de gulden uit Joachimsthal in Bohemen.
Da capo, Ital. = van 't hoofd af. Muz. gewoonlijk aangeduid door de letters D. C. = van voren af aan.
Dactylus, 't Gr. *daktulos* = vinger Een versmaat bestaande uit drie lettergrepen een lange en twee korte — ⏑ ⏑: zoo geheeten

naar de drie leden van den vinger.

Dahlia, een bloem, zoo genoemd naar den Zweedschen kruidkundige *Dahl*

Damasceeren. Het staal van sabels of degens van gevlamde figuren voorzien, zoo geheeten naar de stad Damaskus, waar zulks 't eerst geschiedde.

Damascener. Gevlamd staal of zwaard.

Damast. Gebloemde stof van zijde, linnen of wol. Insgelijks van Damaskus afkomstig.

Damastpruim = pruim van Damascus.

Damastbloem. Eig. damesbloem. 't Lat. *viola matronalis*. De wittemuurbloem, verbasterd tot mastbloem.

Dame, Fr. = adellijke vrouw. Vrouw uit den deftigen stand.

Dandy, Eng. = beuzelaar. Fat. modegek, kwast.

Dans, 't Fr. *danse*, welk woord echter van Germ. oorspr. is; *danseur* = danser.

Dateeren, = dagteekenen. Komt van 't Lat. *datum* = *gegeven*. Men had namelijk vroeger de gewoonte de dagteekening onder een acte of officieel stuk te plaatsen door middel van een vaste Lat. formule, welke begon *datum tali* enz., gegeven die en die, enz. *Datum* dus = dagteekening. Meerv. *data*. Ook: gegevens, feiten.

Datief, Lat. *dativus* = gever, 3e N. V.

Deballoteeren zie **balloteeren,** = bij stemming verwerpen.

Debarqueeren, 't Fr. *débarquer* = ontschepen; *debarcadère*, Fr. = los- of aanlegplaats.

Debat, 't Fr. *débat* = beraadslaging; *debatteeren*, 't Fr. *débattre* = beraadslagen; het voor en tegen van een zaak bespreken.

Debatingclub, Eng. (spr. uit debeetingclub). Een besloten kring waarin gedebatteerd wordt over een of ander stelling, beurteling door een der leden opgeworpen en verdedigd.

Debet, Lat. = hij is schuldig. De linkerzijde van het folio in 't grootboek; schuld; *debiteur*, Fr. = schuldenaar.

Debiel, 't Lat. *delilio* = zwak naar geest en lichaam.

Debiet, 't Fr. *débiet* = verkoop; *debiteeren*, 't Fr. *débiter* = verkoopen, aftrek vinden of hebben: *debitant* = verkooper in 't klein, slijter.

Débouché, Fr. = mond, uitgang. Gelegenheid om zijn koopwaar of zijn fabrikaat met voordeel te verkoopen. Uit- of vertierweg.

Debuut, 't Fr. *début* = de eerste worp, de eerste stoot van *but* = doel. Het eerste optreden van een artist. Een *debutant* is een beginneling, een nieuweling, iemand die zijn eerste schreden op de loopbaan zijner keuze, inz. van de kunst, zet.

Debuteeren = aanvangen, beginnen

Deca, Gr. = tienmaal de hoeveelheid uitgedrukt door 't grondwoord.

Decadentie, 't Fr. *décadence*, van 't Lat. *cadĕre* — vallen. Verval achteruitgang.

December, Lat. letterlijk tot de tien behoorende. *Mensis December* = de tiende maand: later onder Numa Pompilius de twaalfde, toen Januari en Februari er aan toegevoegd werden.

Décent, Fr. = betamelijk, fatsoenlijk

Deceptie, 't Lat. *deceptĭo* = misleiding, teleurstelling.

Dechargeeren, 't Fr. *décharger* = ontlasten, ontheffen. De penningmeester werd *gedechargeerd* = ontheven van zijn gehouden beheer.

Deci, Lat. tiende deel van de hoeveelheid uitgedrukt door 't grondw.

Decideeren, 't Fr. *décider* = beslissen, besluiten.

Decimaal, 't Fr. *décimal* = tiendeelig.
Decimeeren, 't Fr. *décimer* = een van de tien door loting aanwijzen. Dunnen, wegmaaien.
Decisie, 't Fr. *décision*=beslissing, besluit, *decisief* = beslissend.
Declamator, van 't Lat. *declamare* = luid verkondigen, verzen voordragen, uitgalmen; *declamatie* = voordracht, *declameeren* = voordragen; *declamatorium* = voordracht van een gedicht, afgewisseld met muziek.
Declaratie, 't Fr. *déclaration* = verklaring. Opgave of nota wat men te vorderen heeft; *declarant* = de man die een verklaring, een getuigenis aflegt.
Declineeren, 't Lat. *declinare* = afwijken, afwijzen, verbuigen. Ook in minachting brengen.
Decoreeren, 't Fr. *décorer* = versieren, optooien; *decoratie* = versiering, borstversiering: *decoratief* = al datgene wat tot versiering aangebracht wordt. *Decorum*, Lat. = passend, welvoeglijk. De uiterlijke schijn van wellevendheid: het *decorum* in acht nemen = zijn fatsoen ophouden.
Decreet, 't Lat. *decretum*= besluit, beslissing.
Decreteeren, 't Fr. *décréter* = besluiten, beslissen.
Decrescendo, Ital. = steeds afnemende, zwakker wordende enz. van 't geluid onder het zingen.
Defect, Afkort. van 't Lat. *defectus* = gebrekkig, onvolkomen. Een *defect* = gebrek, bijv. (aan de machine).
Defendeeren, 't Lat. *defendĕre* = afwenden, verdedigen: *defensie* = verdediging, *defensief* = verdedigend.
Deficit, is de 3e pers. Enkelv. Ind. Praes. van 't Lat. ww. *deficĕre* = ontbreken. Het te kort, het ontbrekende.
Defileeren, 't Fr. *défiler* = in smalle gelederen voorbijtrekken.
Definieeren, verw. aan 't Lat. *definire* = bepalen, begrenzen. Duidelijk omschrijven, bepalen, *definitief*, 't Fr. *définitif* = voor vast, afdoend: *definitie* = bepaling, omschrijving.
Defrayeeren, 't Fr. *défrayer*, van *frais* = kosten. De kosten betalen, vrijhouden, goedmaken.
Degoutant, Fr. van *goût*=smaak: walglijk, afkeerwekkend.
Degradeeren, 't Fr. *dégrader*. In 't milit. iem. van zijn rang vervallen verklaren. Verlagen; *degradatie* = verlaging.
Deïst, 't Fr. *déiste* = godist, van 't Lat. *Deus*=God. Iem. die aan een God, maar aan geen geopenbaarden godsdienst gelooft; *deisme* = geloof aan een God.
Deken, 't Lat. *decānus* = die aan 't hoofd van tien anderen staat; waardigheid in de R. K.; oudste der advocaten.
Dejeuneeren, 't Fr. *déjeûner* = ontnuchteren. Ontbijten; *déjeuné* = ontbijt.
Delabreeren, 't Fr. *délabrer* = vernielen, in verval raken. In *gedelabreerden toestand* = vervallen, verwaarloosden toestand.
Delegeeren, van 't Lat. *delegāre* = verwijzen, afzenden; *delegatie* = afzending. Een *gedelegeerde* = een afgevaardigde.
Deli, afkorting van *delicieus*.
Delibereeren, 't Fr. *délibérer* = beraadslagen, overleggen; *deliberatie* = beraadslaging.
Délicaat, 't Fr. *délicat* = teer, kiesch, netelig, lekker; *délicatesse* Fr., 't Ital. *delicatezza* = lekkernij.
Délice, Fr.=genot, geneugte, wel-

lust; *délicieus* = heerlijk, genotvol.

Delict, 't Lat. *delictum* = vergrijp, misdaad. 't *Corpus delicti* = het lichaam van de misdaad. Het handtastelijke bewijs van schuld, het voorwerp der schuld; *delinquent* = misdadiger, schuldige.

Delireeren, 't Fr. *délirer*, van 't Lat. *delirium* = krankzinnigheid. Waanzinnig zijn, ijlen. *Delirium tremens* = het krankzinnig zijn van 't zuipen, lett: bevende krankzinnigheid.

Delivreeren, 't Fr. *délivrer* = bevrijden, verlossen.

Deloyaal, 't Fr. *déloyal*, = oneerlijk, onredelijk.

Deludeeren, 't Lat. *deludĕre* = foppen, bespotten; *delusie* = bespotting, misleiding.

Demagoog, Gr. van *demos* = volk en *agein* = leiden. Volksleider. volksmenner.

Demandeeren, 't Lat. *demandare* = opdragen, toevertrouwen. Ook vragen, verzoeken.

Démarche, Fr. stap, poging.

Demaskeeren, 't Fr. *démasquer* = ontmaskeren.

Demeleeren, 't Fr. *deméler* = ontwarren, schikken.

Démenti, Fr. loochening. *Iem. een démenti geven* = iem. bewijzen dat hij liegt.

Demissie, 't Fr. *démission* = ontslag.

Demitteeren, 't Lat. *demittĕre* = ontslaan.

Democratie, 't Fr. *démocratie*, van 't Gr. *demos* = volk en *kratein* = heerschen. Volksregeering, volksheerschappij: *democraat* = aanhanger, voorstander der volksregeering: *democratisch* = wat tot die regeering behoort.

Demonstratie, 't Fr. *démonstration* bewijs, betoog van 't Lat. *demonstrare* = bewijzen. Door een *demonstratie* wordt ook verstaan een menigte menschen die in optocht zich langs de straat bewegen en naar koning, minister of burgemeester trekken, ten einde een verzoekschrift te overhandigen of op een of andere in hun oog gewenschte zaak aan te dringen. Het Vlaamsche woord *betooging* komt met die bet. meer en meer in gebruik; *demonstreeren* = betoogen.

Démoraliseeren, 't Fr. *démoraliser* = bederven, zedeloos maken, van waar: *demoralisatie* = zedenverbastering, gebrek aan plichtsbesef (vooral bij 't leger.)

Denonceeren of **Denuncieeren,** 't Lat. *denunciare* = aanbrengen, bij 't gerecht aangeven, verklikken.

Dentiste, Fr. = tandmeester, tandarts.

Departement, Fr. Gewest, provincie, werkkring, ministerie; *departementaal* = daartoe behoorende.

Dépêche, Fr. = ambtsbericht, ambtelijke mededeeling; *depecheeren* = afzenden.

Dependeeren, 't Lat. *dependĕre* = afhangen.

Dépense, Fr. = uitgave, vertering.

Deplorabel, Fr. = betreurenswaardig van *déplorer* = *deploreeren* = betreuren.

Deponeeren, Lat. *deponĕre* = neerleggen. In bewaring geven.

Deporteeren, 't Lat. *deportare* = wegbrengen, vervoeren. Misdadigers die naar een strafkolonie gebracht worden. *Deportatie* = de daad van overbrengen: de *gedeporteerden* = de overgebrachten.

Depōsito, 't Lat. *depositio* = de daad van ter neer leggen. Geld *a deposito* geven = geld op rente zetten. Een *deposito*bank neemt geld in bewaring en geeft daarvoor een geringen interest; *depositie* = verklaring.

Dépôt, Fr., 't Lat. *deposĭtum*. Wat men in bewaring geeft, het bewaarde, de bewaarplaats, het aanvullingscorps bij de soldaten. Een *depothouder* is een zetbaas, die zekere koopwaar van een ander aan den man tracht te brengen.

Deprecieeren, 't Fr. *déprécier* = geringachten, verminderen in waarde, waarvan *depreciatie* = geringschatting, waardevermindering. *Depreciatie* van geld.

Depressie, 't Fr. *dépression* = nederdrukking. Wordt gew. van lagen barometerstand gezegd.

Deputatie, 't Fr. *députation* = afvaardiging, van *deputeeren* 't Lat. *deputare* = afvaardigen. Ook de gezamenlijke afgevaardigden. *Gedeputeerden* = afgevaardigden.

Derailleeren, 't Fr. *dérailler*, van het Eng. *rail* = spoorregel of *rail*. Uit het spoor geraken.

Derangeeren, 't Fr. *déranger* = storen, in de war brengen. Laat ik u niet *derangeeren* = hinderen, lastig zijn.

Derrière, Fr. achterste, gat.

Dervis, Pers. = *arm*. Turksche monnik die in armoede leeft.

Desabuseeren, 't Fr. *désabuser* = uit de dwaling, uit den droom helpen.

Desaster, 't Fr. *désastre* = kwaad gesternte, ongeluk.

Descendent, 't Lat. *descéndens*, 't Ital. *descendente* = afstammeling.

Desertie = 't Fr. *désertion* = het wegloopen: *deserteur* = overlooper: *deserteeren* = overloopen.

Déshabillé, Fr. = nachtgewaad.

Deshonoreeren, 't Fr. *déshonorer* = onteeren.

Designeeren, 't Fr. *désigner* = aanwijzen, bestemmen.

Desolaat, 't Lat. *desolatuss* = verlaten, eenzaam. Troosteloos, ellendig. Een *desolate* boedel = onbeheerde boedel.

Desorganiseeren, 't Fr. *désorganiser* = in de war brengen, ontbinden

Desperaat, 't Lat. *desperatus* = hopeloos. Wanhoopig, radeloos; *desperatie* = wanhoop.

Despoot, 't Gr. *despotēs* = heer, heerscher. Vorst die naar willekeur regeert, dwingeland: *despotisch* = willekeur; *despotisme* = dwingelandij.

Dessert, Fr. = nagerecht.

Destilleeren. Zie *Distilleeren*.

Destinatie, 't Fr. *destination* = bestemming; *destineeren* = bestemmen.

Detacheeren, 't Fr. *détacher* = scheiden, afzonderen. *Troepen detacheeren* = van de hoofdmacht afnemen; *detachement* = een klein deel van het hoofdcorps.

Detail, Fr. = bijzonderheid: *gedetailleerd* = omstandig verteld.

Detentie, 't Fr. *détention* = hechtenis; *huis van detentie* = opsluitingshuis; *detineeren* = gevangen zetten.

Determineeren, 't Fr. *déterminer* = vaststellen, bepalen: *déterminisme* = voorbeschikking: *determinist* = aanhanger van die leer.

Detour, Fr. = kronkelweg, uitvlucht

Developpeeren, 't Fr. *développer* = ontwikkelen, oplossen.

Devies, 't Fr. *devise*. Zinnebeeld met een kort opschrift, spreuk, gedenkspreuk, leus, rijmpje (bij een ulevel.)

Devoot, 't Fr. *dévot* = vroom, godvruchtig. Ook schijnheilig; *devotie* = vroomheid, enz.

Diabolisch, van 't Gr.-Lat. *diabŏlos* = duivel. Duivelachtig.

Diaconie, van 't Gr. *diakŏnos* = kerkedienaar, armverzorger. De armenverzorging.

Diadeem van 't Gr.-Lat. *diadēma* =

hoofdwrong der Perzische vorsten. Kroonvormig hoofdtooisel, kroon.

Diagnose, van 't Gr. *diagnōsis* = nauwkeurige kennis. Leer der ziekten. De onderscheiding van gelijkvormige verschijnselen, de kunst om daaruit den aard der ziekte te bepalen.

Diaken, Zie *diaconie.*

Dialect, 't Gr. *diálectos* = gesprek. Tongval.

Dialoog, 't Gr. *dialōgos* = gesprek, samenspraak.

Diamant, Gr. *adámantos* = onbedwingbaar. Het fijnste en hardste edelgesteente: ook een enkele steen.

Diarrhee, Gr. *diarrhoea* = doorloop, vloeiing. Buikloop.

Dichten, verwant aan 't Lat. *dictare* = ter opschrijving voorzeggen, later opstellen. Iets in dichtmaat schrijven: een vers maken; ook verzinnen.

Dictaat, 't Lat. *dictatum* = het geschrevene dat door een ander is voorgezegd; *dictatorisch* = gebiedend; *dictie* 't Lat. *dictio* = het zeggen. Bijzondere wijze van uitdrukking; *dictionnaire* = woordenboek; *dictée,* Fr. *dictaat.*

Didactisch, van 't Gr. *didaktikos* = leerend; *didaktische* poezie = leerdicht.

Dieet, Gr. *diaita* = levenswijze of levensregel. Een streng *dieet* houden = matig zijn in eten en drinken.

Differeeren, 't Fr. *différer* = verschillen; *different* = verschillend: *differentie* = verschil.

Difficiel, 't Fr. *difficile* = moeilijk.

Difficulteeren, van 't Lat. *difficŭltas* = zwarigheid. Bezwaren maken. Een verzoek weigeren.

Digereeren, van 't Lat. *digerĕre* = verteren van spijzen; *digestie* 't Fr. *digestion* = spijsvertering.

Dignitaris, van 't Lat. *dignitas* = waardigheid. Waardigheidsbekleeder, eereambtenaar, in 't bijzonder bij het Hof of bij de Kerk.

Dilemma, 't Gr.-Lat. *dilemma* = van *di* = dubbel en *lemma* = hulpstelling. Wordt gezegd wanneer men tusschen twee in te slane wegen kiezen moet. Moeilijk vraagstuk.

Dilettant, 't Ital. *dilettante* = heerlijk, liefelijk, verrukkelijk. Als z. n. w. liefhebber of kenner van muziek. Bij uitbr. liefhebber of kenner van een of ander kunst of wetenschap, zonder een volkomen ingewijde te zijn; *dilettantisme* = liefhebberij voor een of ander kunst of wetenschap.

Diligence, Fr. van 't Lat. *diligens* = nauwlettend, met zorg, met vlijt, met snelheid. Rijtuig van vervoer dat zich snelheid ten doel stelt.

Diligent, 't Lat. *diligens.* In de uitdr. Iem. *diligent* verklaren = iemand bij voortduring den last op de schouders leggen van welke hij zich nog niet gekweten heeft.

Dimensie, 't Fr. *dimension* = afmeting.

Diminuendo, Ital. = minderende. Muz. afnemende; *diminueeren* = verkleinen, verminderen.

Diminutief, 't Lat. *diminutivus* = verkleinwoord.

Diné of Diner, Fr. Middagmaal; *dineeren* = 't middagmaal gebruiken, eten.

Diorāmā, Gr. van *diorăn* = doorzien. Tafereel, schilderij door beweegbaar licht beschenen.

Diploma, Gr. van *di* = dubbel en *ploma* = gevouwen. Oorkonde, bewijs van lidmaatschap, acte van aanstelling; *diplomatie* = kunst van diploma's te ontcijferen; thans de kunst aan vreemde hoven als staatsman de belangen van het land dat men dient te behartigen; staats-

manskunst; *diplomaat* = staatsman, gezant, sluw mensch.

Dirigeeren, 't Lat. *dirigĕre* = een rechte richting aan iets geven. Besturen: *direct* = rechtstreeks, aanstonds; *directie* = bestuur, richting; *directeur* = bestuurder; *directrice* = bestuurster.

Discant, ML. *discantus* = dubbel gezang. Falset of fausset. Bovenstem van vrouwen en kinderen.

Discerneeren, 't Lat. *discernĕre* = onderscheiden.

Disch, MLat. *discus*, 't Gr. *discos* = werpschijf. Aangerichte tafel.

Discipel, Fr., 't Lat. *discipŭlus* = leerling; *discipline* = onderwijs, tucht, gehoorzaamheid, krijgstucht; *disciplineeren* = aantucht gewennen

Disconteeren, van 't Ital. *conto* = rekening. Afkorten, korten: *disconto* = percentsgewijze korting op een niet vervallen wissel.

Discoureeren, 't Fr. *discourir*, 't Lat. *dis-currĕre* = uiteenloopen. Redeneeren, praten: *discours* = gesprek.

Discreet, 't Fr. *discret*, 't Lat. *discrētus* = bedachtzaam, onderscheidend. Zedig, bescheiden; *discrétion* = bescheidenheid, goedvinden.

Disculpeeren, van 't Lat. *culpa* = schuld. Verontschuldigen, rechtvaardigen, vrijspreken.

Discussie, 't Fr. *discussion*, 't Lat. *discussĭo* = nauwkeurig onderzoek. Woordentwist, beraadslaging, het voor en tegen van een zaak bespreken.

Disgratie, 't Fr. *disgrâce* = ongenade, ongunst.

Disharmonie, van 't Lat. *harmonia* = samenstemming. Oneenigheid, twist.

Dispensatie, 't Lat. *dispensatio* = uitdeeling. Ontheffing, vrijstelling van een gebod; *dispenseeren* = ontheffen, vrijstellen.

Disponeeren, 't Lat. *disponĕre* = hier en daar plaatsen, verdeelen. Beschikken, regelen; *disponibel* = beschikbaar; *dispositie* = beschikking; *gedisponeerd zijn* = gestemd zijn.

Disputeeren, 't Fr. *disputer* = redetwisten, twisten, van: *dispuut*, 't Fr. *dispute*, woordentwist; *disputatie* = redetwist.

Dissenter, van 't Lat. *dissentire* = in de meening verschillen. Andersdenkende op het punt van godsdienst dan de volgelingen der heerschende kerk.

Dissertatie, 't Lat. *dissertatio* = grondige ontwikkeling. Proefschrift van een student die tot Dr. zal gepromoveerd worden.

Dissimuleeren, 't Lat. *dissimulare* = veinzen, ontveinzen.

Dissolveeren, 't Lat. *dissolvĕre* = ontbinden, oplossen.

Distantie, 't Lat. *distantia* = afstand

Distilleeren, 't Lat. *destillare* = afdruppelen, van *stilla* = droppel. Overhalen, branden, *distillatie* = overhaling; *distillateur* = likeurstoker.

Distinctie, 't Fr. *distinction* = scheiding. Onderscheiding: *distingeeren* = onderscheiden; *distinctief* = onderscheidingsteeken.

Distrait, Fr. = afgetrokken, verstrooid van gedachten; *distractie* = verstrooidheid.

Distribueeren, 't Lat. *distribuĕre* = verdeelen, uitdeelen.

District, MLat. *districtus* = rechtsgebied, gedeelte van een land, omtrek.

Dito, 't Ital. *detto* en 't Lat. *dictum* = gezegd. Het vroeger genoemde. Hetzelfde, eveneens.

Divan, 't Ar. *diwan* = register, plaats waar de registers gehouden worden, kanselarij, staatsraad, enz. Raad van state (in Turkije.) Sofa, ruststoel

Diverteeren, 't Fr. *divertir* = afleiden, afwenden. Vermaken (zich) *divertissementen* = vermakelijkheden.

Dividend, 't Lat. *dividendus* = wat verdeeld moet worden. Het aandeel van de zuivere winst dat uitgekeerd wordt.

Divisie, 't Fr. *division* = het deelen of de deeling. Groote legerafdeeling, van daar *divisie-generaal*, van *divideeren* = deelen.

Dixi, van 't Lat. *dicĕre* = zeggen. Ik heb gezegd (slotwoord van een redenaar in vroegeren tijd.)

Dobbel(spel), 't Fr. *double*, 't Lat. *duplo* = om verdubbelden inzet. Grofspel met dobbelsteenen.

Doceeren, 't Lat. *docēre* = onderwijzen; *docent* = leeraar of leermeester; *dociel*, 't Fr. *docile* = leerzaam, gedwee: *dociliteit* = gedweeheid; *doctor* = leeraar. Titel voor den hoogsten academischen graad: *doctoraal* = van een doctor. *Hij heeft zijn doctoraal* (Examen) *gedaan* en is dus *doctorandus*, d.w.z. hij heeft het recht om den doctoralen graad te halen; *doctoraat* = waardigheid van docter; *doctrina*, *doctrine* = geleerdheid, leer.

Document, 't Lat. *documentum* = bewijs, voorbeeld. Oorkonde, geschreven stuk.

Doge, van 't Lat. *dux* = leidsman, voorganger. 't Hoofd van de voormalige republiek Venetië of Genua.

Dogma, 't Gr. *dogma* = de meening, de leerstelling van een wijsgeer. Leerstuk, leerstelsel; *dogmatiek* = geloofsleer: *dogmatisch* = leerstellig.

Dokter, 't Lat. *doctor*. Geneesheer. Zie: *Doctor*.

Dolce far niente, Ital. = zalig niets doen.

Doleeren, 't Lat. *dolēre* = klagen, zich beklagen. Gew. bezwaren inbrengen tegen te hoogen aanslag van belasting.

Dom, 't Fr. *dôme*, 't Lat. *domus* = huis. Groote bisschoppelijke kerk, ook toren; *domheer* = kanunnik, *domdeken* = de oudste der domheeren. Zie: *Deken*.

Domein, 't Fr. *domaine*, van 't MLat. *domanium* = plaats of huis van den heer, waar de vasal hem manschap kwam doen. Grondbezit. *Rijksdomeinen* = bezittingen van den staat.

Domicilie, 't Lat. *domicilium* = woonplaats, van *domus* = huis. Wettig woonverblijf; *domicilieeren* (zich) = metterwoon zich vestigen.

Domine, Vocativus, van 't Lat. *dominus* = heer. Titel der predikanten.

Domineeren, 't Fr. *dominer*; 't Lat. *dominari* = heerschen, den baas spelen. Heerschen, gebieden, ook domino spelen.

Domino, vroeger de wintermantel der geestelijken, thans een maskeradekleed. Een soort van spel dat uit Italië in de achttiende eeuw zich over Europa verspreid heeft.

Donateur, Fr. 't Lat. *donator* = gever, schenker. Begunstiger eener inrichting die jaarlijks daaraan een geldelijke bijdrage levert; *donatie*, de gift zelve, schenking.

Dos, 't Ital. *dossi* = pelterij of ruggestuk van den pels. Opschik, vooral van kleeding.

Dosis, Gr. = gift. De hoeveelheid door maat of gewicht aangegeven, van 't geneesmiddel dat op gezette tijden toegediend moet worden.

Dotatie, Fr. *dotation* = het geven aan een of andere nuttige inrichting. Schenking, huwelijksgift.

Douairière, van *douaire*, MLat. *dotarium*, = weduwgoed. Adellijke weduwe.

Douane, Fr., van 't MLat. *doana*.

Misschien 't Ar. *divan* in den zin van tolkantoor. Grenskantoor voor de belasting. *Douaan* = kommies.

Doubleeren, 't Fr. *doubler* = verdubbelen. In 't biljardspel een bal maken, nadat ze eerst den band geraakt heeft.

Douceur, Fr. = zachtheid. Fooitje, geschenk.

Douteus, 't Fr. *douteux* = twijfelachtig.

Dozijn, 't Lat. *docenum*, voor *duo decim* = twaalf. Twaalftal.

Draak, van 't Gr. *drakon* = scherpziend dier. Monsterachtig dier uit de fabelleer. Ook vlieger.

Dragonder, 't Fr. *dragon*. Zwaar gewapend ruiter uit de dagen van koning Hendrik II van Frankrijk. Ze voerden een *draak* in hun veldteekens en daarvan komt de naam.

Drama, Gr. = handeling. Tooneelspel, mengeling van treur- en blijspel; *dramatisch* = op de wijze van een drama; *dramatiseeren* = tot een drama maken.

Drapeeren, 't Fr. *draper* = met laken behangen. Bekleeden, omhangen; *draperie* = behangsels van bed, gordijnen.

Dresseeren, 't Fr. *dresser*, 't Ital. *drizzare* = recht houden. Africhten; *dressuur* = het africhten.

Dromedaris, MLat. *dromedarius*, van 't Gr. *dromás* = loopend. De *Camelus cursalis* = eenbultige loop- of rijkameel.

Dubbel. Zie *dobbel*.

Dubieus, 't Lat. *dubiōsus* = onzeker, weifelend. Twijfelachtig.

Duel, Fr., 't Lat. *duellum* = oorlog. Tweegevecht; *duelleeren* = tweegevecht houden; *duellist* = de man die *duelleert*.

Duet, 't Ital. *duetto*, een lied of een muziekstuk door twee stemmen uit te voeren.

Duivel, 't Gr. *diabŏlos* = Satan, de Booze.

Dukaat, MLat. *ducatus*. Bekende gouden munt ter waarde van ruim 5 gl. *ducaton* = zilveren rijder. Vroeger muntstuk ter waarde f 3,15.

Dupe, Fr., = sukkel, hals. Speelbal: *dupeeren* = misleiden, bedriegen.

Duplicaat, 't Lat. *duplicatum* = verdubbeling. Dubbel exemplaar: *in duplo* = twee gelijke exemplaren.

Durabel, 't Fr. *durable* = wat lang duurt. Duurzaam, blijvend. *Duren* (w.w.) van 't Lat. *durare*.

Dynamiet, van 't Gr. *dynămis* = kracht. Ontplofbare stof om mijnen te laten springen.

Dynastie, van 't Gr. *dgnasteia* = heerschappij. Stamhuis.

E.

Eau de cologne, Fr. = Keulsch water. Reukwater.

Ebbenhout, 't Lat.—Gr. *ebĕnus*. Hard, zwart hout.

Ecarteeren, 't Fr. *écarter* = afwenden, verwijderen, *Ecarté* = soort van kaartspel, waarin men kaarten ter zijde legt en door andere vervangt.

Echappeeren, 't Fr. *échapper* = ontsnappen.

Echec, Fr. = schaak aan den koning: term in 't schaakspel. Slag, stoot, nederlaag.

Echo, Gr.—Lat. = klank. Weergalm, weerkaatsing.

Eclat, Fr. van 't Gr. *klàein* = breken: fragment van steen of hout

Gedruisch, ruchtbaarheid, opzien, glans.

Eclips, Gr. *ekleipsis* = het uitblijven. Zons- of maansverduistering; zich *eclipseeren* = zich uit de voeten maken.

Econoom of **Oeconoom**, van 't Gr. *oikos* = huis en *nomos* = wet. Huisbestierder, intendant. Landhuishoudkundige; *economiseeren* = bestieren. Besparen; *economie* = bestier. Spaarzaamheid. Huis- of landhuishoudkunde. *Economie politique* = staathuishoudkunde; *economisch* = spaarzaam.

Ecossaisse, Fr. van *danse écossaise* = Schotsche dans, of zoo als onze voorouders zeiden: Schotsche drie:

Ei, wie kan de Schotsche drie,
Ei, wie kan ze dansen?

Ecraseeren, 't Fr. *écraser* = verpletteren, vernietigen.

Eden, Hebr. = lusthof. Paradijs.

Edict, 't Lat. *edictum* = bevel, uitspraak. Bevel, plakaat, verordening

Editie, 't Fr. *édition*, 't Lat. *édictio* = bekendmaking. Uitgave, druk van een boekwerk.

Edik, 't Lat. *acidus* (?) = zuur. Azijn

Educatie, 't Fr. *éducation* = opvoeding.

Effekt, 't Lat. *effectio* = uitoefening. Uitwerksel. Schuldbekentenis van een staat, staatspapier; *effectief* 't Lat. *effectivus* = werkelijk; *effectueeren* = bewerkstelligen.

Egaal, 't Fr. *égal* = gelijk. Dat is me *egaal* = het zelfde, onverschillig; *egaliteit* = gelijkheid.

Egard, Fr. = achting. Beleefdheid, voorkomendheid, ook omzichtigheid

Egelantier, 't Fr. *églantier* = doornstruik. Stekelboom, door sommigen in verband gebracht met *egel* = stekelvarken.

Egoïsme, Fr. van 't Lat. *ego* = *ik*. Eigenbelang, baatzucht, zelfzucht; *egoïst* = zelfzuchtige; *egoïstisch* = zelfzuchtig.

Elastiek, 't Fr. *élastique*, van 't Gr. *elaunein* = drijven. Veerkrachtig. Een veerkrachtig bandje of koordje *elastisch* = *elastiek*; *elasticiteit* = veer- of springkracht.

Eldorado, Sp. *el* is 't lidw. *de* of *het*; *dorado* = gouden. Het goudland: een landstreek die Orellana, luitenant van Pizarro, in Zuid Amerika beweerde ontdekt te hebben en waar het goud voor het grijpen lag. Luilekkerland.

Electriciteit van 't Gr. *elektron* = barnsteen = Barnsteenkracht: *electriek* of *Electrisch* = wat electriciteit bezit: *electriseeren* = electriciteit opwekken.

Elegant, Fr., 't Lat. *elegans* = kieskeurig. Sierlijk, bevallig, net.

Elegie, 't Gr.—Lat. *elĕgos* = riet: rietfluit, omdat de ouden hun treurliederen zongen met begeleiding van zulk een speeltuig. Treurzang, klaaglied.

Element, 't Lat. *elementum* = grondstof. Vroeger praatte men van vier elementen of enkelvoudige lichamen lucht, vuur, aarde en water; thans kent men er ruim zestig; *elementair* Fr., 't Lat. *elementarius* = wat betrekking heeft op de grondstof of eerste beginselen. *Elementair onderwijs* = onderwijs in de beginsels

Elève, Fr. = kweekeling.

Elite, van 't Lat. *eligĕre* = uitzoeken. De uitgelezenen, de keur, het beste.

Elixir, Ar., *el* is 't lidw., *iksir* = steen der wijzen, waardoor men in de goudmakerskunst die zelfstandigheid verstond, door welke onedele metalen in edele veranderd werden. Aftreksel, kooksel van kruiden dat tot geneesmiddel dient. Algemeen

geneesmiddel, soort van bitter dat men met den jenever vermengt.

Ellipse, Gr.—Lat. *ellipsis* = het ontbrekende. Weglaten van een of meer woorden in een volzin, die er bij gedacht moeten worden om den zin volkomen te maken, *elliptisch* = onvolledig door uitlating; *Ellips* = een langwerpig rond.

Eloge, Fr., Gr.—Lat. *elogium* = uitspraak. Lof, loftuiting, lofschrift.

Eloquent, 't Lat. *eloquens* = met spraak begaafd. Welsprekend, welbespraakt; *eloquentie* 'tLat. *eloquentia* = welsprekendheid, welbespraaktheid.

Emailleeren, 't Fr. *émailler* van *émail* = vernis. Brandschilderen, versieren.

Emancipatie, 't Lat. *emancipatio* = het ontslaan bij de Romeimen van den zoon uit de vaderlijke macht ook vrijverklaring van slaven. Gelijkstelling van mannen en vrouwen wat de staatkundige rechten aangaat. De *emancipatie* der vrouw = opheffing van alle beperkende bepalingen waardoor de vrouw in de maatschappij bij den man achterstaat; *emancipeeren* = vrijmaken, gelijkstellen.

Embarkeeren, 't Fr. *embarquer* = inschepen, aan boord gaan.

Embêtant, Fr. vervelend.

Embleem, Lat. *emblema* = ingelegd mozaïekwerk, beeldwerk. Zinnebeeld.

Emeritus, van 't Lat. *emerēri* = uitdienen. Een uitgediende, een oud-gediende bij de Romeinen. Rustend predikant of hoogleeraar; *emeritaat* = pensioen. Ontslag.

Emigrant, Fr., van 't Lat. *emigrare* = uitstrekken, zich verwijderen. Uitgeweken landverhuizer; *emigratie* = landverhuizing, uitwijking; *emigreeren* = 't land verlaten.

Emigré. Zie : *emigrant.*

Eminent, van 't Lat. *eminēre* = uitsteken, uitmunten. Uitstekend, voortreffelijk; *eminentie*, de titel waarmee kardinalen en aartsbisschoppen worden aangesproken.

Emir, of **emier,** Arab. = heer, bevelhebber.

Emolument, 't Lat. *emolumentum* = 't gewonnene, de winst. Extra voordeel, buitenkansje, toevallige bate.

Emotie, 't Fr. *émotion* = ontroering, gemoedsaandoening.

Emphase, 't Gr. *emphăsis* = het aantoonen. Nadruk, klem in 't lezen of spreken; *emphatisch* = klemmend, nadrukkelijk.

Empiricus, is een aanhanger van het *empirismus*, Gr. *empeiria* = ervaring. Iemand die den grondslag van alle kennis in de ervaring zoekt; *empirisch* = wat op ervaring gegrond is.

Emplacement, Fr. plaats, ruimte, terrein.

Emplooi, 't Fr. *emploi.* = gebruik. Betrekking, ambt, dienst; *employé* of *geëmployeerde* = beambte.

Emulatie, 't Fr. *émulation*, 't Lat. *aemulatio* = naijver, wedijver.

Encadreeren, 't Fr. *encadrer* = in een lijst zetten, omlijsten.

Encanailleeren, 't Fr. *encanailler* = met het gemeene volk op en neer gaan: er gemeenzaam mede zijn.

Encourageeren, 't Fr. *encourager* = aanmoedigen.

Encycliek, Gr.-Lat. *encyclica* van *cyclus* = kring. Rondgaande brief (van den paus).

Encyclopaedie, Fr. van 't Gr. *enkyklopaideia* = wat tot den kring van onderwijs behoort. Leerkring, kort begrip van alle wetenschappen; woordenboek voor alle kunsten en wetenschappen.

Endoseeren, 't Fr. *endosser* = op

den rug plaatsen. Een wissel op een ander overdragen, bij uitbreiding iets aan een ander overdragen; *endossant* = overdrager van den wissel.

Energie, Fr. = werkkracht. Geestkracht, nadruk, klem.

Enfin, Fr. een stopwoord: kortom.

Engageeren, 't Fr. *engager* = ten onderpand geven, aannemen, in dienst nemen, overreden; *zich engageeren* = verbinden, verloven. *Gëengageerd zijn* = verloofd zijn, vrijen, zijn *engagement* = vrijerij is af. *Engageant* = uitlokkend.

Engel, uit het M.-Lat. *angelus*, 't Gr. *aggelos* = bode. Hemelbode.

Ennuyeeren, 't Fr. *ennuyer* = vervelen.

Enorm, 't Lat. *enormis* = overmatig groot. Ontzettend, ontzaglijk, verbazend.

En passant, Fr. = in 't voorbijgaan. Terloops.

Enquête, Fr. 't Lat. *inquisitio* = onderzoek. Nauwgezet onderzoek.

Enroleeren, 't Fr. *enrôler* = op de rol zetten. Aanwerven van soldaten of zeelieden.

Ensemble, Fr. = 't geheel, alles te zamen.

Entameeren, 't Fr. *entamer* = aansnijden, aanvangen, aanknoopen.

Enthousiasme, tGr. *enthousiasmos* = door Gods adem aangeblazen. Toestand waarin zich de Pytische priesteres bevond wanneer ze op haar drievoet gezeten, den wil der goden opving. Geestdrift, geestverrukking; *enthousiast* = hartstochtelijk bewonderaar, dweper; *enthusiasme* = *enthousiasme*.

Entourage, Fr. = omgeving: *entoureeren* = omgeven.

Entrée, Fr. = ingang, toegang, ook toegangsprijs, intreegeld.

Entre nous, Fr. = onder ons. Onder de roos, vertrouwelijk.

Entrepot, 't Lat. *interpositus* = tusschen geplaatst. Stapelplaats, bewaarplaats, pakhuis, magazijn.

Enumeratie, van 't Lat. *enumerare* = optellen. Opsomming.

Enveloppe, Fr. = alles wat tot inwikkeling dient. Omslag (voor brieven).

Environs, Fr. = omstreken.

Epaulet, 't Fr. *épaulette* = schouderbelegsel. Vroeger het kenmerk of onderscheidingsteeken van een officier.

Ephemerisch, van 't Gr. grondwoord *hêmĕra* = dag: wat een dag duurt. Kortstondig.

Epicurisch. Zoo genoemd naar den Gr. wijsgeer *Epicŭrus*. Iemand die dierlijk zingenot als het hoogste geluk van 't leven beschouwt. Smulpaap lekkerbek. Men leide hieruit niet af dat genoemde wijsgeer die leer predikte, integendeel hij leefde zeer matig maar zijn volgelingen na zijn dood huldigden dien stelregel *epicurisme* = neiging tot zingenot; *epicurisch* = wellustig.

Epidemie, Fr. van 't Gr. *epi* = op en *demos* = volk. Ziekte die een groot getal menschen tegelijk aantast. Heerschende ziekte: *epidemisch* = heerschend, besmettelijk.

Epigram, 't Gr.-Lat. *epigramma* = opschrift Puntdicht, bijschrift.

Epilepsie, 't Gr.-Lat. *epilepsia* = aangreep. Vallende ziekte.

Episch, 't Lat. *epieus* van 't Gr. *epos* = verhaal. In de *epische poëzie* wordt 't verhaal gegeven van een of ander grootsche daad of gedenkwaardig feit; en dewijl daarin gewoonijk een of ander held de hoofdpersoon is, draagt dit dichtsoort ook den naam van heldendicht. Epische poëzie heet ook wel *objcctieve* poëzie.

Episcopaal, van 't Gr.-Lat. *episcŏpus* = bisschop komt nog voor in de

Episcopale of *Anglicaansche* kerk; *episcopaat* = bisdom.

Episode, Fr. van 't Gr. *epeisodion* = tusschenval. Tusschenzin in een volzin, ingelascht verhaal. Een op zich zelf staand voorval.

Epistel, 't Gr.-Lat. *epistŏla* = brief, zendbrief. Ook boetpredikatie.

Epitaphe, 't Lat. *epitaphĭum*, van 't Gr. *taphos* = graf: lijkrede. Grafschrift, grafsteen.

Epitheton, Gr.-Lat. = bijvoeglijknaamwoord. Bijnaam, toenaam. *Epitheton ornans*. Bijvoegelijk naamwoord dat tot sieraad bij het z. n. w. geplaatst wordt.

Epopee, van 't Gr. *epopoia* = vervaardiging van een *epos* = verhaal. Heldendicht. Zie *Episch*.

Epoque. Gr. *epoche* = stilstaand punt. Tijdstip: gewoonlijk in de uitdrukking: *époque maken* = opgang maken, als gewichtig beschouwd worden.

Equiliber, van 't Lat. *aequilibrium* = evenwicht.

Equipage, Fr. van 't Lat. *equus* = paard. *Equipage houden* = eigen rijtuig met toebehooren houden: uitrusting, ook scheepsbemanning.

Equivalent, van 't Lat. *aequivalēre* = van gelijke kracht zijn. Gelijk van waarde, Naam eener belasting ter vervanging van een andere.

Equivoque, Fr. van 't Lat. *aequivŏcus* = dubbelzinnig, onkiesch.

Errare humanum est, Lat. = dwalen is menschelijk: *erratum*, = drukfout. Meervoud: *errata*; *erreur* Fr. = dwaling.

Eruptie, 't Lat. *eruptĭo* = het uitbreken. Uitbarsting van een vulkaan

Escader, 't Fr. *escadre* = smaldeel eener vloot.

Escadron, Fr. 't Ital. *squadrone* = afdeeling. Gewoonlijk een of twee compagiën ruiterij.

Escamoteeren, 't Fr. *escamoter* = verruilen. Weggoochelen, wegmoffelen.

Escorte, Fr. 't Ital. *scorta* = bedekking, geleide; *escorteeren* = geleiden onder bedekking.

Essayeur, Fr. = beproeven. Toetser of onderzoeker naar de echtheid van gouden en zilveren voorwerpen: *essayeeren* = 't keuren van goud en zilver; *essai* = proeve, vertoog.

Essence, 't Lat. *essentia* = 't wezen der zaak. Welriekende olie door overhaling verkregen; 't *essentieele* = 't wezenlijke, 't voornaamste, datgene waarop het aankomt in een zaak.

Estafette, 't Ital. *stafetta*, Dim. van *staffa* = stijgbeugel. Renbode, koerier.

Estaminet, Fr. = standplaats. Bierhuis, taperij, gelagkamer.

Estimeeren, 't Fr. *estimer* = achten, schatten.

Estrade, van 't Sp, *estrados* 't Lat. *strata*, ons *straat*. Weg, vloer of liever het verhoogde gedeelte der vloer van een zaal, waarop men een troon of een praalbed plaatst.

Etablisseeren, van 't Fr. *établir* = vestigen, vast maken; *Etablissement* = vestiging, inrichting, nederzetting.

Etage, Fr. = verdieping (van een gebouw); *étagère*: een bekend meubelstuk.

Etaleeren, van 't Fr. *étaler* en dat weer van ons *stellen*. Uitstallen. uitkramen, uitpakken, ten toon spreiden.

Ether, of *Aether*. 't Gr. *aither* = hoogere, zuiverder lucht. Vluchtige vloeistof.

Etiquette, Fr. Aangehecht papierstrookje, naambriefje op een flesch, opschrift. Ook gebruiken of manieren aan het hof of in aanzien-

lijke kringen. Wellevendheidsvormen, hofgebruiken.

Etymologie, van 't Gr. *etymos* = het ware en *logos* = leer. Woordvorsching of woordgronding.

Euphemisme, van 't Gr. *eu* = lief en *phemē* = rede. Verzachtende uitdrukking voor een onaangename zaak.

Euphonie, Fr. van 't Gr. *eu* = lief en *phonē* = stemgeluid. Welluidendheid; *euphonisch* = welluidend.

Evangelie of **Evangelium**, Gr. *eu* lief en *angelos* = bode. Blijde boodschap. *Evangelisatie* = verspreiding van 't Evangelie, *Evangelist* = schrijver van een Evangelie. Een niet geordend predikant; *evangelisch* = wat tot het Evangelie behoort.

Evenement, Fr. = gebeurtenis: *eventualiteit* = gebeurlijkheid.

Evident, 't Lat. *evidens* = duidelijk: *evidentie* = klaarblijkelijkheid.

Eviteeren, 't Lat. *evitare* = vermijden, ontwijken.

Exact, 't Lat *exactus* = juist, nauwkeurig, nauwgezet; *exactitude*, Fr., = nauwkeurigheid.

Exalteeren, 't Fr. *exalter* = verhoogen, verrukken, opwinden; *geëxalteerd* = druk, opgewonden.

Examen, Lat. = onderzoek, ondervraging; *examinator* = ondervrager; *examinandus* = ondervraagde; *examineeren* = ondervragen.

Excelleeren, 't Lat. *excellĕre* = uitmunten: *excellent* = uitmuntend: *excellentie* = uitmuntendheid, voortreffelijkheid, titel van een hoog geplaatst persoon; *excelsior* = verhevener, hooger.

Excentriek, Fr. = uitmiddelpuntig. Overspannen, dwepend.

Exceptie, 't Fr. *exception* = uitzondering; *exceptionneel* = bij wijze van uitzondering: uitzonderend.

Excerpeeren, 't Lat. *excerpĕre* = uittreksels maken; *excerpt* = uittreksel.

Exces, 't Fr. *excès* = overmaat, uitspatting; *excessief* = overmatig, bovenmatig, uitspattend.

Exclusief, van 't Lat. *excludĕre* = uitsluiten. Uitsluitend; *exclusie* = uitsluiting; *exclusivisme* = uitsluitingsstelsel.

Excommunicatie, van 't Lat. *excommunicare* = uit de gemeenschap sluiten Kerkelijke ban.

Excursie, Lat. *excursio* = uitloop, uitstapje.

Excuus, 't Fr. *excuse* = verontschuldiging, verschooning, uitvlucht; *excuseeren*, 't Lat. *excusare* = verontschuldigen, *excusabel* = verschoonbaar.

Executeeren, 't Fr. *exécuter* = uitvoeren, voltrekken, iemands inboedel wegens schuld verkoopen. *Executie* = uitvoering, voltrekking. *Parate executie houden*, van 't Lat. = vlugge strafoefening houden; iemand op heeter daad betrappen en straffen. *Executeur* = uitvoerder van een testament, boedelberedder.

Exempel, Lat. *exemplum* = voorbeeld, model, voorschrift, leering; *exemplaar*, Lat. *exémplar* = afschrift, model. Afdruk, stuk; *exemplarisch* of *exemplair*, Fr. = voorbeeldig.

Exerceeren, Fr. *exercer* = oefenen, inz. in den wapenhandel; *exercitie*, Lat. *exertium* = oefening.

Exigeeren, 't Lat. *exigère* = uitdrijven. Eischen; *exigent* = veeleischend: *exigentie* = eisch, nood.

Existeeren, 't Lat. *existĕre* = ontstaan. Bestaan; *existentie* = bestaan, leven.

Ex-minister, van 't Lat. *ex* = uit. Gewezen minister.

Exorbitant, Lat. *exorbitans* = uit de loopbaan; van *orbis* = loopbaan. Buitensporig, overdreven.

Expectoreeren, 't Lat. *expectorare* van *pectus* = borst: uit de borst drijven. Ontboezemen, van waar *expectoratie* = ontboezeming.

Expedieeren, Fr. *expédier* van 't Lat. *expedire*. Grondw. *pes*. 2e Nv. *pedis* (voet) = den voet uit den strik halen. Verzenden, *expeditie* = verding, krijgstocht; *expediteur* = verzender; *expeditief* of *expediet* = snel, voortvarend.

Experientie, Lat. *experientia* = ervaring, ondervinding; *experiment* = proef, proefneming; *expert*, Lat. *expertus* = ervaren. Deskundige, zaakkundige. Iemand die door de rechtbank of door partijen als der zake kundig tot een of ander onderzoek aangesteld wordt; *expertise* = onderzoek van een deskundige.

Expireeren, = *ex-spireeren*, Lat. *ex-spirare* = uitblazen, den laatsten adem uitblazen. Vervallen, van waar *expiratie* = vervaltijd, afloop.

Expliceeren, 't Lat. *explicare* = ontvouwen. Uitleggen verklaren: *explicatie* = uitlegging, uiteenzetting.

Exploiteeren, 't Fr. *exploiter* = ontginnen, uitoefenen, bewerken; iem. *exploiteeren* = alle mogelijke, dikwijls ongeoorloofde voordeelen van hem trekken; *exploitatie* = uitvoering, bewerking, uitoefening. *Exploot* = dagvaarding van een deurwaarder.

Exponeeren, 't Lat. *exponĕre* = uitleggen; uiteenzetten, blootstellen; *expositie* = uiteenzetting, tentoonstelling; *exposé*, Fr. = uiteenzetting van zaken, kort overzicht.

Exportatie, 't Lat. *exportatio* = uitvoer; *exporteeren* = uitvoeren.

Expres, Lat. *expressus* = uitdrukkelijk. Opzettelijk: *expressie* = uitdrukking. *Expres*trein = sneltrein; *expresse* = bijzondere bode, boodschapper die een dringend bericht overbrengt.

Expressie, 't Lat. *expressio* = uitdrukking; van *exprimĕre* = uitdrukken.

Exquis, Fr., van 't Lat. *exquirĕre* = uitzoeken. Uitgezocht, uitgelezen, voortreffelijk.

Extase, Fr., van 't Gr. *ekstăsis* = uit de plaats zijn. Verrukking, geestvervoering, opgetogenheid.

Extemporé, van *tempus* = tijd. Iets wat men voor de vuist spreekt of zingt; *extemporeeren*, voor de vuist spreken, zingen, doen.

Extendeeren, 't Lat. *extendĕre* = uitstrekken; *extensie* = uitbreiding.

Exterieur, Fr., = uiterlijk, uitwendig.

Extern, 't Lat. *externus* = uiterlijk, uitwendig. *Externe*, Fr. scholier die niet in zijn school gehuisvest is. Leerling.

Extra, Lat. = buiten. Buitengewoon, bijzonder, zeer: *extraatje* = iets bijzonders, buitenkansje.

Extract, Lat. *extractum* = uittreksel; *extraheeren* = een uittreksel maken.

Extraordinair, Fr. = buitengewoon.

Extravagant, Fr. = buitensporig.

F.

Faam, Lat. *fama* = mare, gerucht. Godin die de daden der helden uittrompette en daarom met een trompet afgeteekend wordt.

Fabel, 't Lat. *fabula*. Een verdichte vertelling, gew. ontleend aan de wereld der dieren of planten die als denkende wezens voor ons op-

treden. Verdichtsel: *fabuleus* = fabelachtig.

Fabriek, Lat. *fabrica*, van *faber* = werkman in hout, steen of metaal: werkplaats. Inrichting waar men door werktuigen voorwerpen van verschillenden aard vervaardigt; *fabrikaat* = het bewerkte; *fabrikant* = bewerker; *fabriceeren* = vervaardigen; *fabricage* = het vervaardigen.

Facheeren, 't Fr. *fâcher* = verdrieten, vertoornen: *facheus* 't Fr. *fâcheux* = verdrietig ergerlijk.

Faice, 't Fr. *face* = gelaat, gezicht.

Faciel, 't Lat. *facilis* = gemakkelijk; *faciliteit* = gemakkelijkheid; *facilitecren* = gemakkelijk maken.

Factie, Lat. *factio* = het maken. Partij, aanhang.

Facto, (de) Lat. = feitelijk; = *factisch* werkelijk.

Factoor, Lat. *factor* = maker Handelsagent, brievenbesteller enz.; *factorij* = handelskantoor.

Factotum, Lat. = doe alles. Algemeen zaakwaarnemer. Een man die alles kan en doet; de spil waar alles om draait.

Factuur, Lat. *factura* = het maken, de vervaardiging. Lijst der geleverde koopwaren en de daarbij gevoegde berekening.

Faculteit, Lat. *facultas* = vaardigheid om iets te doen. Vermogen, bevoegdheid, tak van wetenschap aan een universiteit, ook de vereeniging van hoogleeraren tot zulk eene faculteit behoorende; *facultatief*, Fr. = rechtgevend: aan iem. de keuze overlatend.

Faecaliën, N.-Lat. = drekstoffen.

Failleeren of falleeren, 't Fr. *faillir* = feilen. Bankroet gaan: *failliet* = zijn geldelijke verplichtingen niet kunnende nakomen, bankbreuk buiten schuld; *faillissement* = bankbreuk.

Fair, Eng. (spr. uit: *feer*) = schoon. Netjes (handelen of spreken), heusch.

Fakkel, Lat. *facula* = fakkel.

Falen, Lat. *fallere* = bedriegen, misleiden. Dwalen, het mis hebben.

Falie, O.-Fr. *faille* = lange sluier. Sluier, regenmantel.

Falsaris, Lat. *falsarius* = valsch schrijver. Hij, die zich aan valschheid in geschrifte schuldig maakt.

Fameus, 't Fr. *fameux* = beroemd, vermaard, zeer.

Familie, Lat. *familia* = bedienden, huisgenooten. Gezin, maagschap: *familiaar* = gemeenzaam, eigen; *familiariteit* = gemeenzaamheid; *zich familiariseeren* = zich gemeenzaam maken.

Fanatiek, 't Fr. *fanatique*, 't Lat. *fanaticus* = door de Godheid aangeblazen. Dweepachtig, bezeten: ook: dweeper; *fanatisme* = dweepzucht.

Fancy-fair. Eng. (spr. uit: *fensifeer*) = ingebeelde kermis. Tentoonstelling en verkoop door dames van alle mode-artikels voor een liefdadig doel.

Fanfares, Fr. = trompetgeschal. Vroolijk geschal van trompetten ter eere van een of ander persoon.

Fantasie, 't Ital. *fantasia* = improvisatie op een of ander muziekinstrument: *fantaseren* = voor de vuist spelen, zonder noten voor zich te hebben. Zie *phantasie.*

Fashionable, Eng. (spr. uit: *fésjenebel* = naar de mode. Fatsoenlijk, beschaafd.

Fat, van 't Lat. *fatuus* = smakeloos, 't Fr. *fat.* Modegek, modepop: *fatterig* = modeziek.

Fataal, 't Fr. *fatal* = noodlottig van *fatum* = noodlot; *fatalisme* = 't

geloof aan een noodlot: *fatalist* = iem. die daaraan gelooft; *fataliteit* = noodlottigheid.

Fatigant, Fr.=vermoeiend; *fatigeeren*, 't Fr. *fatiguer*=vermoeien; *fatigue* = vermoeienis.

Fatsoen, 't Fr. *façon*=wijze. Vorm, snede, welgemanierdheid.

Fauteuil, Fr. = vouwstoel. Leuning- of armstoel. Vergel. 't oud-H.Duitsch *faltstuol*.

Faux-pas, Fr. = misstap.

Favoriet, 't Fr. *favorite*, van 't Lat. *favor* = gunst. Gunsteling, begunstigde: *favoriseeren*=begunstigen; *favorabel* = gunstig.

Fazant, 't Lat. *fasianus* = vogel van de rivier Phasis in Georgië.

Februari, Lat. *Februarius*, naar een der goden van de onderwereld, *Februus*, aan wien deze maand waarschijnlijk gewijd was. De jaarlijksche reiniging of verzoeningsfeesten, *Februa*, werden in deze maand gevierd. Sprokkelmaand.

Federatie. Zie *Confederatie*.

Fee, Fr. *fée* = toovergodin, schikgodin.

Feest, 't Lat. *festum*. Plechtige viering van een of andere herinnering.

Feil, van 't Fr. *faillir*. Fout, misslag.

Feit, 't Fr. *fait* = daad, werkelijkheid.

Feliciteeren, 't Fr. *féliciter*, van 't Lat. *felix* = gelukkig. Gelukwenschen; *felicitatie*=gelukwensching.

Fenix of **Phoenix**. Wonderbare schoone vogel uit de fabelleer. Zijns gelijke had hij niet. Hij leefde honderd jaar, verbrandde dan zichzelven en uit zijn asch verrees een nieuwe vogel. Iemand die uitsteekt boven alle anderen.

Ferm, 't Fr. *ferme*, 't Lat. *firmus* = vast, flink, degelijk: *fermiteit* = vastheid, standvastigheid.

Festijn, 't Fr. *festin*, 't Lat. *festum* = feest. Feestmaaltijd, gastmaal; *festiviteit* 't Lat. *festivitas* = genoegen. Feestelijkheid.

Festina lente, Lat.=haast u langzaam.

Festoen, 't Fr. *feston* = lofwerk. Guirlande: *festonneeren* = met bloem- of lofwerk voorzien.

Feteeren, 't Fr. *fêter* = onthalen, feestvieren.

Feudaal, M.-Lat. *feudalis* = wat tot het leen behoort. Leenroerig.

Feuilleton, Fr. = klein blad. Het gedeelte van een nieuwsblad dat voor een verhaal of voor letterkundige critiek bestemd is.

Fiasco, Ital.=flesch. *Fiasco maken* =aan allen mishagen. Een tooneelspeler maakt *fiasco* als hij wordt uitgefloten. Naamsoorsprong onbekend.

Fiat, Lat.=het geschiede, van *fieri* = geschieden.

Fiches, Fr. speelmerken, beentjes.

Fictie, 't Lat. *fictio* = verdichting van *fingere* = verzinnen: *fictief* = verdicht, verzonnen.

Fideel, 't Fr. *fidèle* = getrouw, vertrouwelijk, *fideliteit* = getrouwheid, vertrouwelijkheid.

Fidibus. Een studentenwoord voor een samengevouwen strook papier waarmede men de pijp aansteekt.

Fiducie, 't Lat. *fiducia* = vertrouwen.

Fier, 't Fr. *fier*, 't Lat. *ferus*=wild. Trotsch, stout, moedig.

Figuur, 't Lat. *figura* = vorm, gedaante, afwisseling, model enz., *figurant* = stomme persoon op het tooneel, onbeduidend persoon (in een vergadering): *figuurlijk* = oneigenlijk: *figureeren*=afbeelden, als *figurant* dienen.

Fijn, 't Fr. *fin* = volkomen. Tegenovergestelde van grof; *finesse* = sluwheid, geslepenheid.

Fijt, ook wel *vijt*. 't Lat. *ficus* =

zweer in den vorm van een vijg. Verzwering aan den vinger.

Fiks, 't Lat. *fixus* = vast. Flink.

Filomeel, 't Gr. *philomēle* = zangminnende van *mēlos* = gezang en *philos*=lief. Volgens de Myth. een nimf wie de tong was uitgerukt door haar verleider Tereus, opdat ze zijn wandaad niet ruchtbaar kon maken en die de goden in een nachtegaal veranderden. Nachtegaal.

Filtreeren, 't Fr. *filtrer* = doorzijgen, van 't MLat. *filtrum*=voorwerp waar men vocht laat doorzijgen: *filter* = doorzijgdoek.

Finaal, 't Lat. *finalis* = het einde betreffende, volkomen; *finale sluiting*=vastbepaalde sluiting; *finale* = slotstuk.

Financiën, MLat. *financia* = inkomen, staatsinkomsten; *financieel* = wat tot de financiën behoort: *financier* = geldbezitter of beheerder.

Fingeeren, 't Lat. *fingĕre* = Gr. verdichten, voorwenden.

Fiool, 't Fr. *fiole*, van 't Lat. *phiŏla* = buikvormige flesch met langen hals bij de scheikundigen in gebruik.

Firma, van 't Lat. *firmus* = vast. De titel of naam van een handelshuis.

Firmament, 't Lat. *firmamentum* = hemelgewelf. Uitspansel.

Fiscus, Lat. = geldmandje. Staatskas, ook rijksbelastingen.

Fistel, Lat. *fistula* = pijp, buis. Etterafleider, ook etterwonde.

Fitter, Eng. van *fit* = pasklaar. Werkman op een gasfabriek.

Fixeeren, van 't Lat. *fixus* = vast. Vastmaken, ook iemand stijf en strak aankijken.

Flacon, Fr. 't Ital. *fiasco*=flesch. Reukfleschje.

Flambouw, Fr. *flambeau*. Fakkel.

Flaneeren, 't Fr. *flaner*=rondslenteren: *flaneur* = rondslenteraar.

Flanel, 't Fr. *flanelle*, vroeger beddetijk. Lichte wollen stof.

Flank, 't Fr. *flanc*=de weeke zijde van den buik. Zijde, vleugel van een leger.

Flatteeren, 't Fr. *flatter* = glad maken. Vleien, mooipraten.

Flegma of **Phlegma,** Gr.=brand. Slijm, ook: aangeboren onverschilligheid en traagheid; *flegmatiek* of *flegmatisch* = traag, onverschillig, koud van bloed.

Flĕrecijn, van 't Lat.-Gr. *pleura*= zijden van het lichaam. Jicht.

Flétrisseeren, 't Fr. *flétrir* = verwelken. Bezoedelen, bezwalken waarvan *fletrissure* = schandmerk.

Fleur, Fr. = bloem. Bloei: *fleurig* = blozend.

Fleuret, Fr. = schermdegen.

Flikje. Ronde chocolade koekjes met suiker, zoo geheeten naar den uitvinder Caspar Flick.

Flours, 't Fr. *velours* = fluweel. Krip, zwart gaas, rouwstof.

Floreeren, 't Lat. *florĕre*=bloeien; *florissant* = bloeiend.

Florijn, Floreen, 't Fr. *florin* = bloemgulden, ook leliegulden. Gouden munt in Florence geslagen met een lelie er op. Gulden.

Flotielje, 't Fr. *flotille* = kleine vloot.

Fluctuatie, 't Lat. *fluctuatio*=slingering, onrustige beweging. Het rijzen en dalen der effecten aan de beurs: *fluctueeren*=dobberen.

Fluim, van 't Gr. *phlegma* = slijm.

Fluit, 't Fr. *flûte*, 't Ital. *flauto*. Blaasinstrument.

Fluweel, M.-Lat. *villutum* van 't Lat. *villus*=het wollige, ruige haar der dieren. 't Fr. *velours*. Fijn geschoren stof van zijde of katoen vervaardigd.

Foelie, M.-Lat. *folio*=dun blaadje. 't Lat. *folium*.

Foeteren, van 't Fr. *foudre*=bliksem. Pruttelen, knorren, razen.
Folio, 't Lat. *folium* = blad. Gewoonlijk in samenstelling *folio-formaat*, enz. Een vel papier in tweeën gevouwen.
Fond, Fr. van 't Lat. *fundus* = bodem, grond; *au fond* = in den grond, werkelijk. *Fundatie* = stichting.
Fondament of **Fundament,** 't Lat. *fundamentum* = grondslag, eerste beginselen. Aarsgat.
Fonds, Fr. = geld, kapitaal, publieke effecten of waren.
Fontein, 't Fr. *fontaine* 't Lat. *fontāna* = bronwater van *fons*=bron; *fontenel*. Dem. van *fontana*=opening in 't vleesch ter afleiding van kwade sappen.
Fooi, (op de bonne) loopen=klaploopen 't Fr. *bonne foi* = goed vertrouwen.
Fooi, = drinkgeld van 't Fr. *voie* = weg.
Forceeren, 't Fr. *forcer* = met kracht, met geweld dwingen. Het spel, een slot, een meisje *forceeren*.
Forma, Lat. = vorm, waarvan *formeeren* en *formaat*, *formatie* en *formaliteit* = uiterlijke vorm. *Pro forma* = voor den vorm; *in optima forma* = in den besten vorm. Naar den eisch.
Formidabel, 't Fr. *formidable* = vreeselijk, geducht.
Formule, 't Lat. *formŭla*, Dim. van *forma*. Algemeene regel in bepaalden vorm uitgedrukt; *formuleeren* = in bepaalden vorm uitdrukken; *formulier*, NLat., 't Ital. *formulario*. Woordelijk voorschrift voor een handeling: de vastgestelde woorden waarin een of ander begrip moet vervat zijn.
Fornuis, 't Lat. *fornux*=bakoven. Kookplaats.
Forte-piano, Ital.=sterk=zacht. Muziek-instrument. Hamerklavier.
Fortificatie, Fr. *fortification* = versterking.
Fortissimo, van *forto*, Ital.=heel sterk.
Fortuin, van 't Fr. *fortune*, Lat. *fortuna*. Geluk. Godin van 't geluk. Vermogen.
Foule, Fr. = menigte.
Foulard, Fr. van *fouler* = vollen. O.-Ind. zijden zakdoek.
Fourage, Fr.=beestenvoeder; *fourageeren* = voederen; *fourier* = onderofficieren die met de voeding belast is.
Fourneeren, 't Fr. *fournir* = verschaffen, voorzien.
Fout, 't Fr. *faute*, 't Rom. *falta* = misslag, gebrek; *foutief* = met fouten, gebrekkig.
Foyer, Fr. = haard, haardstede. Koffiekamer van den schouwburg.
Fragile, Fr. = broos, breekbaar.
Fragment, 't Lat. *fragmentum* = afgebroken stuk. Brok, gedeelte.
Framboos of **Flamboos,** 't Fr. *framboise* = braambes.
Franc-maçon, Fr.=vrijmetselaar; *franco*, Ital = vrij. Vrij van port. Vracht; *frankeeren* = briefport of vracht vooruit betalen; *franchement* = ronduit, ridderlijk.
Franje, 't Fr. *frange*. Geweven of geknoopt boordsel of zoom.
Frans, afkomstig van *Franciscus*. Een vroolijke Frans.
Frappant, Fr.=treffend, van *frapper*=frappeeren, treffen.
Frater, Lat. = broeder: *fraternité* = broederschap.
Fraude, Fr. bedrog; *frauduleus bankroet* = bedrieglijk bankroet; *fraudeeren* = bedriegen.
Frequent, 't Lat. *frequens* = veelvuldig; *frequenteeren* = bezoeken: omgaan met.

Fret, ML. *furectus*, van 't Lat. *fur* = dief. Bekend roofdier; wordt gebruikt om op konijnen te jagen.

Fricassee, Fr. = opgestoofde en gekruide stukjes vleesch; *friccadel; fricadel* ook wel *Frikkedil*. 't Fr. *fricandelles* = klompjes gehakt vleesch die gebraden zijn. Gehakt vleesch.

Friseur, Fr. = kapper: *friseeren*, Fr. *friser* = het haar doen krullen.

Frivoliteit, Fr. *frivolité* = nietigheid, van 't Lat. *frivŏlus* = ijdel, onbeduidend.

Fronsen, 't Fr. *froncer* = het voorhoofd rimpelen.

Front, 't Fr. *front* = voorhoofd. De voorzijde; *voor 't front komen* = voor 't eerste gelid komen.

Fruit, Fr. = vrucht. Ooft.

Frustreeren, 't Lat. *frustrāri* = verijdelen. Teleurstellen.

Fuchsia, ook wel *Fochsia* Bloem zoo genoemd naar Leonhard von Fuchs, een Duitsch kruidkundige te Tubingen, in 1565 overleden.

Fulmineeren, Lat. *fulminare* = bliksemen en donderen. Uitvaren, razen en vloeken.

Fulp, Ital. *felpa* = pluis. Fluweel.

Functie, 't Lat. *functio* = verrichting, werkzaamheid. Ambtsverrichting. *In functie zijn* = in dienst zijn; *fungeeren*, van 't Lat. *fungi* = den ambtsplicht uitoefenen, verrichten, dienst doen.

Furie, 't Lat. *furia* = woede, razernij. Ook kwelgodin (Myth.): helleveeg.

Furore, Ital. = woede. *Furore maken* = grooten opgang maken.

Fust, 't Lat. *fustis* = vat. Eigenlijk alles waarin koopwaren verpakt en verzonden worden.

Futiliteit, van *futiel*, Lat. *futilĭs* = niets waard. Onbeduidendheid, nietigheid.

G.

Gaas, 't Fr. *gaze*, naar de stad Gaza in Syrie zoo geheeten. Fijn en doorschijnend weefsel van zijde of garen, ook van goud- zilver- of ijzerdraad.

Gabel, 't Fr. *gabelle* = zoutbelasting. M.L. *gabella* = indirecte belasting. Tolhek.

Gage, 't It. *gaggio* = pand. Handgeld, soldij, inzonderheid voor matrozen.

Gala, Fr. Feest aan het hof. *In gala* = in 't beste pak.

Galant, = Hoffelijk, voorkomend jegens de dames, door allerlei kleine oplettendheden voor hen te hebben. *Galant* z. n. w. = minnaar, aanstaande, vrijer; *galanterie* = hoffelijkheid, opschik, allerlei voorwerpen van weelde, snuiterijen tot gebruik of versiering.

Galei, MLat. *galea*. Lang en smal oorlogsvaartuig, dat hoofdz. met riemen in beweging gebracht wordt door veroordeelde misdadigers.

Galerij, MLat. *galeria*, 't Fr. *galerie*, ook *Gaanderij*. Lange overdekte gang door zuilen ondersteund Doorloopend, verheven tribune of zitplaats.

Gallicisme, Fr. van *Gallië* woord of uitdrukking ontleend aan 't Franscbe taaleigen.

Galon, Ital. *galone*, van *gala*. Goud of zilverboordsel: een streep van die stof of langs de broek.

Galop, Fr., en dat vermoedelijk van *loopen*. Het snel- of springloopen van een paard, waarvan *galoppeeren* en *galoppade*.

Ganf of **Gannef,** 't Hebr. *gannâb* = dief. Guit, looze vos, wakkere snaak.

Garandeeren, van 't Fr. *garantir*, van *garant* = waarborg. Borgstellen, ergens voor instaan; *garantie* = waarborg.

Garçon, Fr. = koffiehuisknecht.

Garde, Fr. en dat van het een oud Duitsch woord *wart* = wacht. Lijfwacht van soldaten ; ook een soldaat tot de garde behoorende.

Garde-Robe, Fr. kleerkast, ook de gezamenlijke kleeren.

Gareel of **Greel,** MLat. *gorellus*. Halsjuk van een trekdier. Juk.

Garneeren, 't Fr. *garnir* = zorgdragen. Een of ander voorwerp, kleedingstuk met een opnaaisel of een rand van een andere stof, bij wijze van versiering, voorzien; *garnituur* = gaarneersel, versiering; *garnisaire*, Fr. = soldaat dien men bij iem. inkwartiert, als deze zijn belasting niet betaalt; *garnizoen*, Fr. = de vaste bezetting van een plaats.

Gas. Afl. onzeker. De Brusselsche scheikundige van Helmont, gest. in 1641, bedacht dien naam voor die ontbrandbare stof.

Gasconade, in de volkstaal *kaskenade* van *Gascon*, van Gaskonje, wier bewoners voor grootsprekers doorgaan = grootspraak, blufferij ; ook leven, rumoer.

Gastronoom, van 't Gr. *gaster* = buik en *nomos* = wet Iem. die van zijn buik zijn afgod maakt. Lekkerbek, smulpaap; *gastrische* ziekten = ziekten die uit de maag of den onderbuik voortkomen.

Gazel, van 't Arab. *gazaal*, ook wel *gazeel* uitgespr. De Noord-Afrikaansche antilope ; wilde geit.

Geaffecteerd, van 't Fr. *affecter* = zich gemaakt voordoen. Gemaakt.

Gecompliceerd, van 't Lat. *complicare*=vermengen. Ingewikkeld, verward.

Gehasardeerd, van 't Fr. *hasarder* = wagen. Gewaagd.

Gelei, 't Fr. *gelée* = bevroren. Dril, gestold vleeschnat. Vruchtengelei.

Gemaniereerd. Zie *Manier*.

Gember, 't Lat. *zingĭber*, van 't Ar. *zendjebîl* = hoornvormig. Oostindische wortel die een kruidachtigen smaak heeft en geconfijt uit Indië en China wordt aangevoerd.

Gendarme, 't Fr. *gens d'armes* = lieden van wapenen. Politiedienaar, vooral op 't platteland: rijksveldwachter.

Geneeren, 't Fr. *gêner* = hinderen: *zich geneeren* = zich zelven bedwingen, niet naar welgevallen handelen ; *gênant* = hinderlijk ; *sans gêne* = zonder complimenten.

Generaal, 't Lat. *génĕrālis* = het geslacht betreffende. Algemeen. Als z.n.w. de opperste, de veldheer.

Genereus, 't Fr. *généreux* = edelmoedig ; *generositeit*, van 't Lat. *generosus* = edelmoedigheid.

Geniaal, van 't Lat. *genĭus* = beschermgeest, ook de ingeboren geest. Vol geest, geestig, vernuftig, vindingrijk; *genie*, 't Fr. *génie* = vernuft, oorspronkelijkheid, scheppingskracht. Iem. met grooten aanleg. Krijgsbouwkunde.

Genitief, 't Lat. *genitivus* = teler, bezitter. Tweede Naamval.

Gentleman, 't Eng. *gentleman*. Een fatsoenlijk heer. Een man op wiens uiterlijk noch innerlijk valt af te wijzen.

Geograaf, Gr. van *geo* = aarde en *graphein* = schrijven. Aardrijks-

beschrijver. Aardrijkskundige *geographie* = aardrijksbeschrijving of — kunde; *geographisch* = aardrijkskundig.

Geologie, Gr.=aardkunde; *geoloog* = aardkundige

Geometrie, = meetkunde; *geometrisch* = meetkunstig.

Geranium, 't Gr. *geranos* = kraanvogel. Het zaad van sommige dier plantsoorten gelijkt op den snavel des kraanvogels.

Germanisme, van *Germania* = uitdrukking of woordvoeging, ontleend aan het Duitsche taaleigen.

Gesticulatie, 't Lat. *gesticulatio* = het maken van gebaren. Taal der gebaren; *gesticuleeren* = gebaren maken.

Geul, 't Fr. *gueule*, 't Lat. *gula* = slokdarm, keel. Nauwe doorvaart, goot.

Geus, 't Fr. *gueux*=armoedig. Bedelaar, scheldnaam der Hervormden

Gids, 't Fr. *guide* = wegwijzer.

Gips, 't Gr. *gypsos*. Zwavelzure kalk

Giraffe, 't Arab. *zerâfa*=langhals. Een zoogdier in Midden-Afrika, met langen hals.

Git, van 't Lat. *gagates lapis* = zwarte barnsteen. Zwarte agaat.

Gitaar, 't Fr. *guitarre*, 't Gr. *kithára* = cither. Snaarinstrument.

Glacé, (handschoenen) Fr., = geglansd.

Glazuur, van *glas*, met een vreemden uitgang. Verglaassel waarmee men aardewerk overdekt.

Globe, 't Lat. *globus* = bol, kogel. Aard- of hemelbol; *globaal* = oppervlakkig, bij raming.

Glorie, 't Lat. *gloria* = roem; *glorieus* = roemrijk, grootsprekend.

Glosse, 't Gr. *glossa* of *glotta*=tong. Kantteekening, aanmerking, spotternij; *glossarium* = lijst van glossen. Woordenboek van verouderde woorden.

Glycerine, van 't Gr. *glykys*=zoet, oliezoet. Een stof die zoet smaakt en uit vetverzeeping ontstaat.

Gobelins, Fransche behangseltapijten, zoo geheeten naar den uitvinder Jean Gobelin, die te Parijs (1667) een tapijtfabriek oprichtte, welke nog bestaat.

Gochem of **Goochem.** Hebr. = wijs, verstandig. Slim, glad.

Golf, 't Fr. *golfe*, van 't Gr. *kolpos*. Zeeboezem, baar.

Gom, 't Fr. *gomme*, Lat. *gummi* = Gom; *gom-elastiek*, 't Lat. *gummi elasticum* = veerkrachtige gom. Caoutchouc.

Gondel, 't Ital. *gondŏla*, Dim. van *gonda* = schuit. Pleziervaartuig in de grachten van Venetie; *gondelier* = schuitevoerder.

Gordijn, MLat. *cortina* = gordijn. Ook de wal die twee bastions vereenigt.

Gorgel, 't Lat. *gurgulio* = strot, luchtpijp.

Gorilla, Afrikaansche aap, boschmensch. Leelijk mensch.

Gouvernante, van 't Fr. w.w. *gouverner*, besturen. Bestuurderes: ook een onderwijzeres die tegen genot van kost, inwoning en honorarium aan de kinderen eener familie onderwijs geeft; *gouverneur* Fr. =bestuurder. Zie *Gouvernante. Gouvernement*, Landsregeering.

Graad, 't Lat. *gradus*=trede. Graad *gegradueerd* = *gepromoveerd.*

Gracieus, 't Fr. *grâcieux*=bevallig.

Graecisme, van 't Lat. *graecus* = grieksch. Eigenaardigheid der Gr. taal. Ook *Hellenisme; graecus* = kenner, beoefenaar van 't Grieksch.

Gram, 't Gr. *gramma* = gewicht. De gewichtseenheid.

Grammaire, Fr. 't Lat. *grammatica* = spraakleer, spraakkunst; *grammaticaal* overeenkomstig de spraakkunst.

Granaat, M.Lat. *granatus*, van 't Lat. *Granum* =korrel. Bloedsteen, edelgesteente. *Granaat* beteekent ook de granaatappel, van 't zelfde Latijnsche woord: de appel met veel korrels: de steen gelijkende op een korrel. *Granaat* is ook een holle, met kruit opgevulde kogel.

Grandioos, 't Ital. *grandioso* = grootsch, prachtig, heerlijk, verheven; *grandiositeit*=grootschheid

Graniet, 't Fr. *granit* = gekorreld. Korrelsteen. Zeer verspreide en bekende steensoort.

Gratias, accus. van *gratia* =dank. Heb dank. Dankbetuiging.

Gratie, Lat. *gratia* = bevalligheid, genade, dank: *gratieus* of *gracieus* = bevallig: *gratiën* = bevalligheden, (de drie bekende gezellinnen van Venus); *gratis* = kosteloos, voor niemendal; *gratificatie* = onverplichte toelage in geld, geschenk uit gunst: *gratuit*: Fr. = vrijwillig: *don gratuit* = vrijwillige gifte.

Graveel, 't Fr. *gravelle* van *gravier* =gruis. Nierziekte. Kleine steentjes, op zandkorrels gelijkende, in de nieren en in de piswegen.

Graveeren, 't Fr. *graver* van 't Duitsche *graben*, ons graven. Met een graveernaald of stift figuren in metaal of hout trekken. Plaatsnijden, etsen; *gravure* =plaat of ets.

Grein, van 't Lat. *granum* = korrel Een klein medicinaal gewicht.

Grenadier, zie *Granaat*=grenaatwerper. Soldaat van de garde eens vorsten.

Grief, 't Fr. *grief* van 't Lat. *gravis* =zwaar leed, kommer. Reden van beklag.

Griffel, van 't Lat. *graphium* = schrijf- of teekenstift. Leienstift om op een lei te schrijven.

Griffie, 't Fr. *greffe* van 't Lat. *graphium*: zie bij griffel = schrijfkamer. Secretarie van een rechtbank. *Griffier* = schrijver; *ter griffie deponeeren* = ter inzage leggen. Uitstellen, verschuiven.

Grimassen, 't Fr. *grimace* = gezichtsvertrekking. Kuren, kunsten, grillen.

Grimeeren, (zich) 't Fr. *se grimer* = zich door kunstmiddelen een oud of een vervallen voorkomen geven (op het tooneel).

Groep, 't Fr. *groupe* = vereeniging van figuren of beelden; *groepeeren* = een groep vormen. Groep = Zie *kroep*.

Grog. Deze drank oorspr. uit rum, water en suiker bestaande, ontleent zijn naam aan den Eng. admiraal Vernon die in 't midden der 18e eeuw leefde en doorgaans een rok van *grogam* droeg en daarom bij verk. *grog* geheeten werd. Hij liet zijn matrozen den rum met water aangelengd toedienen en zoo ging de bijnaam van den admiraal op hun verslapte oorlam over.

Gros, 't Fr. *gros* = dik, grof. Het *gros* der menschen = 't meerendeel, groote hoop. Een *gros* pennen = 12 dozijn; *grossier* = handelaar in 't groot: *grossierderij* = handel in 't groot.

Grosse. Het eerste afschrift van een notarieel stuk: het tegenovergestelde van de *minute*.

Grot, 't Fr. *grotte*, van 't Lat. *crypta* = gewelf of grot.

Grotesk of **Grottesk,** van 't Ital. *grottesco* = vreemd, wonderlijk. Zoo geheeten naar de *grotten* van keizer Titus waarin men allerlei vreemde fantastische beelden vond.

Guano, Sp. van 't Peruaansche *huanu* = mest. Amer. vogelmest.

Guillotine, Fr. De valbijl uitgevonden door den heer Guillotin om de doodstraf wisser en sneller te

bewerkstelligen ; *guillotineeren* = onthoofden.

Guinje, Eng. *guinea*. Een goudmunt van 12½ gulden. Zoo geheeten naar 't goudrijke Guinea van welks goud de eerste guinjes geslagen werden.

Guirlande, Fr. = bloemkrans.

Gutta-percha, Mal. = Sumatreesche gom. Gom van Sumatra.

Guttegom of **gittegom**, van 't Mal. *gutta* of *geta* = gom. Geel-hars; wordt als geneesmiddel en ook als gele verf gebruikt.

Gymnasium, van 't Gr. *gymnásion* van *gymnós* = naakt. Een open plaats bij de oude Grieken waar men lichaamsoefeningen hield. Latijnsche school waar het voorbereidend academisch onderwijs gegeven wordt. *Gymnasiast* = leerling van een gymnasium.

Gymnastiek, 't Gr. *gymnastikē* = oefening. De leer der lichaamsoefeningen : *gymnast* = leermeester in de gymnastiek. *Gymnastisch* = wat tot de oefening van het lichaam behoort.

H.

Habiliteit, 't Lat. *habilitas* = geschiktheid , natuurlijke aanleg. (*Hand*)- *habiliteit* = handigheid in 't goochelen.

Habitué, Fr. = gewone bezoeker van een of ander uitspanningshuis of oord.

Haché of **Hachis**, van 't Fr. *hacher* = hakken. Gehakt vleesch.

Hakkenei, 't Fr. *haquenée* = telganger, telle.

Hallelūja , van 't Hebr. *halal* = prijst en *jâh* afkorting van Jehovah. Looft den Heer.

Hallucineeren , van 't Lat. *alucinari* = verward van geest zijn ; *hallucinaties* = zinsverbijstering, geestverschijningen, visioenen.

Hangar, Fr. = wagenhuis, afdak.

Hansworst, ofschoon een zuiver Nederl. gevormd wordt is echter vermoedelijk uit het Duitsch tot ons gekomen. Hans Wurst = potsenmaker. Zoo heeft *Hanssop* dezelfde bet. en komt overeen met het Fr. *Jean Potage* = Jan Soep. De oude Ned. naam is Pekelharing.

Halters, van 't Gr. *haltēres* = springer. Springkolven die men bij 't springen in de handen hield tot behoud van het evenwicht. Handkogels bij de gymnastiek.

Halte, van 't Duitsche *halten* = houden , ophouden, rusten. Rusttijd. Een plaats waar de spoortrein ophoudt, zonder dat er een station is.

Hanteeren, van 't Fr. *hanter* = heen en weer gaan, bezoeken. Behandelen, wapenen hanteeren.

Harangeeren, 't Fr. *haranguer* = toespreken, redevoering houden.

Harem, Ar. *Haram* = iets waarvan de toegang heilig en slechts aan enkelen veroorloofd is. Vrouwentimmer.

Harlekijn, van 't Fr. *arlequin* = vroeger de doorslepen, koddige bediende in de kluchtspelen : nu nog altijd de begunstigde minnaar in 't ballet. Grappenmaker.

Harmonica, van 't Gr. *harmonia* = samenstemming , overeenstemming van tonen. Een speeltuig van verschillende soorten. 't Meest bekende is de *handharmonica*.

Harmonie, als bov. Welluidendheid,

overeenstemming: *harmonieeren* = overeenstemmen, met iem. over weg kunnen. *Harmonisch* = welluidend.

Harnas, MLat. *harnascha* 't Fr. *harnais*. Wapenrusting.

Harpoen, 't Fr. *harpon* van *arpa* = klauw, haak. Weerhaak om den walvisch te vangen.

Haut-relief, Fr. = hoog, verheven beeldwerk.

Haute-volée, Fr. = hooge vlucht. De hoogste klasse der maatschappij, de adellijken.

Havery, zie **Avary.**

Hazard, 't Fr. *hazard* = toeval, blind geluk: *hazardspel* = dobbel- of kaartspel.

Hebraïsme, van 't Gr. *Hebraios* = Hebreër = overzijdsche. Een uitdrukking aan het Hebr. bijzonder eigen en in 't Ned. overgenomen.

Hekto, van 't Gr. *hekatón* = honderd: wordt gebruikt bij de benamingen van het metrieke stelsel.

Helicon of **helikon.** In de Myth. de berg der Muzen of Zanggodinnen in 't oude Griekenland. Zangberg.

Heliotroop, Gr. van *helĭos* = zon en *tropos* = wending. Zonnebloem.

Hemorrhoïden, 't Lat. *haemorrhoïs* = bloedvloed. Aambeien.

Hennep of **Kennep,** 't Gr.-Lat. *cannabis*, is vermoedelijk van Oost. oorsprong. Bekende plant.

Heraut, MLat. *heraldus* 't Fr. *héraut* = uitroeper, verkondiger. De man die bij de tournooien de adellijke wapens moest onderzoeken. Wapenkoning.

Hermetisch, afgeleid van *Hermes Trismegistus*, Myth. een wezen of wijsgeer die de kunst verstond alle vaten zoo te sluiten dat ze niet te openen waren. Luchtdicht.

Hermitage, Fr. = kluis. Ook een soort van wijn; *heremiet* = kluizenaar

Herbivoor, planteneter

Heroïek, 't Fr. *héroïque* = heldhaftig, van 't Gr. *heros* = halfgod; *heroïsme* = heldenmoed.

Hesiteeren, 't Fr. *hésiter* = aarzelen

Heterodox, Gr. van *héteros* = andere en *doxa* = meening. Van een andere meening. Onrechtzinnig, kettersch.

Heterogeen, Gr. van *héteros* = het andere en *genos* = geslacht. Ongelijksoortig, uiteenloopend: *heterodoxie* = onrechtzinnigheid.

Heúreka, Gr. = ik heb 't gevonden De bekende uitroep van Archimedes, toen hij de wet ontdekt had dat een lichaam in een vloeistof gedompeld zooveel van zijn gewicht verliest, als dat van de verplaatste vloeistof bedraagt. Uitroep van vreugde als men iets vindt.

Heuretisch of **Heuristisch,** van 't Gr. *heúriskein* = vinden. *Heuristische methode* = de leerwijze waarbij men zijn vragen zoo inricht dat men den leerling de antwoorden doet vinden.

Hexamĕter, Gr. van *hex* of *hexa* = zes en *metron* = maat. Zesvoetig vers: het dactylische vers van de epische dichtsoort.

Hiaat, of **Hiătus,** van 't Lat. *hiāre* = gapen. De wanklank voortgebracht door het onmiddelijke op elkaar volgen van twee klinkers. Gaping, sprong.

Hiep, afkorting van *hypochonder.*

Hierarchie, Gr. van *hiëros* = heilig en *archi* = heerschappij. Priesterheerschappij: ook de rangorde waarin de priesters op elkaar volgen.

Hiëroglyphen, Gr. van *hiërós* = heilig en *glyphein* = inkerven. Beeldschrift der oude Egyptenaren. Moeilijk te ontcijferen schrift.

Hilāriteit, Lat *hilarĭtas* = Algemeen gelach, vroolijkheid.

Hipŏcras of **Hypŏkras,** Gr. van *hypo* = onder en *krāsis* = menging. Kruiderwijn, vroeger den gasten bij een huwelijksfeest aangeboden.

Historie, Lat. *historia* = onderzoek. Geschiedenis. *Historisch* = volgens de geschiedenis, waarachtig : *historĭcus* = geschiedkenner.

Hobo, van 't Fr. *hautbois* = hoog hout. Helderklinkend houten blaasinstrument : *hoboïst* = hoboblazer.

Hommeles staat voor **homulus.** 't Is er weer *hommelsch* (er is weer twist) = 't is er weer *als in homolus* : een oude comedie waarin hemel en aarde met elkaar in twist zijn.

Hombre, zie **Omber.**

Homogeen, van 't Gr. *homós* = gelijk en *genos* = geslacht Eén in denkwijze of regeeringsbeleid; *homogeniteit* = overeenstemming.

Homologeeren = bekrachtigen, gerechtelijk goedkeuren; *homologatie* = goedkeuring, bekrachtiging.

Homonymen, van *homós* = gelijk en *ŏnoma* = naam. Gelijkluidende woorden met verschillende beteekenis.

Honneur, Fr. = eer. In het Whistspel worden enkele hooge kaarten *honneurs* genoemd; *de honneurs waarnemen* = zijn gasten alle mogelijke beleefdheden bewijzen; *honorair* (lid) = eerelid, *honoreeren* = eeren. Ook een wissel betalen.

Honorarium, Lat. = eereloon. De betaling of de belooning aan schrijvers, leermeesters of geneesheeren.

Honoris causa, Lat. = eershalve.

Horde, van 't Turksche *oerdoe* = kamp met al de bewoners er van. Zwerm. Zwervende menigte.

Horizon, van 't Gr. *horidzein* = begrenzen. Gezichteinder, gezichtskring : *horizontaal* = waterpas.

Horlepijp, van 't Eng. *to hurl* = draaien. Een soort van dans : ook een soort van fluit.

Horloge eig. **Horologe,** van 't Lat. *hora* = uur. Uurwijzer, uurwerk, meer bep. zakuurwerk.

Horoscoop of **Horoscopium,** van 't Gr. *Horoscopĭon* = uuraanwijzer. De voorspelling, ook wel de voorspeller van iemands lot uit den stand der sterren. Planeetlezer.

Horreur, Fr., 't Lat. *horror* = 't huiveringwekkende. Gruwel, afgrijslijkheid; *horribel* = afgrijslijk.

Hortensia, = een bekende bloem, zoo geheeten naar den Franschen sterrekundige Hortense Lapeaute.

Hortulanus, Lat. = tuinier. De opzichter in den *hortus* = Academische tuin.

Hosana, Hebr. = Heer, help hem. Hij leve.

Hospes, Lat. = vreemdeling, gast, gastvriend. Waard, herbergier, huisheer : *hospita* = gastvrouw.

Hospitaal, van 't Lat. *hospitālis* = gastvrij. Ziekenhuis, enz. inz. voor zieke of gewonde militairen.

Hostie, van 't Lat. *hostĭa* = offerdier. Gewijde ouwel in de Katholieke kerk.

Hotel, Fr. = verblijf, woning, ook groot logement.

Houri, Arab. = gazellen- of schoonoogig, wordt van een meisje gezegd met zwarte oogappels. Mohammed beloofde zijn volgelingen zulke schoonoogigie, altijd jeugdige vrouwen in het Paradijs.

Hulk, verw. aan 't Gr. *holkas* = lastschip. Groot schip.

Humaan, 't Lat. *humānus* = menschelijk. Menschlievend; *humaniteit* = menschelijkheid.

Humbug, Eng. en N. Amerik. woord. Afgeleid van zekeren *Hume of the bog* = *Hume van 't Moeras* geheeten, een Schotsch Edelman uit

de 17e eeuw die om zijn snoeverij berucht was. Wind, leugen, opsnijderij, grootspraak.

Humeur, van 't Lat. *humor* = vochtigheid of vocht. Gemoedsstemming, aard, luim: *humor* = die gemoedstemming waarin ernst en kortswijl, vroolijkheid en weemoed door elkaar gemengd zijn: *humorist* = een schrijver wiens werken *humor* bevatten of *humoristisch* zijn

Huzaar, Hong. *huszar* van *husz* = twintig, omdat koning Matthias I in de 13e eeuw bepaalde, dat van de twintig huisgezinnen een man als een behoorlijk uitgerust ruiter moest geleverd worden. Licht gewapend ruiter.

Hyacint, 't Gr.-Lat. *Hyacinthus.* Een bekende bolplant uit het Oosten afkomstig.

Hydra, van 't Gr. *hydōr* = water. Waterslang. Een kwaad dat toeneemt naar mate dat men het tracht te keeren.

Hyena, van 't Gr. *hyaina* van *hys* = zwijn. Het wreedste en vraatzuchtigste der verscheurende dieren.

Hygiene, van 't Gr. *hygiēa* = gezondheid. Gezondheidsleer.

Hymen, Gr. *Hymēn* of *Hyminaios* = God des huwelijks. Huwelijk, echt.

Hymne of **Hymnus,** 't Gr. *Hymnos* = lofzang, feestlied, aangeheven ter eere van de een of andere godheid. Geestelijk lied, kerklied.

Hyperbool, 't Gr. *hyperbŏle* = overdrijving van *hyper* = over en *ballein* = uitdrijven. De woordfiguur der overdrijving.

Hypochondrie, van 't Gr. *hypochondria* van *hypo* = onder en *chondros* = borstkraakbeen: Het onderlijf. Onderlijfsziekte, zwaarmoedigheid, droefgeestigheid, grilligheid; *hypochondrist* = iem. die aan *hypochondrie* lijdt; *hypochondre* = zwaarmoedig, tobberig.

Hypocriet, 't Gr. *hypocrĭtes* Huichelaar, schijnheilig: *hypocritisch* = huichelachtig: *hyprocrisie* = huichelarij, sshijnheiligheid.

Hypotheek, 't Gr. *Hypothēkē* = onderlage of onderlegsel. Kusting, pandbrief.

Hypothese, Gr. = onderstelling. Veronderstelling. De waarheid van waar men uitgaat om een andere te bewijzen.

I.

Idee, van 't Gr. *idéa* = het zien, het aanschouwen. Voorstelling, begrip, denkbeeld, gedaante; *ideaal* = wat in iem.'s gedachte bestaat. De denkbeeldige voorstelling van een ding dat der volkomenheid nabij is: droombeeld: *idealiseeren* = in de kunst een voorwerp schooner voorstellen dan 't in werkelijkheid bestaat: *idealisme* = 't streven naar *idealen*: *idealist* is hij die idealen nastreeft.

Idem, Lat. = hetzelfde bij afk. *id.*

Identiteit, van *idem* = eenzelvigheid Persoonsgelijkheid: *identiek* of *identisch* = eenerlei, gelijkluidend.

Idioom, van 't Gr. *idios* = eigenaardig. Tongval, taaleigen.

Idioot, Gr. *Idiōtēs* = een onkundige in staatszaken. Onnoozele, stompzinnige, een halve gek; *idiotisme* = stompzinnigheid.

Idolaat, van 't Latijn *idolum* = beeld, afgodsbeeld, = afgodisch

hoog ingenomen met, verliefd op.

Idylle van 't Gr. *eidyllion* = klein tafereel. Herdersdicht. Klein tafereel, van het eenvoudige land- en herdersleven: *idyllisch*=herderlijk, eenvoudig.

Ignobel, Fr. = onedel.

Ignoreeren, 't Lat. *ignorare* = onkundig zijn, niet weten, niet willen weten: *ignorant* = weetniet; *ignorantie* = onkunde.

IJk, van 't Lat. *ico* = ik sla of stoot

Illiberaal, 't Lat. *illiberalis* = onedel. Niet vrijzinnig, bekrompen.

Illico of **Iliço**, van 't Lat. *in loco*= op de plaats. Dadelijk, terstond.

Illuminatie, van 't Lat. *illuminatio* = verlichting: *illumineeren*, 't Lat. *illuminare* = verlichten der gebouwen bij feestelijkegelegenheden

Illusie, 't Lat. *illusio* = spot. Hersenschim, begoocheling: *illusoir*, Fr. = hersenschimmig, denkbeeldig, begoochelend.

Illustratie, van 't Lat. *illustratio*= levendige schildering of voorstelling Plaatwerk; *illustreeren* 't Lat. *illustrare* = ophelderen, verklaren. Met platen of afbeeldingen voorzien.

Imaginatie, 't Lat. *imaginatio* = inbeelding, verbeelding: *imaginair* = denkbeeldig.

Imbeciel, 't Lat. *imbecillis* = zwak van lichaam en geest. Onnoozel, wezenloos.

Imiteeren, 't Lat. *imitari* = navolgen, nabootsen; *imitatie* = navolging, nabootsing.

Immens, 't Lat. *immensus* = ongemeten. Onmetelijk.

Immigreeren, 't Lat. *immigrare* = zich in een land metterwoon vestigen: *immigratie* = nederzetting.

Immoraal of **immoreel**, 't Fr. *immoral* = onzedelijk.

Imperatief, van 't Lat. *imperare*= heerschen. Gebiedend; *imperium in imperio* = een macht in een macht.

Impertinent, Fr. = onbehoorlijk, onbeschoft, lomp: *impertinentie* = onbeschoftheid, lompheid.

Imponeeren, van 't Lat. *imponère* = opleggen (het stilzwijgen). Ontzag of eerbied inboezemen, overweldigen.

Impopulair, Zie **populair**. Bij 't volk onbemind; *impopulariteit* = het niet gewild zijn bij 't volk.

Importeeren, 't Lat. *importare* = vreemde waren invoeren: *import*= invoer; *important*, Fr. = gewichtig, belangrijk: *importantie* = gewicht.

Imposant, Fr. =ontzaginboezemd

Impost, MLat. *impostus* = belasting, accijns.

Impresario, Ital. = ondernemer. Ondernemer van opera's, concerten, enz.

Impressie, 't Lat. *impressio* = indruk; *impressionabel*, Fr. = voor indrukken vatbaar.

Improductief, zie **productief** = niet voortbrengend.

Impromptu, van 't Lat. *in promptu* = in gereedheid. Iets dat voor de vuist gesproken of gemaakt is. 't Zij vers, of gedachte, of feest, of maaltijd.

Improvisatie, van 't Fr. *improvisation*. Het voor de vuist maken van een vers- of muziekstuk of het uitspreken van een redevoering die men niet eerst heeft kunnen stellen: *improvisator* = iem. die voor de vuist spreekt of dicht: *improviseeren* = het onvoorbereid voordragen van een gedicht- of muziekstuk het voor de vuist spreken.

Imprudentie, 't Lat. *imprudentia* = onvoorzichtigheid.

Impudentie, van 't Lat. *impudentia* = onbeschaamdheid.

Impulsie, van 't Lat. *impulsio* = aandrift, stoot, aansporing, prikkel.
Imputeeren, van 't Lat. *imputare* = in rekening brengen. Toerekenen, aantijgen, ten laste leggen.
Inaccessibel, 't Fr. *inaccessible* = ongenaakbaar, ontoegankelijk.
Inaccuraat. Zie **accuraat.** Onoplettend, slordig.
Inauguratie, van 't Lat. *inauguratio* = aanvang, begin. Inwijding, plechtige bevestiging in een of andere waardigheid; *inaugureeren* = plechtig bevestigen.
Incapabel, Fr. = onbekwaam; *incapaciteit* = onbekwaamheid.
Incasseeren, 't Ital. *incassare* van *cassa* = kas. Geld innen of ontvangen.
Incident, Fr. = voorval, toeval, bijkomende omstandigheid, tusschenkomend geschil.
Inclinatie, 't Lat. *inclinatio* = neiging, buiging. Liefde, genegenheid. Drinken op iem.'s *inclinatie* = op haar die hij in stilte liefheeft; *inclineeren* = neigen of buigen.
Incluis, van 't Fr. *incluse* = ingesloten. Medegerekend, met insluiting.
Incognito, Ital. van 't Lat. *incognitus* = onbekend. Onder vreemden naam; *incognito reizen*. Ook het verbergen van den naam.
Incommodeeren, van 't Lat. *incommodare* = lastig zijn, verdriet veroorzaken. Hinderen, ongelegen komen.
Incompatibel, 't Fr. *incompatible* = onvereenigbaar; *incompatibiliteit* = onvereenigbaarheid.
Incompetent, 't Fr. *incompétent* = onbevoegd. Ongeldig, onwettig; *incompetentie* = onbevoegdheid.
Incompleet, 't Lat. *incompletus* = onvolledig, onvoltallig.
Inconsequent, 't Lat. *inconsequens* = niet volgend, ongerijmd. Met zich zelven in tegenspraak, zich niet gelijk blijvend; *inconsequentie* = strijdigheid met vroeger geuite meeningen: aan zich zelven ongelijk zijn.
Inconvenient, Fr. = ongelegenheid, zwarigheid, ongerief, ongemak.
Incourant, het tegenovergestelde van **courant**. Zie op dat woord: Niet gangbaar, niet verkoopbaar.
Incurabel, Fr. = ongeneeslijk.
Indecent, 't Lat. *indecens* = ongepast, leelijk. Onwelvoeglijk, zedenkwetsend; *indecentie* = onwelvoeglijkheid.
Indelicaat, Zie **delicaat** = onkiesch.
Indemniteit, 't Lat. *indemnitas* = schadevergoeding, schadeloosstelling; *indemniteeren* = schadeloosstellen.
Index, Lat. = aangever, aanwijzer, wijsvinger. Bladwijzer, inhoudsopgave. Lijst van boekwerken wier lezing door den Paus verboden is.
Indiciën, Lat. *indicia* = aanwijzingen. Kenteekenen, gronden van vermoeden; *indicatie* = aanwijzing.
Indifferent, 't Lat. *indifferens* = zonder onderscheid. Onverschillig, ongevoelig; *indifferentisme* = onverschilligheid, lauwheid op godsdienstig gebied.
Indigestie, van 't Lat. *indigestus* = onverteerd. Onverteerbaarheid. Slechte spijsvertering.
Indignatie, 't Lat. *indignatio* = verontwaardiging; *geïndigneerd* = verontwaardigd.
Indigo, Sp.-Indisch. Bekende blauwe verfstof.
Indirect, 't Lat. *indirectus*. Vergel. *dirigeeren*. Niet rechtstreeks, zijdelings; *indirecte* belastingen zijn bijv. accijns, zegel, successierechten enz.
Indiscreet, 't Lat. *indiscretus*. Onbescheiden, onvoorzichtig, praat-

ziek, onbeleefd: *indiscretie* = onbescheidenheid, praatzucht.

Indisponeeren. Zie **disponeeren** Iem. boos maken; *geindisponeerd* = misnoegd, in een kwaad humeur gebracht.

Individu, 't Lat. *individuus* = ongedeeld. Een enkel op zich zelf beschouwd, afzonderlijk wezen: een persoon: *individueel* = afzonderlijk; wat aan een enkel voorwerp eigen is, eigenaardig; *individualiteit* = al de kenmerken waardoor zich een voorwerp onderscheidt van alle andere voorwerpen der zelfde soort. Eigenaardigheid.

Indolent, van 't Lat. *dolēre* = pijn hebben = pijnloos, ongevoelig. Traag, onverschillig, slap; *indolentie* = traagheid.

Industrie, 't Lat. *industria* = nijverheid, kunstvlijt; *industrieel* = eigenaar van een of andere groote nijverheidsonderneming: ook al wat tot de industrie behoort.

Inegaal, 't Fr. *inégal* = ongelijk; *inegaliteit* = ongelijkheid.

Inertie, 't Lat. *inertia*=vadsigheid, werkeloosheid.

Infaam, 't Lat. *infāmis* =ter kwader naam staande van *fama* =faam Eerloos, schandelijk; *infamie* = eerloosheid, schande.

Infanterie, Fr. van 't Sp. *infante* = kind, knaap, knecht, voetvolk; *infanterist* = soldaat te voet.

Infecteeren, 't Fr. *infecter* = besmetten: *infect* = besmet: *infectie* = besmetting.

Inferieur, Fr. = Mindere, ondergeschikte. De *inferieure* rangen = de lagere rangen; *inferioriteit* = minderheid.

Infirmerie, Fr. van 't Lat. *infirmus* = zwak. Hospitaal. Ziekenhuis voor militairen.

Inflammatie, 't Lat. *inflammatio*= het ontvlammen, het aansteken. Ontsteking.

Influentie, van 't Lat. *influĕre* = invloeien. Invloed: *influenceeren*= invloed uitoefenen.

Informeeren, 't Lat. *informare*= vormen, een gedaante geven, kennis geven, melden; *zich informeeren* = onderzoek doen naar, wordt ook wel zonder *zich* in dien zin gebruikt; *informatie* = inlichting, mededeeling.

Ingenieur, van 't Lat. *ingenium*= aangeboren aard, verstand, aanleg. Bouwkundige, vesting-water-spoorwegbouwkundige; *ingenieus* = vernuftig, vindingrijk.

Ingredient, van 't Lat. *ingrediens* = het ingaande. Bestanddeel, inmengsel van spijs of drank.

Inhumaan. Zie **humaan** = onmenschelijk.

Initialen, van 't Lat. *initialis* = aanvankelijk Beginletters van de woorden; *initieeren* = inwijden: *initiatief* = inleiding, het eerst een voorstel doen.

Innocent, 't Lat. *innocens*, van *nocēre* = benadeelen. Onschuldig, onnoozel, eenvoudig; *innocentie* = onschuld.

Inoculatie, van *inoculeeren* 't Lat. *inoculare* van *oculus* = of knop. Inenting.

Inquisitie, 't Fr. *inquisition*, van 't Lat. *inquirĕre* = onderzoeken, navorschen. Geloofsonderzoek. Geloofsrechtbank; *inquisiteur* = geloofsonderzoeker of geloofsrechter.

Inscriptie, 't Lat. *inscriptio* = inschrijving. Opschrift.

Insect, 't Lat. *insectum* = gekorven diertje. Bloedeloos diertje.

Inseparabel, 't Lat. *inseparabilis* = onafscheidbaar, onafscheidelijk

Insereeren, 't Lat. *inserĕre* = inzaaien, inplanten. Inlasschen, op-

nemen in een kraant; *inseraat* = het ingelaschte.

Insigne, van 't Fr. *insigne* = onderscheidings-, eereteeken.

Insinuatie, 'tLat. *insinuatio*=toegang door een nauwen, krommen weg. Bedekte beschuldiging, geheime mededeeling, ook gerechtelijke overhandiging; *insinueeren* = bedektelijk beschuldigen, ook gerechtelijk beteekenen. *Zich insinueeren* = zich indringen; *insinuant* = vleiend indringend.

Insisteeren, 't Fr. *insister* = ergens op aandringen, op iets staan.

Insolent, 't Lat. *insolens* = onbeschaamd, overmoedig, lastig. Grof, lomp, onbeschoft; *insolentie* = onbeschaamdheid.Grofheid,lompheid.

Insolvent, van 't Lat. *insolvĕre* = een schuld vereffenen. Niet kunnende betalen, onvermogend.

Inspecteeren, 't Fr. *inspecter*=beschouwen, bezichtigen. Onderzoeken, toezicht houden; *inspectie* = onderzoek. Wapenschouwing: ook hetgebied waarover zich het toezicht uitstrekt; *inspecteur* = opziener, de persoon die het toezicht houdt.

Inspireeren, 't Lat. *inspirare* = inblazen. Bezielen, inboezemen; *inspiratie* = bezieling, ingeving.

Installeeren, van 't MLat. *installare* = aanstellen. Iem. plechtig in een ambt of waardigheid bevestigen: *installatie* = de plechtigheid waarbij iem. in functie gesteld wordt; indienststelling.

Instantie, 't Lat. *instantia* = aandrang, aanhouden. *Instantelijk* = dringend, met aandrang.

Insteeren, van 't Lat. *instare* = ergens op staan. Zie **insisteeren**.

Instigeeren, 't Lat. *instigare* = aanprikkelen, aanzetten. Opruien, opstoken; *instigatie* = opruiïng, ophitsing.

Instinct, 't Lat. *instinctus* = aanprikkeling. Natuurlijke aandrift, natuurdrift.

Institueeren, 't Lat. *instituĕre* = inzetten, instellen. Stichten, oprichten: *instituut* = instelling voor opvoeding en onderwijs, kostschool; *instituteur* = kostschoolhouder, *institutrice*=kostschoolhouderes, *institutie* = instelling.

Instructie, 't Lat. *instructio* = onderricht van *instruĕre* = in elkaar zetten: ons *instrueeren* = onderwijs geven; *instructeur* = onderwijzer; *instructief* = leerzaam, leerrijk.

Instrument, 't Lat. *instrumentum* = gereedschap van allerlei aard. Werktuig, speeltuig, geschrift, oorkonde; *instrumentaal* = door middel van speeltuigen.

Insubordinatie, 't Fr. *insubordination* = wederspannigheid tegen een hoogere in rang.

Insult of **insultatie**, Lat. *insultatio* = bespotting. Hoon, beleediging; *insulteeren* = beleedigen, hoonen.

Insurgenten, van 't Lat. *insurgĕre*. Opstandelingen.

Intact, Lat. *intactus*, van *tangĕre* = aanraken. Onaangeraakt, ongerept, rein.

Integer, 't Lat. *intĕger* = ongeschonden,volkomen.Rechtschapen, onomkoopbaar, vanwaar *integriteit* = rechtschapenheid; *integreerend* = onafscheidelijk.

Intellectueel, 't Fr. *intellectuel* = verstandig, wat op 't verstand betrekking heeft; *intellect*, 't Lat. *intellectus* = verstand; *intelligent*, 't Lat. *intelligens* = inzicht hebbende. Vatbaar, schrander, vlug van verstand: *intelligentie* = doorzicht: *intelligibel* = verstaanbaar, begrijpelijk, duidelijk.

Intendant, Fr. Hoofdopzichter, be-

stuurder van gebouwen of landgoederen; de man die bij 't leger voor verpleging en voeding zorgt van 't Lat. *intendĕre* = zijn aandacht op iets vestigen.

Intensief = innerlijk; *intensie* of *intensiteit* = innerlijke kracht van 't Lat. *intensio* = spanning.

Intentie, Lat. *intentio* = inspanning, aandrift. Bedoeling, voornemen, oogmerk, wilsmeening; *geintentioneerd* = welgezind.

Interdict, 't Lat. *interdictum* = verbod. De groote kerkban die de paus een stad, land of gewest oplegt.

Interesseeren, van 't Lat. *inter esse* = tusschen zijn, betrokken zijn in, deel hebben aan. Belang inboezemen: *zich interesseeren* = belang stellen. Ergens bij *geinteresseerd* = betrokken zijn; *interessant*. Fr. = aanlokkend, innemend, belangrijk; in *interessante* omstandigheden verkeeren = zwanger zijn: *interest* = belang, rente.

Interim, Lat. = ondertusschen, onderwijl. Een minister *ad interim* = een tusschentijds, tijdelijk minister.

Interludium, Lat. van *inter* = tusschen en *ludĕre* = spelen. Tusschenspel in de muziek.

Intermediair, Fr. = bemiddeling, tusschenkomst.

Intermezzo, Ital. = daar tusschen staande. Tusschenspel, tusschenvoorstelling op het tooneel.

Intermitteeren, van 't Lat. *inter mittĕre* = tusschen in laten komen. *Intermitteerende koorts* = koorts die geregeld komt en wegblijft.

Intern, 't Lat. *internus* = inwendig, binnen. Kostleerling.

Internationaal, Lat. van *inter* = tusschen en *natie* = volk. Waartoe alle volken bijdragen. Wereldburgerlijk.

Interpellatie, 't Lat. *interpellatio* = het in de rede vallen. Recht van *interpellatie* = recht om den minister inlichtingen te vragen: *interpelleeren* = inlichting vragen.

Interpreteeren, 't Lat. *interpretari* = voor uitlegger spelen. Vertolken, uitleggen, verklaren: *interpretatie* = verklaring.

Interpunctie, van 't Lat. *interpungĕre* punten tusschen de woorden zetten. Zinscheiding.

Interruptie, 't Lat. *interruptio* = afbreking, stoornis.

Interventie, 't Lat. *interventio*. Tusschenkomst, bemiddeling, *intervenieeren* = tusschen beide komen.

Interview, Eng. (spr. uit: *intervjoe* = het tusschen zien. Gesprek tusschen een dagbladschrijver en een of ander gewichtig personage waar 't bij den eerste te doen is, de meening van den tweede omtrent een of ander belangrijk vraagstuk uit te vorschen. Van daar het w.w. *interviewen* en het z.n.w. *interviewer*.

Intiem, 't Lat. *intimus*, overtr. trap van *interior* = binnenste. Innig vertrouwd; *intieme vrienden* = boezemvrienden; *intimiteit* = vertrouwelijkheid.

Intimideeren, 't Fr. *intimider* = bevreesd of bang maken; *intimidatie* = bangmakerij.

Intolerant, Lat. *intolĕrans* = niet gemakkelijk dragend. Onverdraagzaam (in godsdienstzaken); *intolerantie* = onverdraagzaamheid.

Intoneeren, Lat. *intonare* = weerklinken, donderen. Aanheffen, den toon aangeven, *intonatie* = toonaangeving.

Intra muros, Lat. = binnen de muren. Binnenshuis, geheim.

Intrigue, Fr. *intrigue*, 't Ital. *intrigo* = verwikkeling, knoop (in een tooneelstuk); *intriges* = kuiperijen; *intrigeeren* = met slinksche stre-

ken omgaan ter bereiking van een bepaald doel, kuipen; *intrigant* = persoon die intrigeert: kuiper.

Intrinsiek, 't Lat. *intrinsĕcus* = inwendig. Innerlijk.

Introduceeren, Lat. *introducĕre* = invoeren, inleiden. Een vreemde meebrengen in societeit of gezelschap, voorstellen; *introductie* = inleiding, voorstelling, het toegang verschaffen.

Intuitie, van *intuïtus* = aanblik van *tuēri* = in 't oog vatten. Innerlijke aanschouwing van den geest. Onmiddelijke innerlijke overtuiging van de waarheid eener zaak.

Inundeeren, 't Lat. *inundare*, van *unda* = golf. Overstroomen, onder water zetten; *inundatie* = overstrooming, onder water zetting.

Invalide, Lat. *invalĭdus* = zwak, krachteloos. Onbekwaam voor den dienst. Als z.n.w. een gebrekkig of verminkt soldaat.

Invariabel. Zie *variabel* = onveranderlijk.

Ivasie, 't Fr. *invasion* = vijandelijke inval.

Inventariss, 't Lat. *inventarium* = de opteekening van 't vermogen of de nalatenschap. Lijst van voorwerpen in een huis; *inventarisatie* = boedelbeschrijving: *inventariseeren* = een boedel beschrijven.

Inventie, 't Lat. *inventĭo* = uitvinding.

Inversie, 't Lat. *inversio* = omkeering. In de Rhetorica de omzetting der woorden zonder dat hun logisch verband verloren gaat.

Inviteeren, 't Lat. *invitāre* = uitnoodigen; *invitatie* = uitnoodiging.

Irenisch, van 't Gr. *eirēne* = vrede. Vredestichtend. De *irenische* richting tracht den strijd der uiterste partijen te verzoenen, wenscht bemiddelend op te treden.

Iris of **irias.** Lat. = lischbloem, zwaardlelie.

Ironie, 't Lat. *ironīa* = spot. Woordfiguur waarbij men het omgekeerde zegt van wat men meent, fijne spot, spottende lof; *ironisch* = spottend.

Ireligieus, zie **religieus** = Ongodsdienstig.

Irriteeren, 't Lat. *irritāre* = verbitteren: *irritatie* = prikkeling, verbittering.

Isoleeren, van 't Fr. *isoler* 't Ital. *isolare*, van *isola* = eiland. Afzonderen, op zich zelf plaatsen, alleen staan; *isolement* = afzondering, het alleen staan; *isolatie* = afzondering.

Item, Lat. = desgelijks, evenzoo.

Ivoor, 't Lat. *ebur*. Genit. *ebŏris*.

J.

Jabot, Fr. = krop der vogels. Borststrook aan een mansoverhemd.

Jakhals, 't Perz. *sjakal*. Goudwolf: roofdier dat veel op een wolf gelijkt met grijze goudgele haren.

Jaloezie, 't Fr. *jalousie*, van Lat. *zelus* = ijverzucht. jaloerschheid, naijver, minnenijd. Ook een tralievensters of zonneblind; *jalousie de mètier* = broodnijd: *jaloersch* 't Fr. *jaloux* = naijverig, afgunstig.

Jambe of **Jambus,** 't Gr. *jambos* = versvoet, bestaande uit 2 lettergrepen: een korte en een lange ⏑ —

Januāri. Eerste maand van 't jaar. Zoo geheeten naar den god Janus, bij de Romeinen de bestuurder van het jaar. Louwmaand.

Japon, Fr. eig. *Japonsche rok* = Japansch gewaad. Vrouwenkleed.

Jasmijn, 't Fr. *jasmin*, van 't Arab. Perz. *jascmoen* = heester van verschillende soorten met welriekende bloemen.

Jaspis, Gr. = Een steensoort: rood groen of bruin van kleur, zeer hard en ondoorzichtig.

Jean Potage, Fr. = Jan Soep. Hansworst.

Jee of **Jemini,** uitroep. Ontstaan door verbasteringuit dennaamJezus

Jehova, van 't Hebr. *hawah* = zijn bestaan. Hij die doet zijn. De Eeuwige. De waarschijnlijke uitspraak is *Jahveh* of *Jahweh.*

Jenever, 't Lat. *juniperus* = jeneverheester. Korenbrandewijn op jeneverbessen overgehaald.

Jeremiade, naar den profeet *Jeremias* die in zijn klaaglied de verwoesting van Jeruzalem betreurde. Klaagzang, jammerklacht.

Jezuïet, lid van de door Loyola gestichte geestelijke orde. Schijnheilige, bedrieger: *jezuïtisch* = gemeen, valsch, schijnheilig.

Jobsbode, zoo geheeten naar den zwaar beproefden man ons in het boek *Job* van het O. T. voorgesteld wien allerlei ongelukken door op elkander volgenden boden aangekondigd werden. Ongeluksbode.

Jockey, Eng. Dim. van *Jack* = Hans. Rijknecht, voorrijder. De persoon die bij de wedrennen een harddraver berijdt.

Jok, 't Lat. *jocus* = scherts.

Jongleur, Fr. = goochelaar.

Jood, van **Juda,** vierden zoon van den Aartsvader Jacob. 't Lat. *Judaeus.* Israeliet, Bedrieger.

Jota, de Gr. **i**, de kleinste letter van 't Gr. *alphabet.* Punt, stip; *geen jota* = niets, volstrekt niets.

Jouisseeren, van 't Fr. *jouir* = genieten, genot hebben; *jouissance* = genot, vruchtgebruik.

Journaal, Fr. 't Ital. *giornale* = dagelijks. Boek waarin alle handelszaken naar volgorde der dagen worden geboekt. Dagblad, dagboek; *journalist* = dagbladschrijver; *journaliseeren* = in 't dagboek schrijven.

Joviaal, 't Fr. *jovial* 't Lat. *jovialis* = tot Jovis (Jupiter) behoorende. Vroolijk, blijmoedig, opgeruimd; *jovialiteit* = vroolijkheid, blijgeestigheid.

Jubel, Lat, *jubilum* = gejuich; *jubilacum* van 't Lat. *annus jubilaeus* = jubeljaar. Jubelfeest bij gelegeheid van een zeker afgeloopen tijdperk; *jubilaris* = jubbelvierder, de held van 't feest; *jubileeren* = jubelen.

Judas, = valschaard, verrader. Naar Judas Iskarioth, die Christus verraden heeft.

Jucht of **Juchtleer,** van het Russ. *juft* = paar, omdat de vellen paarsgewijze met bast aan elkander genaaid, bewerkt en in den handel gebracht worden.

Juist, 't Fr. *juste.* Net zoo; *justement* = juist.

Jujubes, Fr. = roode bessen van den jujubesboom. Borstbessen die vooral tegen hoest en keelaandoeninggebruikt worden. Borstklontjes

Juk, 't Lat. *jugum* = juk der ossen Houten werktuig om ossen in te spannen of om manden of emmers te dragen.

Juli, vroeger de vijfde maand van het jaar en daarom *quintilis* geheeten, heeft waarschijnlijk haar naam gekregen van Julius Cæsar die in deze maand geboren was en den kalender verbeterde; *juliaansche tijdrekening*, zoo gen. naar Julius Cæsar. Hooimaand.

Junior, vergr. trap van *juvenis* = jong, jeugdig. De jongere.

Juni, 't Laf. *junius*, verm. zoo geheeten naar de godin Juno. Zomermaand.

Jurist, MLat. *jurista* = rechtskenner. Rechtsgeleerde, student in de rechten.

Jury, Eng. (spr. uit *dsjoeri*) van 't Lat. *jurare* = zweren. Rechtbank van gezworenen: ook een commissie van beoordeeling bij tentoonstellingen of prijsvragen.

Jus, Lat. = recht; *jus docendi* = het recht of de bevoegdheid om onderwijs te geven.

Jus, Lat. 't Fr. *jus* = saus, soep.

Justificatie, 't Fr. *justification* = rechtvaardiging, verantwoording, verdediging.

Justitie, 't Lat. *justitia* = gerechtigheid. Gerecht, rechtspleging, rechtsuitdeeling.

Juust. Zie **juist.**

Juweel, van 't Fr. *joyau*. Geslepen edelsteen, kleinood; *juwelier* = koopman in edelsteenen.

K.

Kaal, 't Lat. *calvus* = zonder haar, zonder veeren, zonder bladeren.

Kaap, Fr. *cap*, 't Lat. *caput* = hoofd. Voorgebergte.

Kaart, 't Lat. *charta* = blad bebeschreven papier, 't Fr. *carte*. Land-, speelkaart.

Kaas, 't Lat. *caseus* = kaas.

Kaatsen, 't Fr. *chasser* = jagen, vangen, van 't MLat. *captiare* = vangen, den bal in 't kaatsspel elkander toewerpen.

Kabaai, Pers.-Arab. *kabâ* = kleedingstuk, kamerjapon. Op Java bestaat de kleeding van den inboorling uit een *sarong* en een *kabaai*.

Kabas, 't Fr. *cabas* = korfje. Reismandje met een hengsel er aan; *kabassen* = in de korf steken. Wegmoffelen.

Kabel, 't Fr. *cable*, MLat. *capulum* = touw. Dik touw, scheepstros.

Kabeljauw, 't Baskische *bacalao*.(?) Naam van een bekenden visch. 't Ital. *bachalaio* = stokvisch, gedroogde kabeljauw; van *bakeljau* is door omzetting *kabeljau* gevormd.

Kabinet, 't Fr. *cabinet*. Dim. van *cabane* = hut. Klein vertrek; vorstenvertrek; de gezamelijke ministers van een vorst; verzamelkamer van munten, prenten. enz.; *leeskabinet* = plaats waar men komt om te lezen. Meubelstuk, een soort kast met laden. Ook bestekamer.

Kabuiskool, 't Fr. *cabus* van 't Lat. *caput* = hoofd. Wittekool waarvan men zuurkool maakt.

Kadaster, MLat. *catastrum*, 't Fr. *cadastre*. Het openbaar register waarin al de onroerende goederen van een land aangeteekend staan; *kadastraal* = wat tot het kadaster behoort.

Kader, 't Fr. *cadre* = lijst, van 't Lat. *quadrum* = vierkant. De gezamenlijke officieren en onderofficieren welke de insluitingsrotten vormen.

Kadi, Arab. = rechter in de Oostersche landen.

Kaft, zie **koffertorie.**

Kajuit, 't Fr. *cahute* = schamele hut. Een kamer in een schip: hut van den kapitein.

Kaketoe of **kakketoe**, Mal. van *kakatoewah* = nijptang, naar den vorm van zijn bek. Een witte boschpapegaai met een gele kuif op den kop.

Kakkerlak. Zuid-Amer. woord *kak-*

kerlaki. Een vraatzuchtig, lichtschuwende tor, zwartbruin van kleur.

Kalamink of **kalmink**, MLat. *calamancus*. Wollen stof aan de eene zijde glanzend als satijn, met strepen of bloemen.

Kalebas of **kalabas**, 't Fr. *calabasse*. Pompoengewas.

Kalender, 't Lat. *calendarium* = schuldregister van *kalendae* = eersten der maand waarop de interesten verrekend werden. Almanak, tijdwijzer.

Kalfateren, van 't Fr. *calfater* van 't Arab. *kalafa* = breeuwen. Een schip herstellen of in orde brengen.

Kaliber, 't Fr. *calibre* = gewicht, omvang, aanzien.

Kalk, 't Lat. *calx*. Aardachtige delfstof, kalksteen.

Kalkoen, verkorting van *kalikoensche* haan of *kalicoetsche* haan, naar de stad *Calicoet* in Voor-Indië. Bekende vogel.

Kalm, 't Fr. *calme* = windstilte, kalm, bedaard.

Kalmus, 't Lat. *kalămos* = riet, bies. Plant waarvan de wortel als geneesmiddel aangewend wordt.

Kalot, 't Fr. *calotte* = platte muts die den schedel alleen bedekt en vroeger slechts door de geestelijken gedragen werd.

Kameel, Lat. *camēlus*. Bekend Oostersch lastdier. Ook een scheepslichter.

Kameleon, nieuw Gr. *chami-leon* aardleeuw. Soort van hagedis waaraan men weleer 't vermogen toeschreef, dat ze van kleur kon veranderen. Wispelteurig mensch, politieke weerhaan.

Kamer, 't Lat. *camĕra* of *camăra* = welving van een vertrek. Vertrek, afgesloten ruimte waarbinnen men door een deur geraakt.

Kameraad, 't Fr. *camarade* = kamergenoot. Makker, metgezel, vriend of vriendin.

Kamerdoek. Gazen stof, zoo geheeten naar *Cambray* = *Kamerrijk*, waar ze het eerste vervaardigd werd.

Kamfer, het Arab. *kâfoer* = hars, Wit brandbaar en vluchtig hars. Wordt verkregen van den kamferboom.

Kamille, MLat. *camomilla* uit het Gr. *chamai-melon* verbast. = aardappel, wegens den aardappelreuk van den bloesem. De bloemen worden in de geneeskunde gebruikt.

Kamizool, 't Fr. *camisole* = kort onderkleed. Borstrok.

Kamoes of **kamuis**, van 't Fr. *chamois* = gems. Zwart geverfd geiteleer.

Kamp,, 't Lat. *campus* = veld. Stuk land, ook legerkamp; *kampeeren* = gelegerd zijn, zich legeren.

Kampanje, 't Fr. *campagne* = veldtocht. Ook het bovenste achterdeel van een schip.

Kamperfoelie, 't Lat. *caprifolium* = geiteblad. Een slingerplant met fraaie welriekende bloemen.

Kampioen, 't Fr. *champion* = kampvechter. Voorvechter, verdediger.

Kampong, Jav. = omheind erf. Wijk, buurt, gehucht, dorp.

Kamuis, zie *kamoes*.

Kanaal, 't Lat. *canālis* = gracht, waterleiding; *kanalisatie* = het aanleggen van kanalen; *kanaliseeren* = kanalen aanleggen.

Kanarie. Bekende gele zingvogel, zoo geheeten naar de Canarische eilanden, vanwaar hij afkomstig is.

Kanaster. Zie *knaster*.

Kandeel, afleidsel van 't Lat. *calidus* = warm. Een warme drank, vroeger op kraamvisites gebruikt, bestaande uit wijn of melk, doiers van eieren met suiker en kaneel.

Kandelaar, 't It. *candelabro*, van 't

Lat. *candēla* = kaars of waslicht.

Kandij, Fr. *sucre kandi*, 't Arab. *kand* = suiker. Klontjes.

Kaneel, 't Ital. *canella*. Dim. van *canna* = riet. Klein riet. Zoo genaamd naar den vorm waarin ze aan de markt komt.

Kanevas, 't Fr. *canevas* van 't Lat. *cannăbis* = hennep. Een weefsel van hennep gemaakt en tot voering geschikt.

Kanker, 't Lat. *cancer* = kanker, gezwel.

Kannibaal, ontstaan uit *caribal* = *Caribe*; bewoner van de Caraïbische eilanden. Menscheneter.

Kano, 't Fr. *canot* = schuitje. Een woord dat aan de Caraïben ontleend is.

Kanon, 't Ital. *canone*. Augm. van *canna* = riet. Groot riet. Stuk grof geschut: *kanonnier* = soldaat voor 't geschut: *kanonneeren*=met kanon schieten.

Kans, 't Fr. *chance*, van 't Lat. *cadĕre* = vallen. Gelukkig toeval.

Kansel, van 't Lat. *cancellus*=traliewerk. Preekstoel; *kanselarij*, MLat. *cancellarîa*, door een traliehek afgeschoten ruimte, waar de *kanselier* = eerste minister van staat, zit te werken. Kantoor, bureau, griffie, gerecht.

Kanteel, een Romaansch woord = tinne of schietgat, getande opening in de muren van een vesting en misschien wel van *kant* afkomstig is.

Kanton, Fr. *canton*, MLat. *cantonus*=hoek of hoeksteen. Afdeeling van een grondgebied; *kantonneeren* = inlegeren van troepen in verscheiden bij elkaar liggende dorpen.

Kantoor, 't Fr. *comptoir* = plaats waar men rekent.

Kanunnik, MLat. *canonĭcus*. Domheer. Wereldlijke geestelijke die een prove of prebende van een domkerk bezit.

Kap, van 't MLat. *cappa* of *capa* = mantel met kap. Hoofddeksel, monnikskap; *kaplaken* = fooi, zooveel laken toegift om er een kap van te maken.

Kapel, van 't MLat. *capella*, Dim. van *capa* = kap. Kleine kap; kort manteltje: de korte schoudermantel van St. Maarten, den beschermheilige der Frankische koningen. Na zijn dood werd dit manteltje bewaard als reliquie en men nam het mee in den strijd als waarborg voor de zege. De koning liet uit eerbied een gebouwtje maken waarin 't manteltje bewaard werd. En zoo ging de naam over het gebouw en werd een kapel een kleine bijkerk, een bidhuis. Ook in groote kerken vindt men kapellen, zijnde kleine afdeelingen van het heiligdom met een afzonderlijk altaar; *kapelaan*=priester eener kapel. Een gezelschap muzikanten bij een of ander vorst, ter begeleiding van den eeredienst droeg ook den naam van *kapel*. Vandaar *kapelmeester*. Van *kapel* = vlinder is de naamsoorsprong onbekend.

Kapen, van 't Lat. *capĕre* (?) =grijpen, nemen.

Kapitaal, 't Fr. *capitale*. Geldsom, hoofdsom, inlegsom : ook het bijv. nw. *kapitaal* = voornaam, uitstekend, flink; *kapitalist* = geldbezitter; *kapitaliseeren*=kapitaal maken, verzilveren.

Kapiteel, 't Ital. *capitello* =bovenste gedeelte van een zuil.

Kapitein, 't Fr. *capitaine*, van 't Lat. *caput* = hoofd. Hoofdman, commandant van een compagnie soldaten.

Kapittel, van 't MLat. *capitŭlum*, Dim. van *caput* = hoofd. Hoofdstuk. In kloosters de vergaderzaal

der monniken ter bespreking van kloosterzaken of voorlezing van de regelen der Orde: ook de vergadering zelve; *kapittelen* = het voorlezen van het *kapittel*, van de wetten, bij uitbreiding iem. een schrobeeringgeven, den tekst lezen

Kapoen, 't Gr. *kapōn* = gesneden of gelubde haan.

Kapoets of **karpoets**, MLat. *caputium*. 't Fr. *capuce* of *capuchon* van *caput* = hoofd. Monnikskap Een bonte wintermuts.

Kapoeres of **kapores**, is aan het Hebr. ontleend = weg, dood.

Kapot, 't Fr. *capot*. Een uitdrukking door hen gebezigd bij het piketspel. *Etre capot* wil zeggen dat men geen enkelen trek maakt. In stukken gebroken, diep ter neer geslagen, dood.

Kapot, 't Fr. *capote* = soldatenoverjas.

Kaproen of **kapruin**, 't It. *capperone* van *cappa* = kap. Hoofddeksel, vrouwenkap.

Kapucijner, een soort van grauwe erwt. Of de naam afkomstig is van de *Kapucijner*monniken, die zoo genoemd worden om hun *capuchon* = hooge spitse kap, is ons niet gebleken.

Kar, van 't Lat. *carrus* = vrachtwagen op vier wielen.

Karaat, Ital. *carato* van Arab. oorsprong = goudgewicht. Twintig karaatsgoud is goud dat op 24 deelen, 20 deelen zuiver goud bevat: de rest is alliage.

Karabijn, 't Fr. *carabine*. Buks of kort geweer voor een ruiter; *karabiniers* = mannen met karabijnen gewapend.

Karaf, 't Ital. *caraffa*, van 't Arab. *garaffa* = scheppen, opscheppen. Vaas, waterflesch, schenkkan.

Karakter, 't Gr. *charakter*=schriftteeken of letter. Het kenmerkende van een zaak of van een persoon: diens inborst, geaardheid. Een man van *karakter* = een man van wilskracht, van zelfstandigheid, een man die zich zelf is: *karakteriseeren* = kenmerken: *karakteristiek* = kenmerkend, eigenaardig.

Karavaan, van het Perz. *karwân* = door vele streken reizend. Handelsreisgezelschap: *karavansera*= van *karwân* en *serai* = groot gebouw voor reizigers, Oostersche herberg.

Karbonade, 't Fr. *carbonade* van *charbons* = kolen. Op kolen geroosterde schijfjes vleesch.

Karbonkel, 't Lat. *carbunculus* = kleine kool. Robijn van donkerroode schiterende kleur.

Karbouw, 't Mal. *karbō* = naam van den buffel op Java.

Kardinaal, van 't Lat. *cardinalis* = voornaamste. Hoofdpriester. Hoogste waardigheidsbekleeder na den Paus in de Katholieke kerk.

Kardoes, 't Fr. *cartouche* = bus van blik of bordpapier gevuld met kruit: Lading van een geweer of kanon. Ook een krulhond.

Karkas, van 't Fr. *carcasse* = geraamte. Ook het draadwerk dat men in mutsen gebruikt.

Karkiet of **Karakiet.** Klanknabootsend woord. Rietlijster.

Karmijn, van 't Arab. *karmes* = cochenielje. Hoogrood; *karmozijn* = hoog roode kleur.

Karonje, 't Fr. *carogne*, van 't Lat. *carnis*, Genit van *caro* = vleesch, aas. Gemeen vrouwspersoon van losbandige zeden, slet.

Karos, 't Fr. *carrosse* = staatsiekoets.

Karot, 't Lat. *carōta* =gewone peen. Ook een rol gesponnen tabak voor snuif.

Karper, MLat. *carpa*. Bekende visch.

Karpet, Eng. MLat. *carpeta*=soort van pakdoek. Los vloerkleed.

Kartets, 't Ital. *cartaccia* = grof papier van *carta*. Bussen van ijzerblik gevuld met kogels, uit kanonnen of houwitzers geschoten.

Kartoffel, Hoogd. = aardappel.

Karton, 't Fr.=bordpapier, kaartpapier.

Karwats, 't Hoogd. *karbatsche*, van 't Poolsche *karbacz*, oorspr. Turksch. = bullepees. Heerenzweepje.

Karwei, 't Fr. *corvée*=heerendienst, van 't Lat. *corrogare* = bijeenzamelen, oproepen. Zwaar opgegeven werk; ook de plaats waar gewerkt wordt.

Karwij, 't Fr. *carvi*, 't Arab. *karâwiá*. Bekende plant waarvan het zaad maagsterkend heet te zijn.

Kas, MLat. *cassa* = bewaarplaats. Geldkas; *kassier* = kashouder, iem. die zich belast met het innen en uitbetalen van geld.

Kastanje, 't Lat. *castănĕa*. De vrucht van den kastanjeboom, ook de boom zelf.

Kaste, van 't Lat. *castus* = rein, vlekkeloos. Een erflijke stam of stand bij de Oostersche volken.

Kasteel, 't Lat. *castellum*, Dim. van *castrum*=iedere versterkte plaats. Slot, heerenhuis.

Kastelein, 't Fr. *châtelain*, van 't Lat. *castellānus* = wat tot de versterkte plaats behoort. Slotvoogd; thans: waard, herbergier.

Kastijden, 't Lat. *castigare* = tuchtigen, bestraffen: zijn vleesch kastijden = zich zelven geeselen uit een beginsel van vroomheid ter bestrijding van zinnelijken lust.

Kastoor, van 't Lat. *castor* = bever. Een *kastoren hoed* = een hoed van beverhaar.

Kastrol, 't Fr. *casserole* = groote braadpan.

Katafalk, 't Ital. *catafalco*. Stellage waarop de kist wordt geplaatst, die een gestorvene van hoogen rang bevat, opdat het lijk door de belangstellenden kan gezien worden.

Katern, 't Lat. *quaternē* = vier aan vier. Vier of zes bladen wit papier.

Katheder, 't Gr. *kathédra* = stoel, zetel. Leerstoel, spreekgestoelte. Vroeger ook de stoel, waarin de bisschop zich plaatste tijdens den eeredienst: *kathedraal*, eig. een bisschoppelijke kerk. Hoofdkerk.

Katheter, 't Gr. *kathetér* = buis dienende tot afvoer van de pis.

Katholiek, 't Gr. *katholikós*, van *kátolos* = geheel. Algemeen: een Christen, die het geloof zijner kerk voor algemeen geldend en verplichtend houdt. Roomsch-Katholiek.

Kattijvig, 't Eng. *caitiff* van 't Lat. *captivus* = gevangen. Ellendig, ongelukkig, slecht.

Katoen, 't Arab. *koton* = boomwol. Onze voorouders schreven nauwkeuriger *cotoen*. Vrucht van den katoenboom.

Kauscher. Zie *Koscher*.

Kavalje, 't Lat. *caballus* = paard. Een oud paard, bij uitbreiding elk oud en versleten voorwerp.

Kazemat, 't Ital. *casamatta*, van *casa* = huis en *matta* = donker, verborgen. Bomvrij gewelf onder den wal van een vesting.

Kazerne, 't Ital. *caserma* (casa d'arma) = wapenhuis. Groote woning voor de soldaten; *kaserneeren* 't Fr. *caserner* = in kazernen plaatsen.

Kazuivel, MLat. *casubula*. Priesterkleed of tabbaard.

Keizer, 't Lat. *caesar* = Romeinsche familienaam uit het geslacht Julia. Later de titel der Romeinsche keizers: Caesar Augustus. Alleenheerscher.

Keker, 't Lat. *cicer* = peulerwt. Grauwe erwt.
Kelder, 't Lat. *cellarium* = bewaarplaats voor spijzen, van *cella* = kamer, vertrek. Gewelfde bergplaats.
Kelk, van 't Lat. *calix* = beker. Breeduitloopend glas.
Kellner, HD. Bediende in een koffiehuis of logement. Schaffer.
Kemel. Zie **kameel.**
Kennep. Zie **Hennep.**
Kerk, 't oude *kirika*, uit het Gr. *kuriakŏn* = Huis des Heeren, van *kurios* = Heer, afkomstig.
Kerker, 't Lat. *carcer* = gevangenis
Kers, 't Gr. *cerasion*. Bekende steenvrucht.
Kers, 't MLat. *cresso*. Bekende plant, bitterkers.
Kerstmis, van Kerst = Christus en *mis* = een gedeelte van den eeredienst in de Roomsche Kerk Zie op *mis*. Het feest van Christus' geboorte.
Kervel, 't Lat. *cacrifolium*. Bekende plant.
Keten, van 't Lat. *catēna* = ketting.
Ketter, 't Gr. *kadaroi* = de reinen: de naam eener godsdienstige secte in de twaalfde eeuw. Later noemde men de Waldenzen met dien naam en zoo werd het woord een scheldnaam voor allen, die ontrouw aan de kerk waren of van de voorgeschreven geloofsleer afweken.
Keu, 't Fr. *queue*, 't Lat. *cauda* of *coda* = staart. Biljardstok.
Keuken, MLat. *cucina*, later *coquĭna*. De plaats waar gekookt wordt.
Keuvel, MLat. *cubella*, Dim. van 't Lat. *cupa* = kuip. Hoofddeksel der kloosterlingen.
Kevie of **Kooi**, 't Lat. *cavea* = holte. Duivenslag, vogelkooi.
Kienen, d. i. met het kienspel of lottospel spelen. De naam is aan 't Fr. *quine* ontleend van 't Lat. *quinus* = vijf. Uitroep die gebezigd wordt, als men in dit spel vijf nommers op één rij heeft.
Kilo, van 't Gr. *chilioi* = duizend. Komt voor bij de namen van maten en gewichten van het metrieke stelsel.
Kina. De Zuid-Amerik. naam voor den kinaboom uit welks bitteren bast de *kinine* bereid wordt: een koortsverdrijvend middel.
Kiosk, Turksch = tuin, huis. Houten gebouwtje op pleinen en wallen, waar kranten enz. verkocht worden.
Klaar, Lat. *clarus* = klaar, helder. Zuiver, voltooid, gereed.
Klant of **Kalant**, 't Fr. *chaland*. Iemand, die geregeld in een winkel komt koopen; de personen, die door een ambachtsbaas bediend worden.
Klarinet, 't Ital. *clarinetto*, Dim. van *clarino* van 't Lat. *clarus* = helder. Schelfluit, houten blaasinstrument; *klarinettist* = hij, die op de klarinet blaast.
Klaroen, 't Ital. *clarone* van 't Lat. *clarus* = helder. Trompet met een schel doordringend geluid.
Klas of **Klasse**, van 't Lat. *classis* = afdeeling, klasse eener school; *klassikaal* = wat tot een klasse behoort: *klassikaal* onderwijs, onderwijs dat men te gelijk aan de leerlingen eener klasse geeft.
Klave cimbaal of **Klave cimbel**, van 't Lat. *claves* = sleutels en *cymbălum* = klankbekken. Door de *claves* verstaat men de toetsen of klavieren van het orgel, waardoor de windpijpen geopend of gesloten worden. Klavier, piano.
Klavier. Zie **Klavecimbel.**
Klerk, van 't Lat. *clericus* = geestelijke. Kantoorschrijver.
Kleur, 't Fr. *couleur*, 't Lat. *color*

= verf, tint, politieke meening.
Klewang, Mal. Kort, breed zwaard.
Kliek, 't Fr. *clique*. Een hoopje menschen, gewoonlijk in ongunstige beteekenis.
Klimaat, 't Gr.-Lat. *clima*=buiging der aarde van den evenaar naar de pool. Luchtstreek. Gesteldheid van lucht en weder, vooral ten opzichte van den warmtegraad.
Klinket, 't Fr. *cliquet*, van het Germ. *klink*. Deurtje in een stadspoort. De poort wordt op 't klinket gezet m a.w. gesloten maar de kleine deur geeft nog toegang tot de stad.
Klisteer, 't Gr. *klyster*, van *klydzein* =spoelen : ook *klysma*. Darmspoeling, lavement.
Klooster, MLat. *claustrum*=op- of insluiting van 't Lat. *claudĕre* = sluiten.
Kluis, MLat. *clûsa* = omheinde plaats, wat door een muur ingesloten is; komt van 't Lat. *claudĕre*= sluiten. Kleine woning, cel.
Kluister, 't Lat. *claustrum* = insluiting, grendel, slot. Boei, band, voetketen.
Knaster, van 't Sp. *canăstro*, 't Fr. *canastre* = korf van gespleten riet, waarin de tabak verzonden wordt. Een best soort van rooktabak. Varinastabak in rieten matten.
Koeionneeren, van 't Fr. *coïon* = balzak. Ontmannen, lubben. Plagen, kwellen, mishandelen, donderen.
Koeli, Ind.=slaaf. Lastdrager, daglooner, arbeider in dienst op de plantages.
Koepel, Ital. *cupola*, van 't Arab. *kobba*=verwulf. Koepelvormig dak, koepeldak. Tuinhuis met een rond dak.
Koerier, 't Fr. *courier* = looper. Renbode.
Koers, 't Fr. *cours*, 't Lat. *cursus*= loop, vaart, richting, gangbaarheid, beursprijs der effecten; *koersen* = koers zetten.
Koest, van 't Fr. *coucher* = gaan liggen. Wordt gewoonlijk tegen een hond gezegd, wanneer hij vreemden aanblaft.
Koeskoes. Naam van 't nationale gerecht in Barbarije en Marokko= Tarwemeel met water en vleeschnat. Mengsel van allerlei spijzen. *koeskoesen* = door elkaar mengen of haspelen.
Koeterwaalsch, zegt men van een Waal, die slecht Nederl. spreekt: het Duitsche *kauderwelsch*.
Koets, 't Hongaarsche *kocsi* (kotsji, naar het dorp *Kocs* bij Raab (?), van waar de koetsen naar alle beschaafde landen vervoerd zijn. Rijtuig.
Koets, 't Fr. *couche* = rustplaats. Bed. *Echtkoets* = huwelijksbed.
Koffer, 't Fr. *coffre*, 't Gr.-Lat. *cophĭnus* = korf.
Koffertorie, MLat. *coöpertorium*= medebedekking. Men vindt ook wel *kaffetorie*, bij verkorting *kaft*. Omslag om een boek.
Koffie, 't Arab. *kawah*, naam van verschillende dranken, ook van koffie. Anderen meenen, dat de naam afkomt van *Kaffa*, in 't Ethiopische hoogland, 't vaderland van de koffie. De koffie werd in 1615 te Venetië ingevoerd.
Kohier, 't Fr. *cahier*. Register voor de belastingen.
Kohort, van 't Lat. *cohors* = hoop, menigte. Leger-afdeeling bij de Romeinen, het tiende gedeelte van een legioen. Bende soldaten.
Kok, van 't Lat. *coquus* : *koken* = 't Lat. *coquĕre*. Gaarmaken.
Kokarde, van 't Fr. *coq* = haan; om de overeenkomst met een hanekam, dus oorspronkelijk: Haneveer Thans : strik, band, lint of iet

dergelijks van een bepaalde kleur, dat als veldteeken of als nationale leus dient doet.

Kokinje, ontleend aan het Fr. *pays de cocagne* = luilekkerland. Een taai balletje van gekookte suiker of stroop, ook wel steek (naar zijn vorm) genoemd.

Kokosboom, van 't Gr. *koeki* = kokospalm. Boom tot de familie der palmen behoorende, ook wel klapperboom genoemd, die de bekende kokosnoot oplevert.

Kolbak, van het Turksche *kalpâk*, waarmede verschillende soorten van mutsen aangeduid worden, meestal in den vorm van een grenadiersmuts. Soms wordt dit hoofddeksel ook *kalpok* genoemd.

Kolder, 't Fr. *collier*, 't Lat. *collarium* = halsband. Lederen harnas, dat rug en borst bedekte.

Kolder, oorspronkelijk moet men dit woord zoeken in 't Gr. *choléra*, 't Fr. *colère* = toorn. Bekende ziekte bij de paarden. Van dit woord komt het werkw. *kolderen.*

Kolibrie, naam van een zeer kleinen vogel, die in Zuid-Amerika te huis behoort van waar de naam tot ons gekomen is : ook wel bloemspecht of bloemzuigertje geheeten.

Koliek, van 't Gr. *kōlikē*. Ziekte in de ingewanden, snijdingen in 't lijf die gewoonlijk met andere ziekteverschijnselen samengaan.

Kolom, 't Lat. *colūmna*, 't Fr. *colonne*=zuil, pijler, pilaar. Gedeelte eener bladzijde in de lengte bedrukt; de kolommen van een dagblad : ook de langwerpige afdeeling van een massa soldaten.

Kolonel, Fr. *colonel* = aanvoerder eener *colonne* (kolom) soldaten. Bevelhebber of aanvoerder van een regiment.

Koloniaal, 't Grondwoord is *colōnus* = boer, landbouwer ; vandaar *colōnĭa* = land, dat een boer bebouwt; van dit *colōnĭa* stamt af ons woord *kolonie* = volksplanting en *koloniaal* = wat tot een volksplanting behoort. Ook verstaan we door *koloniaal* een soldaat, die in de koloniën dient of daarvoor bestemd is. *Kolonisatie* = inrichting eener volksplanting, *koloniseeren* = een land met volksplanters bezetten. *Kolonist* = bewoner van een kolonie; meestal toegepast op de bewoners van een der koloniën van weldadigheid.

Koloriet, 't Ital. *colorito*, 't Fr. *coloris.* Kleurmenging, overdrachtelijk : gloed, schoone kleur; *colorist*, 't Fr. *coloriste* = kleurgever. Schilder, die zeer bekwaam is in het kleurenmengen.

Kolos of **Kolossus**, 't Gr. *kolossós* reusachtig beeld. De kolossus van Rhodus, een 140 voet hoog beeld aan den ingang der haven van Rhodus. Held; man van een zwaren lichaamsbouw of een man van genie. Een reusachtig groot rijk : *kolossaal* = reusachtig.

Kombuis, 't oude *kabuse* = afgeschooten ruimte, hut. Stookplaats aan boord van de schepen. Ook het woord *kombof*, dat meer in 't algemeen een hokje beteekent, waarin men stoken kan, schijnt hier aan vast te zitten.

Komedie, van 't Gr.-Lat. *komōdia* = feestgezang. Schouwburg of schouwburgvoorstelling. *Komedie spelen* = onwaar zijn in wat men verhaalt : veinzen, ijdele vertooning maken. Zie : *comedie. Komediant*, 't Ital. *comediante* = tooneelspeler.

Komeet, 't Lat. *comētes* = lang haar hebbende. Staartster.

Komfoor, 't Fr. *chauffoir*, van *chauffer* = warm maken. Vroeger schreef

men *kauffoor*. Voorwerp, waarop men spijzen warm maakt of houdt.

Komiek, 't Gr. *kōmikos* = blijspeldichter, tooneelspeler. Acteur, die de komieke rollen vervult. Zie verder *comisch*.

Komijn, 't Fr. *cumin*, van 't Gr. *kuminon*. Plant, wier geurige zaden veel gebruikt worden.

Komkommer, van 't Fr. *concombre*, 't Lat. *cucumis*. Een plant die uit Azië tot ons gekomen is en wier vrucht sterk verkoelend op de maag werkt.

Komma, van 't Lat. *comma* = insnede, caesuur van een vers, indeeling van een periode. Het leesteeken, waar men het kortst bij rust.

Kommies. Ambtenaar die op het smokkelen past. Zie : *commies*; *komiesbrood* = soldatenbrood.

Kompas, 't Ital. *compâsso*, van *compassare* = afpassen. De magneetnaald, die zich in het midden van een doos op een punt of stift vrijelijk beweegt en den zeeman tot richtsnoer dient; ook bij een horloge dat gedeelte, waardoor men den gang van het uurwerk versnellen of vertragen kan.

Komplot, 't Fr. *complot*, van 't Lat. *complicatio*=verwikkeling. Samenzwering samenrotting. Ook de samenzwerende of samenspannende bende: *komploteeren*, 't Fr. *comploter* = samenspannen, een aanslag smeden.

Konfijt, van 't Fr. *confire*, van 't Lat. *conficĕre* = toebereiden. Ingelegd ooft; *konfijten* = inleggen.

Konijn, 't Lat. *cunīculus*. Bekend viervoetig dier.

Konserf, 't Ital. *conserva* = bergplaats. Stroop v. ingelegde vruchten.

Konstabel, van 't MLat. *constabularĭus*, van *comĕs stabŭli* = medestal- of tentbewoner, kameraad. Vroeger opperstalmeester; thans een kanonnier of een bombardier op een oorlogschip.

Kontant, 't Ital. *contante*, van *contare* = rekenen. Tegen gereed geld, *contant betalen* = dadelijk na den koop betalen.

Konterfeitsel, van 't Fr. *contrefait* = nagemaakt. Afbeelding, beeld, portret, *konterfeiten* = afbeelden, portretteeren.

Konvooi, 't Fr. *convoi* van *convoyer* = begeleiden. Geleide in den krijg ter bescherming eener bezending; bedekking, hulp van troepen die in een versterkte plaats gelegd worden. Vroeger ook de gelden, die betaald moesten worden voor dergelijk krijgsgeleide.

Konsenielje. Zie : *cochenille*.

Kooi. Zie : *kevie*.

Kool, van 't Lat. *caulis*. Bekend plantengeslacht, alom in Nederland gekweekt.

Koor, 't Gr. *chŏrós*=rei van zangers in het Grieksche drama, die het volk voorstelde en aan het eind van elk onderdeel de pauzen aanvulde door zang en dans. Thans het gemeenschappelijk gezang van eenige of vele zangers in tegenoverstelling van de personen die solo's, duo's, enz. zingen. Ook verstaat men door *koor* het afgescheiden verheven gedeelte in de Roomsche kerken, waar het hoogaltaar geplaatst is, zooveel mogelijk het oostelijk deel eener kerk, in tegenoverstelling van het schip dier kerk. Hiertoe behoort nog *koraal* en koraalmuziek = de wijze waarop men in een (Protestantsche) kerk zingt, t. w. met lang aangehouden tonen. Kerkgezang.

Koord, 't Lat. *corda*, 't Gr. *chorde* = darmsnaar. Touw, ook koorde van een cirkel.

Koozen, 't Lat. *causari* = als reden

voorgeven, in een rechtsgeding spreken; 't Fr. *causer* = praten. Streelen, liefkoozen.

Koper, MLat. *cuprum*, van 't Lat. *aes cyprium* = metaal van het eiland Cyprus, 't Gr. *Kypros,* vanwaar de Grieken en Romeinen hun meeste koper haalden.

Kopie, 't Lat. *copia* = voorraad, menigte. In 't MLat. = afschrift van boeken. Thans afschrift, nateekening, namaak. *Kopiïst* = afschrijver: *Kopij* = handschrift dat gedrukt wordt.

Koppel, MLat. *copla* of *cupla*, 't Lat. *copula* = verbinding, band, riem, lijn, strik. Koppelband, menigte, hoop; *koppelen,* 't Lat. *copulāre* = samenbinden.

Koraal, van 't Lat. *corallium* = roode koraal. Steenachtig gewas van roode kleur; van hier *koralen* of *kralen*=vrouwelijk halssieraad: steenachtige balletjes van echt of nagemaakt koraal, die aan een snoer geregen worden.

Koran, is een Arabisch woord, dat eigenlijk lezen of voordragen beteekent. Thans is het de naam van het boek, dat al de openbaringen bevat, die de profeet Mohammed beweerde ontvangen te hebben.

Kordaat, 't Lat. *cordatus*, van *cor* = hart. Hartelijk, flink, oprecht, moedig.

Kordon, van 't Fr. *cordon* = het koord, waarvan de portier zich bedient om de huisdeur te openen. Snoer, band. De soldaten trekken, wanneer ze een streek lands of een plaats willen afzetten, er een kordom om heen.

Korf, van 't Lat. *corbis.* Mand.

Koriander, 't Lat. *coriandum*, 't Gr. *koriannon,* Plant, wier geurig, naar anijs ruikend zaad maagversterkend is.

Korint, Zie *krent.*

Kornel, Zie *kolonel.*

Kornet, 't Fr. *cornette.* Dim. van *corne* = horen. Blaasinstrument, ook een vrouwenmuts.

Kornuit of **Karnuit,** komt niet van *keurnoot* maar van 't Lat. *cornūtus* = gehoornd. Hoorndrager: oorspronkelijk een scheldnaam van een man, wiens vrouw zich aan echtbreuk schuldig maakt. Thans makker, kameraad, speelnoot.

Korporaal, 't Fr. *caporal* en dat van 't Lat. *caput* = hoofd. De eerste sport op de militaire ladder: op gemeen soldaat volgt de korporaal.

Korps, 't Lat. *corpus* = lichaam. Afdeeling soldaten.

Korset, 't Fr. *corset*, in plaat van *corpset* en dat weer van *corps* = lichaam. Keurslijf, keurs, rijglijf.

Korst, van 't Lat. *crusta*, dat het zelfde beteekent.

Kort, 't Lat. *curtus* met dezelfde beteekenis.

Kortegaard, verbastering van het Fr. *corps de garde* = wachthuis. De plaats waar men tijdelijk dronken of geruchtmakende lieden des nachts opsluit. Schuilplaats.

Kortelas, 't Fr. *coutelas*=Groot mes.

Korvet, 't Fr. *corvette*, van 't Lat. *corbīta* = vrachtschip. Soort van oorlogschip, kleiner dan een fregat en grooter dan een brik.

Koscher of **Kauscher,** het Joodsche *kosjer*=zuiver, rein. Geoorloofd te eten.

Kost, MLat. *costa*=waarde, prijs. Wat voor de levensmiddelen betaald wordt, later ook de prijzen zelf; *kosten* 't Lat. *constare*=voor zekeren prijs verkoopen, of den prijs voor zekere koopwaar noemen.

Koster, MLat. *custos*=bewaarder van de kerksieraden: later van de kerk zelf.

Kostuum, MLat. *costuma* = gewoonte, gebruik, manier van kleederen te dragen: de kleeren zelf. Een stel kleeren, plechtgewaad, ambtskleeren; *in costuum zijn* = in officieele kleeding zijn: *gecostumeerde optocht* = optocht, waarin al de personen in een of andere eigenaardige volksdracht gekleed zijn.

Koteletten, 't Fr. *côtelette,* Dim. van *côté* = zijde. Ribbetjes. ribbestukjes van een kalf, een lam, enz.

Kotter, 't Eng. *cutter* = snijder. Snelzeilend vaartuig, dat door de golven snijdt.

Kous, 't Lat. *calceus* = schoen; MLat. *calcia* = beenbekleeding. Kleedingstuk, dat ter bedekking van de beenen en voeten dient.

Kouter, 't Lat. *culter* = ploegijzer.

Kovel. Zie **keuvel.**

Kozak, 't Russ. *kosák* of *kasák* = soldaat met een lans gewapend. Lichtgewapend ruiter.

Kozijn, vroeger **kazijn,** 't Fr. *cassin* = vensterraam. Deur- of vensterpost.

Kraak, van 't Fr. *carraque* = soort van schip: *kraakporselein* = fijn porselein, zoogeheeten naar de schepen, waarmede het aangevoerd werd

Kraf. Zie **karaf.**

Krakeel, van 't Fr. *querelle* = twist; volgens anderen van het Nederlandsche *kraken* met een Romaanschen uitgang. Ruzie, oneenigheid, twist.

Kranig, 't Fr. *crâne* = hachje. Flink, knap, degelijk, bekwaam.

Kranjang, Mal. Een mand op grove wijze gevlochten van bamboes ter verpakking en verzending van goederen. Ook matwerk.

Kraniologie, van 't Gr. *kranion*— schedel en *logos* = rede, leer. Schedelleer.

Krant, van 't Fr. *courant* = loopend eigenlijk *des nouvelles courantes* = loopend nieuws. Nieuwsblad: *krantier* = courantier = nieuwsbladuitgever.

Krap, Mal. = nauw, juist, sluitend, waarvan *krapjes* = zuinigjes.

Kras, Mal. = sterk, krachtig.

Krater, Gr. = mengvat, groote drinkschaal, trechter. Opening van een vuurspuwenden berg in den vorm van een trechter.

Krent, van **karent,korint.** Kleine druif, zonder pit, zoo geheeten naar de oudste uitvoerplaats, de stad Corinthe.

Krep of **Krip,** 't Fr. *crépe,* 't Lat. *crispus* = gekroesd. Gekronkeld floers.

Krijt, van het eiland *Creta.* De Romeinen noemden *cretische aarde* alle leemsoorten, die op het eiland gevonden werden. Delfstof uit koolzure kalk bestaande, waarmede men op zwarte borden schrijft.

Kris, Mal. Getande dolk, doorgaans vergiftigd.

Kris-Kras. Zweren bij *kris en kras* bij Christus en Krastus = karstus= Kerstus = Christus. Zweren bij Christus en nog eens bij Christus. Zweren bij al wat heilig is.

Krisis, van 't Gr. *krinein* = afzonderen, afscheiden. Beslissing, beslissend tijdstip vooral bij ziekte.

Kristal, 't Gr. *krustallos,* 't Lat. *crystallum* = bergkristal. Doorschijnende of half doorschijnende steen; *kristallijn* = wat naar kristal gelijkt en *kristallijnen* = wat van kristal is; *kristallisatie* = het overgaan van den vloeibaren in den vasten toestand; *kristalliseeren* = zich tot kristal zetten, kristal worden.

Kritiek. Hachlijk, bedenkelijk, netelig. Zie **Critiek.**

Krocht, 't Gr. *crypta* = bedekt. Spelonk, onderaardsche kerk.

Kroes, 't MLat. *crusolium* = aarden kruik.

Kroes, 't Lat. *crispus* = gekruld: kruizemunt = *mentha crispa*, eigenlijk kroezemunt. Zekere welriekende plant.

Kroft. Zie **Krocht.**

Krokodil, 't Gr. *krokodeilos* van *krokos* = saffraan en *deiliaein* = vreesachtig zijn. Amphibie, die zich veel in den Nijl ophoudt: grootste soort soort van hagedis.

Krokus, 't Gr. *krokos* = saffraan. Bekende voorjaarsbloem van een hooggele kleur,

Krone, 't Lat. *corona* = krans, kroon. Vorstelijk hoofdtooisel. Ook de vooruitstekende rand van een lijst, een kies, een muntstuk, enz.: van hier *kronen* = met een krans voorzien.

Kroniek, 't Gr. *kronikon* van *kronos* = tijd. Jaarboek, waarin de geschiedenissen van jaar tot jaar opgeteekend worden.

Kroon. Zie **Krone.**

Kroot, 't Gr. *carrotte* = wortel. Beetwortel.

Kruin, misschien verwant aan 't Lat. *corona* = krans of kroon. De geschoren schedel, het bovenste gedeelte van 't hoofd, bij de Roomsche Geestelijkheid. Hoofd, top.

Kruis, 't Lat. *crux* = folterpaal; zinnebeeld der Christelijke kerk.

Kruizemunt of **Kroezemunt.** Zie **Kroes.**

Kuip, 't Lat. *cupa* = kuip of vat.

Kuras, 't Fr. *cuirasse* van *cuir* = leder, lederen borstbedekking. Borstharnas, panser; *kurasier* = ruiter met een harnas gewapend: geharnast ruiter.

Kust, 't Fr. *côte*, 't Lat. *costa* = zijde, ribbe, aan zee gelegen strook lands.

Kuur, 't Lat. *cura* = zorg, verpleging. Behandeling en genezing van een ziekte. Geneeswijze. Ook gril, luim; *koerzaal* = badzaal.

Kwaker, 't Eng. *quaker*, van *to quake* = beven, sidderen. Godsdienstsecte in Engeland, aanhangers van George Fox, in 1650 gesticht. Zij heeten zoo omdat hun opgewondenheid van geest zich openbaart in beven en stuiptrekken. Geestdrijver.

1) **Kwansuis,** van 't Lat. = voor de leus, voor den schijn, zonder het te meenen.

Kwant, van 't Lat. *quantum* = hoeveel. Handelaar, schacheraar, snaak, guit.

Kwart, 't Lat. *quartus* = vierde deel. Noot in de muziek; geldstukje enz.; *kwartaal*, MLat. = vierendeel jaars; *kwartet*, Ital. *quartetto* = muziekstuk voor vier instrumenten of zangstuk voor vier personen: *kwartier*, 't Fr. *quartier* = vierde van een geheel, van een uur, van een maat. Deel van een gewest, wijk van een stad, woning van een soldaat, twee der vier schijngestalten der maan.

Kwartijn, = boek in kwarto formaat, een vel papier in vieren gevouwen.

Kwartje, = een muntstukje ter waarde van vijf stuiver: Vijfje.

Kwestie, 't Lat. *quaestio* = het zoeken, 't vragen, 't onderzoeken. Vraag, twist, punt, aanhangige zaak.

Kwibus of **quibus,** van 't *qui* = = wie, Derde Nv. Meerv. Zot of gek.

Kwidam, van 't Lat. *quidam* = een zeker iemand, wordt dikwijls verwisseld met *kwibus*.

---

1) Woorden die niet op *kw* staan moeten gezocht worden op *qu*.

Kwijt, 't Fr. *quitte* = vrij, los, ontslagen. Weg, verloren, hij is *alles kwijt* = alles is *weg*.

Kwispedoor of **Kwispeldoor,** 't Portugeesche *cuspidor*, van 't werkw. *cuspir* = spuwen, en dat van 't Lat. *conspuĕre*. Spuwbakje.

Kyrie-Eleison, Gr. = Heer, ontferm u onzer. Met deze woorden vangt de eerste hymne der mis in de R. C. kerken aan.

L.

Labberdaan. Zoo geheeten naar een landstreek in 't zuiden van Frankrijk, *le Labourd* genaamd. De hoofdstad was Bayonne, en de visschers van die stad en omstreken zoutten de kabeljauw en voerden de gezouten visch weer uit.

Laboratorium, van 't MLat. *laborātor* = arbeider. Werkplaats van een scheikundige, apotheker enz. van 't Lat. *laborāre* = arbeiden, werken waarvan weer ons *laboreeren* ontstaan is = sukkelen, lijden: aan een kwaal lijden; *laborieus*, 't Lat. *laboriōsus* = werkzaam, vlijtig.

Labyrint, 't Gr.-Lat. *labyrinthus* = kunstig en groot gebouw ann 't meer Moeris in Egypte met 3000 vertrekken; ook de doolhof door Daedălus op Creta gebouwd droeg dien naam. Doolhof, verwarde ingewikkelde zaak.

Laconiek of **Laconisch,** naar de wijze der oude bewoners van *Laconica*, 't land der Spartanen. Kort en krachtig; *laconisme* = korte, krachtige uitdrukking.

Lăchrymae-Christi, Lat. = tranen van Christus. Fijne witte wijn, die in 't Zuiden van Italië, aan den voet van den Vesuvius groeit.

Lacune, 't Lat. *lacuna* = gat of kuil. Leemte, opening, holte.

Lady, Eng. (spr. uit *leedĭ*) = dame. Titel van een aanzienlijke dame in Engeland.

Laedeeren, 't Lat. *laedĕre* = kwetsen, benadeelen, beschadigen, beleedigen.

Lagune, Dim. van *lago*, Ital. = meer. Een deel der kust van de Adriatische zee, waar door overstrooming veel kleine meren en eilandjes ontstaan zijn; op 72 dier eilandjes is Venetië gebouwd.

Laisser-aller, Fr. = laten gaan. Achteloosheid, soms ook ongedwongenheid; een zeker overlaten van de zaken zonder zich zwaar om den afloop te bekommeren.

Lak, 't Ind. *lâksjâ* = verwstof van een roode kleur, 't Ital. *lacca* = Gom of harst van verschillende kleuren en dienende tot het verzegelen van brieven enz.

Lakei, van 't Fr. *laquais*, 't Arab. *lakia* (?) laag, gemeen. Lijfknecht, voetknecht,

Lakmoes, van 't Ital. *lacca* = lak en *musco* = mos. Verfstof, roodachtig blauw van kleur, dat men uit verschillende korstmossen verkrijgt.

Lakooi, van 't Gr. *leukó-ion* = wit viooltje. Violier, bekende bloem.

Lama, Peruaansch *llama* of *ljama* = vee of dier. Peruaansch schaap. Ook de stof, die van lamawol vervaardigd wordt.

Lambriseering, van 't Lat. *lamna* of *lamina* = dun bladmetaal. Houten beschot, waarmede men veelal het

onderdeel van een kamermuur bedekt.

Lamentabel, = beklagenswaard; *lamenteeren* = weeklagen, jammeren, zuchten en kermen. Van 't Lat. *lamentari* = weenen of jammeren; *lamentatie* = weeklacht.

Lamfer of **Lampeo**, 't Gr. *lampros* = doorschijnend (?). Afhangende rouwsluier, die men om den hoed vastmaakt, wanneer men aan een afgestorvene de laatste eer gaat bewijzen.

Lamoen, 't Fr. *limon*. Disselboom met twee armen waartusschen een paard voor een rijtuig gespannen wordt.

Lamp, 't Gr.-Lat. *lampas* = fakkel toorts. Bekend huismeubel, dienende tot verlichting.

Lampetkan van **Lampet** = kleine lamp. Zoo geheeten, omdat de lampet eenige overeenkomst had met de gedaante die de ouden aan hun lampen plachten te geven. Vroeger groote porseleinen schotel. Kom of kan, waarin het waschwater op de slaapkamer bewaard wordt.

Lampion, Gr. = lampje. Glaslampje, waarmee men illumineert.

Lamprei, MLat. *lampreta* of *lampetra*, van 't Lat. *lambĕre* = likken belikken en *petra* = rots of steen. Prik of zeeprik, een soort van visch die men veel in de Noordzee aantreft en die zich aan de steenen onder water vastzuigt: een steenlikker.

Landauer, rijtuig met neerslaande kappen. Zoo geheeten naar Landau stad in Beieren.

Lans, 't Fr. *lance*, 't Lat. *lancĕa* met dezelfde beteekenis; *lancet*, 't Ital. *lancetta*, Dim. van 't Ital. *lancia*. Laatvlijm, een tweesnijdend mesje waarmede men aderlaat; *lanceeren*, 't Fr. *lancer* = slingeren, werpen: *lansîer* = ruiter met een lans gewapend.

Lang, bijv. n.w., 't Lat. *longus* met dezelfde beteekenis.

Lanskenet, Fr. ontstaan uit het Duitsche *landsknecht*. Oud kaartspel: een hazardspel, dat landsknechten (soldaten) veel speelden, en dat *lansknechten* genoemd werd.

Lantaarn of **Lantaren**, 't Lat. *laterna* of *lanterna* = lamp. Een toestel, waarin men een brandend licht plaatst, om het van de buitenlucht af te scheiden.

Lanteren, 't Fr. *lanturlu*. Zeker kaartspel van waar *lanterluën* of *lanterluien* = dit kaartspel spelen.

Laodiceër, inwoner van *Laodicĕa* in Klein-Azië. Lauw, onverschillig mensch. De oorsprong van dit woord vindt men in den Bijbel. Openb. van Johannes III vers 15, waar van de inwoners dier stad gezegd wordt: ik weet uwe werken dat gij nog koud zijt noch heet, enz.

Lapidair of **Lapidarisch**, 't Lat. *lapidarĭus* = de steenen betreffende van *lapis* = steen. *Lapidair* schrift = in steen gebeiteld schrift; *lapidaire* stijl = korte en kernachtige stijl.

Lardeeren, 't Fr. *larder* van *lard* = spek. Doorspekken; vleesch met reepjes vet of spek opvullen. Vullen, doormengen.

Larghetto, Ital. = een weinig breed van *largo* = breed. Muziekterm. Min of meer langzaam; *largo* = langzaam statig.

Lari, bet. vermoedelijk *ledig*. Klappei, zotteklap.

Lariksboom, 't Lat. *larix* = lorkeboom. Behoort tot het geslacht der pijnboomen.

Larmoyant, Fr, van *larme* = traan.

Jammerend weenend. *Comédie larmoyante* = een hoogst aandoenlijk blijspel.

Lascief, 't Lat. *lascivus* = dartel, uitgelaten. Geil, ontuchtig.

Latent, 't Lat. *latens*=onzichtbaar, verborgen. *Latente warmte* = gebonden warmte.

Lateraal, 't Fr. *latéral*, van 't Lat. *latus* = zijde van 't lichaam. *laterale* deur = zijdeur; *laterale* verwanten = zijverwanten.

Latijn, = de taal der *Latijnen* (*Latini*), een overoud volk dat in Latium woonde, waarin Rome gelegen was: Latijnsch = het Latijn.

Latinisme, = Latijnsch taaleigen of spreekwijze. Uitdrukking aan het Latijn ontleend.

Latinist, = kenner der Latijnsche taal- en letterkunde : iemand, die van de studie dier taal zijn levensdoel maakt : daaraan al zijn krachten besteedt : *latiniteit* = bedrevenheid in die taal.

Latitude, van 't Lat. *latus*=breed. Geographische breedte, poolshoogte. Ook speelruimte, eenige vrijheid van handelen.

Latuw of **Latouw**, 't Lat. *lactūca* = tuinsla, baksla.

Laudeeren. van 't Lat. *laudes*=loftuitingen. Prijzen, lof toezwaaien.

Laureaat, 't Lat *laureatus*, van *laurus*=laurier. Een gelauwerd, een bekroond dichter, schilder of schrijver.

Laurier, 't Lat.=*laurus*= laurierboom. Lauwerkrans, lauwer. Een boom met glinsterend groene bladeren, die, tot een krans gevlochten, den overwinnaars tot een zinnebeeldig eereteeken verstrekken.

Laurierkers. Een plant, welker bladeren in de apotheek gebruikt worden en waaruit men het *laurierkers*-water bereidt, dat een verdoovende kracht bezit. Het blad heeft eenige overeenkomst met het laurierblad : vandaar zijn naam.

Laus Deo, Lat. = aan Gode de lof. God lof.

Lava. In Napels verstaat men door *lava* o. a. ook een hevige stortbui, die de straten schoonwascht van *lavare* = wasschen. Gewoonlijk noemt men *lava* alles, wat in vloeibaren toestand uit een vulkaan komt en later tot steen verhardt.

Laveeren, 't Fr. *laver* =wasschen. Een teekening laveeren : *lavement* 't Fr. *lavement* = inspuiting door middel van een klisteerspuit; *lavabo* Fr. = waschtafeltje.

Laven, 't Lat. *lavare* = wasschen, baden, besproeien. Verkwikken, iemands lippen (vooral bij stervenden) bevochtigen.

Lavendel vroeger **lavender**, MLat. *Lavendūla*, ook van 't Lat. *lavare*=wasschen, dewijl men deze plant om haren aangenamen geur bij het wasschen en baden gebruikte.

Lawaai, in het Joodsch: *lewai*. Eig. een tusschenwerpsel dat gelijk staat met *ach*. Leven, drukte, rumoer.

Lawine, MLat. *lavina* of *labina* van *labi* = vallen, afglijden. Sneeuwstorting, sneeuwval. Een sneeuwklomp, die van de bergen vallende al grooter wordt en niet zelden groote verwoestingen aanricht.

Lax, 't Lat. *laxus* = wijd, ruim. Slap en traag, los, van waar; *laxeéren*, 't Lat. *laxare* = verwijden, afvoeren, ontlasten en *laxans*, 't Lat. *laxantia* = middel tot bevordering van stoelgang.

Lazareth en **Lazary**. Zie bij: *Lazarus*.

Lazarus,=*Eleasar*. Hebreeuwsche persoonsnaam, bet.: God help. De naam is bijzonder bekend geworden uit Jezus' gelijkenis van den rijken man en *Lazarus*, den met melaatsch-

heid geslagen bedelaar. Deze Lazarus is later gemaakt tot den beschermheilige van alle besmettelijke zieken, inzonderheid van melaatschen, vandaar dat *lazarij* = melaatschheid en *lazaret*, 't Ital. *lazzeretto*, oorspronkelijk een huis was, waarin melaatschen verpleegd werden. Thans een ziekenhuis voor lijders van allerlei aard: hospitaal quarantaine-huis enz. Nog komen van dit *lazarus* de uitdrukkingen: *ben je belazerd?* en *zoo arm als Lazarus*.

Lazuur of **Lazuursteen**, 't Lat. *lapis lazùli*. Oorspr. Perz. Delfstof van een helder blauwe kleur, waarvan tegenwoordig de dure verfstof *ultra-marijn* vervaardigd wordt. Lazuur als kleur = hoogblauw.

Leading article, Eng. = leidend artikel. Hoofdopstel, waarmede een nieuwsblad gewoonlijk begint. Politiek vertoog of beschouwing aan 't begin eener courant; *leader*, Eng. (spr. uit *lieder*)=leider. De woord- en aanvoeder van een of andere partij in het Parlement.

Lector, Lat. = lezer. Voorlezer. Leeraar aan een hoogeschool, die echter den titel mist van hoogleeraar. In vroeger tijd voornamelijk de leeraar eener nieuwere taal aan een hoogeschool. Van daar *lectoraat*=ambt van lector, van voorlezer; *lectuur*, 't Fr. *lecture*, van 't Lat. *lectio*=het lezen: ook datgene wat men leest, ook nog belezenheid.

Ledekant, 't Fr. *lit de camp*=veldleger, veldbed. Een meubelstuk, dat rondom los is en tot bedstee dient.

Leek, 't Lat. *laicus*. In de Roomsche kerk is *leek* iemand, die niet geordend is, die geen geestelijke is. Oningewijde, onbedrevene; *lekebroeder*, iemand, die in een klooster de monniken bedient zonder geordend te zijn.

Leep, 't Lat. *lippus* (?) = tranig. Druipoogig, leepoogig.

Legaal, 't Lat. *legalis*=wat de wet betreft. Wettig, wettelijk, *legaliseeren*, 't Fr. *légaliser* = voor wettig, voor echt verklaren, bijv. een handteekening legaliseeren; *legalisatie* = voor echt verklaring; *legaliteit* = wettelijkheid.

Legeeren, van 't Lat. *legare* = iemand als gezant (legaat) afzenden; ook vermaken, bepalen. Datgene, wat de erflater, de *legator*, aan den erfgenaam vermaakt, heet *legaat* (*legatum*) = 't vermaakte goed of geld. *Legatie* = gezantschap.

Legende, 't Lat. *legenda* = het te lezene. In de Middeleeuwen was het een boek, waarin 't leven en de daden der Heiligen vermeld stonden en waaruit op gezette tijden moest gelezen worden. Levensbeschrijving van een heilige. Sprookjes, verdichting, verhaal uit de eerste tijden der Christenkerk van een of ander om 't geloof gemartelden en gestorven Christen.

Legioen, Lat. *legio*=keurbende bij de Romeinen tusschen de vier en zesduizend man sterk: later in 't algemeen een krijgsbende. Hiervan komt ook *legio* = zeer groote menigte.

Legislatuur, van 't Lat *lex*=wet. De wetgevende macht, de regeering; *legitiem* = wettig: de *legitieme portie* bij een erfenis: het deel, dat iemand wettig toekomt en hem niet ontnomen kan worden, *legitimeeren* 't Fr. *legitimer* = wettigen. Een kind voor echt verklaren.

Legitimist, 't Fr. *legitimiste*=voorstander van al wat wettig is. Aanhanger van de dynastie der Bourbons in Frankrijk, wijl hij beweert

dat dit vorstenhuis alleen op den Franschen troon recht heeft.

Lelie, 't Lat. *lilium*, Welbekende bloem.

Lemmer, 't Lat. *lamella*(?) = dun blaadje metaal. Bloote kling of degen.

Lepra, 't Gr. *lepros* = ruw, schilferig. Melaatschheid, de bekende huidziekte, die uit het Oosten tot ons gekomen is; vanwaar *leproos*, 't Lat. *leprosus* = melaatsch en *leprozenhuis* = huis voor melaatschen.

Lèse-Majesté, Fr. gekwetste Majesteit.

Lethargie, 't Gr. *lethargia* van *lethe* = vergeten. Vergeetachtigheid. Slaapziekte : het telkens diep in slaap vallen : *Lethe* was bij de ouden de stroom der vergetelheid.

Letter, 't Lat. *litera*, 't Fr. *lettre* = letterklank, letterteeken.

Levant, 't Ital. *Levante* = het Oosten. Alle landen aan de Middellandsche zee, die ten Oosten van Italië gelegen zijn, in 't bijzonder de kusten van Klein-Azië, Syrië en Egypte.

Lever, 't Fr. *lever*=heffen, opstaan. Het *lever* ten hove, d. i. de morgenopwachting bij een vorst.

Leveren, 't Fr. *livrer ; leverancier*, het weinig gebruikte Fransche *livrancier* = hij die levert, inzonderheid bij aannemingen voor vloot of leger. Leveraar : *leverantie* = aflevering, bezorging van wat men aangenomen heeft te leveren.

Leviet, afstammeling van Levi, een der zoons van vader Jacob. Uit den stam van Levi kwamen de priesters voort : daarom verstaat men door een Leviet een priester van lageren rang. *Leviticus*, het boek waarin de verordeningen der Levieten vervat is. Iemand de *Levieten* lezen, eigenlijk iemand het boek Leviticus voorlezen, om hem zijn plichten en verplichtingen te herinneren. Iemand scherp doorhalen.

Lexicon, 't Gr. *lexikón* van *lexis* = redewoord. Woordenboek ; *lexicograaf* = woordenboek-schrijver : *lexicographie* = woordenboek-beschrijving.

Liaison, Fr. = verbinding, van *lier* = binden. Verbintenis, liefdesbetrekking, woordbeschrijving.

Lias, 't Fr. *liasse*, van *lier*=binden. Een snoer of touw, waaraan men kwitanties of brieven of prijscouranten enz. rijgt, waarvan *liasseeren* = papieren aan een touw rijgen.

Libel, 't Lat. *libellus*, Dim. van *liber* = boek. Boekje. Klein geschrift, gew. in ongunstigen zin. Schot- of smaadschrift, blauwboekje : *libellist* = schrijver van libellen.

Liberaal, 't Lat *liberālis*, van *liber* = quâ burger vrij. De vrijheid betreffende. Een voorstander der burgerlijke vrijheid : een vrijzinnig man. De *liberale* partij is een politieke partij, wie het om volksvrijheid te doen is ; *liberal*=vrijzinnig : *liberalisme*, NLat. = vrijzinnigheid : de liefde voor de *liberale* beginselen ; *liberalist* is 't zelfde als *liberaal*, doch wordt door de tegenpartij steeds in ongunstigen zin gebruikt.

Liberaliteit 't Lat. *liberālitas* = vrijzinnige denk- en handelwijze. Ook milddadigheid, onbekrompenheid.

Liberteit, 't Lat. *libertas* = vrijheid.

Libertin, Fr. te vrij, losbandig, ongebondig : als z. n. w. een lichtmis, zwierbol, vrijdenker.

Libitum (ad). Zie **Ad libitum**.

Libretto, Ital. Dim. van *libro* = boek. Tekstboekje van een opera : *librettist* = schrijver van dergelijke tekstboekjes.

Licentie, 't Lat. *licentia* = vergun-

ning of verlof tot handelen. Belasting op de vergunning van in- en uitvoer der koopwaren.

Licentie, 't Lat *licentia* = verlof; *licentia poëtica* = dichterlijke vrijheid.

Lieeren, van 't Fr. *lier* = binden. Zij zijn zeer *geliëerd* = zij leven op vertrouwelijken voet met elkander, zij zijn aan elkander gehecht.

Lier, 't Gr. *lura*, 't Lat. *lyra* = zeker snarenspeeltuig der ouden. Ook een soort draaiorgel.

Lijn, 't Lat. *linum* = vlas. Dun touw. Dit woord komt ook nog voor in *lijnwaad*, *lijnolie* en is 't grondwoord van *linnen*, oudt: *lijnen*.

Lijn, 't Lat. *linea* = linnen draad, snoer, touw. Een rechte streep.

Lijst, MLat. *lista*, 't Fr. *liste* Rand of kant, lange dunne strook papier of hout.

Likeur, 't Fr. *liqueur*, 't Lat. *liquor* = vloeibaarheid, nattigheid. Fijne geestrijke dranken, bijv. anisette, curaçao enz. *Liqueur de canaille* = jenever.

Lilliputter. Inwoner van een denkbeeldig land *Lilliput* uit Gullivers Reizen door Swift, merkwaardig om hun kleinheid : hij was een duim groot. Klein mensch, dwerg.

Limiet, 't Fr. *limite*, 't Lat. *limes*, Gen. *limĭtis* = grenspaal, scheipaal. Grenzen; van daar *limiteeren* = begrenzen, beperken, nauwkeurig bepalen.

Limonade, van 't Fr. *limon*, 't Arab. *laimoen* = soort van kleine citroen. Verfrisschende drank, bereid uit citroensap, suiker en koud water.

Linguist, van 't Lat. *lingua* = tong of taal. Taalkenner; *linguistiek* = taalwetenschap, algemeene taalkunde; *linguistisch* = taalkundig.

Liniaal, van 't Lat. *linĕa* = lijn MLat. *linearium*. Werktuig om rechte lijnen te trekken.

Linie, van 't Lat. *linĕa* = lijn. Evennachtslijn: *linie van defensie* = reeks van schansen en forten om zich te verdedigen, verdedigingslijn; *in de opklimmende of afdalende linie* = op en neerdalende volgorde van voorouders of nakomelingen; *linieeren*, 't Lat. *lineāre* = rechte lijnen trekken; *linieschip*. Grootste soort van oorlogsschepen, zoo genaamd, omdat ze in een zeeslag op ééne lijn geschaard worden; *linietroepen*, die de *linie van defensie* verdedigen.

Liquidatie, van 't Lat. *liquidus* = vloeibaar, vloeiend, duidelijk, helder. Vereffening, verrekening, wanneer iemand met zijn handel ophoudt.

Liquideeren, 't Lat. *liquidare* = effen maken, verrekenen.

Litanie, Gr. *litaneia* = verzoek, bede, smeekzang, smeekbede in de Roomsche kerk.

Liter, van 't Gr. *litra* = gewicht, munt. Eenheid voor inhoudsmaten. Nederl. kan of Nederl. kop.

Literatuur of **Litteratuur**, van 't Lat. *litēra* of *littĕra* = letter. Letterkunde: de gezamenlijke geschreven voortbrengselen van 's menschen geest op 't gebied van fraaie letteren; *literator* = letterkundige; *literarisch* = letterkundig.

Litochromie, Gr. van *lithos* = steen en *chroma* = kleur, kleurmenging. De kunst om met olieverven op steen te schilderen. Steenschilderkunst.

Lithograaf, Gr. van *lithos* = steen en *graphein* = schrijven. Steendrukker; *lithographie* = steendrukkunst; *lithografisch* = wat op steendrukkunst betrekking heeft.

Litterair, 't Fr. *littéraire* = geleerd, letterkundig.

Liturg, Gr. *leiturgôs* = wie een openbaar nuttig werk verricht. Priester, die als voorganger in den kerkedienst optreedt.

Liturgie, 't Gr. *leiturgia* = kerkedienst, kerkgebruik, kerkformulier, inzonderheid het gebed, dat de preek vooraf̈gaat.

Livre, Fransche munt ter waarde van een franc.

Livrei, 't Fr. *livrée.* Bijzondere kleeding van een lakei of bediende.

Livret, Fr. Dim. van *livre* = boek. Gedragboekje, aanteekenboekje, spaarbankboekje, boekje, waar de verdiensten van werklieden of militairen in worden opgeschreven.

Locaal, van 't Lat. *locus* = plaats, oord. Plaatselijk; *localiteit,* Nieuw lat. *localitas* = plaatsruimte, ruimte. Bij uitbreiding: zaal, groot vertrek: *localiseeren* = tot een plaats beperken.

Locomobiel, van 't Lat. *locus* = plaats en *mobilis* = beweegbaar. Stoommachine, die van plaats veranderen kan zonder over rails te loopen.

Locomotief, van 't Lat. *locus* = plaats en 't MLat. *motivum*=beweeggrond. Stoomwagen die door eigen beweging zich zelven en andere rijtuigen van plaats doet veranderen. Treintrekker.

Locutie, 't Lat. *locutio* = het spreken, de wijze van spreken. Uitdrukking, zegwijze, spreekwijze.

Logarithme of **Logarithmus,** van 't Gr. *log-* en *arithmos. Log* verkorting van *logos*=woord, rede, verhouding en *arithmos*=getal. De Exponent, die aanwijst tot welke macht een gegeven getal moet verheven worden om eenig ander getal voor te brengen. Verhoudings- of betrekkingsgetal.

Loge, 't Fr. *loge*=overdekte ruimte. Zaal, vergaderplaats der vrijmetselaars; een afgezonderd gedeelte van een schouwburg.

Logeeren, 't Fr. *loger* = wonen. Bij iemand tijdelijk gehuisvest zijn: *logé*=persoon, die tijdelijk ergens gehuisvest is; *logeabel,* 't Fr. *logeable* = bewoonbaar. Geschikt om bewoond te worden; *logement* = woning. Een plaats, waar vreemdelingen, tegen betaling, voeding en huisvesting kunnen vinden. Hôtel; *logies* = nachtverblijf. Op een schip het verblijf der matrozen.

Logica, Lat. van 't Gr. *logos*=verstand, denkvermogen. Redeneerkunst. De kunst om geregeld te denken en te redeneeren: *logisch* 't Gr. *logikos* = met de logica overeenstemmende. Juist gedacht, juist geredeneerd: *logische analyse* = ontbinding van een zin in zijn bestanddeelen: onderwerp, gezegde en bepalingen: Redekundige ontleding.

Logogrief of **Logogryph,** van 't Gr. *logos* = woord en *griphos* = raadsel. Woord- of letterraadsel.

Logos, Gr. woord, rede, overlevering, oorzaak, grond.

Loisir (à), Fr. = op zijn gemak. Ook ledige tijd.

Lokaal. Vertrek, gebouw, zaal. Zie verder: **Locaal.**

Loket, 't Fr. *loquette* = vak, hokje in een kast. Ook de kleine opening aan een schouwburg of spoorwegstation, waar men de plaatskaartjes koopt.

Lombard of **lomberd** of **lommerd,** 't Fr. *lombard.* Bank van leening. Oorspronkelijk was de *Lombard* een uit Lombardije gevluchten aanhanger der partij van de Ghibillijnen, die in Frankrijk een dergelijke inrichting vestigde. Later is de naam van den man op dien van de zaak overgegaan.

Loods, 't Fr. *loge*. Planken hut, houten bergplaats, houten gebouw.

Loquaciteit, 't lat. *loquacitas* = welbespraaktheid, snapachtigheid, zucht tot babbelen.

Lorgneeren, van 't *lorgner*, verwant aan 't Duitsche *lauern*, ons *loeren*. Begluren door een *lorgnet*, bekijken; *lorgnet* 't Fr. *lorgnette* = oogglas, tuurglas, kleine verrekijker, tooneelkijker.

Lorkeboom. Zie **lariks.**

Lorre, van 't Sp. *loro*, eigenlijk een Maleisch woord. Naam van alle soorten van groote papegaaien, ook de naam waarmede men deze vogels aanspreekt.

Loterij. Zie **lotto.**

Lotto, Ital. *lotto* = loterij met getallen of nommers: ook het kienspel; *loterij*, 't Fr. *loterie* van *lot* = aandeel, lot, prijs. Ook loterijbriefje. Staatsloterij.

Loueeren, van 't Fr. *louer*, = prijzen: *louabel*, Fr. *louable* = prijzenswaard.

Loup, 't Fr. *loupe* = vergrootglas, kijkglas, oogglas.

Louwmaand, Januari. Misschien afkomstig van het Eng. *law* = wet, omdat, volgens Kiliaan, de huwelijkswetten in die maand plachten voltrokken te worden: ook omdat in de meeste steden van ons vaderland in Januari de wet versteld, d. i. de regeering veranderd werd.

Loyaal, 't Fr. *loyal*, van *loi* = wet Wettelijk, plichtmatig, braaf, rechtschapen, rond en eerlijk; *loyaliteit* of *loyauteit*, 't Fr. *loyauté*. Het zelfst. n. w. met dezelfde beteekenissen.

Lucide, 't Lat. *lucidus* van *lux* = licht. Helder, lichtend, van een krankzinnige zegt men: hij heeft *lucide* oogenblikken.

Lucifer, Lat. van *lux* = licht en *fero* = dragen, dus lichtdrager. De morgenster of de planeet Venus, ook de naam van een gevallen Engel, vorst der duisternis. Strijkzwavelstok.

Lucratief, 't Lat. *lucrativus* = winstgevend van *lucrum* = winst. Voordeelig, winstopleverend.

Lucto et emergo, Lat. = ik worstel en kom boven: spreuk, die vroeger op de Zeeuwsche munsten stond.

Luguber, 't Fr. *lugubre*, 't Lat. *lugubris* = tot den rouw behoorende. Treurig, somber, donker: *lugubriteit* = treurigheid, somberheid.

Luipaard, 't Lat. *leopardus*. Roofdier behoorende tot het kattengeslacht.

Luitenant, 't Fr. *lieutenant* = plaatsvervanger, stadhouder. Officier in het leger of op de vloot.

Luit, 't Fr. *luth*. Oorspr. 't Arab. *al'oed*, met dezelfde beteekenis als snaren-instrument, dat in vroeger tijd veel bespeeld werd. 't Had den vorm van een schildpad en men tokkelde er op.

Lullificatie, is gevormd van het w.w. *lullen* = snappen, met een vreemden uitgang. Vervelende zotteklap.

Lumineus, 't Lat. *luminosus*, 't Fr. *lumineux* van *lumen* = afstralend licht. Lichtgevend, helder, klaar.

Luna. Naam, dien de ouden aan de maan gaven, welke zij als een godin vereerden, van waar *lunatiek* = maanziek, grillig.

Lunet, 't Fr. *lunette* = kleine maan. Iets maanvormigs. Verrekijker, oogglas. Ook een brilschans in de vesting-bouwkunde: twee kleine halve manen, liggende voor het ravelijn.

Lunch of **Luncheon**, (spr. uit *luntsj*) Eng. = een stevig, een dik stuk brood. Het tweede ontbijt, het warme voormiddagmaal.

Lustre, verwant aan 't Lat. *lustrare* = helder of glanzend maken. Kroon-

kandelaar; ook een Eng. katoenen stof met een weerschijn; *lustrum* = zoenoffer, zoo geheeten, omdat de censors, bij het neerleggen van hun ambt na verloop van vijf jaren, een reinigingsfeest gaven. Van daar *lustrum* = tijdsverloop van vijf jaren; een feest, dat om de vijf jaar terugkeert.

Luxe, 't Fr. *luxe* = weelde, overvloed, van waar *luxueus* = weelderig, overdadig, prachtig en *luxurieus* = geil, ontuchtig. 't Grondw. is 't Lat. *luxus* = geilheid, groote vruchtbaarheid der planten.

Lycaeum, Lat. In Athene de openbare worstelplaats of het gymnasium, waarlangs overdekte gangen liepen, onder welke Aristocles onderwijs gaf. De rijks middelbare scholen in Frankrijk dragen thans dien naam: ook de gymnasia worden wel eens zoo geheeten. In Beieren is een lycaeum een soort van hoogeschool voor theologie.

Lynch ook wel **Lynchwet**, zoo geheeten naar John Lynch in Amerika, die op het einde van de 16e eeuw met een onbeperkte macht bekleed, strenge straffen toepaste op alle misdadigers en weggeloopen slaven. Thans verstaat men er door dat het volk, misnoegd zijnde over de te lichte straf, die opgelegd wordt, den misdadiger met geweld uit de handen der justitie rukt en zelf een strengere straf toepast.

Lyrisch, van 't Lat. *lyra* = lier. Tot *lyrische poezie* wordt gebracht elk gedicht, waarin de dichter zijn eigen gewaarwordingen, zijn innerlijken gemoedstoestand tot het onderwerp van zijn gedicht maakt. Deze dichtsoort wordt ook wel *subjectieve* poezie genoemd.

Lyrisme, Fr. = hooge dichterlijke vlucht, verheven poezie.

M.

Maart, 't Lat. *Martius* = de maand toegewijd aan Mars, den oorlogsgod. De derde maand, in de dagen van Romulus de eerste maand van het jaar. Lentemaand

Macadamiseeren. Een harden weg maken van puin en kiezel, volgens het stelsel van den Noord-Amerikaan Mac-Adam die in 1836 gestorven is: van daar een Mac-Adam weg.

Macaroni, Ital. van 't Gr. *makaria* = hoogst lekkere spijze. Lange repels van deeg op een bijzondere wijze klaar gemaakt; een geliefde kost in Italië, vooral in Napels.

Macédoine, Fr. = Een soort van gelei, samengesteld uit allerlei vruchten.

Machine, Fr. 't Lat. *machĭna*, 't Gr. *mēchane* = kunstig samengevoegd werk. Kunstwerktuig, kunsttoestel om beweging voort te brengen of te bevorderen. Werktuig, ook kunstgreep of list: *machinaal* = werktuiglijk, wat door werktuigen voortgebracht wordt, ook wat uit sleur geschiedt; *machinatie* = kuiperij, listige streek of aanslag; *machinerie* = 't ineenzetten, het inrichten van een *machine*: *machinist* = maker of bestuurder der *machine*.

Maçon, Fr. = metselaar. Vrijmetselaar; *maçonnerie* = vrijmetselarij;

maçonniek = wat de vrijmetselarij betreft; *maçonnieke liederen* enz.

Madame, Fr. = Mevrouw.

Madera. Bekende wijn van het eiland Madera.

Madrigal, 't Ital. *madrigale* = herdersdicht. Klein lyrisch gedicht, van vier tot zestien regels, dat zinrijk wezen en op de liefde betrekking hebben moet.

Maëstoso, Ital. Muziekterm = verheven, heerlijk, statig.

Maëstro, Ital. van 't Lat. *magister* = leermeester. Meester, toonzetter Ook de man, die meester is in het scheppen van een groot kunstwerk.

Magazijn. 't Arab. *almachsan* = voorraadschuur. Pakhuis, bergplaats.

Mager, 't Lat. *macer*. Schraal, dor, onvruchtbaar. Het niet vette gedeelte van het vleesch.

Magie, van de oud Perz. *magi* = priesters der vuuraanbidders, tevens sterrenkundigen en droomuitleggers. Tooverkunst, tooverij van waar *magisch* = tooverkunstig. De *magische lataarn* = tooverlantaarn

Magister, Lat. = leermeester, van waar *magistraal* = meesterachtig.

Magistraat, 't Lat. *magistratus* = overheidsambt, overheidspersoon. De overheid: voor 1795 de gewone benaming van de stadsregeering. Ook een enkel overheidspersoon: *magistratuur* = waardigheid of ambt der overheid.

Magneet, 't Lat. *magnēs*, 't Gr. *lithos magnēthes*. Een zwartachtig stuk ijzererts, dat ijzerhoudende lichamen tot zich trekt.

Magnesia. Zoo geheeten naar het landschap Magnesia in Thessalië. Bitterzoutaarde: Geneesmiddel.

Magnetisch = wat aantrekkingskracht bezit: *magnetiseeren* = aan een lichaam magnetische kracht meedeelen; *magnetiseur* = de persoon die magnetiseert; *magnetisme* of *magnetismus* = magnetische kracht en haar toepassing.

Magnifiek, 't Fr. *magnifique* = heerlijk, prachtig, luistervol, kostelijk; *magnificentie* = pracht.

Mahagoniehout of **Mahoniehout.** Vermoedelijk een woord ontleend aan de oorspronkelijke inwoners van Amerika. Een roodkleurig, hard hout, komende van den mahagonieboom, dat zich prachtig laat polijsten.

Maid, Eng. (spr. uit *meed*) = maagd meisje, meid. Komt voor in *maidenspeech* (spr. uit (meedenspietsj) = eerste redevoering van een lid der Tweede of Eerste Kamer.

Mail, Eng. (spr. uit *meel*) ons *maal* = zak. Brievenzak. De lederen of linnen zak, waarin de brieven vervoerd worden. Van daar *mailboot* = de stoomboot, die de brieven van westelijk Europa naar Oost-Indië en China overbrengt: *Landmail* = postdienst over Suez naar Indostan.

Mainteneeren, 't Fr. *maintenir* = handhaven, onderhouden; *maintenée* = gekamerde, bijzit. De toekomende tijd van *maintenir* is *je maintiendrai* = ik zal handhaven: de spreuk op het Nederlandsche wapen.

Maire, Fr. van 't Lat. *major* = grootere. Het hoofd eener gemeente in Frankrijk: de burgemeester; *mairie* = de waardigheid van maire, ook het gemeente- of stadhuis.

Maïs. Op het eiland Haiti werd dit koren vroeger *mahis* genaamd. Oorspronkelijk: Amerikaansch koren door Columbus naar Europa gebracht. Turksch koren.

Maïzena = fijn bereid maïsmeel, dat men gebruikt tot het maken van puddings.

Maitresse. Het vrouwelijk van *maître* = meester. Meesteres, schoolmeesteres, bijzit, gekamerde.
Majesteit, 't Lat. *majéstas* (*majus magnus* = groot). Grootheid, verhevenheid, waardigheid. Titel van een keizer of koning; *majesteitschennis* = het Lat. *crimen laesae majestatis*. De misdaad van zich aan het hoogste gezag in den staat te vergrijpen.
Majestueus, 't Fr. *majestueux* = verheven, grootsch, koninklijk, heerlijk, enz.
Majolica, Ital. Vermoedelijk afkomstig van het eiland Majorca, waar dit fijne, geglazuurde en beschilderde aardewerk het eerst vervaardigd werd.
Majolijn. Zie **Mariolein.**
Majoor, van 't Lat. *major* = grooter of hooger. Hoofdofficier, die een bataillon soldaten commandeert: een verkorting van grootmajoor. Majoor is ook de afgeknotte naam van *sergeant-majoor* = de hoogste der sergeants of onderofficieren, die bij de ruiterij opperwachtmeester wordt genoemd.
Major, Lat. = grooter. Van twee broeders heet de oudste de *major*, de jongste de *minor*. *Major-domus* = hoogste in het huis. Opperhuishofmeester. Bekende titel der eerste staatsdienaren van de Frankische koningen vóór Pepijn den Korte.
Majoriteit, van 't MLat. *majōritas* Stemmenmeerderheid, ook meerderjarigheid.
Majuscule, Fr. van 't Lat. *majuscŭla*. *Littera majuscŭla* = Hoofdletter.
Makreel, MLat. *macarellus*. Een zeer gezochte visch in de Noordzee en in den Atlantischen Oceaan.
Macūba. Beroemde snuiftabak, zoo geheeten naar een district op het eiland Martinique in de West, waar ze verbouwd en bereid wordt.
Malachiet, van 't Gr. *malachē* = maluw of malve. Zoo geheeten om de overeenkomst van de groene kleur. Een fraaie delfstof: groen kopererts, waarvan men broches en oorsieraden maakt.
Malaga. Zoete Spaansche wijn, zoo geheeten naar de stad Malaga.
Malaise, Fr. = onaangename lichaamlijke gewaarwoording, netelige tijdsomstandigheid. Stilstand in handel, in werkondernemingen, enz.
Mal à propos, Fr. = kwalijk bij het gesprek passende. Ongepaste aanhaling.
Malaria, Ital. voor *mala aria* = kwade lucht. Moeraskoortsen, ziekten die door inademing van ongezonde lucht veroorzaakt worden.
Malcontent, Fr. = Ontevreden, onvergenoegd.
Maledictie, van 't Lat. *maledicĕre* = kwaad van iem. spreken. Verwensching, vervloeking, laster.
Maleyers, misschien van 't Javaansche *malayoc* = weggaan, vluchten. Een der vijf menschenstammen: 't *maleische* ras. *Maleisch* = taal der Maleyers.
Mal-entendu, Fr. = verkeerd verstaan. Misverstand, verkeerde opvatting, dwaling.
Malgracieus, 't Fr. *malgracieux* = onbeleefd, onheusch.
Malheur, Fr. = ongeluk.
Malhonnet, 't Fr. *malhonnête* = onbeleefd, onwelvoeglijk, onredelijk.
Malice, Fr. van 't Lat. *malitia* van *malus* = boos, kwaad. Boosheid, boosaardigheid, arglist, guitestreek.
Malitieus, 't Fr. *malicieux*, 't Lat. *malitiōsus* = boosaardig, moedwillig.
Malie, 't Fr. *maille*, 't Lat. *mallĕus* = hamer, knuppel. Houten kolf, waarmede men in de maliebaan slaat. Ook ijzeren ringetje aan een

wapenrok, van daar *maliënkolder* of *maliënhemd*. Een soort van harnas, in den vorm van een hemd, uit aan elkaar gevlochten maliën of ringetjes bestaande.

Maltraiteeren, 't Fr. *maltraiter*= kwaad behandelen. Mishandelen.

Malversatie, van 't Lat. *maleversare* = slecht beheeren. Ontrouwe vervulling van een post of ambt, verduistering van toevertrouwde gelden door omkoop als anderszins.

Malvezy, 't Fr. *malvoisie*. Een zoete wijn van goudgele kleur, die veel wordt uitgevoerd uit *Napoli di Malvasia* in den Peloponnesus en aan die stad zijn naam ontleent.

Malz-extract, HD. *Malz* = mout. Een soort van bier, waaraan een genezende kracht wordt toegekend.

Mammon, Hebr. *matmón* = onderaardsche schat. De god van het geld

Mammouth of **Mammoeth,** 't Russ. *mámout* van *mámma*=aarde. De olifant der voorwereld: een ontzaglijk groot dier, welks beenderen in Siberië en in Noord-Amerika gevonden zijn. De bewoners dier streek meenden, dat het dier als een mol onder de aarde wroette : vandaar zijn naam.

Mamsel of **Mammesel,** samentrekking van 't Fr. *mademoiselle* = mejuffrouw, mejuffer.

Manchette, 't Fr. *manchette*, Dim. van *manche*= mouw. Losse hemdsboorden, handlubben.

Mandaat, van 't Lat. *mandāre* = gelasten. Lastbrief, volmacht, machtiging, bevelschrift tot betaling: *mandant* of *mandator* = lastgever: *mandataris* = lasthebber, gevolmachtigde.

Mandement, Fr. Herderlijk schrijven, herderlijke brief van een bisschop, meer in vermanenden dan in bevelenden zin.

Mandolijn, 't Fr. *mandoline*. Soort van snaarinstrument: een luit met vier snaren.

Manege, 't Fr. van 't Ital. *maneggio* = behandeling, besturing. Rijschool of rijbaan.

Manie, 't Gr. *mania* = woede, razernij. Overdreven zucht of hartstocht voor een of andere zaak, vanwaar *maniacus* = krankzinnige.

Manier, 't Fr. *manière*, van 't Lat. *manus* = hand, behandeling, hanteering. Wijze van handelen, gewoonte, vorm, gebruik; van hier *gemaniëreerd* = gekunsteld, gedwongen, stijf.

Manifest, van 't Lat. *manifestus* (van *manus* = hand) = handtastelijk, zichtbaar, openbaar. Openlijke verklaring van een koning of vorst. ook wel: open schrijven ter rechtvaardiging; oorlogs-vredesmanifest *manifesteeren* = openbaar maken, blootleggen, aan den dag leggen ; *manifestatie* = openbaarmaking, te kennengeving, uiting.

Manilla, Afkorting voor *Manilla-sigaar*, zoo geheeten naar de stad *Manilla* op het eiland Luzon, een der Philippijnen.

Manipulatie, van *manipuleeren* = behandelen, belasten, met de handen aanraken. Het bestrijken en bevoelen van een ziek lichaam met de handen. Een *magnetiseur manipuleert*, ten einde in het kranke lichaam door zijn *manipulatiën* een heilzame wending of ommekeer te weeg brengen.

Mank, 't Lat. *mancus* = verminkt, kreupel. Gebrekkigloopend.

Mankeeren, 't Fr. *manquer*, van 't Lat. *mancus* = verminkt, gebrekkig. Ontbreken, missen. Ook in gebreke blijven, te kort schieten: van hier ook *mankoment* = gebrek, fout.

Manoeuver, MLat. *manopĕre*, van 't Lat. *manus* = hand en *opera* = arbeid. Handeling, beweging, wending (vooral van krijgsvolk.) Ook slinksche handelwijze; van hier *manoeuvreeren*, 't Fr. *manoeuvrer* = handbewegingen maken, militaire oefeningen houden.

Mantel, 't Lat. *mantellum* = dekmantel, voorwendsel. Zeker kleedingstuk; van hier ook *mantieltje*, 't Fr. *mantille*, Dim. van *manteum* = mantel. Vrouwenmanteltje.

Manuaal, van 't Lat. *manuālis* = voor de hand geschikt, wat met de hand kan gevat worden, van *manus* = hand. Beweging met de hand. Ook dagregister, klavier van een orgel: de rij van toetsen die men met de handen bespeelt, terwijl het pedaal met de voeten bespeeld wordt.

Manufactuur, Nieuw Lat. *manufactūra* van *manus* = hand en *factura* = het maken. Werk dat met de hand gemaakt wordt, handenvoortbrengsel: ook werkplaats voor handenarbeid. Thans echter is de beteekenis uitgebreider geworden; 't wordt ook gezegd van *fabricksvoortbrengselen*. Zijden-, wollen-, katoenen- en linnenstoffen, enz.; *manufacturier* = handelaar in geweven stoffen.

Manuscript, van 't Lat. *manu scriptum*=met de hand geschreven. Handschrift, geschreven stuk kopij voor een boek.

Mappe, 't Lat. *mappa* = doek servet. Brieventasch, omslag.

Mappemonde, Fr.=Wereldkaart.

Marchand, Fr. van 't Lat. *mercatus* = handel. Koopman: *marchand-tailleur*. Een kleermaker, die zelf de stoffen levert, waaruit hij zijn kleeren vervaardigt; *marchandeeren* = handel drijven, afdingen, dralen; *marchandises*, Fr. = koopmansgoederen.

Marcheeren, 't Fr. *marcher* = gaan, loopen.

Maréchal, Fr. ons *maarschalk* = paardeknecht, waaraan het Fr. *maréchal* ontleend is. Hoefsmid, maarschalk.

Marechaussée, Fr. eig. een troep door een maarschalk aangevoerd. Een bereden militair, die als rijksveldwachter dienst doet. Zie *Gendarme*.

Margarine, van 't Lat. *margarita* = parel. Parelstof, hoofdbestanddeel van eenige vetsoorten welke gebruikt wordt bij 't maken van *margarineboter*.

Marge, Fr. 't Lat. *margo* = rand. Dat gedeelte van een blad papier, 't welk niet beschreven is. Van *margo* is de ablatief *margĭne*: van daar *in margĭne* = iets aanmerken op den kant òf op den rand van het blad en *marginale* aanteekeningen = kantteekeningen.

Mariage, Fr. = huwelijk. In het omberspel praat men van groot en klein *mariage*: *groot mariage* is heer en vrouw van dezelfde kleur; *klein mariage* = vrouw en boer.

Marine, Fr. van 't Lat. *marinus* = de zee betreffende. Zeemacht, het zeewezen, 's lands vloot en al wat daartoe behoort.

Marineeren = in zeewater leggen. Inzouten, inmaken met zout en kruiderijen, bijv. *gemarineerde* haring; *marinier*. Fr. = zeeman, Zeesoldaat.

Mariolein of **Marjolein**, 't Ital. *majorana*. Heestergewas, welks bladeren een aangenamen geur hebben en dienen om de spijzen te kruiden.

Marionet, 't Fr. *Marionette*, van *Márion*, Dim. van *Marie* = Marietje. Ledepoppen, die door draden

in beweging gebracht worden, van waar *marionettenspel*=spel waarin poppen als tooneelspelers optreden.

Marketenter, van 't Ital. *mercatante*=koopman, zoodat het Lat. *mercatus* = handel aan dit woord ten grondslag ligt. Zoetelaar, iemand die de soldaten van versnaperingen voorziet: *marketentster* = zoetelaarster.

Markeur, 't Fr. *marqueur*, van 't Fr. *marque*=merk of merkteeken. De persoon. die bij 't biljardspel telt en de ballen opzet, teller; *marquant* = merkende. In 't oog vallend, opmerkelijk,

Markies, 't Fr. *marquis*. Adellijke titel, waarvan *markiezin* het vrouwelijk is.

Markt, 't Lat. *mercatus* = marktplaats. Plaats van koop en verkoop.

Marmelade, Port. *Marmelāda* van *marmelo* = kweepeer. Confituur gemaakt van ingemaakte, tot brij gekookte vruchten.

Marmer, 't Lat. *marmor*. Fijne harde kalksteen, dat zich schoon laat polijsten en waarvan men standbeelden, schoorsteenmantels, enz. maakt.

Marmot, 't Ital. *marmotto* en dat uit het Lat. *mus montanus* = bergmuis. Bergrot, mormeldier.

Marode, 't Fr. *maraude* = strooperij. Op marode gaan = uit stroopen gaan.

Marokijn. Naam, dien de Europeanen gegeven hebben aan het geiteleer dat in Marokko bereid of in Europa nagemaakt wordt. Marokkoleder.

Marot, 't Fr. *marotte*, voor *mariotte*. Narrestok met een poppekop = *marionet*. Zie dat woord. Zotskop, zooals de hofnarren van vroeger tijd droegen.

Marqueeren, 't Fr. *marquer* = merken, stempelen, aangeven. Term bij 't exerceeren: *marqueer den pas* = geef den pas aan. Zie verder *markeur*.

Marsch, 't Fr. *marche* = optocht van een leger. Tocht, gang van een afdeeling soldaten: met *geforceerde marschen* = versnelde dagreizen: zie verder *marcheeren*. Marsch bet. ook zeker muziekstuk, waarop de soldaten makkelijk *marcheeren* kunnen. Nog is *marsch* een uitroep in den zin van: voort of voorwaarts.

Marsepein. Zeker gebak bestaande uit suiker en amandelen. Sommigen leiden dit woord af van *Marci panis* = Markusbrood, brood dat in Venetië gebakken werd op St. Marcus, den beschermheilige der stad. Anderen meenen dat zeker Marzo de uitvinder van dit gebak zou geweest zijn. Anderen denken aan het Lat. *maza* = meelbrij. Nog anderen verklaren dat *marse* door *Marzo* = Maart: brood dat in Maart gebakken wordt.

Martelaar, 't Lat. *martyr*. Bloedgetuige: iemand die om der wille van zijn geloof zich allerlei pijnigingen, zelfs den dood getroost, liever dan van zijn godsdienst afvallig te worden. Bij uitbreiding die allerlei smaad om een overtuiging, welke ook, verdraagt. Hij die martelt, heet ook martelaar.

Masker, Fr. *masque*, van 't Arab. *maschara*=spot, bespotting, grappenmaker, hansworst. Later overgebracht op 't mom, waarmee de hansworst zijn gelaat bedekte; *maskarade*, 't Fr. *mascarade* = danspartij, waarin de dansers allen mommen voor hebben. Ook een optocht van verkleede personen: *maskeeren*, 't Fr. *masquer* = verbergen, bedekken; van waar bijv.

op het biljard de uitdrukking: de bal ligt gemaskeeerd d. i. wanneer drie ballen in één rechte lijn liggen en op de middelste niet mag gespeeld worden.

Massa, Lat. = deeg, klomp, klont, menigte; van waar het woord *massief*, 't Fr. *massif* = vast, sterk, zuiver, dicht.

Massacreeren, 't Fr. *massacrer* = vermoorden, neersabelen.

Mat. Zie **Schaakmat.**

Mat, 't Lat. *matta* = vloermat.

Matadōr, van 't Sp. *matar* = dooden. Doodslager, vooral bij de stierengevechten. In het Omberspel heetten de hoogste op elkaar volgende troeven *matadōrs*: ontbreekt de hoogste troef, dan dragen ze den naam van *faux-matadors* = valsche matadors.

Mater, Lat. = moeder: *mater familias* = huismoeder; kloostervoogdes.

Materie, 't Lat. *materia* = de grondstof, waaruit iets ontstaat. Zaak, onderwerp van bespreking: ook etter; *materiaal*, 't Lat. *materialis* = stoffelijk. Bouwstof, bestanddeel; *materieel*, 't Fr. *materiel* = lichaamlijk, stoffelijk; ook de voorraad der bouwstoffen; 't geschut van een leger: *materialist*, 't Fr. *matérialiste*, aanhanger van het *materialisme*, van de stofleer, van de leer dat er geen geest in het lichaam huist, dat het geestelijk leven niets anders is dan een bloote werking der stof; *materialistisch* = wat met die leer overeenkomt.

Māthematicus, van 't Gr. *mathematikos* — tot de wetenschap der wiskunde behoorende. Wiskundige; *mathematisch* = wiskundig: *mathēsĭs*. De wetenschap bij uitnemendheid, de wiskunde.

Matinée, Fr. = morgenstond. Gewoonlijk in de uitdrukking: *matinée musicale* = muziekpartij voor het middagmaal.

Matras, 't Fr. *materas* of *matelas* van 't Arab. *matrah* = de plaats waar iets geworpen wordt. Zitkussen.

Matres, 't Fr. *maîtresse* = meesteres. Schoolhouderes, hoofd van een bewaarschool of een brei- en naaischool, bijzit.

Matrijs, 't Fr. *matrice*, van 't Lat. *matrix* = baarmoeder, stam, oorsprong. De koperen vormen, waarin de drukletters worden afgegoten.

Matrimonium, Lat. (van *mater* = moeder) = huwelijk, echt, echtestaat.

Matrone, 't Lat. *matrona* = gehuwde vrouw, vooral van hoogen stand van *mater* = moeder. Deftige vrouw of leeftijd.

Matroos, 't Fr. *matelot*. Zeeman.

Mausoleum, Lat. van 't Gr. *Mausoleion*. Praalgraf. In de vierde eeuw voor Christus' geboorte liet Artemisia, koningin van Carië, in haar hoofdstad Halikarnassus, een prachtig graf ter eere van haar gemaal Mausolus oprichen.

Maxime, 't Lat. *maxĭma* = hoogste, de hoogste regel. Grondstelling, maatstaf, richtsnoer, bepaalde meening, leerspreuk.

Maxinum, overtr. trap van *magnus* = groot. Het *maximum* = het grootste, het hoogste, het meeste, staande tegenover het *minimum* = het minste.

Mazurka of **Masurka,** Poolsch, zoo geheeten naar de vroegere bewoners van Massovië. Poolsche nationale dans.

Mea culpa, Lat. = mijn schuld.

Mechanica, 't Gr. *mechanikē* van *mechanē* = hulpmiddel, werktuig.

Werktuigkunde ; *mechanicus* = werktuigkundige ; *mechanisch* = werktuigkundig , wat als van zelf gaat , wat tot de werktuigkunde behoort ; *mechanisme* = kunstig samenstel , ineenzetting van een werktuig, het drijfwerk, de bewerktuiging.

Mecaniek. Zie **Mechanisch.**

Medaille , Fr. MLat. *medalla,* van 't Lat. *metallum* = metaal. Gedenkpenning, eerepenning; *medaillon,* Augm. van *medaille.* Groote gedenkpenning. Portret of naamcijfer in een klein ovale lijst, dat gewoonlijk als halssieraad door de dames aan een koord of ketting wordt gedragen.

Mediaan, van 't Lat. *medianus* = wat in 't midden is , middelmatig. Soort papier van middelbare grootte.

Mediateur, 't Lat. *mediator*=middelaar, tusschenpersoon, scheidsman ; *mediatie* = bemiddeling.

Medicament, 't Lat. *medicamentum* van *medēri* = genezen. Geneesmiddel, artsenij ; *medicijn,* 't Lat. *medicīna* = geneesmiddel, artsenij ; *medicijnen* = geneeskunde ; *medicinaal,* van 't Lat. *medicinalis* = geneeskundig , wat tot de geneeskunde behoort ; *medicineeren,* 't Lat. *medicinare* = medicijnen gebruiken of onder de behandeling van een doktor zijn ; *medicus* = arts of dokter : in 't meervoud *medici* = artsen, dokters : *medisch* = tot de geneeskunde behoorende.

Medio. Zie **Medium.**

Medioker, 't Fr. *médiocre,* 't Lat. *mediŏcris.* Middelmatig, tamelijk ; *mediocriteit* = middelmatigheid.

Mediteeren , van 't Lat. *meditari* = nadenken , overpeinzen : rijpelijk wikken en wegen ; *meditatie,* 't Lat. *meditatĭo* = overpeinzing, beschouwing, nadenken, bespiegeling.

Medium, Lat. = midden. Bij het spiritisme de tusschenpersoon, middelweg, hulpmiddel; *virtus in medio* = de deugd in 't midden , wordt gekscherende gezegd wanneer twee personen naast elkander wandelende een derden opnemen en tusschen hen beiden plaatsen ; *medio* komt van *medium* = in 't midden ; *medio* April.

Meester, Een zeer oud woord, dat in vele talen voorkomt en dat sommigen van 't Lat. *magister* willen afleiden. Heer , gebieder , machthebber, onderwijzer, kenner; enz.

Meeting, (spr. uit mieting) van het Eng. w. w. *to meet* = ontmoeten. Samenkomst, bijeenkomst van menschen, die op godsdienstig of staatkundig gebied eensdenkend zijn, of bijeenkomst belegd tot bereiking door samenwerking van een of ander doel.

Mei. De vijfde maand van het jaar. 't Lat. *majus* , zoo geheeten naar de oude Ind. godheid *Maia.* Bloeimaand.

Melaatsch, bij Kiliaan **malaatsch,** 't Fr. *malade* = ziek. De melaatschheid was in de middeleeuwen *de* ziekte.

Melancholie, Fr. van 't Gr. *melan* = zwart en *cholos* = gal. Zwartgalligheid , droefgeestigheid , zwaarmoedigheid ; *melancholiek* = droefgeestig, zwaarmoedig.

Melasse , van *melis* en dat van 't Lat. *mel* = honig. Suikerstroop, suikersap, wat na de koking niet geronnen is.

Meleeren, 't Fr. *mêler,* van 't Lat. *miscĕre* = mengen . Vermengen, door elkander schudden van de speelkaarten ; van hier ook *mêlée,* Fr. = heet gevecht , waarin de

strijders door elkaar vermengd zijn. Scherpe woordenwisseling.

Melis, van 't Lat. *mel* = honig. Zuivere witte suiker.

Melodie, Gr. *melodia*, van *melos* = zangwijze en *odē* = lied. Zangwijze, ook welluidendheid; *melodisch* of *melodieus* = welklinkend.

Melodrama, van 't Gr. *melos* = zang en *drama* = handeling. Tooneelspel met begeleiding van muziek; de woorden worden gesproken en door muziek begeleid en afgewisseld.

Meloen, van 't Gr.-Lat. *melo*. Genitief *melonis*, Eig. *melopĕpo* = appelvormige meloen. Een zeer gezochte vrucht.

Memento mori, Lat. = gedenk te sterven.

Memoires, Fr. = gedenkschriften.

Memorie, van 't Lat. *memor* = aan iets denkende, indachtig, gedachtig. Geheugen, gedachtenis, aandenken: van hier *memoriaal* = herinneringsboek; *memoreeren* = herinneren, denken aan, opteekenen ter herinnering; *memoriseeren* = van buiten leeren; *memorabel* = gedenkwaardig; *memorabilia* = gedenkwaardigheden; *memorandum* = herinneringsboek: de lei, het schrijfboek, enz., waar men iets opschrijft om het niet te vergeten.

Menage, 't Fr. *ménage* = huishouding, huishoudelijkheid, spaarzaamheid, soldatenkost; *ménagère* = huishoudster, vrouw die de kunst van huishouden verstaat; *menageeren* = met zorg behandelen, sparen, ontzien; *zich menageeren* = zich in acht nemen; *menagerie* = diergaarde, plaats die men voor het bewaren en voeden van dieren afzondert; *menageus* = huishoudelijk, voorzichtig.

Menie, 't Lat. *minium* = roode verfstof.

Menstruatie, van 't Lat. *mens* = maand. De maandelijksche zuivering der vrouwen, de maandstonden.

Ment. Zie **Munt.**

Mentie, 't Lat. *mentio* = vermelding, herinnering. Melding, gewag, van waar *mentionneeren* = vermelden. *Mentor* is de naam van den trouwen leidsman van Ulysses' zoon Telemachus: van daar = gids, leidsman, raadgever, opvoeder.

Menu, Fr. van 't Lat. *minutus* = klein, onbeteekenend. Lust waarop al de spijzen vermeld staan, die bij een maaltijd achtereenvolgens op den disch komen. Spijslijst.

Menu-plaisirs, Fr. = kleine vermaken. Zakgeld.

Menuet, Fr. van *menu* = klein. Oorspronkelijk een Fransche dans, zoo geheeten naar de kleine passen, die er in gemaakt worden: ook het muziekstuk dat zulk een dans begeleidt, heet *menuet*.

Mephisto, afkorting van *Mephistopheles*, van 't Gr. *mē* = niet, *phos* = licht en *philos* = beminnend. Lichtschuwer. De Booze, de Duivel.

Méprise, Fr. = misneming. Vergissing, misverstand, dwaling.

Mer à boire, Fr. = zee om uit te drinken. Onmogelijk werk.

Mercantieel, 't Fr. *mercantile*, van 't Lat. *mercari* = handeldrijven. Wat den handel betreft.

Mercenair, 't Fr. *mercenaire*, 't Lat. *mercenarius* = loonzuchtig, veil, voor geld te koop.

Merci, Fr. = dank.

Mergel, 't Lat. *marga*. Soort van vette aarde waarmede men het land kan mesten.

Meridiaan, van 't Lat. *meridies*, voor *medi dies* uit *medius dies* = middag. Middagcirkel, een denkbeeldige cirkel om den aardbol loopende

door de beide polen, van waar ook *meridionaal* = zuidelijk.

Merinos, van 't Sp. *merina* = fijne wol. Spaansche schapen die een zeer fijne wol geven. Stof uit die wol vervaardigd.

Merveilleus, Fr. van *merveille* = wonder. Wonderlijk, wonderbaar, uitstekend goed.

Mésalliance, Fr. = ongelijk huwelijk. Huwelijk tusschen menschen van zeer ongelijken stand.

Mésaventure, Fr. = Ongeval, ongeluk.

Messias, Hebr. *mâsjiach* = gezalfd, Christus. De door de Joden verwachte verlosser, van waar *Messiade* = gedicht van Klopstock op Christus' lijden, en *messiaansch* = wat op den Messias betrekking heeft.

Mesure, Fr.=maatregel, voorzorg.

Metaal, 't Lat. *metallum* = delfstof, verdeeld in edele en onedele; tot de eerste behooren: platina, goud, zilver; tot de laatste koper, tin, ijzer en lood; *metallieken* = Oostenrijksche effecten of schuldbrieven wier rente in specie betaald wordt.

Metamorphose, van het Gr. *meta* = om en *morphein* = vormen. Omvorming. Gedaanteverwisseling, herschepping, vanwaar *metamorphoseeren* = herscheppen, van gedaante verwisselen.

Metaphoor, 't Gr. *metaphŏra*, van een Gr. werkwoord dat overdragen beteekent. De niet eigenlijke maar overdrachtelijke beteekenis van een woord; *metaphorisch* = overdrachtelijk.

Metaphysica, van *meta*=boven en *physica* = natuurkunde. Bovennatuurkunde. Wetenschap der bonatuurkundige dingen; vanwaar *metaphysisch* = bovennatuurlijk.

etathĕsis, van 't Gr. *meta* = om ı *thesis* = stelling, zetting. Omzetting, letteromzetting. Een der grammatische figuren.

Metempsychose, Fr. van't Gr. *meta* over en *empsychos*=bezield. Zielsverhuizing, verplaatsing van 's menschen geest in een ander lichaam.

Meteoor, 't Gr. *meteōron* = wat zich in de lucht bevindt, van *meta* = boven en *eora* = het zweven. Verschijnsel dat in den dampkring plaats grijpt, van daar *meteoriet* of *meteorŏliet* = steenachtige massa, die uit de lucht valt. Luchtsteen.

Meteorologie, = wetenschap der luchtverschijnselen of der weersveranderingen, *meteorologisch* = wat op die wetenschap betrekking heeft; *meteoronomie* = wetenschap van de wetten, die de verandering des weers voortbrengen.

Meter, 't Lat. *metrum*, 't Gr. *metron* = maat. Grondslag van het metrieke stelsel, eenheid der lengtematen, van waar *metriek* of *metrisch* = wat tot den meter behoort.

Methode, 't Gr. *methŏdos* = het nagaan, vervolgen; van *meta* = na en *hodos* = weg. De wijze waarop men bij een zaak te werk gaat. Leerwijze, van waar; *methodologie* de logos = leer der *methode.* De wetenschap, hoe men bij het onderwijs moet te werk gaan of handelen.

Methodist, Aanhangers eener godsdienstsecte in Engeland en Noord-Amerika, gesticht door John Wesley in 't begin der vorige eeuw die — zoo het heette — een nieuwe methode van het christelijk leven had uitgevonden.

Metier, Fr. Bedrijf, handwerk. Ook een weefgetouw.

Metonymia, van 't Gr. *meta* = over en *ónyma* of *ónoma* = naam. Over noeming, naamverwisseling. Een der woordfiguren, van waar *metonymisch* = omnoemend.

Metropŏlis of **Metropool,** van 't Gr.

meter = moeder en *polis* = stad. Moederstad : ook de stad waar de *metroplitaan*, =bisschop der Grieksche kerk, zijn zetel heeft.

Metrum, Lat.=versmaat, van waar *metriek*=kunst der versmaat ; *metrisch*=naar den eisch der versmaat en *metrometer* of *metronoom* = werktuig, waarmede de maat van een muziekstuk wordt aangegeven.

Mette, gewoonlijk in het meervoud *metten*, van het oude *mettina*, van 't Lat. *hora matutina*=morgenuur. De eerste dienst, de vroegpreek in de Katholieke kerk. Nog over in : iemand de metten lezen, korte metten maken.

Meubel, 't Fr. *meuble*, van 't Lat. *mobile* = beweegbaar , beweeglijk. Huisraad , ook een onnut mensch ; *meubileeren* = van meubelen voorzien en *meublement* zie *ameublement*.

Mezzo, Ital. = half, van 't Lat. *medium* = midden : een woord, dat veel in de muziek wordt gebruikt. Het midden houdende tusschen.

Miasma, Gr. bezoedeling. De in de lucht verspreide smetstof, waardoor sommige ziekten zich voortplanten.

Mica. Lat. = kruimel , beetje. Zeker delfstof, glimmer genaamd.

Microscoop, Gr. = klein-kijker. Werktuig, dat kleine dingen vergroot en voor het oog duidelijk maakt. Vergrootglas van daar : *microcosmos* = wereld in 't klein ; *microscopisch* = wat slechts door een *microscoop* kan waargenomen worden.

Mignon , Fr. = lief, aardig : als zelfst. n.w. lieveling, schoolkind.

Migraine, Fr. = eenzijdige hoofdpijn , schele hoofdpijn.

Mijl, van 't Lat. *mille* = duizend. Eigenlijk een lengte van duizend schreden. Kilometer.

Mijn. Zie **Mine**.

Mijt , 't Lat. *meta* = kegelvormige figuur. Hooi- of takkenbossenmijt = opper, stapel.

Mijter, 't Gr.-Lat. *mitra* = hoofdband. Bisschopsmuts of hoed : een teeken der bisschoppelijke waardigheid.

Milicien. Zie **Militair**.

Militair , 't Fr. *militaire* , 't Lat. *militaris* =de soldaten betreffende; soldaat, krijgsman : *militarisme* = overwegende invloed van den militairen stand in een rijk ; *militeeren* , 't Lat. *militāre* = strijden , vechten ; *militie*, 't Lat. *militia* = krijgswezen , soldaten , gewoonlijk de door loting aangewezen soldaten die slechts gedurende een bepaald getal jaren dienstplichtig zijn ; *milicien* = loteling.

Mille, Lat. *duizend*, van waar *milliard* = duizend mille ; *millenium* = duizendjarig rijk ; *millioen* = duizend maal duizend ; *millionnair* Fr. = iemand die een millioen bezit, schatrijk is.

Mime of **Mimus**, 't Gr. *mimos* = navolgen. Tooneelspeler die vooral door gebaren op belachelijke wijze karakters van personen voorstelt. Gebarenspel ; *mimiek* = gebarenkunst ; *mimicus* = hij die bedreven is in het gebarenspel ; *mimisch* = wat tot het gebarenspel behoort.

Minaret , van 't Arab. *nâr* = vuur. Vuurtoren. Ronde toren op de moskee, van waar de Muzelmannen vijf maal daags tot het gebed worden opgeroepen.

Mine, Fr. = gelaat, uitzicht ; *mines* maken = den schijn aannemen , gezichten trekken.

Mine, Fr., 't Ital *mina*, van 't MLat. *minare*=leiden, voeren. Een onderaardsche gang, ertsgroeve, mijn in de krijgskunde ; *mineur* , Fr. =

mijnwerker. Ook een soldaat die mijnen maakt, laadt en ontsteekt; *mineraal*, 't Fr. *minéral* = delfstof; *minerale wateren* = gezondheidswateren, water waarin gassoorten of delfstoffen zijn opgelost en die een genezende kracht hebben; *mineralogie* = bergwerkkunde, delfstofkunde, *mineraloog* = delfstofkundige.

Minerva was bij de ouden de godin der wijsheid en de beschermster van de kunsten des vredes; van hier *minervăl* = leergeld, schoolgeld, dat de leermeesters der Latijnsche scholen vroeger van de leerlingen ontvingen.

Miniatuur van **Miniator.** Grondwoord *miniare* = met menie bestrijken. Een *miniator* was in de Middeleeuwen iemand, dikwijls een monnik, die de handschriften met fraai gekleurde letters opsierde en *miniatuur*-schilderen was dus oorspronkelijk het werk van den *miniator*. Thans beteekenn het *klein* : *en miniature* = in 't klein.

Minimum. Lat. = het kleinste, minste, staat tegenover *maximum*. Zie dat woord; vanwaar *minicm* = klein, bekrompen, laag.

Minister, van 't Lat. *minus* = minder. Dienaar, ondergeschikte. De hoogste staatsdienaar: iemand die aan het hoofd van een departement staat; *ministerie*, 't Lat. *ministerium* = dienst, bediening, ook het staatsbestuur: al de ministers te zamen; ook de gezamenlijke geestelijken eener kerkelijke gemeente; *openbaar ministerie* = de van staatswege aangestelde ambtenaar, die als eischer bij de rechtbank optreedt, waar hij de hoegrootheid der toe te passen straf eischt; *ministrieel* = al wat tot een ministerie behoort, ook ééns van zienswijze met de ministers op politiek gebied: *ministreeren* = den kerkedienst verrichten.

Minor, Lat. = minder, kleiner; *minorieten* = minnebroeders, eig. *mindere broeders*, letterl. vertaling van *fratres minores* = Franscisca-nermonniken; *Asia minor* = Klein-Azie; *minoriteit* = minderheid.

Minstreel of **Menestreel.** MLat. *ministeriales*. Zie **Minister** = dienaar, muzikant, speelman in de Middeleeuwen, de man die de zangen der troubadours met zijn instrument begeleidde of hun gedichten op zangwijzen stelde.

Minus, Lat. = min. Minusteeken in de algebra. Ook te kort in de kas.

Minuut, 't Lat. *minutus* = klein. Een zestigste van een uur of graad; *minute* = 't origineel van een openbare acte; *minutieus* = kleingeestig.

Mirakel, 't Lat. *miracŭlum* = wonder, wonderwerk, vanwaar *miraculeus* Fr. = wonderbaarlijk, verbazingwekkend.

Mirre of **Myrrhe,** 't Gr. *myrrha*, van 't Arab. *marra*, = bitter zijn. Gomharst met een bitteren smaak en een aangenamen geur.

Mirt of **Myrt,** 't Lat. *myrtus* = mirteboom: een boom met altijd groene bladeren: bij de ouden het zinnebeeld der liefde.

Mis, van 't Kerk-Lat. *missa* = wegzending. Wanneer in de Katholiekekerk de algemeene godsdienstoefening was afgeloopen, dan sprak de geestelijke *Ite, missa est* tot degenen, die aan de Avondmaalsviering geen deel wenschen te nemen. Deze woorden beteekenen: *Gaat 't is afgeloopen*. Van dit *missa* komt het woord *mis*: dat gedeelte van de godsdienstoefening

waarin de priester het Avondmaal geniet: het misoffer. Ook de gezamenlijke hymnen, die bij het opdragen van de mis gezongen worden.

Misanthroop, van 't Gr. *mizēin* = haten en *ánthropos* = mensch. Menschenhater; *misanthropie* = menschenhaat.

Mise, Fr. van *mettre* = zetten. Inzet bij een of ander spel: *mise en scène* = inrichting voor het tooneel: al wat er op het tooneel noodig is bij de opvoering van een tooneelstuk, vooral wanneer dit voor de eerste keer vertoond wordt.

Misère, Fr., 't Lat. *misĕria* = ellende, nood, ongeluk. In het omberspel, wanneer men geen enkelen trek haalt; *miserabel*, 't Fr. *misérable* = ellendig, erbarmelijk, beklagenswaardig.

Miserère, Geb. wijze van 't Lat. *miserēri* = zich erbarmen. Een Roomsch-Kathol. kerkgezang, beginnende met *miserēre mei, Domĭne* = Heer, ontferm U mijner.

Mispel, 't Lat. *mespĭlus*. Bekende vruchtboom.

Miss, Eng. = Mejuffrouw.

Missie, 't Lat. *missĭo* van *mittĕre* = zenden. Zending. In de Katholieke kerk de uitzending van geestelijken om heidenen of anderen tot het Christelijk geloof te bekeeren; *missionaris* of *missionair* = zendeling; *missive* = zendbrief, boodschap, schrijven. Vooral gebruikt men dit woord wanneer een ambtenaar aan zijn onderhoorigen wat mede te deelen heeft.

Mitigeeren, 't Lat. *mitigare*, van *mitis* = zacht. Verzachten, lenigen, matigen, tot kalmte stemmen, vanwaar *mitigatie* = verzachting.

Mitra. Zie **Myter.**

Mitrailleeren, van 't Fr. *mitraille* = schroot, gekapt ijzer. Met schroot doodschieten; *mitrailleuse* = kanon dat uit verscheiden gegroefde loopen bestaat: schrootbraker.

Mixtuur, 't Lat. *mixtura* = mengsel. Een krachtig, vloeibaar mengsel van artsenijen, dat bij druppels in een glas water of op een klont suiker gebruikt wordt.

Mnemonica of **Mnemotechniek,** van 't Gr. *mnemēon* = herinneringsteeken en *techne* = kunst. Geheugenisleer; de kunst om iets te onthouden.

Mobiel, 't Lat. *mobĭlis* = beweegbaar. Bij het leger dat gedeelte dat bestemd is te velde te trekken; *mobilia* = tilbare have, meubels; *mobilair* = al het huisraad te zamen: *mobiliseeren* = mobiel maken; *mobilisatie* = de mobiel making.

Modaal, 't Lat. *modalis*, van *modus* = wijze. *Modale* bijwoorden = bijw. van wijze, van waar *modaliteit*, wijze van zijn of van gesteldheid.

Mode, Fr., van 't Lat. *modus* = wijze, manier. De wijze van kleeding, leven, handelen, spreken enz. die telkens verandert ten gevolge van 's menschen zucht naar verandering; *nieuwmodisch* = naar de nieuwste mode: *modiste* = modemaakster.

Model, 't Ital. *modello*, van 't Lat. *modŭlus*, dim. van *modus*. Voorbeeld, staal of monster, voorgeschreven vorm, van waar *modelleeren* = vormen, nabootsen.

Modereeren, 't Lat. *moderare* = matigen, verzachten; *moderaat* = gematigd; *moderamen* = bestuur, leiding; *moderatie* = matiging; *moderateur* = leider, regeerder, van waar *moderateurlamp* = een lamp waar de olietoevoer zeer geregeld plaats heeft.

Modern, 't Fr. *moderne* (van 't Lat.

modo = juist, nu?) = hedendaagsch, nieuwerwetsch. De jongste richting in de Hervormde kerk; *moderniseeren* = naar den nieuwsten smaak inrichten.

Modest, 't Lat. *modestus*, van *modus* = maat. Matig, bescheiden, zedig, ingetogen; *modestie* Fr. = zedigheid, bescheidenheid.

Modificatie, 't Lat. *modificatio* = wijziging, beperking, schikking, verandering; *modificeeren* = wijzigen, een andere gedaante geven, verzachten, beperken.

Modulatie, van 't Lat. *modulus*, Dim. van *modus* = maat. Stembuiging, het leiden der tonen: het klimmen en dalen; het overgaan van de eene toonsoort in de andere.

Modus, Lat. *wijze;* de *modus quo* = wijze hoe.

Moerbei, van 't Lat. *morus*=moerbeiboom.

Moessón, van 't Mal. *moesim*=bepaalde tijd, passaatwind. Winden die op gezette tijden in bepaalde richting waaien.

Mof of **Moffel,** 't Fr. *moufle*, MLat. *muffula* = handschoen met een vuist, ook: fornuis van den vernisser: *moffel* bet. vroeger ook *mouw* van daar: wegmoffelen.

Mohammedaan of **Mahomedaan,** volgeling van Mohammed.

Mol, 't Lat. *mollis* = zacht. In de Muz. een teeken bij een noot geplaatst, aanduidende dat die noot een halven toon lager moet gezongen worden.

Moleculen, Dim. van 't Lat. *moles*. Deeltjes, balletjes (van het bloed). Kleinste stofdeelen.

Molesteeren, 't Lat. *molestare*, van *moles* = last. Lastig vallen, overlast aandoen, kwellen, verontrusten; *molestatie* = overlast, ongelegenheid.

Molik, verbastering van *moloch*. Vogelverschrikker: een mensch met een onaangenaam uiterlijk.

Mollusken, van 't Lat. *mollis* = week. Weekdieren.

Moloch, 't Hebr. *melech* = koning. Afgod der Ammonieten.

Molton. Zachte wollen stof, vermoedelijk zoo geheeten naar het Engelsche plaatsje van dien naam waar die stof het eerst vervaardigd werd.

Moment, 't Lat. *momentum*=oogenblik, beweeggrond; *momentaneel*= oogenblikkelijk, van ras voorbijgaanden aard, voor een oogenblik.

Momus, 't Gr. *momos* = spot, berisping. De god der spotternij. Bespotter.

Monarch, 't Gr. *mon-archēs*, van *monos* = alleen en *archein* = de eerste zijn. Alleen-heerscher; *monarchie* = alleenheerschappij: *monarchaal* = alleenheerschend of monarchaalgezind; *Monarchist* = aanhanger van den eenhoofdigen regeeringsvorm.

Monde, Fr., 't Lat. *mundus*=volk, wereld. *Le beau monde* = de groote wereld; *mondaniteit* = wereldsgezindheid.

Moneeren, 't Lat. *monēre*=herinneren, indachtig maken, vermanen, waarschuwen; *monitor*=vermaner, opziener der jeugd, zeker oorlogsschip: *moniteur*, Fr., de staatscourant in Frankrijk en België.

Money, Eng. *Time is money* (spr. uit *Taim is monni*)=tijd is geld.

Monnik, 't Gr. *monachos*, van *monos*, alleen. Kloosterling. Alleenlevende.

Monocraat, Gr. van *monos*=alleen en *kratein* = heerscher. Alleenheerscher; *monocratie* = alleenheerschappij.

Monogamie, Gr. van *monos*=alleen en *gamos* = huwelijk. Leer om niet meer dan één vrouw tegelijk

te nemen, om niet te hertrouwen: *monogamist* = voorstander van het niet hertrouwen.

Monogram, Gr. van *monos* = alleen en *gramma* = het geschrevene. De ineengevlochten aanvangsletters van een naam. Naamvers.

Monographie, Gr. van *monos* = een en *graphein* = schrijven. Verhandeling of geschrift over één onderwerp.

Monoloog, Gr. van *monos* = alleen en *logos* = rede of gesprek. Alleenspraak.

Monomanie, Gr. van *monos* = alleen of een en *mania* = razernij. woede. Waanzin die zich slechts tot één punt bepaalt; *monomaan*, waanzinnige op één punt.

Monopolie, Gr. van *monos* = alleen en *polein* = verkoopen. Alleenhandel.

Monosyllabe, Gr. van *monos* = een en *syllăbē* = lettergreep. Eenlettergrepig woord.

Monotheïsme, Gr. van *monos* = één en *theos* = god. 't Geloof aan één God.

Monotonie, Gr. van *monos* = één en *tonos* = toon. Eentonigheid: *monotoon* = eentonig.

Monseigneur, Fr. = Mijnheer. Titel waarmede men hooggeplaatste geestelijken aanspreekt: 't gewone woord is *monsieur*.

Monster, van 't Lat. *monstrare* = aantoonen, aanwijzen. Staal, proefje Van waar *monsteren* = in oogenschouw nemen.

Monster, van 't Lat. *monstrum* = tegennatuurlijke verschijning. Gedrocht; van waar *monstrueus*, Fr. = gedrochtelijk.

Monster, verbastering van 't Lat. *monasterium* = klooster. Kloosterkerk, 't Eng. *minster*; weinig meer in gebruik.

Montant, Fr. van *monter* = klimmen stijgen. Bedrag, beloop van een schuld of rekening.

Monteeren, van 't Fr. *monter* = klimmen, opzetten, uitrusten, van waar *monteering* = gelijkvormige kleeding der soldaten; soldatenrok en *monteur* = hij die iets in orde zet: de werkman die de machine in elkaar zet.

Montuur = monteering. van 't Fr. *monter* = opstijgen. Rijbeest, zie bij *monteeren*.

Monument, 't Lat. *monumentum*, van *monēre* = herinneren. Gedenkteeken, gedenkzuil: *monumentaal* = in den vorm van een monument.

Mooren, 't Lat. *Mauri*. Bewoners van Mauritanië (Marokko). Bij uitbreiding alle zwartkleurige menschen. *Morianen*.

Moquant, Fr. van *moquer* = spotten, spottend.

Mora, Lat. = oponthoud, vertoef, verwijl; *in mora zijn* = schuld hebben aan eene vertraging, nalatig zijn: *in mora stellen* = iemand aanzeggen, dat hij dit of dat binnen een bepaalden tijd doe.

Moraal, 't Lat. *moralis* = de zeden betreffende. Zedekundig. Zedeleer; *moreel* = zedelijk: *moraliseeren* = over zedekundige onderwerpen redeneeren, vermaningen geven, zedepreeken; *moralist* = zedeleeraar; *moraliteit* = zedelijkheid, het zedelijke van een handeling; *moraliteiten* = soort van mysteriën in dramatischen vorm, tooneelspelen in de Middeleeuwen.

Mordant, Fr. van *mordre* = bijten. Bijtend, scherp.

Morel, van 't Ital. *morello* = donkerbruin. Donkerroode zure kers. Anderen denken aan 't Ital. *amarello*, van 't Lat. *amarus* = bitter.

Mores, Lat. zeden. Ik zal hem wel *mores* leeren = hem wel aan 't ver-

stand brengen wat zijn plicht is.

Morgana, (Fata) Ital. De Fata (toovergodin) Morgana wordt door het volk gehouden voor de oorzaak der: Luchtspiegeling.

Morganatisch, van 't MLat. *morganatica* = morgengave, komt voor in de uitdrukking: *morganatisch huwelijk*, zijnde het huwelijk van een vorst met de linkerhand met een vrouw van lagere afkomst en aan wie hij een inkomen (morgengave) verzekert, om na zijn dood te kunnen leven in haar stand. De kinderen uit zulk een echt geboren erven den naam en de goederen der moeder alléen.

Moriaan. Zie **Moor.**

Mormonen. Godsdienstsecte gesticht door Joseph Smit, zoo genoemd naar hun bijbel, diedoor den gewaanden profeet Mormon, vier eeuwen na Chr. geschreven zou zijn.

Morpheus was bij de ouden de god van den slaap. De naam beteekent beeldenschepper omdat hij in de ziel van den slapenden mensch allerlei beelden schiep.

Morphine van **Morpheus,** om het slaapwekkend vermogen. Papaverzuur of opiumzuur, een hevig vergift.

Mors, Lat. = dood; *morsdood* = in eens dood.

Mortaliteit, 't Lat. *mortalitas* = sterfelijkheid. Sterfte.

Mortier, Fr. van 't Lat. *mortarium*. Vijzel, ook zeker stuk geschut.

Mortifiant, Fr. van *mortifier* = tuchtigen, dooden. Krenkend, vernederend, beschamend; *mortificatie* = beschaming.

Moskee, 't Fr. *mosquée*. Eig. 't Arab. *mesdjid* = gedurende het gebed met het hoofd den grond aanraken. De plaats waar zulks gedaan wordt. Huis der gebeden bij de Muzelmannen.

Moskiet of **Muskiet,** van 't Lat. *musca* = vlieg. Lastige, stekende muggen in de heete luchtstreken, wier steek pijnlijk, soms gevaarlijk is.

Moslem. Zie **Muzelman.**

Mossel, 't Lat *musculus*. Schelpdier.

Most, van 't Lat. *mustum* = nieuwe wijn, die nog niet gegist is. Zoet druivensap.

Mostaard of **Mosterd,** 't Fr. *moutarde*. Gemalen mostaardzaad met azijn en water: wordt bij sommige spijzen gebruikt.

Motie, 't Lat. *motio*, van *movēre* = bewegen. Beweging, voorstel in een vergadering; *motie van orde* = voorstel aangaande de regeling der werkzaamheden in een vergadering.

Motief, 't Fr. *motif*, van 't Lat. *movēre* = bewegen. Beweegreden. beweeggrond, spoorslag.

Motiveeren, 't Fr. *motiver* = gronden aanvoeren voor zijn beweren, met redenen omkleeden; *zijn stem motiveeren* = de redenen opgeven, waarom men voor of tegen een zaak zal stemmen; *gemotiveerd* = van motieven voorzien; *motor*, Lat. = beweger, inzonderheid van een machine.

Motto, Ital. 't Fr. *mot* = woord. Geestige inval, wat de Franschen een *bon mot* noemen. Aanhaling of opschrift boven een hoofdstuk of een werk, ontleend aan dezen of genen schrijver welke woorden dan betrekking hebben op den inhoud van het werk. Ook kenspreuk, kernachtig gezegde.

Mouche, Fr. 't Lat. *musca* = vlieg. Moesjes, kleine stukjes taf, waarmede de dames weleer haar aangezicht meenden te versieren.

Moessel, 't Fr. *mousse,* 't Lat. *mustus* = jong en frisch. Scheepsjongen.

Mousseeren, 't Fr. *mousser*, van *mousse*=schuim. Schuimen : *mousseux*, Fr. schuimend.
Mousseline = neteldoek. Zoo geheeten naar de stad Mossoel of Moessoel, aan den Tiger in West-Azië, waar die stof het eerst vervaardigd werd.
Moustache, Fr. van 't Gr. *mystax* = bovenlip. Knevel, snorbaard.
Mouvement, 't Fr. = beweging, oproer.
Moveeren, 't Lat. *movēre* = bewegen, ook ter sprake brengen.
Moyens, Fr. = middelen, talenten.
Mozaiek, 't Fr. *mosaïque*, van 't Gr. *moeseion* = ingelegd werk. Veelkleurige stukken steen, glas of hout die kunstig naast elkaar gelegd en bevestigd worden en dan regelmatige figuren vormen
Mozaisch, = naar Mozes, Israels wetgever. De Mozaïsche wetten.
Mud, 't Lat. *modius* = maat.
Mufti. In Turkije de staatsdienaar volgende op den Groot-Vizier en belast met het handhaven der wetten. *Per ordre mufti* = bekend gezelschapsspel, waarbij panden verbeurd en ingewisseld worden.
Muil, gewoonlijk *muilezel* of *muildier*, 't Lat. *mulus*. Viervoetig dier, van een ezel en een merrie of een hengst en een ezelin. Zonder voortplanting van 't geslacht.
Muis, 't Lat. *mus*. Het kleinste der viervoetige dieren.
Mulat of **Mulatin**, Sp. en Port. oorspr. muildier. Zie dat woord. Gemengd menschenras uit blanken en zwarten voortgebracht.
Multiplicatie, 't Lat. *multiplicatio* = vermenigvuldiging: *multipliceeren*, 't Lat. *multiplicare* = vermenigvuldigen: *multiplicator* = vermenigvuldiger.
Mummie, van 't Pers.-Arab. *moemia* van *moem* = was, balsamieke harst, de stof waarmede de lijken gebalsemd worden. Gebalsemd lijk. Uitgedroogd lichaam.
Mundus, Lat. = wereld. *Mundus vult decipi* = de wereld wil bedrogen zijn.
Municipaal, 't Lat. *municipalis* = stedelijk, wat de stadsregeering betreft. Een lid van het stedelijk bestuur: *municipale raad* of *municipaliteit* = gemeenteraad, ook gemeentebestuur.
Munitie, Zie **Ammunitie**.
Munnik, Zie **Monnik**.
Munster, Zie **Monster**. Kloosterkerk.
Munt, 't Lat. *monēta*. Geld.
Munt, 't Lat. *menta*: welriekend plantengeslacht.
Murmureeren, van 't Lat. *murmur* = gemonpel, gemor. Morren, mopperen.
Museum, 't Gr. *museion* = den Muzen behoorende, muzentempel. Plaats aan kunsten en wetenschappen gewijd. Kunstkabinet. Gebouw waarin naturaliën of oudheden verzameld en bewaard worden.
Muskel, 't Fr. *muscle*, 't Lat. *musculus* = spier.
Muskus, komt van *moschus* of *bisam* = het muskusdier, waarvan het mannetje bij den navel een blaasje heeft zitten gevuld met een reukstof, dat een scherpen doordringenden geur heeft, en ook wel tot versterking der zenuwen aangewend wordt; *muskaatnoot* = vrucht van den muskaatboom: *muskaatbloem* = foelie; *muskaatwijn* = wijn van de *muskadeldruif* (*muscatus*), geurige, min of meer naar muskus riekende wijn.
Musket, 't Ital. *moschetto*. Vuurroer dat met een lont werd afgestoken : *musketier*, 't Fr. *mousquetaire* = voetknecht, soldaat met een musket gewapend.

Muteeren, 't Lat. *mutare* = veranderen : *mutabel*, 't Lat. *mutabilis* = veranderlijk ; *mutatie*, 't Lat. *mutatio* = verandering.
Mutileeren, 't Lat. *mutilare*=verminken ; *mutilatie* = verminking.
Mutineeren, van 't Fr. *mutin* = *muiteling*. Oproerig worden of zijn.
Muts, van 't MLat. *almutsia*= kap der kanunniken.
Muur, 't Lat. *murus*.
Muze, 't Gr. *Musa* = Muzen of Zanggodinnen : de negen nimfen, door wier geest schrijvers, dichters, kunstenaars bezield werden.
Muzelman, van 't Arab. *muslim* of *moslim* = Zij, die zich aan Gods wil overgeven. Volgelingen van Mohammed.
Muziek, 't Lat. *musica* = kunst der Muzen, meer bijzonder toonkunst ; *muzikaal* = wat tot de muziek behoort; *muzikant* = de muziekspeler ; *muzicus* = toonkunstenaar, meervoud *muzici* ; *muziceeren* = muziek maken.
Mylady, Eng. (spr. uit : *milédi*) = echtgenoote van een lord of van een baronnet.
Myriade, van 't Gr. *myriës* = tienduizend. Zeer veel, ontelbare menigte.
Mystiek, 't Gr. *mystikos* van *myein* = zich sluiten. Gesloten, geheimzinnig, donker. Ook de leer der geheimenissen, het ondoorgrondelijke ; *mysticisme* = 't geloof aan verborgenheden, 't geloof aan een onmiddelijke vereeniging met God : 't geloof aan het wonderbaarlijke ; *mysterie* = verborgenheid, geheimenis : *mysterieus* = geheimvol ; *mystificatie* = misleiding, van *mystificeeren* = lichtgeloovige menschen er in laten loopen, beet hebben, foppen.
Mythe, 't Gr. *mythos* = vertelling, verdichtsel. Volksoverlevering; *mythisch* = verdicht ; *mythologie* van *mythos* en *logos* = leer. Fabelleer; *mythologisch* = fabelachtig.

N.

Nabob, woord dat uit Engelsch Hindostan tot ons gekomen is ; oorspr. *noewâb* = plaatsvervanger. Elke Europeaan, die in Oost-Indië hooge betrekkingen bekleed en groote schatten opgestapeld heeft, wordt *nabob*, beter *nabab*, geheeten.
Nacht, 't Lat. *nox*. (?)
Naïef,. 't Fr. *naïf*, ontstaan uit het Lat. *nativus* = aangeboren. Ongekunsteld, eenvoudig ; *naïviteit* = ongekunsteldheid, eenvoud.
Nanking of **Nankin**. Donkergele katoenen stof, waarvan vesten, broeken en jassen gemaakt werden. Zoo geheeten naar de Chineesche stad Nankin.
Naphtha, van 't Arab. *nafatha* = bruisend opwellen. Steen- of aardolie, een zeer brandbare stof. Zie *Petroleum*.
Narcis. Bekende bloem, die haar naam zou ontleenen aan haar bedwelmenden geur. 't Arab. *nardsjis*.
Narcis of **Narcissus**. Een schoon, erg met zich zelf ingenomen jongeling. Volgens de Mythologie was Narcissus zulk een knaap. Hij verliefde op zich zelven, toen hij zijn beeld in 't water zag, stierf en werd in de bloem van dien naam veranderd.
Narcotisch, van 't Gr. *narkoen* = verdooven. Verdoovend, verlammend.
Nardus, Gr. *nardos* Kostbare en

welriekende balsem uit planten getrokken.

Natie, 't Lat. *natio* = geboorte. Volksstam, menschen die dezelfde afkomst, taal en zeden hebben; *nationaal* = wat tot een natie behoort; *nationaliseeren* = burger van een staat worden; *nationaliteit* = volkskarakter.

Natief, 't Lat. *nativus* = aangeboren, geboortig.

Natuur, 't Lat, *natura*, van *nasci* = geboren worden. Al het geschapene, heelal, zichtbare schepping. Voorts gesteldheid, wijze, aard, enz. *naturaliën* = zeldzame en goed bewaarde voortbrengselen der natuur; *naturaliseeren*, Fr. *naturaliser* = zich het burgerschap van een staat verschaffen: *naturalisatie* = het naturaliseeren; *naturel*, Fr, = natuurlijk. Een klein pruikje; *naturalisme* = natuurgodsdienst, ook zekere richting in de letterkunde *naturalist* = aanhanger van het natuurgeloof; getrouwe nabootsing der natuur; *naturalist* = aanhanger van 't *naturalisme*.

Navenant, zie **Advenant.**

Navigatie, 't Lat. *navigatio* = scheepvaart; *navigabel*, Fr. = bevaarbaar: *navigator* = zeeman of zeevaarder.

Nebuleus, van 't Lat. *nebŭla* = nevel. Nevelachtig, mistig.

Necessaire. Fr. = noodzakelijk. Een kistje waarin alle benoodigdheden, inzonderheid voor het toilet geborgen worden: reistaschje; *necessiteit*, 't Fr. *nécessité* = noodzakelijkheid.

Necrologie, Gr. van *nekros* = lijk, doode en *logos* = rede, vertelling. Levensbeschrijving van een overledene; *necroloog* = levensbeschrijver van zoo iemand.

Necromantie, Gr. van *nekros* = doode en *mantia* = het waarzeggen. Geestenbezwering, oproeping der dooden, opdat zij de toekomst voorspellen.

Nec plus ultra of **non plus utra**, Lat. = niet verder. Het voortreffelijkste, het niet overtroffene.

Nectar, Gr. = godendrank. Elke lekkere of heerlijke drank draagt wel eens dien naam.

Negeeren, 't Lat, *negare* = ontkennen, loochenen; *negatie*, 't Lat. *negatio* = ontkenning, loochening; *negatief* = ontkennend.

Neger, 't Fr. *nègre*, van 't Lat. *niger* = zwart. Mensch met een zwarte huidskleur.

Negerij of **Negorij**, 't Mal. *nageri* = kampong bij de Maleiers; plaats waar Negers verkocht worden. Onaanzienlijk nest (dorp of stad).

Negligeeren, 't Fr. *négliger*, 't Lat. *neglĭgĕre* = verwaarloozen, verzuimen, veronachtzamen: *neglectie* = verwaarloozing; *en négligé*, Fr. = in nacht- of ochtendgewaad. ongekleed; *negligent* = onachtzaam.

Negorij, zie **Negerij**.

Negotie, 't Lat, *negotium* = bedrijf, werk, handel; *negotieeren*, 't Lat. *negotiari* = onderhandelen, handel drijven, zaken doen, leeningen sluiten; *negotiant* = handelaar in 't groot; *negotiatie* = onderhandeling, handelsbedrijf, handel.

Nemesis, in de Mythologie de godin der wraak. De wrekende gerechtigheid.

Neologie, Gr. van *neos* = nieuw en *logos* = leer. Invoering van nieuwigheden in 't algemeen, meer bijzonder van nieuwe woorden of zegswijzen in de taal. Taalnieuwigheid; *neoloog* = invoerder van nieuwigheden; woordensmid; *neologisme* = taalnieuwigheid, nieuw ingevoerd woord; *neorama*, Gr. van *neos* = nieuw en *horāma* =

het geziene. Nieuwzicht. Vereeniging van het *panorama* en *diorama*.

Nepotisme, van 't Lat. *nepos* = kleinzoon, neef, bloedverwant. Neefschap, bloedverwantschap. Het begunstigen der regenten, die hun bloedverwanten aan allerlei baantjes en posten met achteruitzetting van vreemden helpen.

Nerveus, van 't Lat. *nervus*=zenuw, spier of pees, 't Fr. *nerveux*= zenuwachtig; *nerveuse ziekten* = zenuwziekten.

Nestor = oud en wijs man met veel ervaring. Zoo genaamd naar een der Grieksche koningen, die op hoogen leeftijd mede naar Troje trok en om zijne wijsheid en ervaring algemeen geacht was.

Net, 't Fr. *net*, van 't Lat. *nitĭdus*= blinkend. Schoon, rein, zindelijk, lief, beschaafd, keurig, fraai.

Netto, Ital. van dezelfde afkomst als *net*=zuiver; *netto-winst* = zuiver bedrag, opbrengst enz.

Neus, 't Lat. *nasus* (?)

Neutraal, van 't Lat. *neutrer*=geen van beiden. Onzijdig, onpartijdig; *neutraliteit* = onzijdigheid; *neutraliseeren* = onzijdig maken, geen partij kiezen, onzijdig blijven.

Nevel 't Lat. *nebŭla*. Mist, damp.

Niaiserie, Fr. van *niais*=nesteling, van *nĭd* = nest. Onnoozelheid.

Nicotine. Vloeibare, vluchtige stof, die in de tabak voorhanden en zeer vergiftig is, zoo geheeten naar Jean Nicot, welke de tabaksplant het eerst naar Frankrijk bracht en naar wien de tabak den naam kreeg van 't Nicotiaansche kruid.

Nigromantie, van 't Lat. *niger* = zwart en *mantia* = het waarzeggen. Zwarte kunst, tooverij, waarzeggerij door middel van booze geesten.

Nihil of **nil** = niets, van waar *nihilisme*, een Russische politieke partij, die de bestaande maatschappelijke orde wil omverwerpen en uit het *niets* een nieuwe maatschappij opbouwen; *nihilist* = aanhanger dier partij

Nikkel. Naamsoorsprong onbekend. Een metaal in kleur met het zilver overeenkomende en waarvan in sommige landen muntstukken geslagen worden. Vermengt men het met koper en zink, dan ontstaat uit dat mengsel nieuw zilver.

Nimbus, Lat. = plasregen, stormwolk. De stralenkrans om het hoofd der Heiligen. Glans die een beroemd man omgeeft.

Nimf of **Nymph**, 't Gr. *nymphē*= jonge vrouw, meisje. In de Gr. Mythologie een soort van halfgodinnen, die duizenden jaren leven konden en altijd even jong en bevallig bleven. Een meisje dat licht van zeden is.

Nimrod. Een groot liefhebber van de jacht; zoo geheeten naar een koning van dien naam, dien de Bijbel een geweldig jager noemt.

Nis, 't Fr. *niche* = holligheid in een muur.

Niveau, Fr., oorspr. *liveau*, van 't Lat. *libella* = waterpas, paslood. Van daar *niveleeren* = waterpas maken, gelijk maken.

Nobel, 't Fr. *noble*, van 't Lat *nobĭlis*. Edel, edelmoedig; *nobili* = de adellijke familiën in het oude Venetië; *nobiliteit* = edelheid, adeldom.

Noblesse, Fr. *adel*, in de uitdrukking: *noblesse oblige* = de adeldom legt verplichtingen op; tegenover voorrechten staan plichten.

Noen, van 't Lat. *nona* = negende ure van den dag. Volgens de kerkelijke verdeeling begon de dag des morgens te zes uur en viel de

noen alzoo des middags te drie uur. Dat was de tijd waarop het middagmaal genuttigd werd, van daar dat *noen* de beteekenis kreeg van middag. Na het Bourgondische gravenhuis werd het uur van 't middagmaal vervroegd en op 's middags 12 uur gezet, zoodat we nu door *noen*=des middags te 12 uur verstaan.

Nolens volens, van 't Lat. *nolle* = niet willen en *velle* = willen. Willens of niet willens: kwaad- of goedschiks.

Nomaden, 't Gr. *nomades*, van *nomados* = weidend, rondzwervend. Rondzwervende herdersvolken; *nomadisch*=rondtrekkend; *nomadiseeren*=een zwervend leven leiden.

Nomenclatuur, 't Lat. *nomenclaturas* = benaming. Naamregister; ook al de regelen te samen genomen, waarnaar de vereischte namen in een of andere wetenschap gevormd worden.

Nomineeren, 't Lat. *nominare*, van *nomen* =naam, meervoud *nomina*. Noemen, benoemen; *nominatie*= benoeming tot een ambt, voordracht waaruit benoemd wordt; *nominaal*=den naam betreffende; *nominale waarde* = de waarde van schuldbrieven, zooals die bij het aangaan van de schuld is vastgesteld en naar gelang van welke de rente betaald wordt; het tegenovergestelde van de *reëele* of werkelijke waarde, waarvoor het effect aan de beurs verkocht kan worden.

Nominatief, 't Lat. *nominativus*= noemer. Eerste naamval.

Nommer of **Nummer,** van 't Lat. *numerus* = getal. Getalmerk, cijfer.

Non, 't Egypt. *nanoe* = kuisch. De kloosters zijn uit Egypte: *nonna* was een eeretitel van oude menschen, zelfs van oude mannen. Kloostervrouw, kloosterjuffer.

Nonactief, Fr. = niet werkzaam. In het militaire een officier, die niet werkelijk in dienst is, zonder echter den dienst voor goed vaarwel gezegd te hebben; *nonactiviteit* = toestand van *nonactief* te zijn.

Nonchalant, Fr.=slordig, nalatig, onachtzaam; *nonchalance* = slordigheid, onachtzaamheid.

Noninterventie, Lat. zie **interventie** = het niet tusschen beide komen (tusschen twee oorlogvoerende machten).

Non possum, Lat. = ik kan niet; *non possumus* = wij kunnen niet.

Non plus ultra. Zie **Nec plus ultra.**

Nonsens, 't Lat. *non sensus* = geen zin. Onzin, onverstand, zotteklap.

Nonvaleur, Fr. zie **Valeur**=geen waarde. Onwaarde; pachten, renten, belastingen, enz. die niet inbaar zijn wegens het onvermogen dergenen, die ze betalen moeten.

Noot, van 't Lat. *nota* = teeken, aanteekening, opmerking aan den voet van de bladzijde, muzieknoot; *ad notam nemen* = ergens aanteekening van houden, onthouden.

Noot, 't Lat. *nux.* (?) Harde boomvrucht.

Norm, 't Lat. *norma* = richtsnoer, maatstok, winkelhaak. Voorschrift, regel.

Normaal, Lat. *normalis*=met het voorschrift overeenkomende; *in normalen toestand* = in gewonen toestand; *normaalschool* = modelschool; *normaliteit* = regelmatige (gezondheids) toestand.

Nota, 't Lat. *nota* = teeken, kenteeken. Kleine rekening. Klein briefje. Ergens *nota* van nemen = aanteekening er van houden, of het onthouden; *nota bene*, Lat. = let wel.

Notabel, van 't Lat. *notare*, ons *noteeren*=opteekenen, boeken. Merkwaardig, gewichtig, wat der moeite waard is genoteerd te worden; ook voornaam; *notabiliteiten*=de aanzienlijksten; *noteering* = opteekening; *notist* = muzieknotenschrijver.

Notaris, 't Lat. *notarius* = snelschrijver, iemand die met verkortingen, met teekens (*notae*) schreef. Openbaar ambtenaar, die acten verlijdt en in bewaring houdt, ook het recht heeft allerlei goederen publiek te veilen; *notariaat*=ambt van notaris; *notarieel* = door een notaris opgemaakt.

Notie, 't Lat. *notio*, van *noscĕre* = leeren kennen. Begrip, denkbeeld.

Notificeeren, 't Lat. *notificare*, van *notus*=bekend maken, kond doen. Aankondigen, berichten, ter kennisse brengen; *notificatie* = kennisgeving, mededeeling; *notitie* = aanteekening, melding; *notitie nemen* = acht geven; *notitieboekje* aanteekeningboekje.

Notoor, notoir of **notorisch,** 't Lat. *notorius* = aanduidend. Wereldkundig, algemeen bekend; *notoriteit* of *notoriëteit* = algemeene bekendheid.

Notre Dame, Fr. = onze vrouw. De Moedermaagd Maria. Onze Lieve Vrouwe.

Notulen, 't Lat. *notulae*, Dim. van *nota* = aanteekening. Kleine aanteekeningen, inhoudende het verslag van wat er in een vergadering gebeurd is.

Nouveautés, Fr. = nieuwigheden. Nieuwe voorwerpen van smaak of weelde. Nieuwe snufjes.

Nouvellist, 't Fr. *nouvelliste* = schrijver van *nouvelles* = nieuwstijdingen. Dagbladschrijver.

Novelle, van 't Lat. *novus*=nieuw. Klein verhaal, kleine roman; *novellist* = schrijver van novelles.

November, van 't Lat. *novem* = negen. Vroeger bij de Romeinen de negende maand van het jaar. Slachtmaand.

Novice, van 't Lat. *novĭcius* = nieuwling, beginner. Wordt inzonderheid gezegd van iemand, die het proefjaar in een klooster doorbrengt; *noviciaat*=proefjaar. proeftijd.

Nuance, Fr. van *nue*=wolk, omwolking. Schaduwing, schakeering, kleurspeling: *nuanceeren* = schaduwen, schakeeren; *nuanceering* = het *nuanceeren*, het schakeeren.

Nuditeit, van 't Lat. *nudĭtas* = naaktheid, blootheid.

Nul, 't Lat. *nullus* = geen. Het cijfer o. Ook een onbeduidend mensch, een sul; *nulliteit*, MLat. *nulletas* = nietigheid.

Nummer, 't Lat. *numerus*=getal, van waar *numereeren*=nommeren.

Numerus, Lat.=nommer. Klankmaat, redekunstige welluidendheid. Rhythmus.

Numismatiek, van 't Lat. *nummus* = zilvermunt. Muntkunde; *numismatĭcus* = muntkenner.

Nuntius of **nuncius,** van *nunciare* = verkondigen, berichten. Afgevaardigde, boodschapper, inzonderheid pauselijk gezant.

Nymph, zie **Nimf.**

O.

Oase, 't Gr. *oasis*. Een vruchtbare, waterrijke plek in 't midden van een zandwoestijn. Liefelijk plekje.

Obedieeren, van 't Lat. *obedire* = gehoorzamen ; *obedientie* =gehoorzaamheid.

Obelisk, 't Gr. *obeliskos*, Dim. van *obelós* = spies. Spitsvormige Egyptische kolom of zuil, meestal uit één steen gehouwen en iets meer of minder dan twintig meter hoog.

Objecteeren, 't Lat. *objectare* = tegenwerpen. Tegenwerpingen, 'tegenbedenkingen maken ; *object* = het tegengeworpene, 't voorwerp dat onze aandacht bezig houdt ; *objectie* = tegenwerping, bezwaar ; *objectief* wordt gewoonlijk gebruikt in tegenoverstelling van *subjectief*. Het eerste is alles wat van buiten waargenomen wordt ; het laatste is de innerlijke waarneming, meening of oordeel. *Objectieve* poezie gaat buiten 't gemoed van den dichter om = *epische : subjectieve* daarentegen welt uit het gemoed op = *lyrische poezie*. Een zaak *objectief* beschouwen, wil zeggen : de zaak op zich zelve beschouwen, zonder dat ze met onszelven in verband wordt gebracht.

Oblaat, van 't Lat. *oblata* = aangeboden, aangebracht. De eerste Christenen brachten bij hun liefdemalen in den beginne hun brood mede. In de katholieke kerk de hostie of de heilige ouwel.

Oblie, verbastering van *oblaat* Gave aan een geestelijk gesticht. Ook : ijzerkoek, dunne wafel.

Obligaat, van 't Lat. *obligatus* = verplicht, verbonden. Muz. Een *obligaat* spelen of zingen doet hij die de hoofdpartij zingt of speelt ; terwijl de anderen slechts begeleiden ; of het is hij die een stuk, dat bepaald voor een of ander instrument gezet is, met begeleiding van andere instrumenten voordraagt ; *obligatie*= verplichting, gehoudenheid. Schuldbekentenis, effect ; *obligeeren* 't Fr. *obliger* = verplichten ; *geobligeërd* = verplicht, ik ben u verplicht, ik dank u.

Obool of **Obolus**, 't Gr. *obolós* = klein muntstuk van zilver of koper, ter waarde van zes à acht centen.

Obsceen, 't Lat. *obscoenus* = vuil, gemeen, ontuchtig.

Obscuur, 't Lat. *obscurus* = duister donker, onbekend ; *obscuriteit* = donkerheid, onbekendheid ; *obscurant* = vijand van verlichting, domperridder ; *obscurantisme*=het streven om alle verlichting te weren. Lichtschuwheid.

Observeeren, 't Lat. *observare*=in achtnemen, waarnemen, gadeslaan, beschouwen, opmerken ; *observatie* =waarneming, opmerking ; *observatorium* = gebouw of toren waar men de sterren kan waarnemen. Sterrenwacht ; *observator* = de persoon die waarneemt.

Obstakel, 't Fr. *obstacle*, 't Lat. *obstaculum* = hinderpaal, beletsel, hindernis ; *obsteeren*, 't Lat. *obstare* = tegenstaan, hinderen.

Obstinaat, 't Lat. *obstinatus* = halsstarrig, hoofdig, hardnekkig van 't Lat. *obstinare* = ergens op staan, halsstarrig zijn.

Obstructie, 't Lat. *obstructio*=versperring, verhindering Verstopping. hardlijvigheid ; *obstructionisten* zijn de personen in een vergadering die door allerlei bezwaren en moeilijkheden op te werpen, den gang der

zaken belemmeren en zoo doende oorzaak zijn dat er bijna niets tot stand komt.

Obtineeren of **Obteneeren:** 't eerste van 't Lat. *obtinēre*, 't laatste van 't Fr. *obtenir*. Verkrijgen, verwerven, bekomen.

Occasie, 't Lat. *occasĭo* = gelegenheid, gunstig tijdstip; *occasioneel*, 't Fr. *occasionel* = bij gelegenheid, op gelegen tijd: *occasioneeren* 't Fr. *occasioner* = gelegenheid geven, veroorzaken.

Occident, 't Lat. *occidens* = westen

Occupatie, van 't Lat. *occupare* = innemen, bezetten. Het bezetten, het in bezit nemen.

Oceaan, 't Lat. *oceanus* = wereldzee. De watermassa die al het land van de aarde omgeeft.

Ochlocratie, Gr. van *ochlos* = volkshoop en *kratēin* = heerschen. De regeering van den grooten hoop van 't gepeupel.

Octaaf, van 't Lat. *octo* = acht. Het achtste. Muz. de achtste toon van den grondtoon af: de omvang van acht tonen. In de Katholieke kerk de laatste dag van een kerkelijk feest, dat acht dagen duurt; *octant* 't Lat. *octans* = een achtste van een cirkel. Astronomisch werktuig; *octavo* = boekenformaat, waarbij het vel in achten gevouwen is, dus zestien bladzijden heeft.

October, van 't Lat. *octo* = acht: in de eerste tijden bij de Romeinen de achtste maand van het jaar. Wijnmaand.

Octrooi, 't Fr. *octroi*. Machtiging of toestemming tot een handeling. Vergunning eener regeering, waarbij aan een of meer personen voor een bepaalden tijd het recht gegeven wordt uitsluitend op bepaalde plaatsen handel te drijven, of sommige voorwerpen door hem zelven uitgevonden, te vervaardigen. *Octrooieeren* = octrooi verleenen.

Oculist, van 't Lat. *ocŭlus* = oog. Oogendokter, oogarts.

Odalisk, van het Turksche *odalik*, samengesteld uit *oda* = kamer, met den uitgang *lik* = kamenier. De bedienden of slavinnen van de vrouwen in den Harem.

Ode, 't Gr. *odē* = lied, gezang. Lierzang, zich kenmerkend door ernst en verhevenheid; *odéon*, 't Gr. *odēion*, was bij de ouden een gebouw, waarin dichters en toonkunstenaars hunne wedstrijden hielden Thans een concerthuis, een operagebouw, ook een verzameling van lierdichten.

Odeur, Fr. van 't Lat. *odor* = reuk; *odeurs*, reukwerk.

Odieus, 't Fr. *odieux*, van 't Lat. *od* = ik haat. Hatelijk, ergerlijk. van waar ook *odium* = haat.

Oeconoom, van 't Gr. *oikos* = huis en *nomos* = het toebedeelde. Huishoudkundige, landbouwkundige; *oeconomie* = huishouding, landbouw, ook spaarzaamheid; *economie politique*, Fr. = staathuishoudkunde; *oeconomist* = voorstander, kenner van de *oeconomie*; *oeconómisch* = al wat de *oecònomie* betreft, *oeconomiseeren* = besparen.

Oester, 't Lat. *ostrea* = schelp, scherf. Bekend schelpdier, vanwaar *ostracisme* = scherfgericht.

Offensief, 't Fr. *offensif* = aanvallen: een *of*- en *defensief* verbond: een verbond dat zoo wel aanvallend als verdedigenderwijze te werk gaat.

Offreeren, 't Lat, *offerre* = aanbieden, opdragen; *offerande*, 't Fr. *offrande* = offer; *offerte*, Fr. = aanbod.

Officie, 't Fr. *officĭum* = dienstverrichting, dienst, plicht, ambt, ambtsvervulling.

Officiëel, 't Fr. *officiel*=van ambtswege, ambtelijk : al wat van regeeringswege gelast of bericht wordt : geloofwaardig, echt.

Officier, 't Fr. *officier* = bediende, beambte. Krijgsbeambte, rechterlijke beambte. Luitenant en alle militaire graden daarboven gaande.

Officieus, 't Lat. *officiosus*=dienstvaardig, voorkomend. Het tegenovergestelde van *officieel*. Wat niet onmiddelijk van regeeringswege gelast of bericht wordt. Een *officieuse courant* is een nieuwsblad, dat zijne berichten niet rechtstreeks, maar langs een omweg van de regeering erlangt.

Officio (ex) = ambtshalve, van ambtswege.

Oker, 't Lat. *ochra* = geelachtig, Gele verfstof.

Oksel, 't Lat. *axilla* (?) = schouderholte.

Oleander, 't Fr. *oléandre*, verbastering van 't Lat. *rhododendrum* = Rozenlaurier. Een sierplant in ons klimaat.

Olie, van 't Lat. *oleum*. Vette vloeistof, vanwaar *oleïne* = olievet : hoofdbestanddeel van alle *oliën* ; *oleographie* van 't Lat. *oleum* = olie en 't Gr. *graphein* =schrijven. Met olie geschreven. Een nagedrukt schilderstuk.

Olifant, 't Lat. *elephantus*. Het grootste der viervoetige dieren.

Oligarchie, van 't Gr. *oligos*=weinig en *archein*=heerschen. De regeering van weinigen ; *oligarch* lid of voorstander van zulk een regeering. familieregeering

Olijf, 't Lat. *oliva* =olijfbes. De vrucht van den olijfboom, waaruit de olijf- of slaolie geperst wordt.

Olim, Lat. = voorheen. *In de dagen van olim* = weleer.

Olla podrida, Sp. = bedorven pot. Mengelmoes. Van alles door elkander.

Olm, 't Lat. *ulmus* (?) Iepenboom.

Olographisch, van 't Gr. *olos*=alleen en *graphein* = schrijven. Een *olographisch testament*= een eigenhandig geschreven testament.

Omber, 't Fr. *ombre*, 't Sp. *hombre* =mensch, man. Naam van een zeer bekend kaartspel, dat door drie of vier personen gespeeld wordt. Ook draagt de persoon, die tegen de anderen speelt den naam van *omber*.

Ombrage, Fr. = schaduw, argwaan ; *ombrageeren* = beschaduwen.

Ombrella, 't Lat. *umbrella* = zomerhoed met breede randen. Zonnescherm, parasol.

Omĕga, Gr. van *megas* = groot. De groote of gerekte O der Grieken : de laatste letter van hun alphabet ; *van Alpha tot Omega* = van 't begin tot het einde.

Omelet, 't Fr. *omelette*, uit *oeufs mêlés* = gemengde eieren. Eierkoek, eierstruif.

Omen, Lat. = voorteeken, voorspook; *omineus* Fr.=onheilspellend.

Omissie, 't Lat. *omissio* = uitlating, verzuim, van *omitteeren*, 't Lat. *omittĕre* = weglaten, overslaan.

Omnia fausta, Lat.=alles gunstig, gelukkig. Veel heil : nieuwjaarswensch.

Omnibus, Fr. van 't Lat. *omnis* = alles. Derde Nv. Meerv. *omnibus*= voor allen. Groot rijtuig waar men plaats in kan nemen en waardoor de verwijderde punten in groote steden gauwer en gemakkelijker kunnen bereikt worden.

Onanie of **Onanisme**, naar *Onan* (zie Genesis 38 : 9). Zelfbevlekking ; *onanist* = zelfbevlekker.

Ons, 't Lat. *uncia*. Gewicht. Hectogram.

Omnivoor, alleseter

Onereus, 't Fr. *onéreux*, van 't Lat. *onus* = last. Drukkend, bezwarend: *onereeren* = bezwaren, drukken.

Ontramponeerd, zie *ramponneeren*.

Oorlam, 't Mal. *orang lama*=oud, ervaren man. Borrel aan boord.

Opaal, 't Lat. *opalus*. Melkblauwe edelsteen.

Opera, Ital. = werk, kunstwerk. Muzikaal drama of tooneelspel; *opera-comique* of *opera-buffa* = vroolijke, lachwekkende opera: *opera seria* = ernstige opera, groote opera: *operette*, 't Ital. *operetta* = klein zangspel; *operisten* = operazangers.

Opera, Lat. Meervoud van *opus* = werk; *opera omnia*=al de werken.

Opereeren, 't Lat. *operari* = werken. Het snijden van een heelkundige: *operatie* = werking. De snijding, de kunstbewerking door den heelkundige toegepast: *operateur* = bewerker. De heelmeester, de persoon die de operatie doet.

Operment, verbastering van 't Lat. *auri pigmentum*=goudverf. Zwavel-arsenicum. Als verfstof: koningsgeel.

Opineeren, van 't Lat. *opinari* = meenen, van meening zijn; *opinie*, 't Lat. *opinĭo*=meening, gevoelen; *opiniater*, 't Fr. *opiniâtre*, ook van 't Lat. *opinĭo* = stijf van meening, halsstarrig, onbuigzaam.

Opium, 't Lat. *opium*, van 't Gr. *opós*=sap. Heulsap. Het verharde sap uit de onrijpe papaver in het Oosten, dat een sterk verdoovende kracht bezit.

Opponeeren, 't Lat. *opponĕre* = tegenstellen, tegenover stellen. Bestrijden, zich verzetten, *opponent*, 't Lat. *opponens* = bestrijder: de persoon die de stellingen door een ander gesteld, tegenspreekt; *oppositie*, 't Lat. *oppositĭo* = tegenspraak, tegenstand, tegenpartij; *opposant* = *opponent*.

Opportuniteit, 't Lat. *opportunĭtas* =geschikte tijd, gunstig oogenblik: *opportunisme* = staatkunde die rekening houdt met de omstandigheden: *opportunist* = voorstander van het *opportunisme*.

Opprimeeren, 't Lat. *opprimĕre*= onderdrukken, van waar *oppressie* = onderdrukking.

Opprobeeren, 't Lat. *opprobrare*= verwijten, voor de voeten werpen. Beschimpen: *opprobratie*=smaad, schande, schimp.

Optica, 't G, *optikē*, van *óptein* = zien. Gezichtkunde: onderdeel der natuurkunde, dat zich met de verschijnselen van 't licht onledig houdt; *optisch* = wat tot de leer van 't licht behoort: *optisch bedrog* = gezichtsbedrog: *opticus* = gezichtkundige.

Optimus maximus, = de beste en grootste. Bijnaam van Jupiter, den opperste der goden.

Optimus, is in 't Lat. de overtr. trap van *bonus* = goed. *Optimaten* waren in het oude Rome de aanzienlijken, de voornamen. *Optimisme* = leer die alles ten beste uitlegt, die alles van de gunstigste zijde bezit; *optimist* = aanhanger van die leer: *optimistisch* = wat met het *optimisme* overeenkomt: *optimistische* levensbeschouwing= licht- en moedgevend. *Optimist* staat tegenover *pessimist*.

Opulent, 't Lat. *opulentus* = rijk, vermogend; *opulentie* = rijkdom, overvloed.

Ora et Labora, Lat. = bid en werk.

Orageus, 't Fr. *orageux*, van *orage* = storm, onweer. Onstuimig.

Orakel, 't Lat. *oracŭlum*, van *orare*

= spreken. Godspraak. Antwoord dat de priesters bij de ouden gaven namens de goden.

Orang-outang, Mal. van *orang* = mensch en *outang* = woud. Boschmensch. Een groot soort van aap.

Oranje, van 't Perz.-Arab. *nárandj* 't It. *naranja*, 't Fr. *orange* = oranjeappel, oranjeboom, oranjekleur. Ons regeerend stamhuis; *oranjerie*, 't Fr. *orangerie* = broeikas, verzameling van oranjeboomen.

Oratie, 't Lat. *oratio* = rede of redevoering; *oratorisch* = redekunstig: *oratorium*, Muz. Een soort van muzikaal drama van ernstigen, inzonderheid Bijbelschen inhoud.

Orde, 't Lat. *ordo* = rij, rang, regelmaat, ordening.

Order, 't Fr. *ordre*, 't Lat. *ordo* = bevel, last.

Ordinair, 't Fr. *ordinaire* = gewoon alledaagsch.

Ordinaris, = Gaarkeuken, open tafel.

Ordineeren = iemand tot priester wijden.

Ordonneeren, 't Fr. *ordonner* = bevelen, gelasten, gebieden: *ordonnans* = een soldaat wiens taak het is de bevelen van een hoofdofficier uit te voeren; *ordonnantie* = verordening, voorschrift.

Oreeren, 't Lat. *orare* = spreken, bidden. Een redevoering houden, druk babbelen.

Orēmus, Lat. = laat ons bidden. In de uitdrukking: *'t is daar oremus* = een ellendige boel, treurig gesteld.

Orgaan, 't Lat. *organum* = werktuig. Zintuig, spraakwerktuig: de persoon door wien men iets laat zeggen: 't dagblad waarvan zich een staatkundige partij bedient om haar denkbeelden ingang te doen vinden; *organiek* of *organisch* = met organen voorzien; *organieke wetten* = de hoofdwetten uit de grondwet voortvloeiende; *organiseeren*, 't Fr. *organiser* = regelen, vormen, inrichten: *organisatie* = regeling, inrichting: *organisme* = samenhang der deelen van een geheel.

Orgeade, Fr. van *orge* = gerst. Gerstedrank, amandelmelk.

Orgel, 't Gr. *organon*. Bekend toon-instrument, dat veelal in kerken gebruikt wordt: *organist* of *orgelist* = orgelbespeler.

Orgiën, 't Gr. *orgia* = geheime godsdienstgebruiken. Zwelgerijen, braspartijen.

Oriënt, 't Lat. *oriëns* = opgaande (zon). Het Oosten *Zich orienteeren*, 't Fr. *s'orienter* = zich oostwaarts richten. Berichten inwinnen, zich met de ligging en de toestanden van een plaats bekend maken: *orientalist* = beoefenaar en kenner der semitische talen.

Originaal of **Origineel**, 't Lat. *originalis*, van *origo* = oorsprong. Oorspronkelijk, eigenaardig; *een origineel* is iemand, die van den allendaagschen sleur afwijkt en iets oorspronkelijks heeft; *originaliteit* = oorspronkelijkheid.

Orkaan, 't Ital. *orogano*, Fr. *ouragan*. Ontleend uit de taal der inboorlingen van Haïti. Hevige storm, inzonderheid op de kusten.

Orkest of **Orchest**, 't Gr. *orchestra* = dans- en zangplaats bij de ouden. De plaats waar de muzikanten zitten te spelen: ook de gezamenlijke muzikanten.

Orneeren, 't Lat. *ornare* = versieren, tooien; *ornament* of *ornement* = sieraad, versiersel; *ornamenteeren* = met versierselen voorzien: *ornaat*, 't Lat. *ornatus* = plechtgewaad, ambtskleed der geestelijken.

Ornithographie, Gr. van *ornitos* =

vogel en *graphein* = schrijven. Vogelbeschrijving; *ornithologie* van *ornitos* en *logos*=Vogelleer, vogelkunde; *ornitholoog*=vogelkenner.

Orthodox, Gr. van *orthós* = recht en *doxa*=meening, geloof. Rechtzinnig; *een orthodox* = een rechtzinnige; *orthodoxie* = rechtzinnigheid.

Orthograaf, Gr. van *orthós*=recht en *graphein* = schrijven. Rechtschrijver, persoon die de kunst der *orthographie* = spelling verstaat: *orthographisch* = spelkundig.

Orthopaedie, Gr. van *orthós* = recht en *paideuein* = kinderen opkweeken. Kunst om de misvormde ledematen recht te maken en te verbeteren: *orthopaedisch* = wat op die kunst betrekking heeft.

Ortolaan, 't Fr. *ortolan*=van 't Lat. *hortus* = tuin. Korenvink, tuinmerel.

Ostentatie, 't Lat. *ostentatiŏ*=tentoonstelling, vertooning. Ophef, drukte, grootspraak, vertoon: *ostenteeren*, 't Lat. *ostentare* = pronken, pralen, vertoon maken.

Outreeren, Fr. *outrer*, van 't Lat. *ultra* = over. Overdrijven, overspannen, oververgen.

Ouwel, 't Lat. *oblata*. Zie: *oblaat*. Omhulsel voor bittere geneesmiddelen, middel om een brief dicht te maken.

Ovaal, van 't Lat. *ovum* = ei. Eivormig, eirond, langwerpig rond.

Ovatie, 't Lat. *ovatiŏ* = kleine zegepraal of triumfus bij de Romeinen, waarbij de overwinnaar niet op een wagen, maar te voet of hoogstens op een paard, zijn zegevierenden intocht hield en in plaats van een os, een schaap offerde. Iemand *een ovatie brengen* wil zeggen, dat vele personen te zamen zich gemeenschappelijk en op luidruchtige wijze naar den man begeven, wien ze eer willen bewijzen; gewoonlijk wordt de optocht begeleid door muziek en ontbreekt het niet aan aanspraken.

Oxydeeren, 't Gr.-Lat. *oxydare* = verzuren, met zuurstof verbinden van *oxys* = scherp, zuur; *oxyde* = zuurstof-verbinding.

P.

Paaien, 't Fr. *payer* = betalen, tevreden stellen. Met zoete woordjes of met beloften misleiden.

Paal, 't Lat. *palus*. Langwerpig stuk hout; *paal op Java*=afstandsmaat van 20 minuten gaans.

Paap, 't Lat. *papa* = vader. In de Middeleeuwen de eerenaam der priesters; van daar dat *paap* ook priester beteekende. Thans een scheldnaam voor de R. C.

Paard, van 't Lat. *paraverēdus* = extra postpaard.

·cht, 't Lat. *pactum* = verdrag, overeenkomst. Huur van landerijen of boerenerven.

Pacificatie, 't Lat. *pacificatio*=bevrediging; *pacifieeren*, 't Fr. *pacifier*, 't Lat. *pacificare* = bevredigen; *pacifiek*, 't Fr. *pacifique* = vredelievend, kalm, vreedzaam. 't Grondwoord is *pax* = vrede.

Padi, paddi, paddy, Mal. In Neerlandsch Indië de rijst in de aar.

Paedagoog, 't Gr. *paidagogós* = kinderleider, slaaf die de kinderen naar school bracht, van *paīs* = kind en *ágein* = leider. Opvoeder,

paedagogiek = opvoedkunde, *paedagogisch* = opvoedkundig; *paedagogium* = opvoedingsgesticht.

Pagaai. Korte riem met een kruk tot handvat; *pagaaien* = roeien met een pagaai.

Page, Fr. 't Grondw. is 't Gr. *pais* = kind. Dim. *paidion*. Knaap, edelknaap, die vorstelijke personen bedient.

Pagina, Lat. = bladzijde; *pagineeren* = volgnommers aan de bladzijden geven; *paginatuur* = volgorde der bladzijden.

Pagode. Een oostersch woord: een afgodsbeeld met een beweegbaren kop.

Pair, van 't Lat *par*, genit. *paris* = gelijk. De gelijken, de evenknieën. Nu de leden van het Hooger Huis in Engeland, vroeger onder het koningschap de leden van de Eerste Kamer in Frankrijk.

Pais, 't Fr. *paix*, 't Lat. *pax* = vrede.

Pakket, packet, paket, 't Fr. *paquet*, van 't Germ. *pak* = pakje; *pakketboot*, 't Eng. *packetboat* = booten die de brievenmaal en de passagiers vervoerden, wat thans door stoombooten geschiedt.

Paladijn, van 't MLat. *palatinus* = heer van 't paleis, ridder uit 't gevolg van Karel den Groote. Een ridder uit de Middeleeuwen, die zich de verdediging der vrouw ten taak stelde. Vrouwenverdediger.

Palankijn, op Java *palankan* = draagstoel.

Paleis, 't Fr. *palais*, 't Lat. *palatium* = de Palatijnsche heuvel in Rome. Keizer Augustus woonde op het *Palatium*: van daar dat *paleis* gelijkluidend werd met: vorstelijke woning. Prachtig gebouw.

Palet, 't Fr. *palette*, van 't Lat. *pala* = spade, bakkersschop. Dun, ovaalvormig plankje met een gat er in, dat de schilder gebruikt om er zijn verven op te mengen.

Paletot, Fr. Wijde korte overjas met zijzakken. Het oude *paltrok*, OFr. *palletoc*.

Palfrenier, palefrenier, van 't *palefroi* = dames- of staatsiepaard. Stalknecht.

Palissade, Fr. van 't Lat. *palus* = paal. Schanspaal in den grond gestoken tot versperring van toegangen; *palissadeeren* = van palissaden voorzien.

Palissanderhout. Purperhout, vioietblauw hout, afkomstig uit Guyana, waarvan zich de schrijnwerkers bedienen.

Paljas, pajas, van 't Fr. *paillasse* = strooizak. Hansworst, grappenmaker.

Palladium, zoogeheeten naar Pallas-Minerva, godin der wijsheid en der krijgszaken. Het was, volgens de overlevering, een beeld in Troje dat de inwoners met zorg moesten bewaren en dat hun de onneembaarheid der stad waarborgde. Verloren zij het echter, dan was hun ondergang gewis. Schild, beschermend voorwerp, beschermgod.

Palliatief (van 't Lat. *palla* = een lang, wijd opperkleed, dat de aanzienlijke Romeinsche vrouwen droegen), 't Lat. *palliatus* = met een mantel bekleed. Een middel dat voor een poos helpt, maar de kwaal niet wegneemt; verzachtingsmiddel, pijnstillend middel, tijdelijke hulp uitvlucht.

Palm, 't Lat. *palma*. Palmboom. Ook de palm van de hand, een decimeter.

Palpabel, 't Fr. *palpable*, van 't Lat. *palpare* = betasten, aanraken. Duidelijk, zonneklaar.

Palpitatie, van 't Lat. *palpitare* = = kloppen. Hartklopping, polsslag; *palpiteeren* = kloppen.

Pamflet, Fr., 't Oudfr. *palme-feuillez* = handblad. Vlugschrift, schimp- of schotschrift. Blauwboekje; *pamflettist* = schotschriftschrijver.

Pampa's, groote grasvlakten in Peru

Pampelmoes. O.-I. oranjeappel, zoo groot als een menschenhoofd.

Panacea, Lat., 't Fr. *panacée*, oorspr. 't Gr. *pan* = al en *akeia* = genezen. Een algemeen geneesmiddel dat tegen alle kwalen helpt. Wondermiddel.

Panache, Fr. van 't Lat. *penna* = veer. Vederbos, pluimbos.

Pandecten, Gr. van *pan* = al en *dechestai* = opnemen. Alomvattende boeken. Verzameling van oud-Romeinsche rechtsbeginselen: wet van Justinianus, Byzantijnsch keizer.

Pandoer, zoo geheeten naar het dorp Pandoer. Hongaarsch voetsoldaat. Ook een vrij algemeen bekend kaartspel.

Pandōra, Gr. van *pan* = al en *dōron* = geschenk. Albegiftigd. Volgens de mythologie een schoon meisje, dat alle menschlijke kwalen in een doos bij zich droeg. Haar minnaar opende de doos en nu vlogen alle rampen en kwalen over het aardrijk; alleen de hoop bleef op den bodem van de doos achter. Van daar *Pandora's doos* = bronwel van alle ellende.

Paneel, 't oudfr. *panel*, van 't Lat. *pannus* = lap of stuk laken. Vierkante plank of steen, vak van een deur of een muur, achterstuk van een spiegel, enz.

Panier, Fr. = mand. Mandewagen; *panier percé* = doorboorde mand. Verkwister, losbal.

Paniek of **panische schrik**. Plotseling noodeloos alarm of schrik. Een *paniek* aan de beurs = plotselinge daling van alle effecten. Zoo geheeten naar den veldgod Pan, die men als de oorzaak er van beschouwde, omdat hij den menschen door zijn plotselinge verschijningen overal een grooten schrik op het lijf joeg.

Panopticum, 't Gr. *panoptikon*, van *pan* = al en *optein* = zien. Inrichting waar alles te zien is, inzonderheid wassenbeelden die beroemde of beruchte personen voorstellen.

Panorāma, Gr. van *pan* = al en *horān* = zien. Algezicht. Cirkelvormig schilderij, voorstellende den ganschen horizon, terwijl de beschouwer in het midden staat.

Pansfluit. Herdersfluit van den god Pan. Zeven rietjes aan elkaar gebonden van ongelijke lengte.

Pantalon, Fr., 't Ital. *pantalone*, 't Gr. *pantaleone* = geheel leeuw. Naam van een mageren, gierigen huisvader, die in de volkskomedie der Italianen dikwijls optreedt en steeds bedrogen wordt. Van daar bij uitbreiding hansworst; ook lange wijde broek: de dracht van zulk een potsenmaker. Broek.

Panter, 't Lat. *panthēra*. Roofdier in Azië en Afrika, hebbende veel overeenkomst met den luipaard.

Pantheïsme, Gr. van *pan* = al en *théos* = God. Alvergoding. 't Geloof dat de wereld en God één zijn, dat God niet tegenover de wereld staat als de Schepper tot het geschapene; *pantheïst* = aanhanger van het geloof dat God en de Natuur éen zijn; *pantheïstisch* = wat op het *pantheïsme* betrekking heeft.

Pantheon, Gr. = altempel: tempel voor al de goden in het oude Rome. Eeretempel voor al de beroemde mannen van den staat.

Pantoffel, 't Fr. *pantoufle* = huis-

schoen of muil; *pantoffelparade* = het wandelen van de voorname lui op bepaalde plaats en tijd om elkaar te zien en gezien te worden.

Pantomime, van 't Gr. *pantomīmos* = alles nabootsend. Gebarenspel. Dramatische voorstelling, waarin de spelers zich alleen van gebaren bedienen; *pantomimist* = gebaarspeler; *pantomimisch* = wat tot de *pantomime* behoort.

Papa, 't Gr. *páppas* = vader. Paus.

Papaver, Lat.=slaapbol, mankop, zwarte heul.

Papegaai, 't Sp. *papagayo*. Bekende vogel in de warme streken

Papeterie, Fr. Papierhandel. Waren van papier.

Papier, 't Lat. *papyrus*. Naam eener Egyptische rietplant, waar de ouden op schreven: *paperassen*, Fr. = scheurpapier; beschreven papieren van geen waarde.

Papillot, 't Fr. *papillote*. Driehoekige reepjes papier, die men in het haar rolt om het te doen krullen. De naam is verwant aan *papillon* = vlinder, omdat men eenige overeenkomst meende te zien tusschen een vlinder en een *papillot*.

Papiniaansche pot. IJzeren pot, die zoo dicht gesloten kan worden, dat zelfs de dampen die er zich bij verhitting in ontwikkelen, geen uitweg vinden, zoodat de beenderen op die wijze tot gelei kunnen verkoken. Zoo geheeten naar den Franschman Papin, die hem in 1681 uitvond.

Papisme, van *paap*. Pausdom, leer der Katholieke kerk; *papist*=aanhanger dier leer: gewoonlijk in ongunstigen zin gebruikt; *papistisch* = pauselijk.

Paraat, 't Lat. *parātus*, van *parare* = bereiden. Gereed, toegerust, willig; *parate executie* = terechtstelling die onmiddelijk na het vonnis voltrokken wordt.

Parabel, Gr. *parăbolē* = naast elkander plaatsing. Gelijkenis: *parabolisch*=bij wijze van gelijkenis; *paraboliseeren* = spreken door gelijkenissen.

Parachute, Fr. van 't Gr. *para* = tegen en 't Fr. *chute* = val. Valscherm dat de luchtreiziger vroeger gebruikte, wanneer zijn luchtballon in 't ongereede geraakte.

Parade, Fr. van *parer* = versieren. Wapenschouwing van krijgsvolk in groot tenue ter eere van vorstelijke personen of ter herinnering aan groote gebeurtenissen; *paradebed* = praalbed, waarop gewoonlijk het lijk van een of ander hooggeplaatst persoon ter bezichtiging gelegd wordt; *paradeeren* = pronken, monsteren, zich in 't Zondagspak vertoonen.

Paradijs, 't Lat. *paradisus*, 't Gr. *parádeisos*, van oosterschen oorsprong = vreemd land, schoon land, lusthof. De woonplaats van het eerste menschenpaar.

Paradox, Gr. van *para* = tegen en *doxa* = meening. In strijd met de algemeene meening. Afwijkend, wonderspreukig, gezocht. Als z.n.w. schijnbare tegenstrijdigheid, zonderlinge meening; *paradoxaal* = wonderspreukig, gezocht; *paradoxaalmanie* = overdreven zucht tot het maken van *paradoxen*.

Parafeeren, 't Fr. *parapher* = met zijn handteekening voorzien, ergens een merk onder zetten, van *paraaf* afkorting van *paragraaf*. Zie aldaar.

Parafoudre, ook wel *paratonnère*, Fr., van 't Gr. *para* = tegen en *foudre* = bliksem of *tonnère* = donder. Bliksemafleider.

Paragōge, Gr. van *par-agein* = er

bij brengen. Een grammatische figuur: het toevoegen van een letter aan het eind van een woord. Achteraanvoeging; *paragogische* letter = een aan het eind van het woord toegevoegde letter.

Paragraaf, van 't Gr. *para* = bij en *graphos* = schrift. De afdeelingen, waarin een boek gesplitst wordt, ook het merk aan 't begin van zulk een afdeeling gezet.

Parallel, Gr. van *par-allèlos* = naast elkaar zijnde. Evenwijdig. Als z.n.w.: *parellel plaats* =gelijkluidende plaats.

Paralyseeren, 't Fr. *paralyser*, van 't Gr. *paralysis* = oplossing. Verlammen, krachteloos maken, ontzenuwen; *paralysis* =verlamming, beroerte; *paralytisch* = verlamd.

Paranimf, van 't Gr. *para* = bij en *nymphe* bruid. Bruidjonker. Ceremoniemeester bij bruiloften en andere partijen. In de studentenwereld de geleider van den doctorandus als hij zijne stellingen verdedigt om een academischen graad te verwerven.

Parapet, Fr., 't Ital. *parapetto*, van *parare* = afweren en *petto* = borst. Borstwering.

Paraphrasis of **Paraphrase**, Gr. van *para* = er bij en *phrádzein* = spreken. Omschrijving, breede verklaring van een vers of tekst. Toevoeging: *paraphraseeren* = omschrijven, breed verklaren: *paraphrastisch* = omschrijvend, verklarend: *paraphrast* = hij die omschrijft. Omschrijver.

Paraplule, Fr. van *parer* = afweren en *pluie* = regen. Regenscherm.

Parasiet, van 't Gr. *para* = er bij en *sītos* = spijs. Tafelschuimer, pannelikker, een man die zich gaarne ten goed doet ten koste van 'n ander, klaplooper; *parasitische* planten = woekerplanten, planten die leven ten koste van andere.

Parasol, Fr. van *parer* = afweren en 't Lat. *sol* = zon. Zonnescherm.

Paravent, Fr. = windscherm.

Parceel, Zie: **Perceel.**

Pardel, 't Lat. *pardus* = panter.

Pardoes, verzachtende uitdrukking voor 't Fr. *par Dieu* = bij God.

Pardon, van 't Fr. *pardon*, MLat. *perdonnare* = vergeven. Vergeving, kwijtschelding van straf, ook een uitdrukking van beleefdheid; *pardonneeren* = vergeven; *pardonnable* (Fr.) = vergeeflijk, te vergeven.

Pareeren, 't Lat. *parare*, 't Fr. *parer* = opsieren, afweren, afwenden; *parure* Fr. = tooisel opschik.

Parel, van 't Lat. *pira* = peer. Dim. *pirula*. Om den vorm zoo geheeten. Voortbrengsel van den pareloester. Juweel.

Parement, Fr. van *parer* = opschikken. Belegsel, versiersel. opschik.

Parentage, Fr. van 't Lat. *parentes* = ouders, nabestaanden. Bloedverwantschap, maagschap, *parenteeren*, 't Lat. *parentare* = een lijkoffer brengen. Verwant zijn aan.

Parenthĕsis, 't Fr. *parenthèse*, van 't Fr. *par-entheinai* = er bij in voegen of plaatsen. Tusschen twee haakjes, tusschenzin; inlassching.

Par force jacht, van *par force*, Fr. = met geweld. Jacht op groot wild met behulp van veel honden en jagers.

Parfum, van 't Fr. *par* = doos en 't Lat. *fumus* = rook, geur. Reukwerk, welriekend water, poeder of pomade; *parfumeeren*=welriekend maken; *parfumerien* welriekende waren; *parfumeur* = koopman in reukwerken.

Pàri of **at pári**, Ital. = gelijk, van

gelijke waarde. De effecten staan *pari*, wanneer de *reëele* = werkelijke waarde aan de *nominale* = waarde in naam gelijk is.

Pari, Fr.=weddenschap ;*parieeren* = wedden, verwedden.

Pariah of **paria.** De laagste klasse of kaste bij de Hindoes, die als onrein alom geschuwd werd. Van daar dat de laagste klasse der maatschappij, de armste en ellendigste, dikwijls *paria's* genoemd worden. Verstootelingen.

Park of **perk,** MLat. *parcus*, 't Fr. *parc* = ingesloten plaats. Wandelplaats, tuin bij een paleis, diergaarde.

Parket, 't Fr. *parquet*, Dim. van *parc*. Een afgesloten ruimte in gerechtszalen, zitplaats voor de rechters, in de schouwburgzaal de ruimte tusschen de *stalles* en het *parterre*, ook ingelegde vloer; *zich in een moeilijk parket* (omstandigheden) *bevinden*; *parketeeren* = een vloer inleggen met fijne houtsoorten.

Parlement, MLat. *parlamentum* van 't Lat. *parlare* = spreken. In Engeland wat we hier de Staten-Generaal noemen. In Frankrijk droeg weleer het hooge gerechtshof dien naam. Volksvertegenwoordiging; *parlementair*, 't Fr. *parlementaire*. In den oorlog een officier, die afgezonden wordt naar den vijand, om over wapenstilstand of overgave eener vesting te onderhandelen; *parlementair* = wat in een parlement past, wat met de vormen en gebruiken van 't parlement niet strijdig is.

Parlesanden of **Parlasanten.** Een der weinige woorden, die in onze taal van een Spaansch wortelwoord gevormd zijn van : *par los Santos* = bij de Heiligen : een uitdrukking, waarvan zich de Spanjaarden veel bedienden. Snappen, babbelen.

Parmant of **Parmantig**, 't Sp. *paremento* = tooi, opschik. Statig, deftig, opgeschikt.

Parnas of **Parnassus**, was bij de ouden de berg der Muzen, aan welks voet de stad Delphi lag. *Den Parnas beklimmen of bestijgen* heet in gewone taal : zich op de dichtkunst toeleggen.

Parochie, 't Lat. *parochĭa* 't Gr. *paroikia* = er bij wonen. Kerspel; *parochus* = predikant of priester van een kerspel; *parochianen* = gemeenteleden; *parochiale kerk* = hoofdkerk.

Parodie, van 't Gr. *par* = *bij* en *ōdē* = lied, gezang. Bijgezang. Zij bestaat in 't veranderen van een of meer regels, of woorden in een regel, van een bekend dichtstuk, waardoor aan dat gedicht een geheel anderen, gewoonlijk een comischen zin gegeven wordt; *parodieeren*, iets ernstigs op boertige wijze voordragen, iemand bespottelijk maken door zijn eigenaardigheden na te bootsen.

Paroniemen, Gr. van *para* = om en *ónoma* = naam. Stamverwante woorden.

Parool, 't Fr. *parole* = woord. Wachtwoord; *parole d'honneur* = woord van eer.

Part, 't Lat. *pars* = deel, gedeelte; *voor mijn part* = wat mij betreft; *ergens part noch deel aan hebben*. Eigenlijk een pleonasme; *partieel* = gedeeltelijk; *partageeren*, 't Fr. *partager* = verdeelen.

Parterre, Fr. uit *par* en *terre* = op de aarde, op den grond. Onderverdieping. In den schouwburg het gedeelte dat tusschen de *stalles* en 't *amphitheater* ligt.

Participant, Fr. van *participer* = deel hebben. Deelhebber.

Partikels, Dim. van 't Lat. *pars*= deel. Deeltjes. De onveranderlijke rededeelen (bijwoorden, voorz. en voegw) : *particulariteit* = bijzonderheid, omstandigheid; *particulier* =bijzonder. Een ambteloos burger.

Partij, 't Fr. *parti* = vereeniging van menschen die dezelfde meening toegedaan zijn. Ook feest, tocht, onbepaalde hoeveelheid, spel, enz.

Partitie of **Partituur,** van 't Lat. *partire* = deelen. Een boek, waarin al de stemmen, die in een muziekstuk voorkomen, op een geleidelijke wijze bij elkaar gevoegd zijn, zoodat de belanghebbende ze alle kan overzien. Tekstboek van een opera.

Partner, Eng.=deelhebber. Medespeler, vennoot, speelnoot, maat.

Paruik, Zie **Pruik.**

Parvenu, Fr. verl. deelw. van *parvenir*=ergens toe geraken. Iemand die van *niet* tot *iet* geworden is : gelukskind. Een man uit den minderen stand die rijk geworden is.

Pas, 't Fr. *pas*, 't Lat. *passus* = schrede, stap, paspoort, bergpas.

Pascha of **Paschen,** Hebr. *pesach* van *pásach* = overgaan, overtrekken. De voorbijgang. Toen de pest de woningen der Israëlieten verschoonend voorbijging en de eerstgeborenen der Egyptenaren aantastte, offerden zij den Heere een lam. Het herinneringsfeest aan Israëls uittocht uit Egypte : bij de Christenen 't herinneringsfeest aan Christus' opstanding uit de dooden.

Paskwil, 't Ital. *pasquillo*=schot- of schimpschrift. Ook bespottelijk mensch.

Paspoort, 't Fr. *passe port* = vrijgeleide. Bewijs dat men uit den krijgsdienst ontslagen is.

Passaat : bestendige wind die 't gansche jaar door in dezelfde richting waait. Zie : mousson.

Passage, Fr. doorvaart, overtocht, vertier, drukte ; *passagier*, 't Fr. *passager* = reiziger ; *passagieren* = een dag aan den wal doorbrengen.

Passabel, 't Fr. *passable* = wat kan passeeren. Tamelijk, redelijk, draaglijk ; *passeeren*, 't Fr. *passer*, van 't Lat. *passus*=schrede. Voorbijgaan, doorgaan, gebeuren, door de vingers zien ; *een notarieele acte passeeren* = verlijden, opmaken ; *passant* = doorreizende ; van hier *passantenhuis* = gebouw waarin men verarmde of onvermogende reizigers nachtlogies geeft.

Passement, Fr. = boordsel, omboordsel, dat dient tot versiering van kleeding, belegsel.

Passe-Partout, Fr.=overal doorkunnende. Looper op sloten, doorloopend toegangsbiljet, soort van horlogesleutel.

Passibel,'t Lat. *passibĭlis*=lijdelijk.

Passie, 't Lat. *passiŏ* = het lijden, inzonderheid het lijden van Christus; *passieweken* = de weken voor Paschen welke aan de herinnering van het lijden en sterven van Christus gewijd zijn. Ook hartstocht, drift, hevige begeerte ; *passief* = lijdend, verdragend, het tegenovergestelde van *actief ; het passief* = het te kort in de kas.

Pastei, MLat. *pastata*, 't Fr. *pâté* = een gerecht, dat met een korst en deksel van fijn deeg gevormd is en welks holte aangevuld wordt met klein gehakt vleesch van kip, haas of konijn. Daarna bakt men het in een oven gaar.

Pastel, van het oude Fr. *paste* = deeg, 't Ital. *pastello*. Verfstift : een schilderstift uit verfdeeg gevormd en daarna gedroogd. Teekening *in pastel* = met droge verf.

Pastilles, van *paste* = deeg. Meel-

balletjes, suikerballetjes, reukballetjes, enz.

Pastoor, 't Lat. *pastor* = herder. Zieleherder, priester, inzonderheid een R. C. priester die aan het hoofd eener parochie staat; *pastoraal* = wat tot den herder (pastoor) behoort, herderlijk; *pastorale* = herdersdans of herderslied; *pastorie* = woning van den pastoor of predikant; *pastoraat* = ambt van geestelijke.

Patcholi of **Patchoeli**, sterkriekend kruit, dat in Nieuw-Holland groeit en als reuk wordt aangewend.

Patent, MLat. *patens*, *patenta*, van 't Lat. *patens* = open. Open brief, bevel der regeering, acte van aanstelling, benoeming, vrijbrief, ook vergunning tot het uitoefenen van een of ander beroep; als bijv. n.w.: open, rond, flink, eerlijk, uitstekend. *Patentolie* = gezuiverde raapolie.

Pater, 't Lat. *pater* = vader. R. C. priester, ordegeestelijke: *paterbier* = krachtig bier: het bier dat de opperste van 't klooster dronk, in tegenstelling van 't monniken- of conventbier; *pater, peccavi*, Lat. = vader, ik heb gezondigd. *Paterniteit*, 't Lat. *paternitas* = vaderschap.

Paternoster, Lat. = onze vader: de rozenkrans bij de R. C., een snoer van balletjes met wier behulp de op te zeggen gebeden geteld worden. Het balletje afzonderlijk heet ook *paternoster*. Ook handboei.

Pathos, Gr. = lijdende toestand, ziekte, aandoening, hevige gemoedsbeweging. Het treffende, het roerende in een uitdrukking; 't vurige en hoogdravende in een redenaar; *pathetisch*, 't Gr. *pathetikos* = met *pathos*: roerend, treffend, schokkend, hartstochtelijk.

Patient, 't Lat. *patiens* = duldend, dragend, lijdend. Zieke, lijder; *patientie* = 't Lat. *patientia* = geduld, lijdzaamheid.

Patisserie, Fr. = gebak; *patissier* = pastei- of banketbakker.

Patois, Fr. van 't MLat. *pagensis* = landelijk, van 't Lat. *pagus* = dorp, gehucht. Landelijke taal, verbastering van de zuivere landstaal.

Patria, Lat. = vaderland; *pro patria* = voor 't vaderland: soort van schrijfpapier; *patriarch* 't Gr. *patriarchē* van *patria* = geslacht en *archē* = begin. Stamvader, aartsvader: titel van sommige bisschoppen; *patriarchaal* = aartsvaderlijk; *patriarchaat* = het gebied of de waardigheid van den patriarch.

Patriciërs, 't Lat. *patricii* van *patres* = vaderen. Senatoren, adellijken in 't oude Rome in tegenstelling van de Plebejers Aanzienlijk, voornaam mannen, tot de eerste familiën van den staat behoorende; *patricisch* = tot de *patriciers* behoorende.

Patrijs, 't Fr. *perdrix* 't Lat. *perdix* = bekende vogel, waarop veel jacht wordt gemaakt om zijn lekker vleesch

Patrimonium, Lat. van *pater* = vader. Vaderlijk erfdeel.

Patriot, van 't G *patriotes*=landsman. Vaderlandlievend man; *patriottisch* = vaderlandlievend; *patriotisme* = vaderlandsliefde.

Patronymikon, Gr. van *pater* = vader en *ónyma* = naam. Vadernaam. Familie- of geslachtsnaam.

Patroon, 't Lat. *patrōnus* = beschermer van bijzondere personen of staten. Beschermheilige, begunstiger, heer, meester; *patronés* = beschermster of meesteres; *patronaat* = het ambt of waardigheid van *patroon*.

Patroon, 't Fr. *patron*, van dezelfde afkomst als 't voorgaande woord: de lading kruit in een geweer. Ook model, voorbeeld, van 't Ital. *patrona*.

Patrouille, Fr. van 't Oudfr. *patruiller* = rondloopen. De wacht die 's nachts rondtrekt; *patrouilleeren* = rondtrekken.

Pauperisme, Fr. van 't Lat. *pauper* = arm. Toestand der armen, armwezen. Het onderzoek naar de oorzaken der verarming en naar de middelen tot genezing.

Paus. Zie **Papa**. Geestelijk opperhoofd der R. C. Kerk. Geestelijke die graag den baas speelt.

Pauw, 't Lat. *pavo*. Zekere fraaie en tamme vogel.

Pauze, 't Lat. *pausa* = rust, stilstand; *pauseeren* = ophouden, rusten.

Pavaneeren (zich) van 't Lat. *pavo* = pauw. Pronken als die vogel. Een hooge borst zetten.

Paviljoen, 't Fr. *pavillon*, van 't Lat. *papilio* = tent. Tenthuis, tuinhuis, achterdek van een schip, eerste zitplaats op een stoomboot enz.

Pax, Lat. = vrede: *pax vobiscum* = vrede zij u lieden; *pax intrantibus* = vrede zij den binnenkomenden.

Pecceeren, 't Lat. *peccare* = zondigen. Zich vergissen: *peccātor* = zondaar; *peccavi* = ik heb gezondigd: *peccadille* = kleine zonde, pekelzonde.

Pecunia, van 't Lat. *pecus* = vee. Geld, vermogen. Oorspronkelijk bestond het vermogen in vee; *pecunieel* = geldelijk, ook *pecuniair*.

Pedaal, 't Lat. *pedālis* = den voet betreffende. Voetklavier of voetregister bij orgel of piano.

Pedant, 't Fr. *pédant*, van 't Ital. *edare* = opvoeden. Schoolmeester, schoolvos, waanwijze en verwaande gek. Als bijv. n.w.: verwaand, schoolmeesterachtig; *pedanterie* = belachelijke stijfheid, schoolmeesterachtigheid, waanwijsheid; *pedantisch* = *pedant*.

Pedel, MLat. *pedellus*, *bedellus* = gerechtsdienaar, dienaar. Bode bij een academie.

Pederast of **paederast,** Gr. = kinderleider. Sodomiet.

Pedestal. Zie **Piédestal.**

Peignoir, Fr. = poedermantel van *peigner* = kammen. Dames huiskleed.

Peinzen, 't oude *penzen*, 't Lat. *pensare*, 't Fr. *penser*. Nadenken.

Pek of **Pik,** 't Lat. *pix*. Harsachtige zelfstandigheid uit dennenhout afkomstig.

Pel, 't Lat. *pellis* = vel. Vlies.

Pêle-mêle, Fr. = door elkander.

Pelerine, Fr. = pelgrimskleed. Vrouwenmanteltje of kraag.

Pelgrim, van 't Lat. *peregrinus* = vreemdeling. Bedevaartganger.

Peleton, Fr. = kluwen. Afdeeling soldaten van 20 à 40 man.

Pels, Lat. *pelliceus*, van *pellis* = huid. Harige huid, overjas met bont of pels gevoerd.

Pelterij, 't Fr. *peleterie*, van denzelfden oorsprong als 't vorige woord. Bontwerk.

Pen, 't Lat. *penna* = wiek, veder. schacht. Schrijfpen.

Penaal, 't F. *pénal*, 't Lat. *poenalis* = de straf betreffende; *code pénal* = strafwetboek; *penaliteit* = strafbepaling, strafbaarheid.

Penaten. Huisgoden bij de ouden. Eigen haard.

Penchant, Fr. = neiging, lust.

Pendant, Fr. = hangende. Tegenhanger, tegenbeeld, tegenstuk van een schilderij.

Pendule, Fr., 't Lat. *pendŭlus* =

hangend. Slinger, slingeruurwerk, staand horloge in een vertrek.

Pene of **poene,** 't Lat. *poena* = straf. *op pene van* = op boete van.

Pénétrant, Fr. = doordringend; *penetreeren*, 't Fr. *pénétrer* = doordringen, doorzien.

Penibel, 't Fr. *pénible* = moeilijk, pijnlijk, van *peine* = moeite.

Penitent = boeteling; *penitentie* = boetedoening, beide van 't Lat. *poena* = straf of boete.

Penseel, 't Lat. *penicillus*. Dun kwastje waarmede men schildert.

Pensief, 't Fr. *pensif* = nadenkend, peinzend.

Pensioen, 't Fr. *pension*, 't Lat. *pensio* = betaling, bezoldiging. Vaste jaarwedde na volbrachten diensttijd; *pensionaat* = kostschool; *pensionaire* = kostleerling. kostganger; *pensionaris* = bezoldigd stadsambtenaar in de dagen der oude Republiek (rechtsgeleerde, raadsman); *pensionneeren* = op pensioen zetten.

Pensum, Lat. = opgegeven taak, strafwerk.

Pentateuch, Gr. van *penta* = vijf en *teŭchos* = gereedschap, later boek. De vijf boeken van Mozes.

Penurie, 't Lat. *penuria* = gebrek. Groote ellende, dringende behoette.

Peper, 't Lat. *piper*; peperment of pepermunt. Zie **Munt**.

Perceel, MLat. *parcella*, Dim. van 't Lat. *pars* = deel. Klein deel of stuk van een geheel. Een stuk land, een huis, een woning.

Percent, Lat. = ten honderd.

Perceptie, 't Lat. *perceptio* = het inzamelen. Ontvangst, inning van geld; *percepteur* = ontvanger; *percipieeren* = ontvanger; *perceptibel* = merkbaar, waarneembaar.

Percussie, 't Lat. *percussio* = slag of stoot; *percussiedop* = slaghoedje; *percuteeren*, 't Lat. *percutĕre* = aankloppen. Zooals de geneesheer doet, als hij bijv. de borst van een patient onderzoeken wil.

Perdoes. Zie **Pardoes.**

Perfect, 't Lat. *perfectus* = volmaakt, voltooid. Volkomen, heel goed; *perfectie*, 't Lat. *perfectĭo* = volmaaktheid, volkomenheid; *perfectioneeren* = volmaken; geheel afmaken, de laatste hand aan iets leggen.

Perfide, Fr. 't Lat. *perfidus* = valsch, trouweloos.

Perforeeren, 't Lat. *perforare* = doorboren. Papier doorboren om 't afscheuren gemakkelijk te maken: post- en plakzegels worden o. a. geperforeerd; *perforatie* = doorboring.

Periculeus, van 't Lat. *pericŭlum* = gevaar. Gevaarlijk: *perikel* = gevaar.

Periode, 't Gr. *periodos*, van *hodos* = weg en *pari* = om. Omweg, omloop, cirkelloop. Tijdvak, tijdruimte, eenige volzinnen bij elkaar behoorende; *periodiek* of *periodisch* = wat op gezette tijden regelmatig wederkeert.

Peripatetĭci, Gr. van *peri-patēin* = om- of rondwandelen. Zoo noemde men in Griekenland de aanhangers van Aristoteles welke wijsgeer in het Lyceum (een wandelplaats te Athene) al wandelende onderwijs gaf. Een *peripatēticus* is in oneigenlijke taal een wandelaar. *Peripathetisch* onderwijs = onderwijs dat op de wandeling gegeven wordt.

Peristyle, van 't Gr. *peri* = om en *stylos* = zuil. Open plaats door zuilen omgeven, zuilengang, voorportaal.

Perk. Zie **Park.**

Perkament, perkement, pergament, 't Lat. *pergamēna*. *Charta pergamena* = papier van Pergămus.

Leer van schapen, geiten of ezels, dat de papyrusplant moest vervangen, wier uitvoer uit Egypte verboden werd in de dagen van Eumenes II, koning van Pergamus.

Permanent, van 't Lat. *permanēre* = voortdurend blijven. Voortdurend, blijvend, aanhoudend. *Zich permanent verklaren* = besluiten niet uiteen te gaan (van een vergadering).

Permitteeren, 't Lat. *permittĕre*= vergunnen, veroorlooven, toestaan; *permis*, Fr. = verlof, geleibriefje: *permissie*, 't Lat. *permissĭo* = vergunning, verlof, toestemming.

Permutatie, 't Lat. *permutatĭo* = verplaatsing, verwisseling van *permuteeren*, 't Lat. *permutare*=verplaatsen.

Pernicieus, 't Fr. *pernicieux*, van 't Lat. *perniciōsus* = verderfelijk, schadelijk, nadeelig.

Peroreeren, 't Lat. *per-orare* = mondeling voordragen: een redevoering houden, een rede ten einde brengen; *peroratie*=slotrede, openbare redevoering.

Perpendiculair, 't Fr. *perpendiculaire*, van *pendre*=hangen. Loodrecht, rechtstandig; als zelfst. n.w.: de loodlijn, de lijn, die met het vlak waarop ze valt een rechten hoek vormt.

Perpetueel, 't Fr. *perpétuel* = altijddurend, onophoudelijk, onafgebroken. *Perpetuum mobile*, Lat.= wat altijddurend en uit zich zelf beweegt. Een voorwerp dat onafgebroken en eeuwigdurend uit zichzelf in beweging blijft. In oneigenlijken zin: het onmogelijke.

Perplex, 't Lat. *perplexus* = dooreengeslingerd, ineengevlochten. Verward, onthutst, bedremmeld: *perplexiteit* = verlegenheid, besluiteloosheid.

Perron, Fr. voor *pieron*, van *pierre* = steen. Stoep, steenen optred, verhoogde grond aan een spoorwegstation, waardoor de reizigers gemakkelijk in en uit de rijtuigen stappen.

Pers, 't Fr. *presse*=werktuig om te persen, drukpers; *persen*, 't Fr. *presser*.

Per se, Lat. = van zelf.

Persecuteeren, 't Fr. *persécuter*= vervolgen, gerechtelijk vervolgen; *persecutie*, 't Fr. *persécution* = vervolging.

Persevereeren, 't Lat. *perseverare* = volhouden, volharden, standvastig blijven; *perseverantie*, 't Lat. *perseverantĭa* = volharding, standvastigheid, het volhouden.

Persico, van 't Ital. *persica*=perzik, 't Fr. *persicot*, Brandewijn op perzikenpitten getrokken. Een likeur.

Persienne, Fr., een soort van zonneblind.

Persifleeren, 't Fr. *persifler* = uitfluiten. Belachelijk maken, op een fijne manier bespotten; *persiflage* = bespotting, beschimping.

Persisteeren, 't Lat. *persistĕre* = op iets blijven staan. Volharden.

Persoon, Lat. *persona*=masker der tooneelspelers. Elk op zich zelf staand wezen of mensch; *personage* Fr.,=persoon van aanzien of rang. Wonderlijk mensch; *personaliteiten* =persoonlijke beleedigingen; *personeel*, als zelfst. n. w. = aantal personen, waaruit een huishouden bestaat, dienstpersoneel: als bijv. n.w. wat tot een persoon behoort: *personeele belasting* = persoonlijke belasting; *personificatie*=persoonsverbeelding: een zaak als een persoon voorstellen; *persona grata* = gewild persoon.

Perspectief, van 't Lat. *perspicĕre* =ergens inzien, nauwkeurig bezien.

De kunst om voorwerpen af te beelden zoo als zij zich van een gegeven standpunt voordoen. Doorzichtkunde, verschiet, vooruitzicht,

Persuadeeren, van 't Lat. *persuadēre* = aanraden. Overreden, overhalen : *persuasie* = overreding.

Pertinent, van 't Lat. *pertinēre*= betrekking hebben op. Tot de zaak behoorende, juist, gepast, behoorlijk.

Perturbatie, van 't Lat. *perturbare* = verontrusten. Storing, stoornis.

Perzik, 't Lat. *persicum*, eigenl. *malum persicum*=perzische appel.

Pessimisme, van 't Lat. *pessimē*, overtr. trap van *malus* = kwaad. De meening dat de menschen door en door slecht zan : de zucht om alles van de donkerste zijde te bezien : het tegenstelde van *optimisme*; *pessimitisch* = tot *pessimisme* genegen, op het *pessimisme* betrekking hebbende ; *pessimist* = aanhanger van het *pessimisme*.

Pest, 't Lat. *pestis*. Besmettelijke ziekte. Oneigenlijk. Zedenbedervend mensch.

Pestilentie,'tLat.*pestilentia*=pest.

Peter, 't Lat. *pater* Peetoom, gevader.

Peterselie of **pieterselie**, 't Lat. *petroselinum*, van *petra* = steen en *selīnon*=eppe. Bekende moesplant.

Petilleeren, 't Fr. *petiller* = knetteren. Schuimen, fonkelen, parelen, schitteren.

Petitie, 't Lat. *petitio*, van *petĕre*= streven, verzoeken. Verzoekschrift, smeekschrift, inzonderheid aan de hooge regeering gericht; *petitionaris* = de persoon die hetverzoekschrift indient verzoeker ; *petitioneeren* = een verzoekschrift indienen.

Petit-maître, Fr. = kleine meester. Fat, modegek, windzak.

Petrificeeren, van 't Lat. *petra* = steen, en *facĕre* = maken. Tot steen maken, versteenen.

Petroleum, van 't Lat. *petra* = en *oleum* = olie. Steenolie, aardolie, welke licht ontvlambare stof sedert 1860 veel tot kunstlicht gebruikt wordt.

Petto, Ital. = borst. *In petto houden* = bewaren, in zijn boezem of hart geheim houden, verzwijgen.

Phaenomeen, 't Gr. *phainómĕnon* het zichtbaar wordende. Verschijnsel, luchtverschijnsel, wonder.

Peur, Fr. = vrees : *sans peur et sans reproche* = zonder vrees of blaam.

Phantaseeren, van't Gr. *phantasia* = het zichtbaar maken of worden. Met zijn gedachten rondzwerven, zich aan allerlei droombeelden overgeven, in ziekte ijlen : op een of ander muziekinstrument voor de vuist spelen; *phantasie* = verbeelding, gril, muziekstuk, droombeeld, vreemde inval; *phantast* dweper, iemand die met zijn eigen meeningen overdreven ingenomen is; *phantastisch* = wat vreemd, wat zonderling is; wat op inbeelding berust, tooverachtig ; *phantoom* = droombeeld, schim, spook.

Pharmacon, Gr. = geneesmiddel. Hiervan komen : *pharmacie* : kennis der geneesmiddelen en van hun bereiding; *pharmaceut* = artsenijbereider ; *pharmaceutisch* = artsenijkundig; *pharmacopoea* = verzameling van voorschriften tot bereiding van geneesmiddelen. Artsenijmengkunde.

Phase, Gr. *phasis* = schijn, verschijning. Lichtgestalte, schijngestalte, verandering, en daardoor veroorzaakte nieuwe toestand, bijv. de *phasen* = schijngestalten van de maan.

Phenomeen, zie **phaenomeen.**

Philanthroop, 't Gr. *philanthrŏpos*, van *philos* = lief en *ánthrŏpos* = mensch: Menschenvriend; *philanthropie* = menschlievendheid; *philanthropisch* = menschlievend; *philanthropomanie* = overdreven menschenliefde; *philadelphus,* = broederlievend van *philos* = lief en *adelphos* = broeder; *phil-harmonisch* = de toonkunst beminnende.

Philippine is eigenlijk een vrouwennaam, van *philos*=lief en *hippos* = paard. Paardenvriendin. Wanneer een heer en een dame een amandel met dubbele pit deelen, dan ontstaat er een *philippine*, d.w.z. dan is het afspraak, dat bij de eerste gelegenheid die zich opdoet de dame: *Bonjour Philippe*, of de heer: *Bonjour Philippine!* moet zeggen. Die het laatste groet, geeft een klein cadeau aan den winner. Dit *Philippe* is een verbastering van het Duitsche *vielliebchen* = allerliefste. *Philippica* = strafpredikatie. Zoo geheeten naar de redevoeringen van den Atheenschen redenaar *Demosthenes* tegen Philippus van Macedonië, wiens bedoelingen hij wantrouwde.

Philoloog, 't Gr. *philólogos* van *philos*=lief, vriend, en *logos*=rede, taal. Taalvriend: meer bijzonder de persoon die zich op de kennis der talen en letterkunde van de klassieke oudheid toelegt of die kent; *philologie* = taal- en oudheidkunde; *philologisch* = wat op *philologie* betrekking heeft.

Philomele, Zie **filomeel.**

Philosoof, 't Gr. *philósophos* van *philos*, lief, vriend en *sophios* = wijs. Wijsheidsvriend, wijsgeer, *philosopheeren* = denken, spreken over wijsgeerige vraagstukken: de oorzaken der dingen nasporen, zich van een moeilijke zaak een heldere voorstelling trachten te maken; *philosophie*=wijsbegeerte; *philosophissh* = wijsgeerig.

Phiool, Zie: **fiool.**

Phlegma, Zie: **flegma.**

Phoenix, Zie: **fenix.**

Phonograbf, Gr. van *phonē*=stem, geluid en *graphēin* = schrijven. Klankschrift. Spreektoestel waardoor men gesproken woorden op verren afstand hoorbaar kan teruggeven, uitgevonden in 1877 door Edison.

Phosphŏrus of **phosphor,** van 't Gr. *phosphŏros* = lichtbrengend. Een licht ontbrandbare stof, die voornamelijk scheikundig uit de beenderen van dieren ontwikkeld wordt; *phosphoresceeren*=het licht van zich geven in 't donker, zooals de glimworm.

Photochromatisch, van 't Gr. *phótos*. Genitief van *phos*=licht en *chroma* = kleur. Een *photochromatisch beeld* = lichtbeeld met kleuren; *photograaf* = lichtschrijver. Vervaardiger van lichtbeelden of *photographieën*; *photographie* is ook de kunst om lichtbeelden te vervaardigen; *photographeeren* = een lichtbeeld maken; *photographisch* = wat tot de *photographie* noodig of dienstig is.

Phrase. Fr. van 't Gr. *phrasis* van *phrádzein* = spreken. Spreekwijze, volzin; *phrases* = zinledige maar schoonklinkende woorden of uitdrukkingen; *phraseologie* van *phrasis* en *logos* = leer. De leer om de zegswijzen eener taal over te brengen. Verzameling van spreekwijzen: *phraseur*=phrasenmaker, een man die mooie praatjes verkoopt.

Phrenologie. Gr. van *phrēn*=verstand, zin en *logos* = leer. Hersenleer, schedelleer; *phrenologisch*

= wat tot de *phrenologie* behoort; volgens de schedelleer.

Phylaktērion, Gr. van *phylax* = wachter als hondennaam in gebruik Wachtpost, behoedmiddel. Naam van een genootschap.

Physica, 's Gr. *physikē*, van *physis* = natuur. Natuurkunde, natuurwetenschap; *physisch* = natuurlijk, lichaamlijk. Zinnelijk: *physiek* = het natuurlijke, het lichaamlijke; *physicus* = natuurkundige; *physicalisch* = wat tot de natuurkunde behoort.

Physiognoom, van *physis* = natuur en *gnomos* = kenner: naar de natuur oordeelend. Gelaatkenner *physiognomie* = gelaatkunde.

Physioloog, van 't Gr. *physis* = natuur en *logos* = leer. Natuurleer. Onderzoeker of kenner der menschelijk-dierlijke natuur; *physiologie* = de kennis dier natuur; *physiologisch* = al wat daarop betrekking heeft.

Pia vota, Lat. = vrome wenschen. Wenschen die nooit vervuld worden

Piano, Ital. = zacht. Ook een snaarinstrument; *pianissimo* = zeer zacht: *pianino* = kleine piano met opstaande snaren; *pianist* = pianospel; *pianiste*=pianospeelster

Pickels, 't Eng. *pickles*. Sterke gekruide plantenspijzen in azijn gelegd

Pictura, van 't Lat. *pingĕre* = schilderen. Schilderkunst.

Pièce, Fr. = stuk; *pièce de résistance* = stuk van weerstand. Hoofdschotel, hoofdzaak.

Piédestal, Fr. van *pied* = voet. Voetstuk van een standbeeld of gedenkteeken.

Piek, 't Fr. *pique* = spies, lans; *piekeniers* = met lansen gewapende mannen, piekdragers.

Piekeniek, 't Fr. *piquenique* 't Eng. *picknick*. Gemeenschappelijke maaltijd, waar toe ieder gast zijn aandeel bijdraagt. Het oude: botje bij botje.

Pier, Eng. = steenen beer. Zeebreker, havenhoofd, steiger.

Pierrot. Fr. Dim. van *Pierre* = Piet Hansworst die altijd beet genomen wordt, onnoozele hals

Piëteit, 't Lat. *piĕtas*, van *pius* = vroom. Vroomheid, kinderlijke liefde. Liefdevol aandenken. *Pietisme* = vrome godsdienstinriching: de richting van Spencer en zijn aanhang, waarin 't voornamelijk op de praktijk van 't Christendom aankomt; *pietist* = uiterst vroom man; *pietistisch* invroom, fijn, schijnvroom: *pietisterij* = schijnvroomheid.

Pigment, 't Lat. *pigmentun* = verfstof.

Pijl, 't Lat. *pilum* (?) = werpspies.

Pijn, 't Lat. *poena* = straf, moeite. Smart.

Pijn, 't Lat. *pinus*. Naaldboom, denneboom. Grove den.

Pikant, 't Fr. *piquant*, van *piquer* = steken, pikken, krenken. Stekend stekelig, scherp, bits, vinnig; *gepikeerd* = boos; *pikanterie* = broodnijd, afgunst: *pik* = haat, verborgen nijd; *piké* = doorgestikte stof waarvan men o. a. vesten maakt; *piket* = veldwacht, eenige soldaten op verkenning uitgezonden: ook een bekend kaartspel; *pikeur* = jager te paard; paardendresseerder.

Pikol, Mal. van *pikoel* = dragen. Een handelsgewicht van ruim 62 kilo.

Pil, 't Lat. *pilula*, Dim. van *pila* bal, kaatsbal.

Pilaar, van 't Lat. *pilā* = pijler, steunpilaar; *pilaster* = vierkante platte zuil, steunsel onder een schoorsteenmantel.

Piloot, 't Fr. *pilote*=stuurman, loods

Pimpelmees, van 't Lat. *papilio* =

vlinder. Soort van kleine mees. Zwak mannetje. *Pimpel* is ook klein glaasje, van waar *pimpelen*.

Pince-nez, Fr.=knijpneus. Knijpbril.

Pinkster of **Pinksteren,** van 't Gr. *pintēcosté* =vijftig. De vijftigste dag na Paschen, Christelijk feest waarop de nederdaling van den H. Geest herdacht wordt.

Pinxit, Lat. = hij heeft geschilderd van *pingĕre* = schilderen. Staat gewoonlijk met den naam van den schilder hier of daar in een hoek van 't schilderstuk.

Pion, Fr. 't Ital. *pedone*, van *pes* = voet, genit. *pedis*. Voetganger; in het schaakspel de boer: in het damspel een schijf; in *pionnier* = soldaat te voet, schansgraver, wegbereider. Zoo vindt men het Eng. woord *pioneer* (spreek uit *pionier*) dikwijls gebruikt voor de wegbaners, de eerste kolonisten van N. Amerika.

Piot is gewoonlijk de scheldnaam voor een infanterist.

Pipa, in den gemeenzamen stijl, in plaats van *papa*.

Piraat, 't Fr. *pirate*, van 't Gr. *peiratès* = gelukzoeker, avontuurzoeker. Zeeroover, zeeschuimer *piraterie* = zeerooverij,

Piramide of **Pyramide,** van 't Gr. *pyrămis* = spits toeloopend. Groot steenen gevaarte in Egypte met vier zijvlakken die in een punt te zamen loopen; *piramidaal* =wat den vorm heeft van een piramide. Grafnaald,

Pirouette, Fr. van *pied* = voet en *rouette* = raadje. Draairaadje. In het dansen het omdraaien op de hiel, van waar *pirouetteeren* = draaien, zwenken.

Pis-aller, Fr. = erger gaan. Het ergste geval. Kiest men van twee of meer dingen het minst slechte, om het ergere te ontgaan, dan noemt men die handelwijze een *pis-aller*; *au pis-aller* = in 't ergste geval.

Pisciultuur, van 't Lat. *piscis* = visch en *cultura* = verpleging, aankweeking van visschen. Vischteelt.

Pistache, Fr., van 't Perz. *pista* = groene amandel, vrucht van den pistacheboom.

Pistool, ook wel **Pistolette.** Fr. *pistole*. Een gouden munt van Frankrijk en Spanje ter waarde van negen à tien gulden.

Pistool, 't Fr. *pistolet* = schiettuig met korten loop; *pistool* noemt men ook een afgehuurd vertrek in een gevangenis, het Fr. *chambre à la pistole*.

Pitoyable, Fr. van *pitié* = medelijden. Erbarmelijk, armzalig, allertreurigst.

Pittoresk, 't Fr. *pittoresque*, van 't Lat. *pictor* = schilder. Schilderachtig, wat het oog treft en boeit.

Pius, Lat. = vroom, godvruchtig; *pius usus* = een vroom, een goed doel of gebruik.

Plaat, 't Fr. *plat*, 't Lat. *platea*. Geplet metaal, prent. Zandplaat.

Plaag, 't Lat. *plaga* = slag, stoot, wonde. Verdriet, kwelling, ramp, onheil.

Plaats, 't Fr. *place*, 't Lat. *platea* = binnenplaats, gang. Open plek, ambt, betrekking, stad.

Plafond, Fr. uit *plat fond* = platte grond. Zoldering die gestucadoord of geschilderd is; *plafonneeren* = een plafond maken.

Plagiaat, van 't Lat. *plagium* = menschendiefstal. Letterdieverij, boekenplundering.

Plaid, Eng. (spreek uit: *pleed.*) Geruite doek der Bergschotten. Reisdeken.

Plainte, Fr., van *plaindre*=klagen. Gerechtelijke aanklacht.
Plait-il, Fr. = wat belieft u, van *plaire* = believen; van deze uitdrukking komt het woord *plaiti* of *pleti* = beste kamer.
Plakkaat, M.Lat. *placatum*, van *placare*=plakken. Bevelschrift dat afgekondigd en aangeplakt wordt.
Plan, 't Fr. *plan*, 't Lat. *planus* = vlak, effen. Ontwerp, schets, platte grond: *planeeren* = effen maken; *planimetrie* = vlakke meetkunst.
Planeet, 't Gr. *planētes*=dwaalster, donkere hemelbol; *planetarisch*= ronddolend; *planetarium* = een aanschouwelijke voorstelling van den loop der planeten om de zon.
Plank, 't Lat. *planca*, 't Fr. *planche*.
Plant, 't Lat. *planta*, Gewas; *planten* = 't Lat. *plantare*; *plantage* = beplanting, In de Oost en West een stuk grond waarop tabak, of suiker, of rijst verbouwd wordt. *Planteur* = planter: ook een bekend soort van sigaar.
Plasdank, Ontstaan uit *playsdank*, van 't Fr. *plaire* = behagen. Een dankbetooning, waarmede men te kennen geeft behagen te scheppen in het gegevene of verrichte; dank met bijoogmerken.
Plastiek, 't Gr. *plastikē*, van *plássein* = vormen. De kunst om figuren te maken uit harde of weeke stoffen. Boetseerkunst; *plastisch*, 't Lat. *plasticus* = tot de plastiek behoorende. Aanschouwelijk, bijv. *Plastische voorstelling*.
Plataan, 't Lat. *platanus*. Bekende boom.
Plateau, Fr. van *plat*. ons plat. Schotel. Bergvlakte, hoogvlakte.
Plateel, 't Fr. *plateau* = schotel. Fijn soort van aardewerk.
Platina, Sp. van *plata* = zilver. Edel metaal. Wit goud. Sedert het midden der vorige eeuw bekend.
Platitude, van 't Fr. *plat* = plat, Lat. *plautus*. Een platheid, platte uitdrukking, gemeen woord.
Plat-ménage, Fr. = huisschotel. Olie- en azijnstel.
Platonisch, zoo genoemd naar den wijsgeer Plato; *platonische liefde* = bovenzinnelijke liefde, liefde zonder geslachtsdrift; *platonische maaltijd* = maaltijd waarbij meer geredeneerd dan gegeten of gedronken wordt.
Plausibel, van 't Lat. *plaudĕre* = toejuichen. Wat waard is toegejuicht te worden. Geloofwaardig, aannemelijk.
Plaveien, 't oude *paveien*, 't Fr. *paver*, 't Lat. *pavire* = vaststampen. Bevloeren, bestraten, hard maken; *plavei*=tegel, vloersteen.
Plebs, Lat. = gemeen volk: *plebejer* = al wat in 't oude Rome niet tot den senaat of de ridders behoorde: het tegen overgestelde van patriciër. Burgerman; *plebejisch* = burgerlijk, gering, gemeen; *plebisciet*, 't Fr. *plebiscit*, van *plebs* = volk en *scitum* = besluit. Volksbesluit.
Pleidooi, 't Fr. *plaidoyer*, Pleitrede.
Plein, 't Fr. *plaine*, 't Lat. *planus* = vlak. Vlakte.
Pleister, 't Lat. *emplastrum*. Stuk linnen waarop men een kleverige stof smeert en waarmede men kneuzingen of wonden bedekt. Ook fijn kalk, gips.
Pleisteren, 't oud. *peisteren*; 't Lat. *pascĕre* = laten weiden. Op reis zijnde ergens een korte poos ophouden om iets te gebruiken.
Plezier of **plesier**, 't Fr. *plaisir* = vermaak, genoegen van *plaire* = behagen, 't Lat. *placēre*.
Plenum, Lat. De voltallige vergadering; *plenipotentiaris* = gevolmachtigde.

Pleonasme, 't Gr. *pleonasmos*, van *pleonadzein* = overvloedig zijn. Overtolligheid van woorden; *pleonastisch* = overtollig.
Pleuris, *pleuritus*, van 't Gr. *pleura* = zijde. Zijdewee, hevige pijn in de zij, borstvliesontsteking.
Plint, 't Gr. *plinthos* = baksteen. Platte strook hout of steen onder langs den muur van een gebouw of kamer.
Plisseeren, 't Fr. *plisser* = in plooien leggen.
Plomb, Fr. = lood, 't Lat. *plumbum*. Een stuk lood dat overtrokken wordt met een of andere stof en bij 't naaien dient om het te naaien voorwerp vast te leggen; *plombeeren* = met lood opvullen (wordt inzonderheid van holle kiezen gezegd); *plombeersel* = de daartoe gebruikte stof.
Plooien, van 't Fr. *ployer*, 't Lat. *plicare*.
Pluche of **pluus**, 't Fr. *peluche*, van 't Lat. *pilus* = haar Wolfluweel.
Pluim, 't Lat. *pluma*. Veder die tot versiersel dient, pronkveer.
Plumeau, Fr. Een stoffer van veeren gemaakt, met een steel er aan.
Plumpudding, Eng. van *plum* = pruim of rozijn en *pudding*. Beroemde Engelsche lekkernij: *pudding* met rozijnen of pruimen.
Plus, Lat. = meer. Ook een staand kruisje tusschen twee grootheden, beteekenende geteld bij. Van *plus* is de genitief *pluris* vanwaar *pluralis* = meervoud en *pluraliteit* = meerderheid; *plusmakerij* = geldsnoeierij; *plus-minus*. Min of meer.
Plutocratie, Gr. van *plutos* = rijkdom en *kratēin* = heerschen. Heerschappij van het geld: *plutocraat* = geldaristocraat.
Pluvier, 't Fr. *pluvier*. Vogel, ter grootte van een duif, behoorende tot de steltloopers.
Pluviometer, van 't Lat. *pluvia* = regen. Regenmeter.
Pneumatisch, van 't Gr. *pneuma* = lucht, luchtaardig; *pneumatische machine* = luchtpomp, toestel om secreten te leegen; *pneumatische spoorweg* = een spoor waarlangs men brieven en paketten door luchtdrukking vervoert.
Pneumonie, van 't Gr. *pneumon* = Long. Longziekte, longtering.
Poco, Ital. = weinig. 't Lat. *paucum*. Muz; *un poco* = een weinig: *pocchissimo* = zeer weinig.
Poculum, Lat. beker; *poculeeren* = drinken, den beker laten gaan.
Podagra, Gr. van *poes*, Genit. *podos* = voet. Voeteuvel, Jicht in den voet, pootje; *podagrist* = lijder aan podagra; *podagreus* = met voetjicht bezocht.
Podding, 't Eng. *pudding*. Meelbeslag in een doek gaar gekookt. Ketelkoek omdat hij in een ketel gekook wordt.
Poeder, 't Fr. *poudre*, 't Lat. *pulvis*. Stof dat zoo fijn is dat het makkelijk wegstuift.
Poëzie, 't Lat. *poēsis*, van 't Gr. *poiëin* = maken, scheppen. Dichtkunst; *poëet* = dichter; *poëtáster*, NLat. = pruldichter: *poëtery* = het dichten; *poëtisch* = dichterlijk.
Poelepetaat, 't Fr. *poule pintade* = geschilderd hoen, parelhoen. Vogel die uit Afrika, inzonderheid uit Numidië, naar Europa is gebracht.
Poelier, 't Fr. *poulier* = hoenderkooper, koopman in wild.
Poeniteit, van 't Lat. *poena* = boete. Boetedrank, wanneer men bij feestmalen de tafelwetten overtreedt.
Pogen, 't Lat. *pugnare* = strijden. Streven, trachten.
Point, Fr. 't Lat. *punctum* = punt,

stoot, steek; *point d'honneur*=punt van eer. Gew. *ponteneur; point d'orgue* = orgelpunt. In de Muz.; *pointeeren* = een kanon richten.

Polemiek, van 't Gr. *pólemos* = oorlog. Woordentwist; het tegen elkander schrijven over twistpunten betreffende allerlei wetenschappelijke zaken; *polēmisch*=twistend; *polēmicus* = twistschrijver; *polemiseeren* = twisten, tegen elkaar schrijven, een pennestrijd voeren.

Polichinel, 't Fr. *polichinelle*, Ital. *pulcinella*. Oorsprong niet met zekerheid op te geven. Hansworst, potsenmaker.

Policie, Zie: **Politie.**

Poliep of **Polyp**, 't Gr. *polypoes* van *poly*=veel en *poes*=voet. Veelvoet, veelarm. Een geelachtig straaldier dat half plant, half dier is. Vleeschuitwas in neus of baarmoeder.

Poliet, van 't Lat. *politus* = gepolijst. Beleefd voorkomend, wel gemanierd; *politesse*=beleefdheid; *polijsten*, 't Lat. *polire* = glad maken, glanzen; *politoer*, 't Lat. *politura* = gladmaking. Stof waarmede men polijst, van waar *politoeren; politesse*, Fr.=beleefdheid.

Polis. Bewijs van deelneming in een brandverzekeringmaatschappij, enz.

Politie, 't Fr. *police*, 't Lat. *politia* = staatsbeheer. Het toezicht op de openbare orde en op de veiligheid der burgers.

Politiek, 't Gr. *politikē*, van *polis* = stad, staat. Staatkunde. In *politiek loopen*=in burgerkleeding loopen; *politicus* = staatkundige: *politiseeren* = over staatsaangelegenheden spreken.

Polka, = Poolsche vrouw. Naam van een Poolschen dans.

Pols, 't Lat. *pulsus* = het stooten, het slaan. Polsslag.

Poltron, Fr. van 't Ital. *poltro* = lui. Luiaard, lafaard, bloodaard.

Polygamie, van 't Gr. *poly* = veel en *gamos*=huwelijk. Veelwijverij, veelmannerij.

Polyglotte, van 't Gr. *poly* = veel en *glossa* of *glotta* = tong of taal. Veeltalig. Kenner van veel talen; *polyhistor*, van *poly* = veel en *histor* = kundige. Veelweter; *polytechniek* van *poly* = veel en *technē* = kunst. Leer der gezamenlijke kunsten; *polytechnisch*=veel kunsten en wetenschappen omvattende; *polytheïsme* van *poly* = veel en *theos* = god. Veelgodendom: *polytheist* = aanbidder van veel goden.

Pomerans, van 't Ital. *pomo d'arancio* = goudappel. De vrucht van den oranjeboom. Ook het leeren dopje dat aan het eind van de biljardkeu wordt vastgelijmd om het afstooten gemakkelijk te maken; *pomeransbitter*=bitter van oranjeappeltjes getrokken; *pomeransen* het met de keu voortschuiven van zijn eigen bal.

Pommade of **pomade**, Fr. van *pomme*=appel. Haarzalf; *pommadeeren* = met *pommade* bestrijken.

Pompeus, 't Fr. *pompeux*, van *pompe*=praal. Prachtig, weidsch, hoogdravend.

Pond, 't Lat. *pondus*. Gewicht.

Ponjaard, 't Fr. *poignard*, van 't Lat. *pungĕre* = steken. Dolk, kort rapier, dagge.

Pons, Zie: **Punch.**

Pons asinorum, Lat. = ezelsbruggetje.

Pont, 't Lat. *pons* = brug. Schouw, platboomd vaartuig, waarmede men menschen en dieren over een rivier zet: *ponton*, Fr.=vlotbrug, van waar *pontonnier* = militaire bruglegger.

Pontificaal, 't Lat. *pontificalis* = priesterlijk van *pontifex*, letterlijk

brugmaker: opziener over den godsdienst in oud Rome, aan wien tevens de bouw en 't onderhoud der heilige brug over den Tiber was opgedragen. *In pontificaal* = in plechtgewaad : *pontificaat* = opperpriesterschap.

Ponto, de vierde troef in 't omberspel. Harten- of ruitenaas : klaveren- of schoppenheer.

Pony, Eng. = klein rijpaard ; *ponyhaar*=haar dat over 't voorhoofd naar beneden gekamd wordt, zooals de ponies 't van nature hebben.

Pool, 't Gr. *polos* = draaipunt. Uiteinde van de aarde.

Poort, 't Lat. *porta*=poort of deur; *portier*, van 't Fr. *porte*. De man die de poort der stad sluit en opent; *portière*, Fr. deurgordijn ; *portier* (onz.) = koetsdeur.

Poos, 't Lat. *pause* = einde, stilstand. Rust, rusttijd, tijd.

Poover, 't Fr. *pauvre*, 't Lat. *pauper* = arm, treurig, nietig, armoedig.

Pop, van 't Lat. *pupa*=jong meisje, jong poppetje.

Populair, Fr., 't Lat. *populāris* van (*populus*) = volk. Wat tot hetzelfde volk behoort ; bij het volk bemind of gezien : ook wat onder de algemeene bevatting valt; *populariteit*, 't Lat. *populāritas* = de liefde van het volk bezittende : ook algemeene bevattelijkheid, verstaanbaarheid ; *populatie*, 't Lat. *populatio* = bevolking ; *populeus*=volkrijk, bevolkt.

Populier, van 't Lat. *populus*. Peppel.

Porie, 't Gr. *poros* = door- of uitgang. Zweetgaatje in de huid ; *poreus*, 't Fr. *poreux* = met kleine openingen : *poreusheid* of *porositeit* = het voorzien zijn van poriën.

Porfier of **Porphyr,** 't Gr. *porphyritēs* van *porphyra* = purper. Purpersteen.

Porselein of **Porcelein,** 't Ital. *porcellana* = porceleinslak. Verwantschap niet met zekerheid te zeggen. Fijn aardewerk; *postelein*= moesgroente komt van 't Lat. *portulaca*.

Port, afkorting van *portwijn*. Portugeesche, witte of roode wijn die veel uit Oporto (Port à port) wordt uitgevoerd.

Portaal, 't Fr. *portail*. Hoofdingang van een kerk, een afgesloten ruimte bij een gebouw, dienende, tot ingang. De ruimte voor de deuren in de gangen.

Porte-brisée, Gr. = gebroken deur Dubbele deur.

Porte-crayon, Fr. van *porter* = dragen en *crayon* = potlood. Teekenpen.

Portée, Fr. = strekking, doel, omvang ; *à la portée*=onder het bereik.

Porteeren, 't Fr. *se porter*. Bij ons gebruikelijk in de uitdrukking : *voor iemand geporteerd zijn* = hem genegen zijn; zijn belang verdedigen

Portefeuille, Fr. = bladendrager. Brieventasch, zakboekje : de tasch waar de staatsstukken van den minister zich in bevinden : het ministerambt.

Porte-lettres, Fr.=brievondrager Brieventasch, hangende aan den muur waar men brieven en papieren insteekt.

Portemonnaie, Fr. = munt- of gelddrager. Beurs, geldtaschje.

Portie, 't Lat. *portio*, 't Fr. *portion* = deel, erfdeel: bepaalde hoeveelheid eten en drinken die men iemand geeft. Bij iemand op de *portie* blijven (verouderd) = op het middagmaal blijven.

Portiek, 't Fr. *portique*. 't Lat. *porticus* = zuilengang. Overdekte wandelplaats, voor of op zij van een gebouw, galerij.

Portland(cement). Een soort kalk die uit *portlandsteen* gebrand wordt, welke steen men op het eiland Portland vindt.

Porto of **port,** van 't Lat. *portare* = dragen. Vrachtloon, vooral van brieven.

Portret, 't Fr. *pourtrait*, van 't verouderde *portraire* = afbeelden, aan 't licht brengen. Beeltenis; *portretteeren* = afbeelden.

Pose, Fr. = houding; *geposeerd*, van 't Fr. *poser*, 't Lat. *pausare* = rusten. Kalm, bedaard; *poseeren* = zitten voor een schilder wanneer het portret gemaakt wordt.

Positie, 't Lat. *positio*, van *ponĕre* = zetten of stellen. Toestand, stelling; *positief*, 't Lat. *positivus* = stellig, zeker, vast; *bij zijn positieven zijn* = bij zijn zinnen wezen; *posituur* of *postuur*, stand of houding; *posito* = gesteld.

Possible, Fr. van 't Lat. *posse* = kunnen. Mogelijk, gebeurlijk; *possibiliteit* = mogelijkheid; *possum* (non). Zie bij *non.*

Possessie, 't Lat. *possessio* = bezitting, eigendom (land of huis).

Post, in den zin van de deelen eener rekening of aanteekeningen in een koopmansboek, van 't Ital. *posta* en dat van 't Lat. *ponĕre* = stellen. *Post* = schildwacht, van 't Fr. *poste* (vr.) *Post* = brievenpost, van 't Fr. *poste* (vr.). *Post* = ambt, van 't Fr. *poste* (manl.). *Post* = deurpost. 't Lat. *postis.* Vroeger een plaats waar paarden stonden, die te huur waren.

Posteeren, 't Fr. *se poster* = zich plaatsen.

Postiljon, 't Fr. *postillon* = postrijder.

Poste restante, Fr. = rustende post. Staat dit op het adres van een brief, dan blijft deze op het postkantoor berusten, totdat de geadresseerde hem komt afhalen.

Posteriōra, achterdeelen, aars; *a posteriori* = van achteren (beschouwd) staat tegenover *a priori; posteriteit* = nakomelingschap, nageslacht.

Postludium, van 't Lat. *post* = na en *ludus* = spel. Naspel op een orgel bij kerkuitgang.

Postuur, Zie: **posituur.**

Potage, Fr. van *pot*=pot. Wat in een pot klaargemaakt is. Groentesoep, vleeschsoep: *Jean Potage* = hansworst, potsenmaker.

Potato, Eng. (spreek uit: *poteetoe*) = aardappel.

Potent, 't Lat. *potens* = machtig; *potentaat*, MLat. *potentatus* = mogendheid, machthebber, gekroond hoofd: *modus potentialis* = mogelijkheidswijze.

Potpourri, 't Fr. = bedorven pot. Mengelmoes. In de Muziek een mengel van allerlei bekende melodieën.

Poule, Fr., 't Lat. *pullus* = hoen. Potspel op het biljart met twee witte ballen.

Pourboire, Fr. = om te drinken. Fooi, drinkgeld.

Pourparler, Fr. = om te spreken. Woordenwisseling, gesprek, woordentwist.

Pour prendre congé, Fr. = om afscheid te nemen: gew. p. p. c.

Pousseeren, 't Fr. *pousser*, 't Lat. *pulsare* = stooten, duwen. Bevorderen; *iemand pousseeren* = iemand voorthelpen.

Practijk, MLat. *practica*, van 't Gr. *practikós* = uitoefenend. *Practijk* is het tegenovergestelde van *theorie*; het beoefenen, het toepassen eener kunst of wetenschap, in tegenoverstelling van de regels volgens welke men ze toepassen moet en die men te zaam genomen theorie noemt:

ook beroepsbezigheden van een arts of advocaat. *Practijken* in 't meervoud wordt dikwijls in ongunstigen zin genomen: *kwade practijken* = ongeoorloofde handelwijze; *practicabel* = doenlijk, uitvoerbaar; *practiseeren* = oefenen, ook nadenken, bedenken; *practizijn* = practiseerend advocaat, arts of procureur. Een *practisch* mensch = iemand die handig, bedreven in de *practijk* is: ook wel een *practicus* genaamd; *practica est multiplex* = de kunstgrepen zijn talrijk.

Praeceptor, Lat. = gebieder, leermeester; *praeceptoraat* = ambt van *praeceptor*.

Praedicaat, 't Lat. *praedicatum*, van *praedicare* = bekendmaken. 't Gezegde in de redekundige ontleding, ook het woord dat aan iemand zekere eigenschap toekent.

Praefix, 't Lat. *praefixum* = het voorgeplaatste. Voorvoegsel.

Praeparaat, 't Lat. *praeparatus* = het toebereide. Klaargemaakt middel; *anatomische praeparaten* = toebereide lichaamsdeelen; *praeparatoor* = voorbereidend.

Praesens. Lat. = tegenwoordig. De tegenwoordige tijd van een werkwoord.

Praeses, Lat. genitief: *praesidis* = president, voorzitter; *praesidiaal* wat des voorzitters is; *praesidium* = voorzitterschap.

Pragmatisch van 't Gr. *pragma* = daad, wat gedaan is. Algemeen nuttig. Dit woord komt bijv. voor in de uitdrukking *pragmatische geschiedenis* en dan wordt daarmede bedoeld: een geschiedverhaal dat naar oorzaken en gevolgen onderzoek doet en de gelegenheid tot leeren niet laat voorbijgaan.

Prakkezeeren, zie **practiseeren.**

'raxis, zie: **practijk.**

Pré, Fr. 't Lat. *prae* = voor. *Een pré hebben* = iets vóór hebben, een voorrecht hebben. *Pre-advies*, zie **advies.** Meening of gevoelen, uitgebracht voor die van anderen.

Préalabel, 't Fr. *préalable* = voorafgaand, voorloopig.

Prebende, MLat. *praebenda*, van 't Lat. *praebēre* = toereiken, geven. Kerkelijk inkomen aan gestichten of aan personen.

Precair, 't Fr. *précaire*, 't Lat. *precarĭus*. Onzeker, twijfelachtig.

Precautie, 't Lat. *praecautĭo* = voorzichtigheid. Voorzorg.

Precedeeren, 't Fr. *précéder*, 't Lat. *praecedĕre* = voorgaan, vorafgaan; *précédent* = vooraf gegaan besluit. Vroeger genomen besluit of maatregel, waardoor men zich voor 't vervolg gebonden acht.

Precies, 't Fr. *précis*, 't Lat. *praecisus* = afgesneden. Stipt, nauwkeurig, nauwgezet, bepaald. *Zij is erg precies* = zij is zeer op netheid gesteld; *precisie* = juistheid, nauwkeurigheid: *preciseeren* = iets nauwkeurig omschrijven, bepalen.

Precieus, 't Fr. *précieux*, van 't Lat. *pretium* = waarde, prijs. Kostbaar, van veel waarde; *preciosa*, van 't Lat. *pretiōsus* = van groote waarde. Dingen van veel waarde, juweelen.

Predestinatie, Fr. *prédestination* van 't Lat. *praedestinare* = vooraf bepalen. Het bekend kerkelijk leerstuk der voorbeschikking.

Predikatie, van 't Lat. *praedicāre* = openlijk verkondigen. Leerrede; vandaar *predikant* = kerkleeraar, dominee, *prediken* = preeken en *predikheeren* = Dominicaner-monniken.

Predilectie van 't Lat. *dilectios*, lief, dierbaar. Voorkeur, voorliefde.

Predisponeeren, 't Lat. *praedis-*

ponère = vooraf schikken, voorbereiden. Inzonderheid voor een of andere ziekte vatbaar maken: *predispositie* = voorbeschiktheid, aanleg tot ziekte.

Predomineeren, van 't Lat. *dominus* = heer. Heerschen, overwicht hebben, overheerschen; *predominatie* = overheersching, overwicht.

Prefect, 't Fr. *prefet*, van 't Lat. *praefigère* = vooraan vasthechten of plaatsen. De aan het hoofd geplaatste, stadhouder, gouverneur; *prefectuur*, 't Lat. *praefectura* = opzienerschap, bevelhebberschap: ook het huis waar de prefect zijn werk verricht.

Prefereeren, 't Fr. *préférer*, 't Lat. *praeferre* = voordragen, vooruitdragen. Voortrekken, de voorkeur geven; *préférable*, Fr. = verkieslijk, te verkiezen boven; *preferentie* = voorkeur, voorrang; *preferent* wordt gewoonlijk van schulden gezegd: *preferente schulden* = schulden, die uit een faillieten boedel het eerst en zoo mogelijk zonder korting afbetaald worden.

Prei, 't Fr. *poirée*, 't Lat. porrum = look.

Prejudicieeren, 't Lat. *praejudicare* = voorloopig beslissen. Vooruitloopen op, benadeelen: *ten prejudice van* = ten nadeele van.

Préjugé, Fr. = vooroordeel.

Prelaat, van 't Lat. *praelatus* = de voorgetrokkene. De titel, die een R. C. geestelijke draagt, wanneer hij een eigen rechtsgebied heeft.

Preliminair, 't Lat. *praeliminarĭus* ('t Grondw. is *limen* = drempel) = voor den drempel staande. Inleidend, voorbereidend; de *preliminairen* bij een vrede zijn de voorloopig vastgestelde en goedgekeurde punten, waarop men verder tot het sluiten van vrede kan geraken.

Preludeeren, 't Lat. *praeludere*. 't Vooraf spelen van een orgel, eer de zangers invallen: *preludium* = voorspel.

Prematuur, 't Lat. *praematūrus*, vroeg, ontijdig.

Premediteeren, 't Lat. *praemeditari* = van te voren beramen, inzonderheid wordt het deelwoord gebruikt: *gepremediteerd* = opzettelijk, met voorbedachten rade.

Premie, 't Lat. *praemium* = het voorafgenomene, onderscheiding, gunstbewijs. Prijs, tweede prijs: *premieleening* = leening met bijzondere voorrechten, wanneer men uitloot; *assurantie-premie* = verzekeringsprijs.

Premier, Fr. 't Lat. *primarius* = eerste; *premières* Fr. = de eersten. In 't omberen de vijf eerste slagen.

Premissen, 't Fr. *prémices* = eerstelingen. In de redeneerkunde: de voorafgaande bepalingen waarop men voortredeneert.

Preoccupeeren, 't Lat. *praeoccupare* = vooraf bezetten: inzonderheid wordt het deelwoord gebruikt: *gepreoccupeerd* = afgetrokken, verstrooid, bevooroordeeld.

Prepareeren, 't Fr. *préparer*, 't Lat. *praeparare* = voorbereiden, gereedmaken; *preparatie* = voorbereiding; *preparatieven* = voor- of toebereidselen.

Prerogatief, 't Fr. *prérogative*, van 't Lat. *praerogare* = vooratvragen. Voorrecht.

Presbyter, van 't Gr. *presbyteros* = de oudere. Een oudste van de kerk: ouderling, die door de gemeente aangesteld wordt.

Present, 't Fr. *présent* = het aangeboden geschenk, als bijv. n. w.: tegenwoordig, aanwezig; *presentie*, 't Fr. *présence* = tegenwoordigheid; *presentiegelden* = daggelden,

die men voor zijn aanwezigheid ontvangt; *presenteeren*, 't Fr. *présenter* = aanbieden; *presentabel*, 't Fr. *présentable* = wat aangeboden kan worden, toonbaar; *presentatie* = het toonen (van een wissel); *zich presenteeren* = zich voordoen; in de hofkringen *gepresenteerd* worden = er zijn intrede doen.

Preserveeren, 't Fr. *préserver* = bewaren, beschermen, behoeden; *preservatie* = bewaring; *preservatief* = voorbehoedmiddel.

Presideeren, zie: *Praesideeren*.

Pressant, Fr. van *presser* = dringen, drukken. Dringend; *presseeren* = dringen, haast hebben; *pressie uitoefenen* = zedelijken dwang uitoefenen.

Pressen, 't Fr. *presser* = dringen.

Presteeren, 't Lat. *praestare* = voor iets instaan. Doen, verrichten, uitvoeren; *prestatie* = het doen, het vervullen van een of andere taak.

Prestige, Fr., van 't Lat. *praestigia* = begoocheling, goochelspel. Inzonderheid in de uitdr. *zijn prestige kwijt zijn* = zijn aanzien, zijn invloed kwijt zijn.

Prestidigitateur, Fr., van 't Ital. *presto* = snel en 't Lat. *digitus* = vinger. Een man, die vlug met zijn vingers is. Goochelaar.

Presto, Ital. = snel; *prestissimo* = zeer snel.

Presumeeren, 't Fr. *présumer*, 't Lat. *presumĕre* = vooraf aannemen. Vermoeden, veronderstellen; *presumtie*, 't Lat. *praesumtĭo* = vermoeden, gissing, onderstelling; *presumtief* = op vermoeden, vermoedelijk.

Preteeren, 't Fr. *prêter* = leenen; *zich preteeren* = zich schikken, zich leenen.

Pretendeeren, 't Lat. *praetendĕre* = vooruitstrekken. Aanspraak maken, voorgeven, beweren; *pretensie* = vordering, aanmatiging; *pretendent* = hij die ergens aanspraak op maakt, inzonderlijk op een troon; *pretensieus* = aanmatigend, zich veel inbeeldend, nuffig.

Pretext, van 't Lat. *praetextus*, van *praetexĕre* = voor-aanweven. Voorwendsel. uitvlucht; *pretexteeren* = voorwenden.

Preutsch, 't Fr. *preux* = dapper, trotsch, spijtig. Een *preutsche vrouw* = een vrouw, die een geveinsden afkeer van mannen heeft.

Prevenieeren, 't Lat. *prevenīre* = voorkomen, verhinderen; *hij is geprevenieerd* = gewaarschuwd; *preventief* = voorloopig; *preventieve gevangenschap* = is het gevangen zitten naar aanleiding van een beschuldiging tot zoolang de rechter vonnis gewezen heeft.

Prevot, Fr. van 't Lat. *praepositus* = de aan het hoofd geplaatste. Hij die in de schermkunst bedreven, die er meester in is.

Prieel, 't Fr. *préau* = groen plekje gronds, tuintentje, gewoonlijk met slingerplanten begroeid.

Priemdonker: zoo donker als wanneer de *prima* = eerste dienst in de kerk, des morgens om zes uur begint.

Priester, 't Gr. *presbuteros* = oudere. Geestelijke in de R. C. kerk.

Prij, 't Fr. *proie* = prooi. Aas, kreng, boos wijf.

Prijs, 't Fr. *prix*, 't Lat. *praetium* = waarde, roem, loon, eereprijs, enz.

Prijs, 't Fr. *prise*, van *prendre* = nemen. Buit, snuifje.

Primus, Lat. = de eerste, de hoogste van een klasse op de Lat. school; *prima donna*, Ital. = eerste vrouw. De eerste, de voornaamste zangeres

of tooneelpeelster; *prima vista*, Ital. = het eerste gezicht, Muz. van het blad zingen of spelen: ook wissel op zicht betalen; *primair onderwijs* = lager onderwijs; *primeeren* = de eerste zijn; *primitief* = het eerst, het vroegst, inzonderheid in de uitdrukking: *het is hier erg primitief* = erg eenvoudig, de noodwendigste gemakken van 't leven ontbreken: 't is hier zooals het in de vroegste tijden was; *primo* voor *pro primo* = ten eerste; *primeur* Fr. = eerstelingen: *de primeurs van iets hebben*, de eerste zijn die iets ontvangt of wien iets bericht wordt.

Principaal, 't Lat. *principalis*, van *princeps* = eerste, voornaamste, vorst. Voornaam, hoofdzakelijk: als zelfst. n. w. de patroon, de heer, het hoofd van een zaak.

Principe, Fr. 't Lat. *principium* = begin, oorsprong. Grondbeginsel, grondregel; *principieel*, 't Lat. *principialis* = oorspronkelijk, overeenkomstig met de grondregels.

Prins, 't Fr. *prince* 't Lat. *princeps*; prinses, 't Fr. *princesse*.

Prior, Lat. = de eerste. In een klooster de eerste persoon na den abt, waarnemend kloostervoogd; *a priori* staande, tegenover *a posteriori* = van te voren, vooraf; *prioriteit* = voorrang, voorkeur.

Priseeren, van 't Fr. *prise* = snuiven, een snuifje nemen.

Priseeren, van 't Fr. *prix* = waardeeren, schatten.

Prisma, Lat. = kantzuil. Driekant langwerpig geslepen glas, dienende tot sieraad aan candelabres, enz.

Prison, Fr. = gevangenis, kerker.

Privaat, 't Lat. *privatus*, van *privare* = van iets afzonderen. Geheim; *privaat* persoon is een persoon die geen openbare betrekking bekleedt; *privaat-onderwijs* = onderwijs in huis of aan afzonderlijke personen; *het privaat* = heimelijk gemak; *privatieve* jacht=uitsluitend, afgezonderd jachtterein, *privaat eigendom*, enz.; *privatiseeren* = als een ambteloos burger leven; *privé* Fr. = geheim gemak. *In zijn privé handelen* = voor zichzelven handelen.

Privilege, 't Lat. *privilegium*, van *privus* = afzonderlijk en *lex* = wet: wettelijke verordening die slechts één persoon geldt. Voorrecht, rechten door een vorst aan zijn volk toegestaan: *privilegieeren* = bevoorrechten.

Prix fixe, Fr. = vaste prijs; *à tout prix* = voor elken prijs, het koste wat het wil.

Pro en contra, Lat. het voor- en tegen; *pro aris et focis* = voor altaren en haardsteden; *pro Deo* = om God. Om Godswil, voor niemedal: *pro patria* = voor 't vaderland.

Probeeren, 't Lat. *probare* = beproeven, de proef van iets nemen, onderzoeken; *probabel*, 't Lat. *probăbilis* = aannemelijk, geloofwaardig, waarschijnlijk; *probabiliteit*, 't Lat. *probăbilitas* = geloofwaardigheid, waarschijnlijkheid; *probaat*, 't Lat. *probatum* = beproefd, proefhoudend, goed; van daar *probatum est* = 't is door de proef bewezen goed te zijn.

Probiteit, 't Lat. *probĭtas* = rechtschapenheid, eerlijkheid, goede trouw.

Probleem, 't Gr. *problema*, van *probállein* = iemand iets voorwerpen of voorleggen. Vraagstuk, strijdvraag, vraag die men zichzelven of anderen ter oplossing voorlegt; *problematisch* = onzeker, twijfelachtig, moeilijk op te lossen, ook

wel op zijn Fransch *problematiek*.

Procedeeeren, 't Lat. *procedère* = voortgaan, voortrukken (van een leger). Pleiten: een rechtsgeding voeren; *procedure*, Fr. = rechtsgeding, ook rechtspleging; *proces*, 't Lat. *processus* = voortgang, wijze van ontwikkeling bij een ziektegeval, pleidooi; *proces-verbaal* = woordelijk verslag van eenige feiten ambtshalve opgemaakt; *processie*, 't Lat. *processio* = het vooruitgaan: plechtige optocht van den consul in Oud-Rome. Omgang, bedevaart bij de Katholieken.

Procent, Lat. = ten honderd.

Proclameeren, van 't Lat. *proclamare* = hevig roepen, schreeuwen. Uitroepen, verkondigen, afkondigen *proclamatie* = uitroeping, afkondiging.

Procureeren, 't Lat. *procurare* (van *cura* = zorg) = bezorgen, verschaffen; *procuratie* = bezorging, beheer, schriftelijke lastgeving; *procuratiehouder* = gevolmachtigde: *procureur*, 't Lat *procurator* = pleitbezorger. In rechten de personen, die de geschilhebbende partijen vertegenwoordigen.

Produceeren, 't Lat. *producère* = voortbrengen, voor den dag brengen, bijvoeren; *producent* 't Lat. *prodūcens* = de man die iets voortbrengt op 't gebied van landbouw, handwerk, fabriekwezen, enz: de *producent* staat tegenover den *consument* = verbruiker; *product*, 't Lat. *productus* = voortbrengsel van landbouw, nijverheid of kunst; *productie*, 't Lat. *productio* = de voortbrengingofhetvoortgebrachte; *productief*=voortbrengend, vruchtbaar; *productiviteit* = voortbrengingsvermogen, vruchtbaarheid.

Proef, van 't Lat. *probare* (?) Onderzoek.

Profaan, 't Lat. *profanus* = ongewijd, onheilig. Heiligschennend, met den godsdienst spottend; *profaneeren*, 't Lat. *profanare* = ontwijden, met God en godsdienst den spot drijven; *profanatie* = ontheiliging: spot met het heilige.

Profeet, 't Gr. *prophetes* van *prophánai* = voorzeggen. Voorzegger, de man die de toekomst voorspelt; *profetes* = voorzégster; *profetie* = voorzegging; *profeteeren* = voorzéggen: *profetisch* = voorzeggend, voorspellend.

Professie, van 't Lat. *profiteri* = openlijk verklaren, bekennen, belijden, leeren. Openlijke verklaring bekentenis, kloostergelofte, beroep, handwerk; *professor*=hoogleeraar; *professoraat* = hoogleeraarsambt; *professoraal* = wat tot dit ambt behoort.

Proficiat, van 't Lat. *proficere* = voortmaken: voordeelig of nuttig zijn. Wel bekome het u! Uitdrukking die vroeger veel gebezigd werd, als iemand niesde.

Profiel, Fr., 't Ital. *profilo*, van 't Lat. *filum* = draad. Halve omtrek van 't aangezicht: beeld van terzijde geteekend. Ook de doorsnede in de bouwkunde.

Profijt, 't Fr *profit*, van 't Lat. *profectus* = vooruitgang. Voordeel, winst, genot: *profijtertje* = koperen of blikken werktuigje, dat men in een kandelaar stak, om er de eindjes kaars op af te branden. Ook wel een zuinigje genoemd; *profijtelijk* = wat voordeel aanbrengt; *profiteeren* = voordeel of partij trekken; *profitabel* = voordeelig.

Profusie, 't Lat. *profusio* = vergieting. Overvloed, overdaad.

Program of **programma**, van 't Gr. *prographein* = openlijk uitschrij-

ven. Aankondiging van wat in 't openbaar gebeuren zal: de lijst der muziekstukken bij een uitvoering: de verklaring van wat een staatkundige partij of een ministerie zich ten doel stelt.

Progres, Fr. van 't Lat. *progressus* = voortgang, opklimming. Vorderingen: *progressief* = voortgaand, opklimmend: *een progressieve hoofdelijke omslag* = een belasting op 't inkomen die trapsgewijze toeneemt naarmate dat 't vermogen van den belastingschuldige stijgt; *progressisten* = voorstanders van den vooruitgang op staatkundig gebied.

Progymnasium=voorbereidingsschool van een gymnasium: gymnasium met vierjarigen cursus.

Project, van 't Lat. *jacĕre* = werpen. Ontwerp, plan, bedoeling; *projecteeren* = ontwerpen, voornemens zijn; *projectiel* = alles wat door een werktuig voortgeslingerd wordt.

Proletariër, 't Lat. *proletarĭus* van *proles* = kroost, nakomeling. In 't oude Rome de arme burgers. Behoeftigen, armen; *proletariaat* = dat deel van den werkenden stand, 't welk behoeftig is.

Prolongatie, van 't Lat. *prolongare*=verlengen. De verlenging, het uitstel van den tijd; *in prolongatie geven* wordt van effecten gezegd, die men in handen van den kassier laat om ze later in te lossen.

Proloog, 't Gr. *prológos*=voorrede, voorafspraak; vooral de toespraak tot het publiek aan 't begin van een tooneelspel.

Promeneeren, 't Fr. *promener* = rondleiden. Wandelen; *promenade* = wandeling, wandelplaats.

Promesse, Fr. = belofte. Ook een handelspapier(belofte om te betalen).

Promoveeren, 't Lat. *promovĕre*= voortbewegen. Bevorderen, inzonderheid tot den academischen graad van *doctor; promotie* = bevordering; *promotor* = bevorderaar, de man die iemand promoveert.

Prompt, 't Lat. *promptus* = wat voor den dag gehaald is, zichtbaar. Vlug, vaardig, haastig, onmiddellijk, stipt; *promptitude*, Fr. = vaardigheid, ook wel *promptheid*.

Proneeren, 't Fr. *prôner*=roemen, bluffen, zich verheffen op; *proneur* = bluffer, zwetser.

Prononceeren, 't Fr. *prononcer*, 't Lat. *pronuntiare* = openlijk uitspreken, bekend maken, inzonderheid als verl. deelw. gebruikt: *geprononceerde gelaatstrekken* = sterk sprekende gelaatstrekken; *prononciatie* of *pronunciatie* = uitspraak, inzonderheid van een taal of tongval.

Pront, zie: **prompt.**

Prooi, 't Fr. *proie*, 't Lat. *praeda* = buit.

Proost, van 't Lat. *praepositus* = de voorop geplaatste. Kloostervoogd; *proosdij* = de woning, ook het ambt van een proost.

Propaedeutisch (examen) van 't Gr. *propaedeutika* = vooroefening. Onderzoek naar de kundigheden die als voorbereiding vereischt worden voor een of andere vakstudie.

Propageeren, 't Lat. *propagare* = verder-slaan, verbreiden, voortplanten: *propaganda maken* = een of ander meening, inzonderheid den Katholieken godsdienst onder de heidenen voortplanten, uitbreiden.

Proper, 't Fr. *propre*, 't Lat. *proprius* = eigen. Zindelijk, net.

Proponeeren, 't Lat. *proponĕre* = voorstellen, voorslaan; *proponent*, 't Lat. *propŏnens* = voorsteller.

Titel in de Protestantsche kerk, gegeven aan iemand, die wel de bevoegdheid heeft om predikant te worden, maar nog niet geplaatst is; *propoosten*, woorden, uitdrukkingen, voorstellen ; *à propos* Fr. hoor eens ! van pas.

Proportie, 't Lat. *proportio*=evenredigheid, verhouding; *proportioneel*, 't Fr. *proportionnel* = evenredig, gelijkmatig; *geproportioneerd* (van *proportioneeren* = evenredig maken) = welopgegroeid, wel gebouwd.

Propositie, 't Fr. *proposition* = voorstel, voorslag.

Prorector, Lat. = plaatsvervangend rector.

Prorogeeren, 't Lat. *prorogare* = verdagen, uitstellen.

Proscriptie, van 't Lat. *pro-scribĕre* = openlijk uitschrijven, in den ban doen. Verbanning, vogelvrijverklaring.

Proseliet, van 't Gr. *pro-ēlytos* = er bij gekomen. Nieuwbekeerde: een overlooper, inzonderheid in geloofszaken.

Prosit, samengetrokken tot proost, van 't Lat. *prosum* = nuttig, voordeelig. Wordt gewoonlijk gebezigd bij het toebrengen van een glaasje. Wel bekome 't u? God zegene u!

Prosodie, 't Gr. *prosodia* = toegang. Het geheel der regels voor den klemtoon. Lettergreepmaat: deel der metriek of kunst om verzen te maken.

Prospectus, van 't Lat. *prospicĕre* = vooruitzien. Voorloopige aankondiging, uiteenzetting van een uit te geven boekwerk, waarvoor men inteekenaars tracht te krijgen, of van een of ander inrichting, die men langs dien weg tot stand hoopt te brengen.

Prospereeren, 't Lat. *prosperare*= gelukkig maken. Bloeien, gelukkig zijn, in gelukkige omstandigheden komen.

Prostitueeren, van 't Lat. *pro-stituare*=vooropstellen. Openlijk prijs geven, onteeren; *zich prostitueeren* = zich aan openlijke ontucht overgeven; *prostitutie*, 't Lat. *prostitutio* =openlijk ontuchtig leven, ontucht.

Protegeeren, 't Fr. *protéger*, 't Lat. *protegĕre* = van voren bedekken. Beschermen; *protégé*, Fr. = beschermeling ; *protectie*, 't Lat. *protectio* = bescherming : *protectionisme* = het stelsel van bescherming, inzonderheid voor handel en nijverheid ; *protectionist* = voorstander van dat stelsel; *protector* = beschermer; *protectoraat* = ambt van *protector*.

Protesteeren, 't Lat. *protestari* = openlijk getuigen, betuigen, verklaren. Zich tegen iets verzetten, verklaren, tegenspreken ; een wissel *protesteeren* = weigeren te betalen; *protest*=verzet, tegenspraak; *protestant*, 't Lat. *protestans* = tegenspreker. Algemeene naam dergenen, welke in de 16e eeuw zich van de Katholieke kerk afgescheiden hebben ; *protestantisme* = leer en geloof der Protestanten ; *protestantsch* = wat tot het *protestantisme* behoort.

Protocol, MLat. *protocollum* (van 't Gr. *protos* = de eerste en *kollan* vastkleven) = eerste blad. Schriftelijk bericht van 't geen voorgevallen is ; register van een rijksdag of van een congres. Acte, voorschrift.

Prouveeren, 't Fr. *prouver* = bewijzen. Pleiten : gew. in de uitdrukking *dat prouveert voor hem*.

Prove, preuve, van 't Lat. *praebĕre* =geven. Onderhoud dat levenslang aan iemand gegeven wordt door

een of ander gesticht; *provenier* = de persoon, die levenslang een vast onderhoud in een of ander gesticht geniet, ook wel *provenaar* of *preuvenaar* geheeten.

Provenu, van 't Lat. *pro-venire* = vooruitkomen, opleveren, afwerpen Opbrengst, bedrag.

Proverbe, van 't Lat. *proverbium* = spreekwoord; *proverbiaal* = spreekwoordelijk.

Proviand, 't Ital. *provianda*, van 't Lat. *providĕre* = vooruitzien, verzorgen. Voorraad van eetwaren; *proviandeeren* = van eetwaren voorzien.

Provincie, 't Lat. *provincia* (van *vincĕre* = overwinnen) = wingewest. Gedeelte van een rijk, landschap, gewest; *provinciaal* = gewestelijk; *provincialisme* = uitdrukking tot het taaleigen eener provincie behoorende; overdreven ingenomenheid met een provincie, dikwijls ten nadeele van het gansche land, waartoe het gewest behoort.

Provisie, van 't Lat. *providĕre* = vooruitzien. Zich voorzien van mondvoorraad, makelaarsloon; *bij provisie* of *provisioneel* = voorloopig, voorshands; *provisor* = persoon bevoegd tot het waarnemen van een apotheek, ook bestuurder of verzorger van een weeshuis, oudemannenhuis, enz.

Provoceeren, 't Lat. *provocare* = uitroepen, te voorschijn roepen. Uitdagen, veroorzaken, ergens aanleiding toe geven; *provocatie* = uitdaging, terging.

Provoost, 't Fr. *prévôt*, 't Lat. *praepositus* = de aan het hoofd geplaatste ambtenaar die met het handhaven der orde belast was. Thans een soldaten-gevangenis.

Proximiteit, van 't Lat. *proximĭtas* = nabijheid, nauwe verwantschap.

Proza, 't Lat. *prosa*. Ongebonden taal, onrijm, in tegenoverstelling van *poëzie*; *prozaïsch* = ongebonden, gewoon, alledaagsch, plat, gemeen; *prozaïsme* = alledaagschheid, eentonigheid, het tredmolenachtige van 't leven; *prozaist* = prozaschrijver.

Prudentie, 't Lat. *prudentia* = voorzichtigheid, bedachtzaamheid, beleid.

Pruik, 't Fr. *perruque* = valsch hoofdhaar.

Pruim, 't Lat. *prunum*; *pruimedanten*, 't Fr. *prune d'Entes* (!); *prunel* = geconfijte pruim uit Provence.

Psalm, van 't Gr. *psalmós* = snarenspel. Loflied ter eere van God, vroeger begeleid door snarenspel; *psalmist* = maker der psalmen, psalmzanger; *psalmodieeren* = psalmen zingen, opdreunen; *psalter* = naam van het snarenspeeltuig, waarmede men oudtijds het psalmzingen begeleidde, ook verzameling van psalmen.

Pseudo, van 't Gr. *pseudos* = leugen. Valsch; *pseudoniem*, 't Gr. *pseudonymus* = valsche naam. Naam waarachter een schrijver zijn waren naam verbergt; 't Fr. *nom de plume*.

Psyche, Gr. = adem, ziel, geest. Vlinder als zinnebeeld der onsterfelijkheid. Groote spiegel, waarin men zich ten voeten uit kan spiegelen.

Puberteit, 't Lat. *pubértas* = huwbaarheid, manbaarheid.

Publiceeren, 't Lat. *publicare* = voor ieder toegankelijk maken. Openlijk bekend maken, in 't licht geven; *publiek* = openbaar, bekend, als zelfst. n.w. het volk, de menigte de toeschouwers of toehoorders bij lezingen, komedies, concerten enz.; *publicatie* = afkondiging, uitgave; *publicist* = iemand die over staatsrecht en staatkunde, in 't algemeen

over openbare aangelegenheden schrijft; *publiciteit*=openbaarheid, algemeene bekendheid.

Pudding. Zie **Podding.**

Pueriel, Fr. van 't Lat. *puer* = Knaap. Kinderachtig.

Pui, 't Lat. *podium* = balcon. Ondergevel. Het balcon of de plaats op het stadhuis waar de bekendmakingen afgelezen worden.

Puimsteen, 't Lat. *pumex.* Een soort van steen, die veel voor schuren en polijsten gebruikt wordt.

Puissant, Fr. =machtig; *puissant rijk* = zeer of schatrijk.

Puist, 't Lat. *pustula* = blaartje, puistje.

Pul, van 't Lat. *ampulla.* Kan, kruik.

Pulver. Zie **Poeder.** Buskruit.

Punaise, Fr. = weegluis. Kleine koperen stift waarmede men teekeningen, platen enz. vaststeekt.

Punch, gewoonlijk *pons* genoemd: zoo geheeten naar het Sanskriet *pantsja* = vijf, omdat de drank oorspronkelijk uit vijf bestanddeelen bestond: arak, suiker, citroen, water en thee; *punch bowl,* Eng. = ponskom.

Punctum. Lat. =prik, steek. Stip, punt; *punctualiteit* = stiptheid; nauwkeurigheid; *puncteeren* of *punteeren* = punten of stippels zetten; *punctuatie* = het plaatsen van leesteekens; *punctueel* = stipt, nauwkeurig *Punctum* beteekent ook: uit! 't Is gedaan.

Punt. Lat. *punctum.*

Pupil, 't Lat. *pupillus* van *pupus* = knaap. Onmondige, pleegkind, wees.

Puren, 't Fr. *purer* = zuiveren, uitzuigen.

Purgeeren, 't Lat. *purgare,* van *purus* = rein, zuiver. Zuiveren, inzonderheid de zuivering van ingewanden, het afvoeren der fæcale stof; *purgans,* Lat. of *purgatief* Fr. = buikzuiverend middel, ook *purgatie.*

Purist, van 't Lat. *purus* = zuiver Voorstander van de zuiverheid eener taal, taalzuiveraar; *purisme* = taalzuivering; *puristerij* = te groote zucht naar taalzuivering.

Purper, van 't Lat. *purpura* = de purperslak. Een bekende kleur.

Pur-sang, Fr. = volbloed, inzonheid van paarden.

Puur, 't Fr. *pur,* 't Lat. *purus* = zuiver, rein, louter.

Pygmeën, van 't Gr. *pygmaios,* van *pygmē* = vuist. Kereltjes zoo groot als een vuist. Dwergen uit de fabbelleer. Kleine menschen, dwergen.

Pyramide. Zie **Piramide.**

Pyromanie, van 't Gr. *pyr* = vuur en *mania* = razernij, woede. Neiging tot brandstichten.

Pyrrhonisme = Leer van den twijfel. Zoo geheeten naar den Griekschen wijsgeer Pyrrho, die van den stelregel uitging, dat men beginnen moet met aan alles te twijfelen, wil men de waarheid vinden. Twijfelleer.

Qua, Lat.=als. In hoedanigheid van.

Quadraat, 't Lat. *quadratum* = vierkant; *quadrant*, 't Lat. *quadrant*, = vierde gedeelte van een geheel, bijv. van een cirkel.

Quadreeren, 't Lat. *quadrare* = vierkant maken. Passen, schikken, zich rijmen, overeenkomen.

Quadrille, Fr. = dans van vier personen; omberspel tusschen vier personen; *quadrilleeren* = het omberen van vier spelers.

Quadrupel, 't Lat. *quadruplus* = viervoudig.

Quaestie of **Kwestie**, 't Lat. *quaestio* = het zoeken, het ondervragen. Vraag, strijdpunt; *de persoon of zaak in quaestie* = de persoon of zaak waarvan sprake is, gesproken wordt; *quaestieus* = onzeker, twijfelachtig.

Qualificatie, 't Fr. *qualification*, van 't Lat. *qualis* = hoedanig. Toekenning eener eigenschap, betiteling, deugdelijkheid, benoeming; *qualificeeren* of *qualifieeren* = eigenschappen of hoedanigheden toekennen, betitelen; *qualiteit*, 't Fr. *qualité* = hoedanigheid, deugdelijkheid, titel; *qualitatief* = naar de waarde berekend.

Quand-même, Fr. = wanneer zelfs. In weerwil van alles; 't ga hoe 't ga; er moge gebeuren wat er wil.

Quant à moi, Fr. = wat mij betreft; *zijn quant à moi* bewaren = in zijn geheel blijven: zijn deftigbewaren.

Quantiteit (van 't Lat. *quantus* = hoe groot) = hoeveelheid, menigte: *quantum* = bedrag eener som: *quantitatief* = naar 't getal of de hoegrootheid berekend.

Quarantaine, Fr. van 't Lat. *quadraginta* = veertig 't Gedwongen oponthoud, dat aan schepen en reizigers voor de havens wordt opgelegd, wanneer ze uit landen komen die door besmettelijke ziekten bezocht worden. Vroeger stonden daar veertig dagen toe, eer men aan zulk een schip den toegang tot de havens vergunde: thans vergenoegt men zich met een korter termijn.

Quarré of **carré**. Fr. = vierkant.

Quartet, 't Ital. *quartetto*, van 't Lat. *quartus* = het vierde. Zang- of muziekstuk door vier personen uitgevoerd.

Quarto, van 't Lat. *quartus* = vierde. Ten vierde; formaat van een boek als het vel in vieren gevouwen is, kwartijn.

Quasi, Lat. alsof, als 't ware, bijna, nagenoeg.

Quatrain, Fr. = gedicht van vier regels.

Quatre-mains, Fr.=vier handen. Pianostuk, dat voor vier handen gezet is.

Querelleeren, 't Fr. *quereller* = twisten, kibbelen.

Queue. Zie **Keu**.

Quid pro quo of **Qui pro quo**, NLat.=wie voor wat. Misverstand, verwisseling van personen of zaken; ook: het staat gelijk, 't is het zelfde.

Quint of **kwint** van 't Lat. *quintus* de of het vijfde. De vijfde toon in de toonladder van den grondtoon afgerekend. Hooge vioolsnaar, vroeger de vijfde, nu de vierde.

Quintessens, van 't Lat. *quinta essentia* = de tot vijf maal overgehaalde geest eener vloeistof. Het fijnste, het edelste, de kern.

Quitantie of **kwitantie**, 't Fr. *quittance* van *quitter* = verlaten, vrij of ontslagen zijn. Kwijtbriefje,

ontvangbewijs voor **de kwijting** eener schuld; *quitteeren*=voldoen, voor voldaan onderteekenen; *quitte* = gelijk, kamp op; *quitte ou double*=vrij of dubbel spelen: het verloren *niet* of *tweemaal* betalen.

Quota, van 't Lat. *quotus* = de hoeveelste. Het evenredig aandeel eener bijeen te brengen som.

Quotient, van 't Lat. *quotiens* = hoe veel maal. De uitkomst eener deeling.

R.

Raap, 't Lat. *rapa* of *rapum*. Knol.

Raar, 't Lat. *rarus* = niet dicht ineen, dun, ijl, zeldzaam, vreemd.

Rabarber of **Rhabarber** van 't Lat. *Rha* = Wolga (rivier) en 't Gr. *bàrbaron* = vreemd, uitheemsch. Bekende, geneeskundige, buikzuiverende plant en wortel.

Rabat, van 't Ital. *rabattère* = aftrekken. Korting op den prijs der koopgoederen. Ook kraag, rand, bloembed: *rabatteeren* = korten.

Rabaut, 't Fr. *ribaud*=wellusteling, deugniet.

Rabbi of **Rabbijn.** Hebr. van *rab* = groot, opperste. Eigenl. mijn heer, mijn meester. Joodsch godsdienstleeraar, wet- en schriftverklaarder; *Rabboeni* = onze Heer, onze Meester.

Radeeren, 't Lat. *radère*=schaven, krabben. Uitkrabben (een inktvlek), etsen.

Radijs, 't Lat. *radix*. Bekende eetbare knol.

Radius, Lat. = straal van een cirkel; *radieus* = stralenschietend, vroolijk, opgewekt.

Radix, Lat. = wortel; *radicaal* = ingeworteld. Als zelfst. n.w.: titel, recht, bevoegdheid; ook een aanhanger van die staatkundige partij welke alle gebreken met wortel en tal wil uitroeien; *radiaclisme* = leer- of grondstellingen dier partij.

Radoteeren, 't Fr. *radoter*=beuzelpraat verkoopen, onzin vertellen.

Raffineeren, 't Fr. *raffiner* = verfijnen, zuiveren; *geraffineerd* = gezuiverd, geslepen, doortrapt; *raffinadeur*=zuiveraar (van suiker) *raffinaderie* = fabriek waar (de suiker) gezuiverd wordt; *raffinement*= geslepenheid, loosheid, sluwheid.

Rafraichisseeren of **Rafraicheeren,** 't Fr. *rafraichir*=ververschen, van *frais* = versch. Verkwikken, verkoelen, verfrisschen; *rafraichissements*, Fr. = ververschingen, versnaperingen.

Rage, Fr., = woede, razernij, dwaze verzotheid.

Ragout, Fr. van *ragouter* en dat van *goût* = smaak. Aan iets op nieuw smaak geven. Oud vleesch dat fijngehakt, met gekruide saus toebereid en opgestoofd wordt.

Rails, Eng. (spr. uit: *reels*)=ijzeren regels of staven der spoorwegen.

Railleeren, 't Fr. *railler*=den spot drijven. Schertsen, iemand beet hem; *raillerie* = spot, scherts, boert, kortswijl.

Raison, Fr. van 't Lat. *ratio* = rede, verstand. Reden, inzonderheid in de uitdr. *'t heeft geen raison d'être* = geen reden of recht van bestaan; *raisonneeren*, 't Fr. *raisonner* = redeneeren; *raisonneur*, Fr. = babbelaar, redeneerder,

dwarskijker, tegenspreker; *raisonnement*, Fr. redeneering, oordeelvelling, muggezifterij.

Raket, 't Ital. *rachetta* = spinrokken. Vuurpijl.

Raket, 't Ital. *racchetta*. Kaatsnetje zittende in een ronden beugel met een handvat er aan: wordt gebruikt bij het kaatsspel ('t raketten).

Ramasseeren, 't Fr. *ramasser* = opzamelen, opstapelen, oprapen; een *geramasseerde kerel* = sterk, gespierde kerel.

Ramponneeren, van 't Ital. *rampognare* (en dat van *rampone* = haak). Hoonen, vernederen, beschadigen. *Ontramponeerd* = vernield, bedorven.

Rancune, Fr. = wrok; *sans rancune* = zonder wrok.

Rangeeren, 't Fr. *ranger*=rangschikken, in orde brengen. Een trein rangeeren.

Ranonkel, 't Lat. *ranunculus* = kikkertje. Een plant: hanevoet.

Ransig of **Rans**, 't Lat. *rancidus* = stinkend. Een sterken smaak hebbende, inzonderheid bij boter of spek. Garstig.

Rantsoen, 't Fr. *rançon* = losprijs, losgeld. Een woord dat men in veel talen aantreft.

Rantsoen, = vaste hoeveelheid spijze en drank, die men aan matrozen of soldaten verstrekt, 't Fr. *ration* (?).

Rap, 't Lat. *rapidus* (?) = vlug, snel.

Rapalje of **rapaille** = 't gemeen, de klompenadel, 't gepeupel, 't Fr. *racaille* (?).

Rapee, van 't Fr. *rape* = rasp. Geraspte snuiftabak.

Rapiditeit, van 't Lat. *rapidus* = snel. Snelheid, haastigheid.

Rapier of **Rappier**, van 't Fr. *rapière* = schermdegen, lange degen, in boertige taal: slakkesteker.

Rappeleeren, 't Fr. *rappeler* = terugroepen, zich herinneren; *rappel* = terugroeping, herinnering.

Rapport, Fr. = het terugbrengen. Verslag, mededeeling, bericht; *rapporteeren*, 't Fr. *rapporter*=verslag geven; *rapporteur* = verslaggever.

Rapsodie of **Rhapsodie**, 't Gr. *rhapsodía*, van *rhaptein* = naaien samenvoegen en *ōdē* = gezang of lied. *Rhapsoden* waren in het oude Griekenland de personen, die de afzonderlijke deelen der gedichten van Homerus samenvoegden en een *rapsodie* was dus eigenlijk een of meer fragmenten dier gedichten. Een geheel uit verschillende onsamenhangende stukken samengesteld. Mengelmoes.

Rariteit, van 't Lat. *rarus*. Zie bij *raar*. Zeldzaamheid. Vreemde voorwerpen.

Rata, van 't Lat. *ratus* = uitgerekend. Evenredige bijdrage: inzonderheid *pro rata* = naar evenredigheid van, naar gelang van.

Ratjetoe, 't Fr. *ratatouille*=vleesch, groenten en aardappelen door elkaar gestampt. Hutspot. Middageten in de kazernen.

Ratificatie, 't Fr. *ratification*=bekrachtiging. Van 't Lat. *ratus* = vaststaand, als geldig beschouwd; *ratificeeren* = bekrachtigen.

Rationalismus, van 't Lat. *ratio*= rede, verstand. Godsdienst der rede = het toepassen der rede bij alle geloofspunten, die men wil beoordeelen; *rationalist* = aanhanger van het redegeloof; *rationeel* = redelijk, wat met de rede overeenkomt, wat op redelijke gronden steunt.

Ravage, Fr. van 't Lat. *rapěre* = rooven. Verwoesting, verderf, schade, vernieling.

Rayeeren of **Royeeren**, Fr. *rayer* = doorhalen, doorschrappen.
Rayonnant, Fr. = stralend, van *rayon*= straal. Schitteren, prachtig
Razeeren, 't Fr. *raser* = met den grond gelijk maken, scheren.
Razijn, 't Fr. *raisin*. Zie **Rozijn**.
Reaal, Reëel van 't Lat. res=zaak. Zakelijk, wezenlijk, werkelijk; *realiseeren*, 't Fr. *réaliser* =verwezenlijken, bewerken, tot werkelijkheid maken; *effecten realiseeren* = effecten te gelde maken; *realisatie* of *realiseering* = verwezenlijking: het te gelde maken; *realisme* = leer der werkelijkheid: dit woord staat tegenover *idealisme*; *realist*=voorstander van 't *realisme* in de kunst, *realiteit* = werkelijkheid, werkelijke toestand.
Reageeren, van 't Lat. *re* = terug en *agĕre* = werken. Terugwerken, tegenwerken; *reactie* = terug- of tegenwerking, inzonderheid op politiek en godsdienstig gebied, tegen den vooruitgang; *reactionnair* = voorstander van *reactie*.
Rebel, 't Lat. *rebellis* = den oorlog hernieuwend. Oproermaker, muiter; *rebelleeren*, 't Lat. *rebellare* = oproerig worden, met geweld zich verzetten; *rebellie*, 't Lat. *rebellĭo* = oproer, muiterij; *rebellisch* = oproerig; *rebelsch*, zie **rebellisch**.
Rebuteeren, Fr. *rebuter*=afwijzen, voor het hoofd stooten; *rebutant* = terugstootend, norsch, barsch.
Recapituleeren, van 't Lat. *recapitulare*. Hoofdelijk, de hoofdpunten herhalen. Zie bij *kapittel*. Beknopt samenvatten; *recapitulatie*=korte samenvatting, opsomming.
Recenseeren, 't Lat. *recensĕre* = stuk voor stuk nauwkeurig tellen. Beoordeelen, inzonderheid van boek- en kunstwerken; *recensent* = beoordeelaar; *recensie*=beoordeeling
Recent, 't Lat. *recens*=jong, nieuw Pas voorgevallen. Kortelings.
Recepis of **Recepisse**, van 't Lat. *recipĕre* = aannemen, nemen. Ontvangbewijs. Bewijs van een of ander stuk van waarde ontvangen te hebben; *recipieeren*=aannemen, toelaten, ontvangen.
Recept, van 't Lat. *receptum* = genomen, ingenomen. Voorschrift tot het bereiden van een of ander spijze of van een geneesmiddel; *recepteeren* = geneesmiddelen voorschrijven, bereiden; *receptie*, 't Lat. *receptĭo* = opneming, onthaal, ontvangst; *receptor* = ontvanger; *receptuur* = kunst van recepten klaar te maken; het ontvangen.
Reces, 't Lat. *recéssus* =terugtocht. Achterlijk zijn met betalen; *op reces uiteengaan* = tot nadere bijeenroeping uiteengegaan.
Recette, Fr. = ontvangst: het gebeurde geld, intreegelden bij komedies, concerten, enz.
Rechercheur, van 't Fr. *rechercher* = bij herhaling zoeken. Politiebeambte, belast met het onderzoek naar misdaden en misdadigers.
Recidivist, van 't Lat. *recidĕre* = terugvallen. Iemand, die meermalen tot hetzelfde misdrijf vervalt. Een opnieuw gevallene.
Reciteeren, 't Lat. *recitare*= hardop voorlezen. Opzeggen, voordragen; *reciet* = voordracht; *recitatief* = verhalende zang: een soort van zang, die tusschen zingen en spreken in ligt.
Recipé, Geb. wijs van 't Lat. *recipĕre* = nemen. Dus: neem. 't Eerste woord van een recept bij verkorting aangeduid door R.
Reciproceeren, 't Lat. *reciprocare* = langs denzelfden weg teruggaan. Vergelden, teruggeven, beantwoorden.

Reclameeren, 't Lat. *reclamare* = luid tegenroepen. Terugeischen, zich verzetten, bezwaren inbrengen; *reclamant* = terugeischer: hij die bezwaren indient; *reclamatie* of *reclame*=terugvordering. Bezwaarschrift. *Reclame* beteekent ook elk middel, dat aangegrepen wordt om in de nieuwspapieren een of ander koopwaar, inzonderheid geneesmiddelen, op kwakzalversmanier aan te kondigen; elk middel om de aandacht van den grooten hoop te trekken.

Recommandeeren, 't Fr. *recommander* = aanbevelen, aanprijzen: *zich recommandeeren* = zich in iemands welwillendheid aanbevelen; *recommandable*, Fr.=aanbevelenswaardig; *recommandatie*, 't Fr. *recommandation* = aanbeveling. *Gerecommandeerde brief* = aangeteekende brief.

Recompenseeren, 't Fr. *récompenser* = vergoeden, schadeloos stellen, beloonen: *récompense*, Fr. = belooning, vergoeding.

Recompleteeren, =weer voltallig maken. Zie **completeeren.**

Reconcilieeren, 't Lat. *reconciliare* = weder vereenigen, weder verbinden. Verzoenen; *reconciliatie* = verzoening.

Reconstrueeren, = wederopbouwen. Zie **construeeren.** Herbouwen, hernieuwen, anders maken; *reconstructie* = herbouwing, hernieuwing, omwerking.

Reconvalescent, van 't Lat. *convalescĕre*=gezond worden, genezen. Herstellend, weer gezond wordend. Ook de herstellende.

Recreatie, van 't Lat. *recreare* = opnieuw scheppen, verkwikken. Uitspanning, opvroolijking.

Recruteeren, 't Fr. *recruter* van *recrue* = nawas. Soldaten aanwerven; *recruut* = nieuw aangeworvene; *recruteering* = het voltallig maken der gelederen.

Rectificeeren, van 't Let. *rectio* = regeering en dat van *regĕre* = regeeren. Recht maken, verbeteren, verhelpen: *rectificatie* = terechtwijzing, verbetering; *rector* = leider, bestuurder, hoofd van een gymnasium; *rector magnificus* = hoofdbestuurder van den academischen senaat; *rectoraat*=waardigheid van rector; *rectoraat* = den rector betreffende.

Reçu, Fr. verl. deelw. van *recevoir* = ontvangen. Schriftelijk bewijs van ontvang.

Recueil, Fr. = verzameling; *recueilleeren*, 't Fr. *recueillir* = verzamelen, tot zichzelven inkeeren.

Reculeeren, 't Fr. *réculer*, van 't Lat. *culus* = achterste. Terugdeinzen, terugspringen, opschuiven.

Recuseeren, 't Lat. *recusare* = afwijzen, afslaan; *recusabel* = verwerpelijk; *recusatie* = verwerping.

Redacteur, van 't Lat. *redigĕre* = in een toestand brengen, verzamelen. Opsteller, schrijver van een nieuwsblad of verzamelaar en regelaar der ingezonden stukken van een jaarboekje of maandschrift; *redactie* = het verzamelen; ook de gezamenlijke redacteurs. *Redigeeren* = in orde brengen van nieuwsblad of jaarboekje.

Redoubleeren, 't Fr. *redoubler* = verdubbelen, van *double* = dubbel.

Redoutable, Fr. = vreeselijk, ontzaglijk.

Redresseeren, 't Fr. *redresser* = weder recht maken. Herstellen, goedmaken: *redres* = herstel.

Reduceeren, 't Lat. *reducĕre*=terugleiden. Verkleinen, beperken, vermindering; *reductie* of *reduceering*,

't Lat. *reductio* = terugvoering, herleiding, mindering.
Refectorium, NLat. Eetzaal in een klooster, saamgetrokken: *reventer.*
Refereeren, 't Fr. *référer*=berichten, verslag geven: *mij refereerende* aan = mij gedragende aan of naar; *referaat* = verslag; *referentiën* = inlichtingen; *referent* = verslaggever: *referendaris*=hooggeplaatst ambtenaar aan een ministerie; *referte* = verwijzing naar.
Referein of **refrein,** Fr., de woorden of regels die aan het eind van elk couplet in een lied terugkeeren.
Reflecteeren, 't Lat. *reflectĕre* = terugkaatsen, inz. van lichtstralen. Overwegen, nadenken; ook acht slaan op iets; *reflectie* of *reflexie,* 't Lat. *reflectio* = terugkaatsing, overdenking, opmerkzaamheid.
Reformeeren, 't Lat. *reformare* = om- of hervormen; *reformatie* = hervorming; *reformator* = hervormer; *reforme,* Fr., = het verminderen van het aantal troepen of ambtenaren in den staat.
Réfugié, Fr. = vluchteling, inz. de uitgewekene om des geloofswille, bijv. de *refugiés* van 1685.
Refuseeren, 't Fr. *refuser,* 't Lat. *recusare* = afslaan, weigeren, ontzeggen: *refuus,* 't Fr. *refus* = weigering, blauwe scheen.
Regaleeren, 't Fr. *régaler* = koninklijk onthalen, een vorstlijk gastmaal geven; *regal* of *regaal*= gastmaal.
Regardeeren, 't Fr. *regarder* = aanschouwen, beschouwen, betrekking hebben op; *regard slaan op* = acht geven; *regard* = blik, oogopslag.
Regeeren, 't Lat. *regĕre* = richten, sturen; *regent* = heerscher, bestuurder; *régime,* Fr.,=regeering, ook leefregel; *regiment,* Fr., = heerschappij, een afdeeling troepen; *regisseur,* Fr., = bestuurder, inz. de persoon die in een tooneelstuk de rollen verdeelt en de opvoering van het stuk regelt.
Regel, 't Lat. *regŭla* = meetstok. Richtsnoer, voorschrift; *regulier,* Fr., = geregeld.
Register, MLat. *registrum* = het geboekte, het opgeteekende. Boek waar iets in opgeschreven wordt, bladwijzer enz.; *registreeren,* MLat. *registrare*=in 't register schrijven; *registratie* = het inschrijven van acten, of andere stukken in de daartoe bestemde boeken.
Reglement, van 't Fr. *régler* = regelen. Verordening, voorschrift, bepaling: *reglementair*=overeenkomstig 't reglement; *reglementeeren* = bij verordening vaststellen.
Regretteeren, 't Fr. *regretter*=betreuren, bejammeren, beklagen; *regret,* Fr., = smart, leedwezen.
Rehabiliteeren, van 't Lat. *habilis* = bekwaam. In vorigen staat herstellen, inz. van bankroetiers: eer of goeden naam teruggeven; *rehabilitatie* = herstel van naam of eer.
Reitereeren, 't Lat. *reiterare* = herhalen; *reiteratie* = herhaling.
Réjouissance, Fr. =vreugde, blijdschap, vermakelijkheid.
Relaas, van 't Lat. *relatio* = verhaal, bericht, verslag.
Relatie, van 't Lat. *relatio* = terugbrenging. Betrekking, verhouding; *relatief* = betrekkelijk: *relatieve begrippen* = betrekkingsbegrippen, begrippen die ontstaan door vergelijking van een voorwerp met anderen. In dat geval staat *relatief* tegenover *absoluut.*
Relegeeren, 't Lat. *relegare*=bannen, verwijzen; *relegatie* = verbanning.
Releveeren, 't Lat. *relevare*=weder

opheffen. Verlichten, ontheffen, meer of beter een zaak doen uitkomen.

Religie, 't Lat. *religio*=het erkennen en vereeren van een God. Godsdienst; *religieus*, Fr. = godsdienstig, godvruchtig; als zelfst. n.w. een monnik of een non (*religieuse*.)

Reliquie, ook **reliek,** van 't Lat. *relinquĕre* = achterlaten. Overblijfsel, overschot, inz. de voorwerpen die behoord zouden hebben aan Jezus of aan een der heiligen en als zoodanig met veel zorg bewaard en niet zelden vereerd worden.

Remarkeeren, 't Fr. *remarquer*= opmerken, aanmerken; *remarkabel* = opmerkelijk, aanzienlijk; *remarke* = op- of aanmerking.

Rembours, van 't Fr. *rembourser*= terugbetalen. Terugbetaling, vergoeding: *tegen rembours* = tegen toezending of overmaking van geld.

Remedie, 't Lat. *remedium*. Geneesmiddel; *remedieeren*, 't Lat. *remediare*= verhelpen, raad schaffen.

Reminicentie, 't Lat. *reminicentia* = herinnering, herinneringsvermogen.

Remise, 't Fr. In het omberspel, wanneer twee partijen elk vier slagen gehaald hebben en de derde een: *remise royale* = koninklijk remise, wanneer elk der drie spelers drie slagen gehaald heeft. Ook uitstel, opschorting, afslag, kwijtschelding, koetshuis.

Remitteeren, 't Lat. *remittĕre* = terugzenden. Geld of wissels overmaken, overzenden: *remissie* = terugzending, korting.

Remonstreeren, 't Lat. *remonstrare* =tegenwerpingen maken: van hier Remonstrant, lid eener godsdienstsecte.

Remontoir, Fr. bijzonder soort van horloge dat men zonder sleuteltje opwindt.

Removeeren, 't Lat. *removēre* = terugbewegen. Verwijderen, afzetten; *remotie* = verwijdering, afzetting of ontslag uit een betrekking zonderdat de titularis zulks verlangt.

Remplaceeren, 't Fr. *remplacer*= vervullen, vervangen; *remplaçant* = plaatsvervanger enz. in den krijgsdienst.

Remunereern, 't Lat. *remunerārie* =vergelden, beloonen; *remuneratei* = vergelding, belooning.

Renaissance, Fr.=wedergeboorte Herleving. Naam van een tijdperk der wetenschappen en kunsten in de zestiende eeuw.

Rencontreeren, 't Fr. *rencontrer* = ontmoeten, aantreffen; *rencontre* = ontmoeting.

Rendant, van 't Fr. *rendre* = teruggeven. Rekeningvoerder, de man die gelden ontvangt en uitbetaalt en daarvoor verantwoordelijk is.

Rendez-vous, Fr.=begeeft u(daarheen) van *se rendre* = zich begeven; gewoonlijk in de uitdr. *elkaar rendez-vous geven* = elkaar op een bepaalde plaats bescheiden.

Renegaat, van 't Lat. *renegāre* = weer verloochenen. Afvallige van 't geloof; Christen die Mohammedaan wordt.

Renommée, van 't Fr. *renommer*= bij herhaling noemen Naam, roem, faam; *gerenommeerd* = beroemd, ook berucht.

Renonceeren, 't Fr *renoncer* 't Lat. *renunciare* Afzien, afstand doen opgeven, verzaken (in 't kaartspel); *renonce in klaveren* = die kleur missende; *ik heb er renonce aan* = ik heb er een hekel aan.

Renonkel, Zie **ranonkel.**

Renseignementen, 't Fr *renseigne-*

ments = inlichtingen, aanwijzigingen.

Rente, Fr. van 't Lat. *reddĕre* = wedergeven. Jaarlijksche inkomsten, huur van uitstaande gelden.

Renvooi, 't Fr. *renvoi* = terugzending. Verwijzing; het inlasschen van een of meer woorden in een acte; *renvoyeeren*, 't Fr. *renvoyer* = terugzenden, verwijzen.

Reorganiseeren, 't Fr. *reorganiser* van *orgaan* (zie dat woord). Op nieuw inrichten, een andere gedaante geven; *reorganisatie* = nieuwe regeling, nieuwe inrichting.

Repareeren, 't Lat. *reparare* = herstellen, hernieuwen, vergoeden; *reparatie* = herstelling, vernieuwing, vergoeding.

Repasseeren, 't Fr. *repasser* = weder voorbijgaan, terugkomen, aanzetten van een mes, strijken van waschgoed, bij herhaling doorloopen of nazien.

Repatrieeren, 't Lat. *repatriare* = in het vaderland terugkeeren.

Repertoire, Fr., 't Lat. *repertorium* = opgave, lijst. Lijst van tooneelstukken, die bij een of ander tooneelgezelschap opgevoerd zijn of worden.

Repeteeren, 't Fr. *répéter*, 't Lat. *repetĕre* = herhalen; *repetitie* = herhaling; *repetitor* = herhaler. Onderwijzer of leermeester die met de achterblijvers de lessen der professoren aan een hoogeschool herhaalt: *repetent* = herhaler.

Repliceeren, 't Lat. *replicare* = terugvouwen. Antwoorden, hernemen, er tegen inbrengen; *repliek*, 't Fr. *réplique* = antwoord, tegenbescheid, wederlegging.

Repondeeren, 't Fr. *répondre* = antwoorden, borg blijven. *Ik repondeer voor dien man* = ik sta voor dien man in.

Reporter, Eng. (spr. uit *riepoorter*) Verslaggever van een nieuwsblad.

Represailles, Fr. Weerwraak, vergelding, wraakoefening.

Representant, van 't Lat. *repraesentare* = vertegenwoordigen, voorstellen. Vertegenwoordiger; *representatie* = vertegenwoordiging.

Repressie, van 't Lat. *reprimĕre* = onderdrukken. Onderdrukking; *repressief*, Fr. = terugdrukkend, onderdrukkend; *repressieve maatregelen* = maatregelen ter beteugeling van een of ander kwaad.

Reprimande, Fr. = berisping, verwijt; *reprimeeren*, 't Lat. *reprimĕre* onderdrukken, bedwingen, beteugelen.

Reprobatie, van 't Lat. *reprobare* = misbillijken, afkeuren. Verwerping, veroordeeling.

Reprocheeren, van 't Fr. *reprocher* = verwijten; *reproche* = verwijt.

Reproduceeren, van 't Lat. *producĕre* = voortbrengen. Weder voortbrengen; *reproductie* = weder voortbrenging.

Republiek, 't Fr. *république*, 't Lat. *respublica* = openbare zaak. Gemeenebest; *republikeinsch* = gemeenebestgezind; *republikein* = gemeenebestgezinde.

Repugneeren, 't Lat. *repugnare* = tegenstreven; *répugnant* Fr. = terugstootend, afkeerwekkend.

Reputatie, 't Fr. *réputation*, 't Lat. *reputatio* = overweging, overleg. Goede naam, faam, aanzien, achting.

Request, 't Fr. *requête*. Verzoek- of smeekschrift; *requestreeren* = een verzoekschrift indienen; *requestrant* = de persoon die verzoekt.

Requireeren, 't Lat. *requirĕre* = verlangen, vorderen, eischen, onderzoeken; *requisitie* = aanzoek, eisch, verlangen; *requisieten* = de vereischte benoodigheden tot het opvoeren van een tooneelstuk.

Reseda, van *resedare*=weder stillen, omdat aan deze plant een pijnstillende kracht werd toegekend.

Reserveeren, 't Lat. *reservare* = behouden. Bewaren, wegleggen, voorbehouden; *een gereserveerde houding aannemen* = terughoudend zijn; *reserve* = achterhouding: alles wat achtergehouden wordt om in tijd van nood dienst te doen: reservetroepen, fonds, enz.; *reservoire* Fr. = vergaarbak voor water, bewaarplaats.

Resideeren, 't Lat. *residĕre* = wonen, zijn verblijf houden; *resident* = gevolmachtigde, provinciaal bestuurder op Java; *residentie* = hofstad, ook: een deel van het eiland Java dat door een *resident* bestuurd wordt.

Resigneeren, 't Lat. *resignare* = ontzegelen, afstaan. Zich gelaten onderwerpen aan wat God over ons beschikt; *resignatie* = gelatenheid, berusting.

Resisteeren, 't Lat. *resistĕre* = wederstaan. Weerstand bieden, zich verzetten; *résistance* Fr. = tegenstand.

Resolveeren, 't Lat. *resolvĕre* = oplossen, ontbinden, besluiten, een besluit nemen; *resoluut,* 't Lat. *resolūtus* = vastberaden; *resolutie* = besluit, beslissing.

Resoneeren, 't Lat. *resonare* = weerklinken, tegenklinken, weergalmen; *resonantie,* 't Lat. *resonantia* = weerklank, weergalm.

Respect, Fr., 't Lat. *respectus*=het terug zien. Eerbied, hoogachting; *respecteeren* 't Fr. *respecter* = eerbiedigen, achten; *respectable,* Fr. =achtenswaardig, aanzienlijk, eerwaardig; *respectief*=betrekkelijk, wederzijdsch; *respectieve namen*= de namen die ieder voor zich draagt.

Respireeren, 't Lat. *respirāre* = adem halen, tot adem komen; *respiratie* = ademhaling; *respirator* = ademhalingswerktuig.

Respondeeren, 't Lat. *respondĕre* =antwoorden, borg blijven; *responsabel* = aansprakelijk, verantwoordelijk.

Ressort, Fr. = veer, drijfveer, uitgestrektheid van een rechtsgebied; *ressorteeren,* 't Fr. *ressortir*=onder een rechtsgebied, tot een werkkring behooren.

Ressource, Fr.=hulpbron, middel van bestaan, toevlucht, redmiddel.

Rest, 't Fr. *reste,* van 't Lat. *restare* = overblijven. Overschot, achterstand; *restant*=het overblijvende; *restanten* = achterstallige schulden.

Restaureeren, 't Lat. *restaurare*= weder herstellen. Wederopbouwen, verkwikken, versterken; *restaurant* =versterkend, als zelfst. n.w. een versterkend middel; *restauratie* = wederherstelling, wederopbouw, versterking, spijshuis, gaarkeuken; *restaurateur*=hersteller, gaarkok, spijshuishouder.

Restitueeren, 't Lat. *restituĕre* = in zijn ouden staat herstellen. Teruggeven, vergoeden; *restitutie*=teruggave, vergoeding.

Restrictie, van 't Lat. *restringĕre*= terugtrekken, beperken. Beperking, voorbehoud; *restrictief* = beperkend.

Resulteeren, 't Lat. *resultare* = terugspringen. Ontspringen, voortvloeien, volgen: *resultaat* = gevolg, uitslag, vrucht.

Resumeeren, 't Lat. *resumĕre* = weder nemen. Samenvatten, herhalen; *resumtie* = samenvatting, korte inhoud, beknopt overzicht.

Retablisseeren, 't Fr. *rétablir*=herstellen, wederoprichten; *retablissement* = herstelling, genezing.

Retardeeren, 't Lat. *retardāre* =

vertragen, dralen, achterblijven; *retardatie* = vertraging.

Reticule, 't Lat. *reticulum* = netje, Dames-werkzakje.

Retireeren, 't Fr. *retirer* = terugtrekken, aftrekken; *geretireerd* = teruggetrokken, afgezonderd, op zich zelven; *retirade* = toevluchtsplaats, inz. de beste kamer.

Retoucheeren, 't Fr. *retoucher* = weder aanraken. Overwerken, de laatste hand leggen aan (een schilderij of fotogram).

Retour, Fr. = terugkeer; *retourkaarten* = kaarten geldende voor de heen- en terugreis; *retourneeren* Fr. = terugkeeren, omkeeren.

Retracteeren of **retraheeren**, van 't Lat. *retractare* of *retrahĕre* = terugtrekken. Zijn woord terugnemen, intrekken; *retractie* = terugtrekking.

Retraite, Fr. = terugtocht, aftocht, afzondering van de wereld: stille wijkplaats.

Retranchement, Fr. = versterking, verschansing.

Retribueeren, 't Lat. *retribuĕre* = teruggeven; *retributie* = teruggave, vergoeding.

Retrogadeeren of **retrogradeeren**, 't Lat. *retrogradi* = achterwaarts, achteruit gaan.

Reunie, 't Fr. *réunion* = hereeniging.

Reusseeren, 't Fr. *réussir* = wagen; *reussite* = het welslagen.

Revaccineeren, 't Fr. *revacciner* = weder inenten van de koepokken; *revaccinatie* = herenting.

Revanche, Fr. = genoegdoening, wraak. Gewoonlijk bij het spel *revanche geven* = iemand gelegenheid geven het verlorene terug te winnen.

Reveleeren, 't Lat. *revelāre* = onthullen, openbaren; *revelatie* = onthulling, openbaring.

Revenge, Zie **revanche**.

Revelen, 't Fr. *rêver* = droomen. Suffen, mijmeren, onzin uitkramen.

Revenu, van 't Fr. *revenir* = terugkomen. Inkomen, rente.

Reverbère, Fr., van 't Lat. *reverberare* = terugkaatsen (van 't licht). Straatlantaarn met terugkaatsend licht.

Reverentie, 't Lat. *reverentia* = ontzag, eerbied, beleefdheidsbuiging.

Revisie, van 't Lat. *revidĕre* = weer doorzien. Herziening. Tweede proefblad van een drukproef.

Revolteeren, 't Fr. *révolter* = in opstand brengen of komen; *revoltant* = ergerlijk, stuitend; *revolte* = opstand.

Revolutie, 't Fr. *révolution* = omwenteling; *revolutionnair* = omwentelingsgezind.

Revolver, Eng. (spr. uit: rivolver). Draaipistool, pistool met verscheiden loopen.

Revoir, Fr. = terugzien; *à revoir* = tot weerziens.

Revue, Fr. = overzicht. Wapenschouwing, monstering, titel van tijdschriften.

Rhetorica, van 't Gr. *rhetor* = redenaar, redekunstenaar. Redekunst, leer der welsprekendheid.

Rheumatisch, van 't Gr. *rheuma* = vloeiing, stroom. Zinkingen of koude die door het lichaam stroomt; *rheumatisme* = die door zinkingen of koude ontstane ziekten. Pijnen in het celweefsel.

Rhinocĕros, 't Gr. *rhinókeros* = neushoorn.

Rhytmus, 't Gr. *rhytmos* = gelijkmatige, afgemeten beweging. Klankmaat; *rhytmisch* = afgemeten. Evenmatig.

Ridicuul, 't Fr. *ridicule* = belachelijk, bespottelijk. Ook dames-werkzakje, verbastering van *reticule*.

Riem. Pak papier van twintig boek.

't Arab. *risma* = pak, bundel.

Rigide, 't Lat. *rigĭdus*, van *rigēre*= verstijven. Stijf, vast, streng, onbuigzaam; *rigueur*, Fr. = strengheid; *de rigueur zijn* = noodzakelijk zijn, stipt noodig zijn; *rigoreus*, 't Lat. *rigorōsus*, of *rigoureus*, 't Fr. *rigoureux* = streng hard.

Rijst, 't Lat. *oryza*, schijnt van Oosterschen oorsprong.

Riool, 't Fr. *rigole*. Onderaardsche goot of buis ter afvoer van het vuilnis, vanwaar *rioleeren*=onderaardsche buizen aanleggen of maken

Riposteeren, 't Fr. *riposter* = snedig en vaardig antwoorden.

Risico, Ital. van *risco* of *rischio* = steile rots. Gevaar ter zee. Gevaar. 't Fr. *risque*, van waar : *risqueeren* = gevaar loopen, wagen.

Rituaal, 't Lat. *ritualis*, van 't Lat. *ritus* = gebruik, inz. kerkgebruik, wijze van eeredienst. De gebruiken betreffende: de voorschriften waarnaar de kerkgebruiken zijn ingericht

Rival, Fr., 't Lat. *rivālis* = mededinger; *rivaliseeren*, 't Fr. *rivaliser* = wedijveren, mededingen; *rivaliteit*, 't Fr. *rivalité* = wedstrijd, ijverzucht, wedijver.

Rivier, 't Fr. *rivière*, van 't Lat. *rivus* = loop, stroom, uitwatering.

Robber of **rubber**=wrijver. Term uit het whistspel. Dubbele partij.

Robijn, van 't Lat. *rubĕus* = rood. Een rood edelgesteente.

Robuust, 't Lat. *robustus* = sterk, krachtig.

Rococo, Fr. van *roc*(?)=rots. *Style rococo* = ouderwetsche smaak uit den tijd van Lodewijk XIV.

Rol, 't Fr. *rôle*, 't Lat. *rotŭlus* = rolletje.

Roman, Fr. Eigenl. alles wat in de Romaansche taal geschreven is. Verdicht verhaal, *romance* = kort verdicht ridderverhaal of geschiedenis in den vorm van een lied; *romancier* = romanschrijver; *romancière* = romanschrijfster; *romanesk* = wat naar een roman zweemt; *romaansch*, van 't Lat. *romanus* = romeinsch. Wat van het Romeinsch afstamt; *romantisch* = een richting in de letterkunde, die de *klassieke* heeft verdrongen; *romanticus* = aanhanger van die richting.

Rond, 't Fr. *rond*, van 't Lat. *rotundus* (?); *ronde*, Fr. = rondgaande militaire wacht; *rondeel* = ronde sterke toren.

Roos, 't Lat. *rosa*. Bekende bloem.

Rosarium, van 't Lat. *rosa*. Rozenkrans, bidsnoer; *rosette* = kleine roos. Sieraad in den vorm van een roos.

Roostbief, van 't Eng. *roastbeef* = geroosterd rundvleesch. Half gebraden rundvleesch.

Rosmarijn, 't Lat. *rosmarinus* = zeedauw. Welriekende plant in Zuid-Europa.

Rosinante, Fr. = slécht paard.

Rot, van 't MLat. *rotta* = schaar, hoop, troep: van hier 't werkw. (samen)rotten.

Rotting, rottang, 't Mal. *rotan* = zoogen. spaansch riet. Wandelstok.

Roué, Fr. = geradbraakte. Wellusteling, losbol.

Rouleeren, 't Fr. *rouler* = rollen. In omloop zijn, gangbaar zijn, loopen over; *roulette* = rolschijf. Hazardspel; *rouleau* = rol. Rolgordijn.

Route, Fr. weg. Reisweg, tocht; *routine*, Fr. = vaardigheid, geoefendheid, sleur, gewoonte; *geroutineerd* = geoefend, ervaren.

Royaal, 't Fr. **royal**=koninklijk; *royalist* = aanhanger van 't koningschap; *royalistisch* = konings-

gezind; *royalisme* = koningsgezindheid; *royaliteit* = onbekrompenheid, mildheid.
Royeeren of **rayeren**, 't Fr. *rayer* = doorhalen, doorschrappen.
Rozijn of **razijn**, 't Fr. *raisin* = druif. Gedroogde druif.
Rubriek, 't Lat. *rubrica* = titel, afdeeling. Soort, klasse, opschrift.
Ruïne, Fr., 't Lat. *ruïna* = val, ongeluk. Verderf, neerstorting, bouwval; *ruïneeren* = vernielen, te gronde gaan, in 't verderf, in 't ongeluk storten, tot armoede vervallen.
Rum, Eng. Soort brandewijn bereid van suiker.
Rustiek, 't Lat. *rusticus*=boersch, landelijk, lomp.

S.

Sabbath, van 't Hebr. *sjábath* = rusten van den arbeid. Rustdag, vierdag.
Sabel, 't Fr. *sabre* = sabel; *sabreur* = ophakker; houwdegen.
Sabotten, 't Fr. *sabots* = klompen, holsblokken.
Sacra, Lat. = heilige zaken, *sacrament*, 't Lat. *sacramentum*. De goddienstplechtigheden in de Christ. kerk; *sacreeren*, 't Fr. *sacrer* = wijden, heiligen; *sacrifieeren*, 't Fr. *sacrifier* = opofferen; *sacrilege* Fr. = heiligschennis; *sacristie* of *sacristy* = kerkekamer: in de R.C. kerk het vertrek waar de kerkgereedschappen bewaard worden.
Saffier, 't Gr. *sáppheiros*. Blauwe edelsteen.
Saffraan, 't Fr. *safran*, 't Perz.Arab *za' farân* dat *krokus* beteekent.
Sago of **sagoe**, Mal. palmmeel: merg van den sagopalm.
Saillant, Fr. van *saillir* = vooruitspringen. In het oog vallend of loopend; *saillie* = uitstek. Ook geestige inval of zet.
Sajet, 't Fr. *sayette*, van 't Ital. *saja* = rok of onderlijf van wol. Wollen garen.
Salade, van 't Ital. *insalata* = ingezouten. De Italianen eten hun spijze toebereid met zout, azijn en olie, inz. de latuw.
Salamander, 't Lat. *salamandra*, Soort van hagedis, waarvan verteld werd dat hij tegen het vuur bestand was. Vuurgeest.
Salaris, 't Lat. *salarium* = zoutpacht, zoutgeld. Loon, wedde, jaargeld; *salarieeren*, 't Fr. *salarier* = bezoldigen.
Saldo, Ital. Overschot. Verschil tusschen *credit* en *debet*.
Salep, 't Arab. *sahleb*. Poeder uit den wortel van een plant bereid. Geneesmiddel tegen *diarrhee*.
Salet, 't Ital. *saletta* = kleine zaal. Zaaltje, kransgezelschap, zijkamer.
Salie, van 't Lat. *salvia*. Bekende geurige plant. Het oude *zelve*.
Salon, Fr. van *salle* = zaal. Groote zaal, gezelschapskamer.
Salpeter, van 't Lat. *sal petrae* = steenzout. Salpeterzure potasch.
Salto, Ital. = sprong; *salto-mortale* = doodelijke sprong. Vreeselijk waagstuk.
Saluut, 't Fr. *salut* = groet, begroeting.
Salvo, 't Fr. *salve* = eereschot, losbranding van 't geschut.

Samaar, 't Fr. *simarre* 't Arab. *sammoer* = pels, vacht. Vrouwen sleepkleed.
Sanctie, 't Lat. *sanctio* = bevestiging, bekrachtiging, goedkeuring; *sanctioneeren*, 't Fr. *sanctioner* = een wet heilig en onschendbaar maken. Bekrachtigen.
Sandalen, 't Lat. *sandalia*. 't Gewone schoeisel der ouden: zolen om den voet vastgesnoerd.
Sandrak, 't Gr. *sandarakē*. Witte hars, die fijngestampt zijnde op de plaats waar een woord is uitgekrabt, gestrooid wordt ten einde die plaats weer beschrijfbaar te maken.
Sanguinisch, van 't Lat. *sanguinis*, Genit. van *sanguis* = bloed. Bloedrijk; *sanguinisch temperament* = driftig, opvliegend gestel.
Sanitair, van 't Lat. *sanitas* = gezondheid. Wat de gezondheid betreft.
Sans, Fr. = zonder; *sans façons*= zonder omslag; *sans gêne* = vrijpostig; *sans prendre* = in 't omberspel zonder kaarten te nemen of te koopen; *sans souci* = zonder zorg. Loshoofd.
Sant, 't Lat. *sanctus* = heilig. Een heilige; *sante boutieke* = winkel vol heiligen, ook wel *santen kraam* genoemd. De geheele boel of rommel.
Santé, Fr. = gezondheid.
Sappeur, Fr. = loopgraver, mijngraver, van 't Fr. *saper* = ondermijnen.
Sarcasme, 't Gr. *sarkásmos* = openrijting van het vleesch. Bijtende spot; *sarcastisch* = bijtend, spottend.
Sarcophaag, 't Gr. *sarkophagos* = vleescheter, doodkist. Steenen doodkist.
Sardijn, 't Ital. *sardina*, een soort van kleine haring, die in de Middellandsche zee gevangen en in slaolie ingelegd is. Zoo genoemd naar het eiland Sardinië.
Satan, Hebr. = vervolger. Vijand, kwaaddoende geest, duivel; *satansch*=duivelsch, ook wel *satanisch*.
Satelliet, 't Fr. *satellite*=begeleidend bediende. Wachter, bijplaneet.
Satijn, 't Fr. *satin*. 't Lat. *seta* = zijde. Geglansde zijden stof.
Satira of **Satyre**, van 't Gr. *satyros* (?)=boschgod. Hekeldicht; *satiriçus* =hekeldichter; *satiriek*=hekelend.
Satisfactie, 't Lat. *satisfactio*=genoegdoening, voldoening, bevrediging.
Saturnaliën, 't Lat. *saturnalia* = Saturnusfeesten in Oud-Rome: feesten waarin allen gelijk waren en men zich in de gouden eeuw van Saturnus poogde terug te plaatsen. Slemppartijen.
Saucijs, 't Fr. *saucisse* = vleeschworst; *saus*, 't Fr. *sauce*, 't Lat. *salsum* = gezouten. Vleesch- of boternat, dat men als toevoegsel bij de spijzen gebruikt.
Sauveeren, 't Fr. *sauver*=redden, behouden.
Savoir-faire, Fr. = weten te handelen. Handigheid; *savoir-vivre*, Fr.=weten te leven. Wellevendheid.
Savon, Fr. = zeep; *savonnette* = zeepbal. Horloge met een klepdeksel; *savonnade* = uitbrander.
Scalpeeren, 't Lat. *scalpĕre*=snijden De huid van de hersenpan trekken.
Scandeeren, 't Lat. *scandĕre*=een vers in de tijdmaat verdeelen: van waar *scansie* = het *scandeeren*.
Scène, Fr. = tooneel, afdeeling van een bedrijf, vertooning, opschudding.
Scepticismus, van 't Gr. *sképtesthai* = beschouwen. Twijfelleer; *scepticus* = twijfelaar; *sceptisch* = twijfelzuchtig.
Schaakspel, van 't Pers. *schah* =

koning. Koningspel; *schaakmat* van *shah* = koning en *mât*=dood. De koning is dood.

Schaal, 't Lat. *scalae* = trap, ladder. Toonschaal, peilschaal.

Schabel, 't Lat. *scabellum* = voetbankje.

Schabrak, Turksch *tsjáprák*. Paardedek met goud gestikt.

Schacheren, van 't Joodsche *sâchar* = winst in den handel. Kleinhandel drijven (in ongunstigen zin.)

Schako, = soldatenhoed.

Schalmei, 't Fr. *chalumeau* = herdersfluit.

Schandaal, 't Lat. *scandalum* Ergernis, aanstoot; *schandaleus*, 't Fr. *scandaleux* = wat aanstoot geeft, schandalig.

Scharlaken, 't Ital. *scarlatto*, van 't Pers. *sakarlát* (?) = vuurrood. Rood laken.

Scharnier, 't Fr. *charnière* = duim van een deurhengsel: werktuig waarom een deur draait.

Schavot. 't Fr. *échafaud*. Stellage waarop de misdadigers hun straf ondergingen.

Schema, Lat. = houding des lichaams, uiterlijk aanzien. Vorm, schets, ontwerp.

Schepter, 't Lat. *sceptrum*, 't Gr. *sképtron* = koningstaf, heerschersstaf.

Schets, 't Ital. *schizzo*. Vluchtige teekening of ontwerp.

Schisma, van 't Gr. *schidzein* = splijten. Scheuring enz. in de kerk: *schismaticus* = scheurmaker.

School, 't Lat. *scola*, 't Gr. *scholĕ*. Plaats waar verscheiden personen te gelijk onderwijs genieten.; *scholarch*, 't Gr. *schol-archēs* = schoolopziener; *scholastiek* of *schalastica* =schoolsche wijsheid; *scholasticus* = iem. die aan schoolsche vormen hangt.

Schorpioen, 't Gr. *skorpios*. Giftdragend dier. Geeselroede.

Schorseneeren, van 't Ital. *scorza nera* = zwarte schors. Bekende plant in onze moestuinen.

Schotel, 't Lat. *scutella*=drinkschaal

Schrijven, 't Lat. *scribĕre*=griffelen, met een puntig voorwerp letters trekken; *sshriftuur*, 't Lat. *scriptura*=het schrijven. De Heilige Schrift.

Schrijn, 't Lat. *scrininm* = kast, kist. Nog over in schrijnwerker.

Scorbuut of **scorbut,** 't Deensche *skiörbug* = bros van been (?). Scheurbuik, blauwschuit.

Scriba, van 't Lat. *scribĕre*=schrijven. Schrijver; *scribent* = schrijver van een werk.

Scrophuleus, van 't Lat. *scrophŭlae* = klieren. Klierachtig.

Scrupule, 't Lat. *scrupŭlus* = puntig steentje. Bezorgdheid, angstvalligheid, bezwaar.

Scrupuleus, 't Lat. *scrupulōsus* = bezorgd, angstvallig, zwaartillend.

Sculptuur, 't Lat. *seulptŭra*=beeldhouwkunst, snijwerk.

Séance, Fr. = zitting, vergadering.

Seclusie, van 't Lat. *secludĕre* = uitsluiten. Uitsluiting.

Secondair, 't Fr. *secondaire* = in de tweede plaats. Ondergeschikt; *école secondaire*=middelbare school *secondant* = helper. Ondermeester op een kostschool, duelgetuige; *seconde* of *secunde* = zestigste deel van een minuut: *secondeeren* 't Fr. *seconder* = bijstaan, helpen, de tweede stem ter begeleiding zingen.

Secreet, 't Lat. *secrētum* = afzondering. Geheime plaats, geheim, heimelijk gemak; *secretaire*, Fr. = schrijftafel, schrijfkast; *secretarie* = geheime schrijfkamer van een vorst, enz.: werkkamer van de klerken op het stadhuis enz.;

secretaris=geheimschrijver, schrijver; *secretariaat* = ambt van *secretaris*.

Secte, 't Lat. *secta* = handel- of denkwijze. Partij, inz. geloofspartij: *sectaris* = aanhanger van een *secte*.

Sectie, 't Lat. *sectĭo* = het snijden. 't stuk snijden. Lijkopening, afdeeling, onderdeel, wijk.

Seculariseeren, 't Fr. *séculariser*, van *seculair* = wereldlijk. Wereldlijk maken. Een geestelijk gebied in een wereldlijk veranderen, geestelijke goederen aan den staat trekken, vervreemden.

Secureeren, 't Lat. *securare*=verzekeren; *securiteit*, 't Lat. *secŭritas* = zekerheid; *secuur* 't Lat. *secūrus* = zeker, veilig.

Seditieus, 't Fr. *séditieux*=oproerig.

Séduisant, Fr. van *séduire* en dat van 't Lat. *seducĕre* = verleiden. Verleidend: *seductie* = verleiding.

Segrijn, van 't Perz. *segri* = leer uit den rug van een paard of een kameel. Ruw sterk leer.

Seigneur, Fr. = heer, 't Lat. *senior* = oudere.

Sein, 't Lat. *signum*. Teeken, wenk.

Sekse, 't Lat. *sexe* = geslacht, kunne; *de schoone sekse* = de vrouwen.

Selderij, 't Fr. *céleri*, 't Lat. *selinum* = eppe.

Self-made, Eng. (spr. uit selfmeed) = zelf gemaakt; een *selfmade* man = een man die al wat hij is en weet aan zichzelven te danken heeft.

Seminarie, 't Lat. *seminarium* = boomkweekerij. Kweekschool voor aanstaande geestelijken; *seminarist* = kweekeling van een seminarium.

Semitische talen = Oostersche talen: talen gesproken door de Semieten, afstammelingen van Sem; Hebr. Arab. Perz. enz.

Senaat, 't Lat. *senatus* = raad der ouden. Men zou de eerste kamer zoo kunnen noemen; *senator* = lid van die vergadering.

Senior, Lat. = de oudere: in tegenoverstelling van *junior*=de jongere.

Sensatie, 't Fr. *sensation*=gewaarwording, aandoening, opzien, opschudding; *sensatiebericht*=bericht dat opschudding veroorzaakt.

Sensualisme, van 't Lat. *sensus* = gevoel. Neiging naar zinnelijke driften; *sensueel* = zinnelijk; *sensualist* = zinnelijk mensch; *sensualiteit* = zinnelijkheid.

Sententie, 't Lat. *sententĭa* = meening, gevoelen. Uitspraak, vonnis, spreuk; *sententieus* = kernspreukig, pittig.

Sentimenteel, = overdreven gevoelig; *sentimentaliteit* = overdreven gevoeligheid; *sentiment*=gevoelen: alles v. 't Lat. *sentire*=gevoelen.

Separeeren, 't Lat. *separāre* = scheiden, afzonderen; *separabel*, 't Lat, *separabĭlis*=afgescheiden, afgezonderd; *separatie* = scheiding; *separatist* = afgescheidene; *separaat* = afzonderlijk, gescheiden.

Sepia, 't Gr. *sēpia*. Inktvisch. Een soort van zwarte of bruine verf.

September, 't Lat. de zevende. *Mens september* = de zevende maand. Herfstmaand.

Sequéster, 't Lat. *sequestrum* = gerechtelijk beslag op goederen; *sequestreeren* = gerechtelijk in beslag nemen; *sequestreering* = in beslagneming.

Seraf, serafijn, Oostersch woord. Engel, hemelling; *serafine* = een soort van orgel.

Serail. Zie: *Caravanserai.*

Serenade, 't Ital. *serenata*, van 't Ital. *sera* = Avond. Avond- of nachtmuziek die iemand voor zijn vensters gebracht wordt. Zie *aubade*.

Sergeant, Fr. = onderofficier bij 't

voetvolk, *sergeant-majoor*=de eerste onderofficier eener compagnie.

Serie, 't Lat. *seriës* = reeks.

Serieus, 't Fr. *sérieux*, van 't Lat. *serius* = ernst. Ernstig, deftig.

Sering, 't Lat. *syrinx*. Bekende heester.

Sermoen, 't Fr. *sermon*. Redevoering, preek.

Serpent, 't Fr. = slang. Boos, ondeugend wijf. Muziekinstrument.

Servet, 't Fr. *serviette*. Vinger- of monddoek; *service* = dienst; *serviel* = slaafsch, onderdanig, van *servus* = slaaf: alles van 't Lat. *servire* = dienen.

Servituut, 't Lat. *servitus*=dienstbaarheid. Last die op een perceel rust en dien men niet kan verwijderen. Lastpost.

Sessie, 't Lat. *sessio* = zitting, zittingstijd.

Sexueel, van 't Lat. *sexus* = geslacht. Vleeschelijk.

Sfeer, 't Gr. *sphaira* = bol, kogel. Kring, hemelstreek.

Sherry, Eng. Wijn, uitgevoerd uit Xeres in Andalusie.

Sic transit gloria mundi, Lat.= zoo verdwijnt de roem der wereld.

Siesta, van 't Port. *sesta*, van 't Lat. *sexta*=zesde (ure). Middagslaapje.

Siffleeren, 't Fr. *siffler*. Uitfluiten, uitjouwen.

Sigaar, 't Sp. *cigarro* = soort van tabak op Cuba. Tabaksrolletje, rookstokje; *sigarette* = kleine sigaar: papieren buisje met tabak.

Signaal, 't Fr. *signal*, van 't Lat. *signum*=teeken, sein; *signalement* = beschrijving van iemands uiterlijk; *signaleeren* = iemands *signalement* opgeven; *zich signaleeren* = zich doen opmerken, zich onderscheiden.

Signet, van 't Lat. *signum*. Handzegel.

Significatie, van 't Lat. *signum*. Beteekenis.

Sikkel, 't Lat. *secula*=klein zwaard.

Silhouet, 't Fr. *silhouette* = schaduwbeeld, schaduwomtrek. Zoo geheeten naar den zuinigen Franschen minister van Finantiën, Etienne de Silhouette in de vorige eeuw.

Simonie,=simonszonde. Het koopen van geestelijke ambten. Zoo geheeten naar Simon den toovenaar. Hand. VIII.

Simpel, 't Fr. *simple*, 't Lat. *simplex*. Eenvoudig; *simplex sigillum veri* = Eenvoud is het zegel (kenmerk) van het ware. Zwak van hoofd, onnoozel; *simpliciteit* = eenvoudigheid; *simplificeeren* = vereenvoudigen.

Sinecuur, van 't Lat. *sine cura* = zonder zorg. Schijnambt, post waaraan geen werk, wel geld verbonden is.

Sine qua non, Lat.=zonder 't welk niet. Gew. in de uitdr.: *conditio sine qua non* = voorwaarde zonder welke de zaak niet doorgaat.

Singel, van 't Lat. *cingulum* = gordel. Buitenwal om een stadsgracht.

Singulier, 't Lat. *singularis*. Zonderling, vreemd, wonderlijk; *singulariteit* = zonderlingheid, eigenaardigheid.

Sinister, 't Lat. *sinister* = linksch, verkeerd. Onheilspellend, onzalig, ongunstig.

Sinjeur, 't Fr. *seigneur*, 't Ital. *signor* = heer.

Siphon, 't Gr. *siphōn* = zuigbuis. Hevelflesch voor spuitwater.

Sirene. Dit waren bij de ouden schoone zeenimfen, die betooverend zingen konden en de zeelieden verlokten. Sprong men in 't water, dan was de dood het gevolg. Schoone verleidelijke vrouw.

Siroop. Zie: **stroop**.

Situeeren, 't Fr. *situer*, van 't Lat. *situs* = gelegen. Liggen; *situatie* = ligging, toestand.
Sjaal, 't Perz. *sjâl*. Sluierdoek, omslagdoek.
Sjalot, 't Fr. *échalotte*. Soort van kleine uie.
Sjees, 't Fr. *chaise* Tweewielig rijtuig.
Sjerp, 't Fr. *écharpe* = afgesneden strook. Lijf- of dienstgordel van een officier.
Sjibbóleth, Hebr. = *korenaar*. Zie Richteren XII: 6 Wachtwoord, struikelblok.
Sjofel, Joodsch, van 't Hebr. *sjâfâl* = gering. Armoedig, kaal, slecht, ongelukkig.
Sjorren, van 't Arab. *djarra*, 't Sp. *jorro*, = trekken, voortslepen. Met trossen of lijnen vastbinden.
Skelet of **schelet**, 't Fr. *squelette* 't Gr. *skĕletos* = uitgedroogd. Geraamte; *skeletteeren* = een geraamte reinigen, of van een lijk een geraamte maken.
Sluis, 't Fr. *écluse*, van 't Lat. *clu-dĕre* = sluiten. Waterkeering.
Smaragd, 't Lat. *smaragdus*, 't Gr. *máragdos* = groen kistal. Groene edelsteen.
Snob, Eng. = ploert; *snobbisme* = ploertigheid.
Sober, 't Fr. *sobre*. van 't Lat. *sobrĭus* = matig, nuchter. Bescheiden, niet ruim.
Sociaal, 't Lat. *sociālis* van *socius* = genoot of gezel. Gezellig, maatschappelijk; *socialisme* of *socialismus*. Stelsel volgens hetwelk de maatschappij moet gegrondvest worden op de gemeenschap van den arbeid en de evenredige verdeeling van de opbrengst; *socialist* = aanhanger van het *socialisme*; *sociabel* = gezellig; *societeit* = vereeniging, genootschap, besloten plaats van gezellige bijeenkomst.
Sodomie, = Sodomszonde. Zie Gen. XIX; *sodomiet* of *sodomiter* = die zich aan *sodomie* schuldig maakt.
Soelaas, zie: **soulageeren**.
Sofa, 't Arab. *zoffa* = rustbank.
Soeur de charité, Fr. = zuster van barmhartigheid. Zieke verpleegster.
Soigneeren, 't Fr. *soigner* = verzorgen, verplegen; *soigneus* = zorgvuldig.
Soirée, Fr. avond; *soirée musicale* = muziekavond, avondmuziekpartij
Sok, 't Lat. *soccus* = lichte, lage schoen. Korte kous.
Soldaat, 't Fr. *soldat*, van *sold* = soldij en dat van 't Lat. *solĭdus* = een gouden munt. Krijgsman; *soldenier*, bezoldigde.
Soldeeren of **saldeeren**, 't Ital. *saldare*, van 't Lat. *solidāre* = vastmaken. Met soldeersel aaneenhechten, dichtmaken.
Solemneel, 't Fr. *solennel*, van 't Lat. *sollemnis* = jaarlijksch terugkeerend, gevierd. Plechtig, feestelijk, plechtstatig; *solemniteit* = plechtigheid; *solemniseeren* = plechtig gedachtenis vieren.
Solidair, Fr. = onderling verplichtend; *solidariteit* = gemeenschappelijke verplichting.
Solide, Fr. van 't Lat. *solĭdus* = dicht, vast, gedegen. Vertrouwbaar, eerlijk, degelijk; *soliditeit* = degelijkheid, vertrouwbaarheid, eerlijkheid.
Soli Deo gloria, Lat. = aan God alleen de eer.
Solist, van 't Lat. *solus* = alleen. Solozanger.
Solitaire, Fr., eenzaam, alleen. Kluizenaar; ook zeker spel, zijnde een plank met 36 pennetjes en 37 gaatjes, dat men alleen kan spelen. Ook wel *melancholiespel* geheeten.
Solliciteeren, 't Lat. *sollicitāre* =

sterk bewegen, schokken. Om rechtshulp, om een post, om een betrekking vragen, dingen; *sollicitant* = dinger, vrager, aanzoeker; *sollicitatie* = aanzoek, mededinging, vraag; *solliciteur* = bevorderaar van iemands rechtzaak, procureur.

Solutie, 't Lat. *solutio* = oplossing.

Somber, 't Fr. *sombre* = donker, duister, treurig.

Som of **somma,** 't Lat. *summa.*

Sommeeren, 't Fr. *sommer* = gerechtelijk aanmanen, opeischen, dagvaarden; *sommatie* = gerechtelijke aanmaning, dagvaarding.

Sommiteiten of **summiteiten,** 't Lat. *summitas* = bovenste, top. De hoogsten, de aanzienlijksten, de voornaamsten.

Somnambule, Fr. = slaapwandelaar. Helderziende in den slaap tengevolge van 't magnetisme; *somnambulisme* = het nachtwandelen, het slapen en spreken te gelijk.

Sonāte, 't Ital. *sonata.* Muziekstuk voor de piano; *sonnet*; 't Ital. *sonetto* = klinkdicht.

Sondeeren, 't Fr. *sonder* = peilen.

Sophisme, van 't Gr. *sophós* = wijs Bedrieglijke sluitrede, drogrede, schijngrond; *sophist* = drogredenaar; *sophistisch* = spitsvondig: *sophisterijen* = spitsvondigheden.

Sopraan, 't Ital. *soprano* = opperste hoogste. Hoogste stem. Zie **discant.**

Sorbet, van 't Arab. *sjarba* of *sjerba* = teug, slok. Turksche drank gemaakt van water, suiker, citroen en een weinig muskus.

Sorteeren, 't Ital. *sortire* = uitzoeken, afzonderen, soort bij soort leggen; *gesorteerd* = uitgezocht, veel soorten van 't zelfde goed hebbende; *sortiment* = menigte van dezelfde soort. Zie **assortiment.**

Sortie, Fr. van 't Lat. *sortiri* = uittrekken, uitgaan. Uitval, damesmantel bij avondpartijen, kaartje. Ook wel **contre mark.**

Sottise, Fr. = dwaasheid. Domheid domme streek.

Soubrette, Fr. van *sobrius* = nuchter. Op het tooneel: een sluw dienstmeisje in comische rollen.

Souffleeren, 't Fr. *souffler* = blazen Inblazen, voorzeggen, inzonderheid op het tooneel; *souffleur* = inblazer, toefluisteraar; *soufflet* = draai om de ooren, oorvijg; *soufleteeren* = om de ooren slaan.

Souffreeren, 't Fr. *souffrir* = lijden dulden, ondergaan; *souffrance* = het lijden: *souffre-douleur* = smartlijder. Zondebok.

Soulageeren, 't Fr. *soulager* = ondersteunen, troosten, verlichten; *soulagement* = ondersteuning, verlichting, troost: gewoonlijk *soelaas.*

Soumis, Fr. van *soumettre* = onderwerpen. Onderworpen.

Soupçon, Fr. = argwaan, achterdocht vermoeden; *soupçonneeren,* 't Fr. *soupçonner* = vermoeden, argwaan koesteren.

Soupeeren, 't Fr. *souper* = avondmalen; *souper* of *soupé,* Fr. = avondmaal.

Souple, Fr., 't Lat. *supplex* = de knieën buigende. Lenig, volgzaam, buigzaam.

Souspieds, Fr. = onder de voeten. Voetriemen.

Sousterrain of **souterrain,** Fr. = onder den grond. De benedenverdieping onder de *bel-étage.* Kelderverdieping.

Souteneeren, 't Fr. *soutenir* = onderschragen, ondersteunen, staande houden, beweren; *soutien,* Fr. = steun, voorwerp om iets stijf te maken.

Souvenir, Fr. = herinnering, aandenken, gedachtenis.

Souverein, 't Fr. *souverain*, van 't Lat. *super* = boven. Onbeperkt. Onbepaald gebieder of vorst; *souvereiniteit* = oppermacht.

Spargeeren, 't Lat. *spargĕre*=uitstrooien, verspreiden, rondbreiden; *sparsa* = verstrooide dingen.

Spatie, 't Lat. *spatium* =tusschenruimte; *spatieus* = ruim, omvattend; *spatieeren*, 't Lat. *spatiari* = rondwandelen. Ruimte laten. Hiervan ook *spatseeren* =wandelen.

Speaker, Eng. (spreek uit *spieker*) =spreker: de woordvoerder eener staatkundige partij. De voorzitter van het Engelsche Lagerhuis.

Specerij, MLat. *espiciae*, 't Fr. *épicerie* = kruiderij.

Specialiteit, 't Fr. *spécialité*=bijzonderheid, eigenaardigheid. Handelsvak, waarvan iemand bijzonder veel werk maakt: ook de persoon die zich op een of ander vak bijzonder toelegt; *speciaal*=bijzonder *specialiseeren* van 't Lat. *species* = soort. In rubrieken indeelen; *specie* =soort. Klinkende munt; *specificatie* = afzonderlijke opsomming; *specificeeren*=afzonderlijk noemen; *specifiek gewicht* = soortelijk gewicht.

Spectakel, 't Lat. *spectacŭlum* van *spectare* = aanzien. Schouwspel, vertooning, opschudding; *spectator* = beschouwer, waarnemer; *spectatoriaal* = wat tot den *spectator* behoort.

Speculeeren, 't Lat. *speculari* = rondzien, bespiegelen, handelen met het doel om veel en snel winst te bejagen; *speculant* = winst bejager; *speculatie* = winstbejag; *speculatief* = bespiegelend.

Spelonk, 't Lat. *spelunca*=hol, grot.

Spes patriae, Lat. = hoop des vaderlands. Naam dikwijls aan het opkomend geslacht gegeven.

Spiegel, 't Lat. *speculum*.

Spiering, MLat. *eperlanus*, 't Fr. *éperlan*. Bekende visch.

Spinazie, van 't Lat. *spina*=doorn. Een bladgroente zoo genoemd om zijn spitsgetakte bladeren.

Spinsbeck, beter *pinchbek*. Metaalmengsel uit koper, tin, en ijzer bestaande. Zoo geheeten naar den werktuigkundige Pinchbeck.

Spion, 't Fr. *espion*, van *spie* = bespieder. Kleine spiegel aan den buitenkant van een raam: *spionneeren* = bespieden.

Spijs, 't Lat. *species* = specerijen.

Spiraal, van 't Gr. *speirein* = omdraaiïng. Schroefvormige draad.

Spiritus, Lat. = adem, geest, ook geestrijk vocht; *spiritualia* — sterke drank; *spiritualisme*, ook wel *spiritisme* = leer der geesten: 't geloof dat de stoffelijke wereld in rechtstreeksch verband staat met de geesten van afgestorvenen; *spiritist* = aanhanger van dat geloof.

Spleen, Eng. (spr. uit *splien*) = miltziekte, landerigheid.

Splendide, Fr. = prachtig, schitterend. Verkwistend.

Spondeüs, Gr. = versvoet van twee lange lettergrepen.

Spons, 't Lat. *spongĭa* = bekend poreus zeegewas.

Spontaan, 't Lat. *spontanĕus* = vrijwillig, zonder dwang.

Sporadisch, van 't Gr. *sporas* = verstrooid. Een ziekte heet *sporadisch*, wanneer zich slechts enkele gevallen voordoen.

Sport, Eng. (spr. uit *spoort*) = vermaak. Uitspanning die kracht en stoutheid vereischt, zooals: jacht, harddraverijen enz.

Square, Eng. (spr. uit *skweer*). Vierkante ruimte in een stad, aangelegd als tuin.

Stābiel, 't Lat. *stabĭlis*=vaststaand.

Vast, duurzaam; *stabiliteit* = vastheid, duurzaamheid.

Stagnatie, van 't Lat. *stagnare* = stilstaan. Stilstand, stremming.

Stalles, Fr. = koorstoelen. De zitplaatsen in den schouwburg, onmiddellijk aan het orkest grenzende.

Standaard, MLat. *standardum* = vaandel, vlag.

Statica, van 't Gr. *statikós* = doende staan. Evenwichtsleer.

Station, Fr., 't Lat. *statio*, van *stare* = staan. Het staan, de plaats waar men stilstaat, aanlegplaats, plaats waar de treinen stilhouden. In Zuid-Nederl.: *statie*; *stationair* = stilstaand, blijvend; *gestationeerd* = op een bepaalde plaats gezet.

Statistiek of **statistica**, van 't Lat. *status* = stand, toestand. De wetenschap, die uit het vergelijken van een aantal gegevens de gemiddelde uitkomsten vasstelt en mededeelt; *statistisch* = volgens de *statistiek; statisticus* = beoefenaar dier wetenschap.

Statu quo (in), Lat. = in den toestand als vroeger: *het status quo handhaven* = geen verandering in den toestand eener zaak brengen.

Statuur, 't Lat. *statura* = gestalte.

Statuut, 't Lat. *statutum* = vastgesteld, gew. meerv. Grondslagen, waarop een genootschap berust. Reglementen.

Stearine (kaarsen,) van 't Gr. *stear* = vet. Hoofdbestanddeel uit de meeste vetten. Gezuiverde vetkaarsen.

Stenograaf, van 't Gr. *stenós* = eng en *graphein* = schrijven. Suelschrijver; *stenographie* = snelschrift; *stenegraphisch* = snelschrijvend. De snelheid van het schrijven ontstaat door middel van de teekens en afkortingen, waarvan nen zich bedient.

Stère, Fr., van 't Gr. *stereós* = stijf, hard. Naam van de eenheid der lichaamsmaten. Wisse.

Stereotype, Gr. van *stereos* = vast en *typos* = afdruk, stempel. Vaststaande drukvormen; van daar *stereotiep* = onveranderlijk, altijd hetzelfde.

Steriel, 't Lat. *sterilis* = dor, onvruchtbaar.

Stijl, 't Lat. *stilus* = schrijfstift. De bijzondere manier, waarop iemand zijn gedachten schriftelijk uitdrukt; *stileeren* = zijn gedachten in woorden kleeden; *stilist* = schrijver die een stijl heeft: een goed stilist = een goed steller.

Stilet, 't Ital. *stiletto* = kleine dolk.

Stimŭlus, Lat. = prikkel, stekel; *stimuleeren*, 't Lat. *stimulari* = prikkelen, aansporen; *stimulans* = opwekkend middel; *stimulatie* = aansporing.

Stipendium, Lat. Geldelijke bijdrage, toelage.

Stipuleeren, 't Lat. *stipulari* = vaststellen, bepalen; *stipulatie* = vaststelling, overeenkomst.

Stoïcijn, leerling uit de school van den wijsgeer Zeno, die te Athene, in de *stoa* = zuilenzaal, zijn lessen gaf en vooral aandrong op de koele verloochening van alle smart bij de rampen van het leven. Verachter van alle genot: een onaandoenlijk man; *stoïcisme* = leer der *stoïcijnen*; *stoïcijnsch*, onverschillig, onaandoenlijk, altijd kalm en gelaten.

Stout, Eng. = sterk, krachtig. Een soort van bier.

Stout, van 't Lat. *stultus* (?) = dwaas, onnoozel. Overmoedig, ongezeggelijk.

Straat, van 't Lat. *strata via* = bevloerde weg.

Stramien, 't Lat. *stramen* = stroo. Borduurgaas.

Strategisch, van 't Gr. *stratós* = leger. Krijgskundig.

Strike, Eng. (spr. uit: *straik*) van *to strike* (gewestelijk) = weggaan, Werkstaking.

Strikt, 't Lat. *strictus* = nauwkeurig, nauwgezet.

Stringeeren, 't Lat. *stringĕre* = samentrekken, samensnoeren; *stringent* = bondig, scherp, nadrukkelijk.

Stroop of **siroop**, van 't Arab. *sjarab* = drank. Afkooksel van planten, vruchten, suiker, enz.

Strophe, 't Gr. *strophē* = afdeeling van een gedicht.

Structuur, 't Lat. *structura* = samenstel, bouwtrant.

Struggle, Eng. Gew. in de uitdr. *the struggle for life* (spr. uit *struggel foor laif*) = strijd om 't bestaan.

Strychnine van 't Gr. *strygnos* = nachtschade, een vergiftig plantengeslacht. Zwaar vergif.

Stuc, 't Ital. *stucco* = gips, pleisterkalk; *stukadoor*, 't Ital. *stucatore* = werkman die met *stuc* werkt. Gipswerker.

Studeeren, 't Lat. *studĕre* = zich ernstig met iets bemoeien. Zich oefenen om iets te kunnen of te weten, zich toeleggen; *student*, 't Lat. *studens* = de studeerende; *studie*, 't Lat. *studium* = ijver, vlijt, oefening; *studentikoos* = studentachtig.

Stupéfait, Fr. = verstomd, verbaasd.

Stupide. 't Lat. *stupĭdus* = verdoofd. Stompzinnig, dom; *stupiditeit* = domheid.

Subaltern, 't Lat. *subalternus* = afhankelijk, ondergeschikt.

Subamendement=onderamendement. Zie: **Amendement.**

Subdivisie = onderafdeeling.

Subiet. 't Lat. *subĭto* = plotseling, onverwacht.

Subject, 't Lat. *subjectum*=het ondergelegde. Onderwerp; *subjectie* = onderwerping; *subjectief* = onderwerpelijk. Innerlijk, persoonlijk; *subjectieve meening* staat tegenover *objectieve*; *subjectiviteit* = persoonlijkheid, innerlijkheid.

Subliem, 't Lat. *sublimis* = verheven.

Submissie, 't Lat. *submissĭo* = onderwerping van *submittĕrĕ*=onderwerpen.

Subordinatie, van 't Lat. *ordinare* = rangschikken. Ondergeschiktheid, gehoorzaamheid in den krijgsdienst.

Sub rosa, Lat. = onder de roos. In 't geheim, vertrouwelijk.

Subsidieeren, 't Lat. *subsidĕre* = zich ergens neerzetten. Helpen ondersteunen, onderhands gelden verleenen; *subsidie*, 't Lat. *subsidium* = ondershands verstrekt geldt; *subsidiair* = in de plaats tredend voor.

Substantie, 't Lat. *substantĭa*=zelfstandigheid. Hoofdinhoud, hoofdbestanddeel; *substantieel* = zelfstandig. Krachtig, voedzaam, wezenlijk; *substantief* = zelfstandig naamwoord, 't Lat. *nomen substantivum*.

Substitueeren, 't Lat. *substituĕre* = onderplaatsen, onderstellen. In de plaats van een ander stellen; *substituut*=plaatsbekleeder: *substitutie* = plaatsbekleeding.

Subtiel, 't Lat. *subtĭlis* = fijn, teer, bros, scherpzinnig, spitsvondig; *subtiliteit*=fijnheid, scherpzinnigheid, enz.; *subtiliseeren* = haarkloven, muggeziften.

Succedeeren, 't Lat. *succedĕre* = onder iets komen. Opvolgen, slagen; *succès*, 't Lat. *successus* = goed gevolg, goede afloop, geluk, voorspoed; *successie* = opvolging.

erfopvolging, erfenis; *successief* = achtereenvolgens, opvolgend; *successor* = opvolger.
Succinct, 't Lat. *succinctus* = beknopt, bondig.
Succursale van *succurĕre* = onder iets loopen, bijspringen. Hulpkerk hulpbank, hulpkantoor, enz.
Suffisant, Fr. van *suffire*=voldoen. Voldoende, toereikend, laatdunkend, aan zich zelven genoeg hebbend.
Suffrage, Fr.=goedkeurende stem; *suffrage universel* = algemeen stemrecht. .
Suggereeren, 't Lat. *suggerĕre* = onderbrengen. Aan de hand doen, inblazen, influisteren; *suggestie* = inblazing.
Suiker, 't Arab. *soekhar*, 't Fr. *sucre*.
Suite, Fr. = gevolg. Volgreeks van Kamers.
Sujet, Fr. = onderwerp, reden; *suietten* = het gezamenlijke personeel van dienst, bijv. van een tooneel: *mauvais sujet* = slecht mensch, doorbrenger.
Sukade, 't Ital. *succade*, van 't Lat. *succus* = sap. Geconfijte citroenschillen, oranjeschillen, enz.
Sulfer of **solfer**, , 't Lat. *sulfur* = zwavel; *sulfureus* = zwavelachtig.
Summiteit, zie: *sommiteit*.
Sumptuositeit ook **somptuositeit**, 't Lat. *sumptuosĭtas* = pracht, groote vertering of uitgaven.
Superbe, 't Lat. *superbus*=trotsch, prachtig, heerlijk, zeer schoon. In de wandeling *superber*.
Superflu, 't Lat. *superflŭum*=overvloed. Het overtollige; *superflua non nocent*=het overtollige schaadt niet.
Superieur, Fr. 't Lat. *superior* = meerdere. Kloostervoogd, opperste, hoogere; *superioriteit* = meerderheid.
Superlatief, 't Lat. *superlativus* = overtreffende trap: *in superlativo* = in de hoogste mate.
Supernaturalisme, van 't Lat. *natura* = natuur en *super* = over of boven. Het geloof aan een geopenbaarden godsdienst; *supernaturalist* = iemand die aan *supernaturalisme* gelooft.
Superstitie, 't Lat. *superstitio* = bijgeloof; *superstitieus* = bijgeloovig.
Suppediteeren, 't Lat. *suppeditare* = onder de voet geven. Aan de hand doen, voorzien, verschaffen.
Suppleeren, 't Lat. *supplēre*=voltallig maken. Aanvullen, bijpassen; *suppleant* = aanvuller; *supplement* =aanvulsel; *suppletie*=aanvulling.
Supplieeren, 't Fr. *supplier*, 't Lat. *supplicare* = de knieën buigen. Smeeken, verzoeken; *suppliant* = verzoeker, indiener van een verzoekschrift; *een gemeene suppliant* = gemeene kerel; *supplicatie* = verootmoediging.
Supponeeren, 't Lat. *supponĕre* = onderleggen. Onderstellen, er voor houden, meenen; *suppositie* = veronderstelling; *suppoost*, 't Lat. *suppositus*. Oppasser, bediende, deurwachter.
Supportabel, 't Fr. *supportable* = draaglijk.
Supprimeeren, 't Lat. *supprimĕre* onderdrukken, weglaten, vernietigen; *suppressie* = onderdrukking.
Suppureeren, 't Lat. *suppurāre*= etteren, zweren; *suppuratie* =ettering.
Supputeeren, 't Lat. *supputare* = snoeien. Berekenen, narekenen, opmaken, begrooten.
Supranaturalisme, zie: **supernaturalisme**.
Suprematie, 't Fr. = oppermacht (vooral in geestelijke zaken.)
Surcoup, Fr. = overslag: *surcoup krijgen*, (in het kaartspel) = overtroefd worden.

Surnumerair, Fr. Overtollige. Iemand die recht heeft om benoemd te worden zoodra er een plaats open is.
Surpasseeren, 't Fr. *surpasser* = overtreffen.
Surplus, Fr. Overschot, het te veel betaalde.
Surprise, Fr.=verrassing van *surprendre* = verrassen ; *surprenant* = verrassend.
Surrogaat, van *surrogeeren*, 't Lat. *subrogare*= onderschuiven. Plaatsbekleedend middel : zoo is *suikerij* een *surrogaat* voor koffie.
Surseance, Fr. = opschorsing van betaling.
Surveilleeren, 't Fr *surveiller* = over iets waken, bewaken ; *surveillance* = toezicht, bewaking ; *surveillant* = toeziener.
Susceptibel, = Fr. ontvankelijk, vatbaar, gevoelig; *susceptibiliteit*= gevoeligheid, vatbaarheid.
Suspect, 't Lat. *suspectus* = verdacht ; *suspicie* = argwaan, verdenking ; *suspicieus* = argwanend.
Suspendeeren,'t Lat. *suspendĕre*= ophangen. Opschorten, schorsen ; *suspensie*=opschorting, schorsing.
Sustineeren, 't Gr. *sustinĕre* = onderhouden. Staande houden, beweren ; *sustenu* = het beweerde, meening.
Sybariet. Wellusteling, een verwijfd mensch. Zoo geheeten naar het oude *Sybăris* in Italië, wier inwoners zeer verwijtd waren, van waar *sybaritisch* = verwijfd.
Syllabe, 't Lat. *syllaba* = samenvatting. Lettergreep : *syllabus* = kort begrip.
Syllogismus, Lat. =sluitrede, gevolgtrekking, betaande uit drie voorstellen : het hoofdvoorstel (major), het ondervoorstel (minor) en het besluit (conclusie).
Symbool,'t Lat. *symbolum*=teeken. Kenmerk. Zinnebeeld, wachtwoord; *symbolisch* = zinnebeeldig ; *symboliek* of *symbolika* = de leer van het inkleeden der godsdienstbegrippen.
Symmetrie, 't Gr. *symmetria* = evenmaat. Verhouding van al de deelen eens geheels ; *symmetrisch* = evenredig, overeenstemmend.
Sympathie, 't Gr. *sympátheia* = medegevoel, genegenheid, wederkeerig gevoel van overeenstemming; *sympathētisch* = medegevoelend, volgens de *sympathie* ; *sympathiseeren* = met iemand eenstemmig denken, gevoelen, lijden.
Symphonie, Gr. *symphonia* = samenstemming. Groot muziekstuk.
Symptoom, 't Gr. *symptoma*= toeval. Aanwijzing, kenteeken, ziekteverschijnsel.
Synagoge, 't Gr. *synagoge* = vergadering. Jodenkerk.
Syncope, 't Gr. *syncopē* = afkorting, uitwerping. Gramm. figuur.
Synecdŏche, Gr. Woordverwisseling. Een der woordfiguren. Bijv. Zeil voor schip.
Synode, 't Gr. *synodos* = samenkomst. Vergadering van Protestantsche geestelijken, van waar *synodaal.*
Synoniem, 't Gr. *synōnymos* = van gelijke benaming. Zinverwant.
Syntaxis, Gr. = samenvoeging, rangschikking. Woordvoeging.
Syphilis, van 't Gr. *sys* = zwijn en *philos* = lievend. Zwijnlievend. Venerische ziekte, venusziekte ; *syphilitisch* = door de ziekte aangetast.
Systeem, Gr. *systema* = het samengestelde. Stelsel, samenhang : *systematisch* = stelselmatig *systematiseeren* = stelselmatig rangschikken.

T.

Tabagie, Fr.=tabakskamer. Rookkamer; *tabatière*, Fr. = snuifdoos.
Tabak, 't Sp. *tabaco*. Bekende plant, zoo geheeten naar de provincie *Tabaco* op Haïti.
Tabbaard, MLat. *tabarrus*. Lang staatsiegewaad, mantel.
Tabel, 't Lat. *tabella*, Dim. van *tabula* = plank. Tafel, blad, lijst dienende tot overzicht; *tabellarisch* = op de wijze van een *tabel*.
Tabernakel, 't Lat. *tabernaculum* = tent enz. De tent, waarin de Joden hun bondsark bewaarden.
Tableau, Fr. = schilderij, tafereel; *tableau vivant* = levend tafereel. Voorstelling van een schilderij door levende personen.
Table d'hôte, Fr. = tafel voor gasten. Open tafel.
Tabletten, 't Fr. *tablette*. Dim. van *table* = tafel. Memorieboekje.
Tabouret, Fr. = Krukje, stoeltje zonder leuning.
Tact of **takt**, 't Lat. *tactus*, van *tangĕre* = aanraken. Gevoel, fijn gevoel. Zekere slag of handigheid van handelen.
Taktiek, 't Gr. *taktikē* = kunst der rangschikking. Krijgskunde.
Taf 't Fr. *taffetas*, 't Perz. *tâftah* = gesponnen. Zekere zijden stof.
Tafel, 't Lat. *tabula* = al wat uit planken gemaakt is. Bekend huismeubel.
Tagrijn, taggerijn of **tangerijn**, van 't Joodsche *taggar* = koopman, inz. van oud touw en ander gereedschap.
Tailleur, Fr. = kleermaker, snijder; *taille* = gestalte.
Talent, 't Lat. *talentum*. Bij de ouden een gewicht en een geldsom. Natuurlijke aanleg, begaafdheid.
Talisman, van 't Arab. *'tilism* = tooverbeeld. Tooverformulier; voorbehoedmiddel tegen ongelukken.
Taliter qualiter, Lat. Eenigszins, maar zoo zoo.
Talk, 't Fr. *talc*, van 't Arab. *talq* = weeke vetachtige steensoort. Vet, smeer, grondstof voor kaarsen.
Tamarinde, 't Arab. *tamr-hindi* = dadel van Indië. Indische dadel. Geneesmiddel.
Tamboer, Fr. = trommel, ook trommelslager; *tambourijn*, 't Ital. *tamburino* = kleine trommel; *tamboureeren* = borduren, haken.
Tantaliseeren, gevormd naar Tantalus, een koning uit de fabelleer, die voor zijn straf een ondraaglijken honger en dorst leed, hoewel de spijs en drank nagenoeg binnen zijn bereik waren. Watertanden, smachten naar.
Tante, Fr., van 't Oudfr. *ante*, met een voorgeschoven *t*. Moei, ook een lastig wijf.
Tantième, Fr. aandeel, (in de winst) Van 't Lat. *tantum* = zooveel.
Tapijt of **tapeet**, 't Lat. *tapetum*. Vloerkleed, ook muurbedekking of kamerbehangsel; *tapisserie*, Fr. = tapijtwerk; *tapissier*, Fr. = kamerbekleeder, behanger.
Taquineeren, 't Fr. *taquiner* = kwellen, dwarsboomen, plagen.
Tara, 't Arab. *tara* = wijd, ver af. Korting van het brutogewicht.
Tarief, 't Ital. *tariffa*, 't Arab. *ta'rifa* = bekendmaking, verklaring. Goederenlijst, prijsopgave.
Tartuffe = schijnheilige. De naam is ontleend aan Molière's blijspel: *Le tartuffe*. Tartuffe beteekent truffel: dit was de geliefkoosde spijze van dien huichelaar.
Tasse, Fr. van 't Arab. *'tassa* = indoopen. Kop, kopje, kleine schaal.

Tassen, van *tas*, 't Fr. *tas* = hoop. Opstapelen.
Tasten, 't Fr. *taster* of *tâter* = voelen.
Tautologie, 't Gr. *tautologia*, van *tauta* = hetzelfde en *logos* = rede, woord. Onnoodige herhaling van denkbeelden; *tautologisch* = gelijkbeduidend.
Taverne, taveerne, Fr. kroeg, wijnhuis, 't Eng. *tavern* = eethuis.
Taxeeren, 't Lat. *taxare* = schatten, waardeeren; *taxe* = schattingsprijs. Vastgestelde hoeveelheid; *taxatie* = schatting; *taxator* of *taxateur* = schatter.
Taxis of **taxus**, 't Gr. *taxos*. Bekende boom tot de naaldboomen behoorende.
Technicus, van 't Gr. *technē* = kunst. Deskundige op industrieel gebied; *technische termen* = kunstwoorden; *technologie* = kunstleer, bedrijfsleer; *technologisch*=wat op *technologie* betrekking heeft; *technoloog* = kenner van *technologie*.
Te-deum of **te deum laudamus**. Aanvangswoorden van het lied: U, o God, loven wij. Lofzang.
Teeder, 't Lat. *tener* = zacht.
Teint, Fr. = tint, gelaatskleur.
Tegel of **teil**, 't Lat. *tegula* = dakpan, vloersteen.
Tekst, 't Lat. *textus* = geweven, saamgevoegd. Inhoud van een boek, grondslag van een preek, bijschrift bij een plaat.
Telegraaf, van 't Gr. *tele* = ver en *graphein* = schrijven. Verschrift. Elektromagnetische toestel tot snelle mededeeling van berichten; *telegram* = draadbericht; *telegrapheeren* = seinen; *telegraphie* = kunst van seinen; *telegrafist*=man die seint, seiner; *telegraphisch* = wat tot de *telegraphie* behoort.
Telephoon, van 't Gr. *tele* ver en *phonos* = geluid. Verspreker, toestel om geluiden verstaanbaar over te brengen; *telephoneeren* = berichten door middel van de *telephoon*.
Telescoop, van 't Gr. *tēle* = ver en *skopéin* = beschouwen. Verrekijker; *telescopisch* = waarneembaar door verrekijkers.
Telganger of **telle**, van 't Lat. *tolutarius* = dravend.
Tellurium, van 't Lat. *tellus* = aarde. Toestel om de bewegingen van aarde en maan voor te stellen.
Temerair, Fr., 't Lat. *temerarius*= vermetel; *temeriteit*=vermetelheid.
Tempel, 't Lat. *templum* = afgeperkte heilige plaats. Kerk.
Temperen, 't Lat. *temperare*=matigen, lenigen; *temperance*, Fr. = matigheid; *temperament* 't Lat. *temperamentum* = gemoedsstemming, gemoedstoestand, natuurlijke gemoedsaanleg; *temperatuur*=warmtegraad van de lucht.
Tempo, van 't Lat. *tempus* = tijd. Tijdmaat; *temporair*, Fr. = tijdelijk; *temporeel* = wereldlijk, alleen voor deze aarde, vergankelijk; *temporiseeren* = zich naar den tijd schikken, tijd winnen.
Temptatie, Zie **tenteeren.**
Tenaciteit, 't Lat. *tenacĭtas*=vasthoudendheid, karigheid, taaiheid.
Tendentie, 't Fr. *tendance*. Strekking, bedoeling; *tendenzroman* = strekkingsroman.
Tender, Eng. van *to tend* = wachter, begeleider. De wagen achter de locomotief, die den voorraad kolen en water bevat.
Tenor, 't Ital. *tenore* = wijze, melodie. Hooge mansstem.
Tent, van 't Lat. *tentorium* = tot uitspanne dienende.
Tenteeren, 't Lat. *tentare*=betasten, bevoelen, aan den pols voelen. Onderzoeken, iemand voorloopig

ondervragen voor hij ten examen opgaat, in verzoeking brengen; *tentamen* = voorloopig onderzoek; *tentatie* of *temptatie* = verzoeking, verlokking.

Tenue, Fr. van *tenir* = houden. Houding, uiterlijk voorkomen, uniform. Groot- klein- en marsch-*tenue*.

Term, 't Lat. *terminus* = grenspaal, grens. Begrensde uitdrukking, woord, korte volzin; *termijn* = bepaalde tijdruimte, tijdstip; *termineeren*, 't Lat. *terminare* = begrenzen, eindigen; *terminologie* Lat.-Gr. kunsttaal, kunstwoordenverzameling en verklaring.

Termieten, van 't Lat. *tarmes* = houtworm. Soort van witte mieren.

Terpentijn, van 't Lat. *terebenthina* = vloeibaar hars van den terpentijnboom.

Terra-cotta, Ital. = *gekookte aarde*. Gebakken klei.

Terras, van 't Lat. *terra* = aarde. Een oploopend terrein met graszoden beplant voor een gebouw; *terrasseeren* = op den grond werpen, ook terrasvormig maken.

Terrein, 't Fr. *terrain* = grond, bodem, plek gronds. Gebied.

Terribel, 't Fr. *terrible*, = vreeselijk, verschrikkelijk.

Terrine, Fr. van *terre* = aarde, soepkom van aarde.

Territoor, 't Lat. *territorium* = grondgebied; *territoriaal* = wat daartoe behoort.

Terts, 't Ital. *terza* = de derde toon van de toonladder te rekenen van den grondtoon af, van 't Lat. *tertium* = het derde.

Test, van 't Lat. *testa* = al wat uit aarde gebakken is. Vuurtest.

Testament, 't Lat. *testamentum* = uiterste wilsbeschikking: *oude en nieuwe testament* = het oude en nieuwe verbond; *testeeren*, 't Lat. *testari* = getuigen, zijn testament maken; *testamentair* = wat den laatsten wil aangaat; *testator* = erfmaker; *testatrice*=erfmaakster.

Testificeeren, 't Lat. *testificari* of *testificeeren*, 't Fr. *testifier* = door getuigen bewijzen. Getuigen; *testimonium* = getuigenis. Getuigschrift.

Tête, Fr. = hoofd; *à tête reposée* = met een bedaard hoofd. Kalm, op zijn gemak; *tête-à-tête* = hoofd tegen hoofd. Gesprek onder vier oogen.

Theater, 't Gr. *theatron* = plaats der toeschouwers. Tooneel, schouwburg, tooneelkunst; *theatraal* = tooneelmatig.

Thee, van 't Chineesche *tsjâ*. De bladen van den theeboom: *theebaei* = zwarte thee, naar een berg in China, Woei genaamd; *thé dansant* Fr. = dansthee. Danspartij, waar thee aangeboden wordt.

Theïsme, van 't Gr. *Theos* = God. Geloof aan een God; *theïst* = hij die aan een God gelooft, het tegenovergestelde van *atheïst*.

Thema, Gr. = het gestelde. Onderwerp, hoofdstelling, hoofdgedachte, opstel ter vertaling.

Theocratie, Gr. van *Theos* = God en *krateïn* = heerschen. Godsheerschappij of Priesterregeering priesters als vertegenwoordigers van God; *theocratisch* = wat daarmede in verband staat.

Theologie, Gr. van *Theos* = God en *logos* = leer. Godsleer. Godgeleerdheid; *theologant* of *theoloog* = godgeleerde; *theologisch* = godgeleerd; *theologiseeren* = over God en godsdient veel geleerdheid en wijsheid uithalen.

Theorema, Gr. = het beschouwde. Zuiver bespiegelend voorstel, tegenovergesteld aan *problema* = zuiver

practisch voorstel; *theorie*, 't Gr. *theoria* = beschouwing, onderzoek. Leer van de grondstellingen eener wetenschap; *theoritisch* = beschouwend; *theoriticus* = beschouwer, kenner van een wetenschap, zonder dat hij practische toepassingen maakt.

Thermometer, van 't Gr. *thermos* = warm. Warmtemeter.

Thesaurus, Lat. = schat, schatkamer; *thesaurier* = schatbewaarder. Penningmeester; *thesaurie* = kantoor van den penningmeester.

Thesis, Gr. het zetten, het stellen, Stelling inz. een te bewijzen stelling.

Thijm, 't Lat. *thymus*. Welriekende plant.

Tic, **Fr.** = het kribbebijten van de paarden. Leelijk aanwensel; *tic douloureux* = aangezichtspijn.

Ticket, Eng., 't Fr. *etiquette*. Stembriefje, plaatsbriefje, kaartje bij komedie, spoorwegen, enz.

Tierce, Fr. = het derde: *tierceeren* = tot op een derde verminderen.

Tijm, zie: *thijm*.

Tijger, 't Fr. *tigre*, 't Lat. *tigris*. Bekend verscheurend dier.

Tilbury, Eng. (spr. uit *tilberri*) Licht, tweewielig rijtuig.

Timbre, Fr. van 't Gr. *tympănon* = klankbekken, klank.

Timekeeper, Eng. (spr. uit *taimkieper*) = tijdhouder. Zie: Chronometer.

Timide, 't Lat. *timĭdus* = vreesachtig, bedeesd, beschroomd; *timiditeit* = vreesachtigheid, beschroomdheid.

Tinctuur, 't Lat. *tinctura* = verving, kleuring. Gekleurd aftreksel van kruiden: *tint* = kleur, gelaatskleur van 't Lat. *tingĕre* = verven.

Tipsy, Eng. = dronken, aangewit.

Tirade, Fr., 't Ital. *tirata*, van *tirer* = trekken. Woordenreeks, gedachte, uitweiding, uitval, brokstuk uit een boek.

Tirailleeren, 't Fr. *tirailler* = schieten van scherpschutters, die heen en weer trekken en nu hier dan daar vuur geven; *tirailleur* = scherpschutter.

Tiran, **tyran**, 't Gr. *tyrannos* = heerscher, gebieder. Dwingeland; *tiranniek* = gewelddadig, wreed, willekeurig; *tirannie* = dwingelandij.

Titel, 't Lat. *titŭlus*. Opschrift van een boek: benaming, eerenaam, rechtsgrond; *titulair*. Fr. een titel dragende zonder genot van de voordeelen daaraan verbonden; *titularis* = titeldrager; *titulatuur* = betiteling, volle benaming; *titulomanie*, Lat.-Gr. = titelwoede, verzotheid op titels.

Toast, zie *toost*.

Toccadille, zie *trictrac*.

Toga, Lat. = wijd, lang wit wollen opperkleed bij de Romeinen zonder mouwen. Tabbaard, ambtsgewaad van rechters en predikanten.

Toilet, 't Fr. *toilette*, van *toile* = linnen. Kaptafel, benoodigdheden voor de kaptafel. *Zijn toilet maken* = zich met zorg kleeden om er goed uit te zien: *en grand toilette* = prachtig gekleed.

Toko, Mal., Winkel of magazijn in N. I., waar van alles te koop is.

Tolereeren, 't Lat. *tolerāre* = verdragen, toelaten; *tolerabel*, 't Lat. *tolerabĭlis* = verdraaglijk, duldbaar; *tolerant*, Fr. = verdraagzaam; *tolerantie*, 't Lat. *tolerantia*, = verdraagzaamheid.

Tombe, Fr. praalgraf.

Tombola, 't Ital. *tombolo*, van *tombolare* = tuimelen. Loterijspel.

Tonsuur, 't Lat. *tonsūra* van *tondēre* = scheren. Hoofdschering: den R. C. geestelijke wordt de kruin van het hoofd kaal geschoren.

Toon, 't Lat. *tonus*, 't Gr. *tonos* = spanning. Klank, geluid, enz.
Toost, Eng. van 't Lat. *tostus* = geroost. Geroost brood bij de thee: gezondheidsdronk, heildronk.
Toorts, 't Fr. *torche*, van 't Lat. *tortus* = ineengedraaid. Fakkel, flambouw.
Topaas, 't Fr. *topase*, 't Gr. *topadzos*. Men leidt het woord af van 't sanskr. *tapoes* = vuur. Vuurgele edelsteen.
Topograaf, Gr. van *tópos* = oord, streek en *graphein* = schrijven. Plaatsbeschrijver; *topographie* = plaatsbeschrijving; *topographisch* = plaatsbeschrijvend.
Toren, 't Lat. *turris* = hoog gebouw, kasteel.
Tormenteeren, 't Ital. *tormentare*, van 't Lat. *tormentum* = marteling. Pijnigen, kwellen, martelen; *tormentatie* = kwelling, plaag.
Tornooi, 't Fr. *tournoi*, MLat. *torneamentum*. Ridderspel, steekspel, krijgspel.
Torpedo, Lat. = sidderaal, beefaal. Soort van onderzeesche bom, die onder een schip wordt aangebracht, ten einde het te vernielen.
Tort, Fr. = ongelijk; *à tort et à travers* = met alle geweld; *à tort* = ten onrechte.
Tortel van 't Lat. *turtur*. Een soort van duif.
Tortueus, Fr. 't Lat *tortuosus* = verdraaid. Kronkelend; *tortuur* 't Fr. *torture* = kromming. Pijn- of folterbank, ook pijniging.
Totaal, 't Fr. *total*, van 't Lat. *totus* = geheel: *totus tuus* bij afk. TT. = geheel de uwe: *totaliter* = geheel en al.
Touchant, Fr. treffend, van *toucher* = treffen, raken.
Toujours, Fr. = altijd.
Toupet, Fr. Haarkuif, pruikje.
Tour, Fr. van 't MLat. *turnus* = kring, omtrek. Beurt, reisje, wending, kunstgreep, moeilijk werk, enz. Ook een haarvlechtsel, kunstkrullen: *tour de force* = krachtzet. Moedig stuk, stoute daad; *tourist*, Fr. = iemand die bloot voor zijn plezier vele landen bezoekt.
Tourneeren, 't Fr. *tourner* = wenden, draaien, keeren; *tournée* = rondreis; *tourniquet* = draaikruis aan den ingang van een pad of een weg, die niet bereden mag worden: ook een wervel; *tournure* = wending, houding: ook een stijve strook van een of andere stof, om de japon te doen uitstaan.
Tracasseeren, 't Fr. *tracasser* = verwarring, oneenigheid stichten; *tracasserie* = plagerij, kwelling.
Traceeren, 't Fr. *tracer* = schetsen, ontwerpen van 't Fr. *trace* = spoor, indruk.
Tracteeren, 't Lat. *tractare* = trekken, sleepen. Behandelen, onthalen; *tractabel* = handelbaar; *tractement* = behandeling, onthaal, bezoldiging; *tractant* = onthaler; *tractaat* = overeenkomst, verdrag, geschrift; *tractaatje* = klein geschrift, meestal van stichtelijken inhoud en op bevattelijke manier geschreven; *tractatie* = gastmaal, onthaal; *tractie* = het trekken, afdeeling bij een spoorwegmaatschappij.
Traditie, 't Lat. *traditio* = overgave, verhaal. Overlevering; *traditioneel* = bij overlevering voortlevend.
Traduceeren, 't Lat. *traducĕre* = overbrengen. Vertalen, overzetten; *traductie* = vertaling.
Trafiek, 't Fr. *trafic* = handel in zelfvervaardigde fabrikaten: *trafikant* = handelaar.
Tragedie of **tragoedie** van 't Gr. *trâgos* = bok en *ōdē* = lied. Boksgezang. Treurspel; *tragisch* =

wat tot het treurspel behoort; *tragicus* = treurspeldichter.

Traineeren, 't Fr. *traîner* = trekken, sleepen; *trainards* of *traineurs* =achteraankomers, achterblijvers.

Traité, Fr. = verhandeling, overeenkomst; *traite* = wissel.

Traject, 't Lat. *trajectus* = overvaart, overtocht.

Tralie, 't Fr. *treille*. In elkaar gevlochten ijzer- of koperdraad dienende ter afsluiting.

Tramweg. Zoo geheeten naar den Eng. ingenieur Outram. Groefspoor.

Tramontane, Ital.=aan gene zijde van de bergen. Noordewind in Italië; *zijn tramontane kwijt zijn* = zijn bezinning verloren hebben.

Trancheeren, 't Fr. *trancher* = snijden, afsnijden; *tranchons le mot* = snijden we het woord af. Zeggen waar 't op staat; *tranchant* = = scherp; *tranchée* = loopgraaf; *trancheur* = voorsnijder.

Tranquille, 't Lat. *tranquillus* = bedaard, rustig, stil; *tranquilliteit* = bedaardheid.

Transactie, van 't Lat. *transactio* = voleindiging, vergelijk. Minnelijke schikking, vereffening.

Transfereeren, 't Fr. *transférer*= overbrengen, verplaatsen, uitstellen.

Transformeeren, 't Lat. *trans-formare* = omvormen, een anderen vorm geven: *transformatie* = gedaante-verandering, herschepping.

Transigeeren, 't Lat. *transigĕre*= doordrijven, doorhandelen. Overeenkómen, tot een schikking komen, plooien, schikken.

Transiteeren, 't Lat. *transitare* = doorgaan, doorvoeren, *transito* = doorvoer; *transitief* = overgankelijk; *transitoor*, 't Lat. *transitorĭus* = voorbijgaand; *transitore-wet* = wet van overgang.

Translateeren, van 't Lat. *translatio* overbrenging, verplaatsing. Vertalen, overzetten; *translaat*= vertaling; *translator*, Lat. of 't Fr. *translateur* = vertaler.

Transparant, Fr. ook *transparent* doorschijnend, helder; als zelfst. n.w. een blad met dikke lijnen die doorschijnen, geolied papier waarachter licht geplaatst wordt.

Transpireeren. Zie **Trans-spireeren.**

Transponeeren, 't Lat. *transponĕre* = overzetten; *transpositie* = overzetting, omzetting.

Transporteeren, 't Lat. *transportare* = overbrengen. Vervoeren; *transportatie* overvoering; *transport*, Fr. = verzending, het te vervoeren goed, overdracht; *transportabel* = vervoerbaar; *transporteur* = hoek- of graadmeter.

Trans-spireeren, samengesteld uit het Lat. *trans* = over, door en *spirare* = ademen. Zweeten, uitwasemen, uitlekken: *transpiratie*= uitwaseming.

Travaille of **Travalje**, 't Fr. *travail*, van 't Lat. *trabs* = balk. Zwaar werk, hoefstal; *travailleeren* = arbeiden.

Traverseeren, 't Fr. *traverser* = dwars voorgaan. Versperren, verhinderen: van paarden dwarssprongen maken; *traverse* = dwarsweg. Onverwachte verhindering of beletsel.

Travesteeren, 't Ital. *travestire* = verkleeden, vermommen; *travestie* = verkleeding.

Trawánt, 't Ital. *trabante* en dat van het Duitsch *traber*, ons draver. Begeleider. Maan of bijplaneet.

Trema, Gr. van *tran*, *titrān*= doorboren.

Tremblant, Fr. van *trembler*= beven, sidderen. In de muz. triltoon.

Trepaneeren, 't Fr. *trépaner*, van *trépan* = boor. De hersenpan

doorboren; *trepanatie* = schedelboring.

Tresor, Fr. = schat; *tresorier* = schatbewaarder, Penningmeester.

Tresse, Fr. = Haarvlecht, goud- of zilverbelegsel.

Triangel, 't Lat. *triangulus*=driehoek. Driehoekig speeltuig.

Tribulatie, van 't Lat. *tribulatio* = drukking. Benauwdheid, beangstiging, wederwaardigheid.

Tribunaal, 't Fr. *tribunal*= rechterstoel, rechtbank; *tribune* = spreekgestoelte.

Trichine, 't Lat. *trichinus* =haarfijn. Mikroskopische diertjes in het varkensvleesch. Haarworm; *trichineus vleesch*=vleesch, waarin zich *trichinen* bevinden.

Tricolore, van 't Lat. *color*=kleur. Driekleurig.

Tricot, Fr. van *tricoter* = breien. Gebreide kleeding, die op het bloote lijf gedragen wordt en zeer nauwsluitendis;*tricoteuse*=breister

Trictac, ook wel *toccadille* genaamd Hazardspel op een bord met dobbelsteenen. Bakken.

Trillioen, 't Fr. *trillion*. Millioen van den derden rang.

Trilogie, Fr. van 't Gr. *tri* = drie en *logos* = rede. Driedeelige rede; samenspraak van drie personen. Drie afzonderlijke treurspelen of romans, die echter met elkaar een geheel vormen.

Trimester, 't Lat. *trimestris*=driemaandelijksch. Kwartaal, vierendeel jaars.

Triniteit, MLat. *trinitas*=drieëenheid. Kerkelijk leerstuk.

Trio, Ital. = driespel. Driestemmig muziekstuk.

Triomfof**Triumf** van 't Lat. *triumphus*=plechtstatige intocht van een Romeinsch veldheer na een behaalde overwinning. Overwinning, zegepraal; *triomfant* = zegevierend; *triomfeeren*. 't Lat. *triumphare* = zegevieren.

Tripel, 't Lat. *triplus*=drievoudig; *tripleeren* 't Fr. *tripler* = verdrievoudigen, verdriedubbelen; op het biljart een bal maken, nadat ze tweemaal band geraakt heeft; *een afschrift in triplum* = drievoudig afschrift.

Triste of **triest,** 't Fr. *triste*=treurig, droefgeestig; *tristesse* = droefheid.

Triviaal, 't Lat. *trivialis*=wat zich op een driesprong, op den openbaren weg bevind. Plat, allendaagsch, gemeen; *trivialiteit* = gemeente of platte uitdrukking.

Troebel, 't Fr. *trouble* = onhelder.

Troef, vermoedelijk uit het Fr. *triomphe*. Bekende term van 't kaartspel.

Troep, 't Fr. *troupe*. Hoop, menigte.

Trombone,Augm.van't Ital. *tromba* = trompet. Bazuin, schuiftrompet.

Trompet, 't Fr. *trompette* = koperen blaasinstrument.

Tronie, MLat. *tronia*=gelaat, aangezicht.

Tronk, 't Lat. *truncus* = verminkt, geknot. Afgeknotte boomstam.

Troon, 't Lat. *thronus* = verheven zetel.

Troop of **Trope,** 't Gr. *trópos* = wending, keer. Figuurlijke uitdrukking, overdrachtelijke spreekwijze; *tropisch* = oneigenlijk, ook: tot de keerkringen behoorende.

Tropee, 't Gr. *tropaion*. Zegeteeken: ook wel *trophee* of *trofee*, 't Fr. *trophée*.

Troqueeren, 't Fr. *troquer*=ruilen, ruilhandel drijven.

Trottoir, van 't Fr. *trotter*=draven. Voetpad langs den rijweg: de kleine steentjes.

Troubleeren, 't Fr. *troubler*=troe-

bel maken, verontrusten, verwarren; *getroubleerd zijn* = krankzinnig zijn; *troubelen* = onlusten.

Truc, Fr. = kunstgreep.

Truffel, 't Fr. *truffe*. Kleine paddestoelen, die onder den grond groeien en als een groote lekkerij beschouwd worden; *getruffeerd* = met truffel toebereid.

Trumeau, Fr. = schenkel van den os. Penant, de ruimte tusschen twee ramen: penant-spiegel.

Tuberkel, van 't Lat. *tuberculum*, Dim. van *tuber* = buil, gezwel. Ziekelijke knobbels op een of ander lichaamsdeel, inz. op de longen; *tuberculeus* = longteringachtig; *tuberculose* = longtering.

Tulband, van 't Perz. *dulband* = neteldoek. Turksch hoofdomwindsel. Ook een zeker gebak, misschien om den vorm zoo genoemd.

Tulp, 't Fr. *tulipe*, van 't Perz. *dulband*. Bekende bloem, vermoedelijk zoo geheeten om de overeenkomst van vorm met de *tulband*.

Tumult, 't Lat. *tumultus*=opschudding, oproer, beweging, oploop; *tumultuant*=oproermaker; *tumultueeren* = oproer maken.

Tünnel. Eng. = trechter. Onderaardsche doorgang of weg.

Turbulent, 't Lat. *tuburlentus* = oproerig, onstuimig, woelig; *tubulentie* = onrust, woeligheid, onstuimigheid.

Turkoois, 't Fr. *turquoise*, van *Turco* = Turk. Blauwgroenachtige edelsteen uit Turkije afkomstig.

Turnen, 't Eng. *to turn*, 't Fr. *tourner* = draaien, wenden. Gymnastische oefeningen verrichten; *turner* = beoefenaar van de gymnastiek.

Tutoyeeren, 't Fr. *tutoyer* van *tu* en *toi* = elkander met *jij* en *jou* aanspreken.

Tutti, Ital. van *tutti*=geheel, allen; *tutti quanti* = allen te zamen.

Type, 't Gr. *typos* = slag. Afdruk, stempel, grondbeeld, model, geregelde terugkeer, gegoten letter; *typisch*=als voorbeeld; *typograaf*, Gr. van *type* en *graphein* = schrijver. Boekdrukker; *typographie* = boekdrukkerij; *typographisch*=wat tot het boekdrukken behoort.

Thyphus, 't Gr. *typhos* = walm, damp. Besmettelijke zenuw-zinkingkoorts, ook wel *typheuse koorts* geheeten.

Tyran. Zie **Tiran**.

U.

Ui, 't Fr. *oignon*, 't Lat. *unio*. Look, ajuin. Het laatste woord is van denzelfden oorsprong als *ui*.

Uil, 't Lat. *ulula*. Bekende nachtvogel.

Ulcereeren, 't Lat. *ulcerare*, van 't Lat. *ulcus* (Meerv. *ulcera*) = zweer, etterbuil. Zweren, etteren; *ulceratie*=zwering.

Ulevel, 't Ital. *olivella* = olijfje. Bekende snoeperij.

Ultimo, Lat. overtr. trap van *ulter*, *ultra* = aan gene zijde. Op den laatsten (dag der maand of des jaars); *ultimatum* = laatste verklaring of aanzegging, eindvoorwaarde. De *ultra's*=de overdrijvers, heethoofden; die leden eener partij,

die alles tot het uiterste willen drijven; ***ultramontaan*** = over de bergen. Aanhangers en opvolgers van wat de Paus gelast of beveelt; ***ultramarijn*** = soort van zeegroen.

Umbrella, van 't Lat. ***umbra*** = schaduw. Zonnescherm.

Unaniem, 't Lat. ***unanimus***, 't Fr. ***unanime*** = van één gemoed. Eenparig, eenstemmig; ***unanimiteit*** = eenparigheid, eenstemmigheid.

Unfair, Eng. = niet netjes, onheusch. Zie: **fair**.

Unie, 't Fr. ***union*** = vereeniging, eendracht, overeenstemming; ***unieeren***, 't Lat. ***unire*** = vereenen, vereenigen; ***uniteit***=eenheid, eensgezindheid; ***uniek***, 't Fr. ***unique*** = eenig.

Uniform, 't Lat. ***uniformis*** = eenvormig. Gelijkvormig: als zelfst. n.w. de gelijkvormige kleeding der soldaten of van anderen, dienstkleeding: *uniformiteit* = gelijkvormigheid, eentonigheid.

Universus, van 't Lat. ***universus***= algemeen, geheel. Heelal, wereld; ***universeel*** = algemeen, geheel; ***universiteit***, 't Lat. ***universitas*** = algemeenheid. Hoogeschool, academie.

Urbaan, 't Lat. ***urbanus*** = tot de stad behoorende. Keurig, beschaafd, welgemanierd; ***urbaniteit*** = welgemanierdheid, hoffelijkheid.

Urgeeren, 't Lat. ***urgère*** = dringen, drijven; ***urgent*** = dringend, spoedeischend; ***urgentie*** = drang, noodzakelijkheid, dringendheid.

Urineeren, van 't Lat. ***urina***= pis. Pissen, wateren; ***urinoir*** Fr. = waterplaats, waterbak.

Urn, 't Lat. ***urna*** = waterkruik, pot. Vaas, lijkbus, stembus.

Usantie, van 't Lat. ***usus***=gebruik. Gewoonte, gebruik.

Usurpeeren, 't Lat. ***usurpare*** = gebruiken, zijn recht doen gelden. Overweldigen, bemachtigen; ***usurpatie*** = toeëigening, bemachtiging; *usurpator* = overweldiger; *geusurpeerde renommée* = onrechtmatige, onverdiende roem.

Utiliseeren, 't Fr. ***utiliser***, van 't Lat. *utilis* = nuttig, bruikbaar. Ten nutte maken, aanwenden; ***utiliteit*** = nut, bruikbaarheid.

Utopie, Hersenschim. Den naam dankt men aan Thomas Morus, die in 1516 een boekje uitgaf, dat hij *Utopia* van 't Gr. *oe* = niet en *tópos*=plaats heette, dus: nergenshuizen: een denkbeeldig voortreffelijk land; ***utopisch***=hersenschimmig; ***utopist*** = maker van schoone plannen, die nietonuitvoerbaar zijn

Uur, 't Lat. *hora*. Vierentwintigste deel van een etmaal.

V.

Vaag, van 't Lat. *vagus* = rondzwervend. Onbestemd, onbepaald, onduidelijk.

Vaccine, Fr. van 't Lat. *vaccinus*= van de koe. Koepokinenting; *vaccineeren* = inenten; *vaccinatie* = inenting; *vaccinator* = inenter.

Vaceeren, 't Lat. *vacare* = ledig, onbezet zijn. Openstaan; ***vacant*** = openstaand; ***vacantie*** = opengevallen plaats. Rust- of viertijd; ***vacatie*** = tijd en arbeid aan iets besteed; ***vacatuur*** of ***vacature*** = het onvervuld zijn van een betrekking: onvervulde plaats.

Vademecum, Lat. = ga met mij.

Zakboekje, waar men de bruikbaarste dagelijksche zaken heeft aangeteekend, of met korte zinrijke gezegden en belangrijke bijzonderheden voorzien, met wier lezing men zich in een verloren oogenblik onledig houdt.

Vagebond, 't Fr. *vagabond* = omzwervend. Zwerver, landlooper.

Valabel, 't Fr. *valable* = geldig, gegrond, aannemelijk; *valeur* Fr. = waarde, geldswaarde.

Vale, Lat. = gebiedende wijze van *valēre* = gezond zijn. Vaarwel, leef gezond.

Valideeren, 't Fr. *valider*, van 't Lat. *valĭdus* = gezond, krachtig. Bevestigen, geldig verklaren; *'t zal UEd. valideeren* = 't zal u in rekening gecrediteerd worden; *validiteit* = geldigheid.

Valies, 't Fr. *valise*. Mantelzak, reiszak.

Vallei, 't Fr. *vallée* = dal.

Valk, 't Lat. *falco*. Bekende roofvogel.

Valsch, 't Lat. *falsus*=nagemaakt, verdicht, geveinsd.

Valueeren, 't Lat. *valuer* = schatten, waardeeren; *valuta* = waarde (in papier, wissels, enz.).

Vanielje, van 't Sp. *vainilla*=kleine peul. Een soort van gewas, welks zaadhulsels bij de chocolade gebruikt worden.

Vanteeren, 't Fr. *vanter*, van 't Lat. *vanus*=ijdel. Pralen, bluffen, roemen op; *vanterie* = blufferij, grootspraak.

Vapeurs, Fr.=dampen. Oprispingen. Van een vrouw, die aan kwade luim of gril toegeeft en zich dan ziek of flauw houdt, zegt men: *zij heeft vapeurs*.

Varia, Lat. = verscheiden. Allerlei zaken; *varieeren*, 't Lat. *variare* =veranderen, afwisselen; *varieteit* 't Lat. *varĭetas* = verscheidenheid, afwisseling; *variabel* = veranderlijk; *variabiliteit* = veranderlijkheid; *varianten* = verschillende lezingen van een uitdrukking of zin; *variatie* = verandering, wijziging.

Vaudeville, Fr.=klein tooneelstuk met ingelaschte liedjes op bekende zangwijzen en van vroolijken inhoud.

Vauxhāll, Eng. Oorspr. een dorp bij Londen, later een uitspanningstuin, waar men de warme zomernachten onder het genot van muziek, vuurwerk, verlichting, enz. doorbracht. Buitentuin voor dergelijke zaken ingericht, ook gezellige bijeenkomst op zulk een plaats en met zulk een doel.

Vedel, MLat. *fidula* = viool.

Vegeteeren, van 't Lat. *vegetare*= kracht geven. Een plantenleven leiden; *vegetariër* = iemand die niets dan plantaardig voedsel eet; *vegetatie* = plantengroei.

Vehement, 't Lat. *vehĕmens* = heftig, geweldig, onstuimig.

Vehikel, 't Lat. *vehicŭlum* = voertuig, vervoermiddel, hulpmiddel.

Veine, Fr. = ader. *Veine hebben* = in 't spel gelukkig zijn; *en veine zijn* = op dreef of in een goede bui zijn.

Vel, 't Lat. *vellus* = vacht, vlies, van *velare* = bedekken.

Velijn, (papier) 't Fr. *velin* = gesatineerd papier.

Velociteit, 't Lat. *velocĭtas*, van *velox* = snel. Snelheid; *velocipède* Fr. van *velox* = snel en *pepes* = voeten, snelvoetig. Rijwiel; *velocipedist* = wieler, snelwielrijder.

Vendu, Fr. Openbare verkooping.

Venereeren, 't Lat. *venerari*=vereeren, eerbiedigen; *venerabel*, 't Lat. *venerabĭlis* = eerwaardig; *veneratie*, 't Lat. *veneratio* = vereering, eerbied.

Vote maken = al de slagen maken bij 't kaartspel.
Volière, Fr. van *voler* = vliegen. Groote vogelkooi, duiventil.
Voller, 't Lat. *fullo* = iem. die de mantels schoon of met krijt wit maakt. Lakenbereider.
Volontair, Fr. van 't Lat. *voluntarius* = vrijwillig. Vrijwilliger; *volonté*, Fr. = wil; *à volonté* = naar welgevallen.
Voltaire, Fr. Een gemakkelijkestoel, zoo geheeten naar den bekenden Franschen dichter Voltaire.
Voltigeeren, 't Fr. *voltiger*=heen en weer vliegen. Kunstsprongen doen, zweven, zwenken, enz. *voltigeur* = kunstenmaker, koordedanser.
Volumen, Lat., Fr. *volume*=alles wat opgerold wordt. Boekerol, boekdeel, papierrol, omvang; *volumineus* = lijvig, omvangrijk.
Voluptueus, 't Lat. *voluptuosus* = wellustig, aan zinnelijk genot verslaafd.
Vomeeren, 't Lat. *vomĕre*=braken, spugen; *vomitief* = braakmiddel.
Vorm, 't Lat. *forma*. Uiterlijke gedaante, fatsoen.
Votum, Lat. Meerv. *vota*=gelofte. Wensch, stem, meening, advies; *votum* (van wantrouwen) = blijk; *voteeren* = stemmen, zijn stem geven; *pia vota*=vrome wenschen (die niet vervuld worden).
Vox, Lat. = stem. *Vox populi*, *vox Dei* — de stem des volks is de stem van God; *in voce* = op dat woord.
Vrucht, 't Lat. *fructus*. Ooft, fruit, enz.
Vulgair, Fr. van 't Lat. *vulgus* = gemeene volk. Alledaagsch, plat, gemeen, gewoon; *vulgariteit* = alledaagschheid, gemeenheid.
Vulgata. De bijbelvertaling in het Latijn, goedgekeurd door het concilie van Trente.
Vulkaan = vuurspuwende berg. geheeten naar Vulcanus, den god des vuurs en der smeden; *vulkanisch* = vuurspuwend.
Vulnerabel, 't Lat. *vulnerabĭlis* = kwetsbaar.

W.

Waggon of **Wagon**. Eng. Spoorrijtuig.
Waldhoorn. Dat *wald* is Duitsch en bet. bosch.
Wan, 't Lat. *vannus*. Een soort van mand, om het koren te zuiveren.
Werda, Duitsch = wie daar. Aanroep van den schildwacht.
Wesp, 't Lat. *vespa*. Bekend insect.
Whist of **Whistspel**=een bekend kaartspel, van 't Eng. *whist* = stil.
Wijn, 't Fr. *vin*, 't Lat. *vinum*. Druivensap.
Wijle, 't Lat. *velum* =hulsel, doek, sluier.
Would-be, Eng. (spr. uit *woedbie*) = zou gaarne zijn. Een *would-be* aardigheid = mislukte aardigheid.

Z.

Zalf, 't Lat. *salvia* (?) = speeksel.
Zebra = Kaapsche ezel. De naam is Zuid-Afrikaansch.
Zefier of **Zephyr**, 't Gr. *zéphuros* = westewind. Aangenaam, zacht koeltje.
Zegen, 't Lat. *sagena* = vischnet, sleepnet.
Zeloot, van 't Gr. *zelos* = ijver, ijverzucht, jaloerschheid. IJveraar inz. op 't gebied van den godsdienst, geloofsijveraar.
Zemelen, 't Lat. *simila* De grovere deelen van 't gemalen koren.
Zenit, van 't Arab. *semt* = weg, pad. Kruin- of toppunt.
Zero, Fr. van 't Arab. *ci'froen* = ledig. Nul.
Zolder, 't Lat. *solarium*, van *sol* = zon. Plat dak om zich in de zon te koesteren.
Zool, 't Lat. *solea* = sandaal, voetzool.
Zoölogie van 't Gr. *zoon* = dier en *logos* = leer. Dierkunde; *zoöloog* = dierkundige; *zoölogisch* = dierkundig.

AANHANGSEL. *)

Abordeeren, 't Fr. *aborder* = aanspreken, aanklampen.
Absces, 't Lat. *abscessus*=het weggaan. Ettergezwel.
Absentie, 't Lat. *absentia* = afwezigheid; *zich absenteeren*, 't Fr. *s'absenter* = zich verwijderen.
Accoucheur, Fr. =vroedmeester; *accouchement*, Fr. bevalling; *accoucheeren*, 't Fr. *accoucher*=bevallen.
Æsculaap of **Esculaap**=geneesheer. Zoo geheeten naar Aesculapius, den god der genees- en heelkunde.
Aesthetiek van 't Gr. *aisthetikós*= geschikt tot gevoelen. Schoonheidsleer; *aesthetisch* = smaakvol, schoon; *aestheticus* = beoefenaar; kenner van het schoone.
Amanuensis van 't Lat. *manus* = hand. Handlanger.
Aperçu, Fr.=waargenomen. Kort overzicht, hoofdinhoud.
Apotheose, van 't Gr. *apo-theōn* = vergoden. Vergoding.
Archaeoloog, Gr. oudheidkenner; *archaeologie* = oudheidkunde.
Are, Fr., 't Lat. *area* = renbaan, grondvlakte. De vierk. roede, de eenheid der vlaktematen.
Argent court, Fr.=kort van geld. Schraal bij kas.
Beau, Fr.=schoon. Minnaar; *beau monde*, Fr. = schoone wereld. De fatsoenlijke stand, de beschaafde lieden.
Bel-étage, Fr. = schoone verdieping. De eerste verdieping boven den beganen grond; *bellevue*, Fr.= schoonzicht.
Bicycle, van 't Gr. *bi* = twee en *cyklos* = kring. Tweewieler.
Capsule, 't Lat. *capsula*. Dim. van *capsa*=kast, doos. Hulsel, doosje, omkleedsel, foedraal.
Chacun son goût, Fr.=ieder zijn smaak.
Chambrière, Vr. = kamermeisje. Lange rijzweep.
Cigarette. Zie **Sigaar.**
Constipatie, 't Lat. *constipatio* = verstopping, hardlijvigheid.
Contact, Fr. = aanraking.
Correctioneel, = tot verbetering dienende. Niet onteerend; het tegenovergestelde van *crimineel.*
Crematie van 't Lat. *crematio*=het verbranden. Lijkverbranding.
Desinfecteeren, 't Fr. *désinfecter* = ontsmetten; *desinfectie* = ontsmetting.
Diameter, 't Gr. *diametros*=door-metend. Middellijn, doorsnede.
Discrediet, Fr. = kwade naam, minachting.
Dissonant, van 't Lat, *dissonare*= wanklinken. Wanklank.

*) Wanneer men een keuze doen moet uit de zee van bastaardwoorden, dan kan het licht gebeuren, dat enkele over 't hoofd gezien, en andere misschien overtollig geacht worden. Onmogelijk is 't allen te bevredigen. Intusschen voor humane opmerkingen houden wij ons aanbevolen.

Dupliek. Zie bij **Duplicaat**. Wederantwoord.

Dysenterie, van 't Gr. *entĕron* = darm. Roode loop, bloedontlasting, persloop.

Emballage, Fr. = verpakking, pakdoek, pakloon, ballast.

Ergo, Lat. = derhalve, bijgevolg, dus.

Eremiet, van 't Gr. *erēmos* = eenzaam. Kluizenaar. Zie ook **hermiet**.

Esprit, Fr. = geest; *esprit de corps* = de onderlinge verknochtheid van de leden eener vereeniging en hun ijveren voor de belangen dier vereeniging. Gildegeest; *esprit fort* = vrijgeest, vrijdenker.

Etui, Fr. = koker, foedraal, scheede.

Extrême, Fr. = uiterste. *Les extrêmes se touchent* = de uitersten raken elkander.

Evacueeren, 't Lat. *evacuare* = ledigen, ontruimen.

Flageolet, Fr. Een kleine fluit met een schellen helderen toon.

Foedraal, 't HD. *futteral*, van voeren (?) Koker, scheede, overtreksel,

Frontispice, Fr. = voorgevel, titelblad.

Gazon, Fr. = graszode, grasperk.

Geaffaireerd, van 't Fr. *affaire* = zaak. Druk, veel zaken om handen hebbend, zich druk makend.

Geanimeerd. Zie bij *animeeren*, waar in plaats van *ordelijk*, vroolijk moet staan.

Gedecolleteerd, 't Fr. *décolleté* = met ontblooten hals, zoodat de borsten zichtbaar zijn.

Gedistingeerd. Zie bij *distinctie* = voornaam, aanzienlijk.

Gelatine, van 't Lat. *gelare* = bevriezen. Dril, gelei.

Genealogie, Gr. van *genéa* = geboorte, geslacht en *logos* = leer. Geslachtskunde, stamboom, stamregister; *genealogisch* = wat daartoe behoort; *genealoog* = geslachtsvorscher, geslachtsbeschrijver.

Herry, 't Eng. *hurry* = haast, spoed. Drukte, verwarring, gekrioel.

In bonis, van 't Lat. *bonus* = goed. Gegoed, bemiddeld, vermogend.

In concreto, Lat. = in een bepaald geval; het tegenovergestelde van *in abstracto* = in het algemeen.

In dubio, Lat. = in twijfel. Zie bij *dubieus*.

In puris naturalibus, Lat. = moedernaakt, spiernaakt.

Insensibel, 't Fr. *insensible* = ongevoelig, onmerkbaar.

Insolide, Fr. = onvast, zonder crediet, slecht van betalen zijnde.

In spe, van 't Lat. *spes* = hoop. In 't vooruitzicht.

Insupportabel, Fr. = onverdraaglijk.

Juan (Don), Sp. = heer Jan. Vrouwenverleider.

Lila of **lilla**, Fr. = Spaansche vlier, de sering. Als kleur lichtblauw, roodachtig.

Lion, Fr. = leeuw. Modeheer, galante heer, een Don Juan. Zie bij **Juan**.

Lord, Eng. Eeretitel van den hoogen adel in Engeland. Rijk aanzienlijk persoon.

Manna, Lat. 't Hebr. *mân* = gave, geschenk. Luchthoning: voedingsmiddel der Israëlieten in de woestijn. Buikzuiverend middel.

Matineus, 't Fr. *matineux*, van *matin* = morgen. Vroeg bij de hand.

Right man on the right place (The). Eng. spr. uit: (*rait men un the rait plees*) = de rechte man op de rechte plaats.

